

Przemysław Szlosek

Tel: 722233900

Mail: pszlosek@gmail.com

MIECHÓW
STOSUNKI SPOŁECZNE, GOSPODARCZE I POLITYCZE
W PIERWSZYCH LATACH PO II WOJNIE ŚWIATOWEJ
(1945 - 1950)

Kompilacja pracy licencjackiej i magisterskiej

Kraków 2012 r.

Spis Treści:

Wstęp	4
Krótką historia ziemi miechowskiej do 1945 r.	5
Rozdział I	8
Trudne początki	
Pierwsze miesiące 1945 r. w Miechowie	8
Starości miechowscy	16
Burmistrzowie miechowscy	21
Statystyki polityczne pierwszych wolnych miesięcy	25
Rozdział II	30
Od Iskierki demokracji do cienia socjalizmu. Partie polityczne	
Polska Partia Robotnicza	31
Polska Partia Socjalistyczna	36
Polska Zjednoczona Partia Robotnicza	42
Polskie Stronnictwo Ludowe	45
Stronnictwo Ludowe	50
Rozdział III	54
Przygotowania PUBP do wyborów w powiecie miechowskim w 1947 .	
Przygotowania do wyborów	54
Działalność przeciw PSL	57
Atmosfera przedwyborcza	61
Propaganda	62
Wyniki wyborów	64
Rozdział IV	66
Szepty w Miechowie	
Stosunek ludności do władz administracyjnych i polityczny	66
Sympatia, plotki i tematy dnia codziennego	73
Stosunek ludności do Armii Czerwonej	79
Rozdział V	82
Repatrianci – nowy dom w „nowej Polsce”	

Repatrianci	82
Ziemie Odzyskane	87
Śląsk	88
Ziemia Lubuska	93
Pomorze Zachodnie	94
Pomorze Gdańskie	96
Warmia i Mazury	97
Ziemie Dawne	98
Wielkopolska	98
Województwo Pomorskie	99
Południowy Wschód	100
Rozdział VI	110
Życie codzienne mieszkańców Miechowa i okolic	
Domy mieszczan i ludności wiejskiej	111
Stan gospodarki i kontyngenty	115
Zaopatrzenie	118
Węgiel	128
Zakończenie	132
Aneks	134
Bibliografia	140

Wstęp

W pracy nad dziejami Miechowa w pierwszych latach powojennych skupiłem się na kilku filarach. Początkach organizacji władzy, rozwojowi organizacji politycznych, opiniach przeciętnych ludzi na tematy dnia codziennego, na ruchu populacji i przesiedleniach, na cenach artykułów pierwszej potrzeby i działaniom Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego. Praca ta jest kompilacją moich prac licencjackiej i magisterskiej.

Pierwszy rozdział to próba przedstawienia sytuacji gospodarczą i społeczną, w jakiej znalazła się ziemia miechowska oraz jej mieszkańcy tuż po zaprzestaniu działań wojennych. Następnie zająłem się historią stanowisk starosty i burmistrza miechowskiego oraz radnych i podziału partyjnego stanowisk w administracji

W drugim rozdziale, „Od isierki demokracji do cienia socjalizmu” skupiłem się na istniejących w rzeczywistości partiach politycznych w Miechowie, pomijając w omówieniu te, które znajdowały swój byt jedynie na kartce papieru. Kolejno omówiłem partie: PPR, PPS, PZRP, PSL, SL. Skupiłem się na ich rozwoju wewnętrznym.

Trzeci rozdział dotyczy wyborów z 1947 r. i działalności służby bezpieczeństwa w powiecie miechowskim. Temat PUBP przewijać się będzie przez całą pracę, gdyż organizacja ta obejmowała stopniowo swym wpływem każdy aspekt życia. Pragnę dowieść, że mimo pozorów jakie zachowały się w dokumentacji wybory w Miechowie przebiegły w sposób zaplanowany, choć nie do końca precyzyjny.

Czwarty rozdział zatytułowany „Szepty w Miechowie” dotyczy stosunku ludności miejscowej do władz administracyjnych i politycznych, a także do Armii Czerwonej. Jeden z podrozdziałów poświęcony plotkom, pogłoskom i opiniom krążącym wśród mieszkańców ziemi miechowskiej.

W piątym rozdział odnosi się do repatriacji i przesiedleń miechowian. Migracja ludności tuż po działaniach wojennych lub postępująca za frontem jest rzeczą naturalną. Jednak na przykładzie Miechowa pragnę zająć się zjawiskiem nienaturalnym, lecz stworzonym przez władze państwowe, jakim było celowe osiedlanie ludności polskiej na pozyskanych od Niemiec tzw. Ziemiach Odzyskanych, ale także na ziemiach stanowiących „nowe południowo-wschodnie kresy” Polski.

Kolejny ostatni już rozdział dotyczy wyglądu wsi i miast powiatu miechowskiego. Cen artykułów pierwszej potrzeby i stosunku do społeczeństwa do ówczesnej dramatycznej sytuacji gospodarczej. Oprócz informacji o stanie gospodarki, chciałem przedstawić opinie

mieszkańców powiatu miechowskiego zebrane przez ówczesne władze odnoszące się dnia codziennego. Trudności w zdobywaniu pożywienia i opału. Chce przedstawić historię przeciętnych ludzi miechowian.

By osiągnąć zamierzony cel, skierowałem się początkowo do biblioteki powiatowej w Miechowie. Następnie zapoznałem się z dokumentacją archiwalną, będącą w posiadaniu Urzędu Miejskiego w Miechowie. Kolejnym przystankiem na drodze do powstania owej pracy był Oddział IV Archiwum Państwowego w Krakowie. Korzystałem również z zasobów Instytutu Pamięi Narodowej oddziału w Krakowie oraz Biblioteki Jagiellońskiej w Krakowie.

Opierałem się głównie na dokumentacji źródłowej, wytworzonej przez ówczesną władzę, a więc nasyconą komunistyczną propagandą. Pomimo tego, że owe dokumenty były przeznaczone wyłącznie do obiegu wewnętrznego i posiadały klauzurę tajności, widać w nich propagandowe podejście autorów, szczególnie we fragmentach dotyczących partii politycznych. PPR i później PZPR zawsze była oceniana pozytywnie, natomiast PSL jako opozycja negatywnie. Jednak opis stosunku ludności powiatu do Armii Czerwonej jest tak krytyczny, że wydaje się autentyczny. Także czas powstania wydaje się istotny. Zaobserwowałem, że te, które powstały na początku 1945 r., są bardziej przekonujące, niż te późniejsze – wyraźnie naznaczone obecnością propagandy komunistycznej. Przy zapoznawaniu się z tymi dokumentami należy uwzględnić, iż mogą mijać się z prawdą w interpretowaniu ówczesnego życia politycznego i społecznego.

Starałem się by cytaty, których użyłem w pracy wiernie odpowiadały tym z dokumentacji, poprawiałem jedynie błędy ortograficzne oraz wyrazy z przestarzałymi formami gramatycznymi. Pozostawiłem pisownie nazw własnych i wielkość liter bez zmian. Dla ułatwienia zrozumienia sensu wstawiłem, (co zazaczyłem wyraźnie w tekście) brakujące według mnie słowa. Pozostawiłem również neologizmy czy też archaizmy oraz zapożyczenia z języka potocznego, które mimo błędnej stylistyki lub gramatyki były zrozumiałe.

Krótką historia ziemi miechowskiej do 1945 r.

Miechów jest miastem powiatowym, leżącym w północnej części województwa małopolskiego. Geograficznie znajdują się na Wyżynie Miechowskiej, ta z kolei jest częścią Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej¹.

¹ Zbigniew Pećkowski, *Miechów*, Warszawa 1967 r.

Pojęcie „ziemi miechowskiej” wytworzyło się dopiero w XIX w. po podziale administracyjnym, kiedy to został utworzony powiat miechowski obejmujący początkowo obszary znacznie większe niż obecnie. Herb miasta to gryf na czerwonym tle i czerwony podwójny krzyż na czarnym tle ustalony w 1961 r. przez Miejską Radę Narodową, która chciała nawiązać do tradycji zakonu bożogrobców, przez szereg wieków dawnych właścicieli miasta, oraz fundatora zakonu – Jaksy z rodu Gryfitów².

Badania archeologiczne pozwoliły ustalić, iż na terenie miasta znajdowały się dwie osady przedhistoryczne. Po raz pierwszy w dziejach nazwę „Miechów” wymieniono w *Księdze brackiej* zakonu bożogrobców i opartym na niej przywileju konfirmacyjnym patriarchy jerozolimskiego Monachusa z 1198 r. Językowo nazwa ta pochodzi prawdopodobnie od założyciela osady o imieniu Miech, który musiał osiedlić się na terenie Miechowa około X wieku. W XII wieku miejscowość należała do Jaksy, magnata małopolskiego z rodu Świebodów (Gryfitów). To właśnie Jaksza po powrocie z ziemi świętej sprowadził do Miechowa zakon bożogrobców. Nazwa Miechów stała się popularna w Polsce i Europie wyłącznie jako siedziba zakonu bożogrobców, natomiast samo miasto nie odgrywało istotnej roli czy to gospodarczej, czy politycznej. Życiem gospodarczym, samorządem, sprawami wewnętrznymi miasta, kierował klasztor. W Miechowie urodził się Maciej z Miechowa lekarz, pedagog, astrolog, historyk, geograf, twórca takich dzieł, jak np.: *Tractatus de duabus Sarmatiis Asiana et Europiana* oraz *Traktat o dwóch Sarmacjach*³.

W 1232 r. targ w Miechowie otrzymał od Henryka Brodatego przywilej oddający zakonnikom prawo do opieki nad przybyłymi na targ. Trzy lata później miasto spalili Tatarzy. Przywilej lokacyjny dla Miechowa na prawie niemieckim, średzkim wystawił w 1290 r. Przemysław II. Dwa lata później zatwierdził go Wacław II. W nieco zmodyfikowanej formie potwierdził go Władysław Łokietek. Od momentu lokacji do XVIII w. miasto spłonęło całkowicie siedmiokrotnie i trzy razy częściowo. Pięciokrotnie palił się klasztor i trzy razy kościół. W 1297 r. Miechów został zniszczony przez wojska Bolesława księcia płockiego, m.in. za sympatyzowanie zakonników z Wacławem II. Sytuacja powtórzyła się w 1300 r. kiedy to z tych samych powodów na miasto napadli sprzymierzeni z Łokietkiem Rusini, Tatarzy i Węgrzy. Łokietek zatwierdził przywileje miastu, gdyż mieszczanie w przeciwieństwie do zakonników byli jego stronnikami. W 1311 r. podczas buntu wójta Alberta Łokietek zajął Miechów i wypędził z klasztoru popierających spisek zakonników. Po wstawiennictwie U papieża władca darował im winy i mogli powrócić do Miechowa w 1314 r.⁴

² Ibidem.

³ Ibidem.

⁴ Ibidem.

Miechów przez wieki nawiedzały wszelakiego rodzaju nieszczęścia. Poza wspomnianymi już bardzo licznymi pożarami miasto niszczyły i grabiły obce armie, dosięgały go zarazy, klęski głodu i suszy. W 1345 r. miasto spaliły, a skarbiec klasztorny zrabowały, wojska Jana Luksemburskiego. Próbujących odbudować zniszczenia mieszkańców pokonał już dwa lata później żywioł – budynki miejskie zostały powalone przez szalejący nad miastem ogromny huragan. Kilkadziesiąt lat spokoju przerwała najsłynniejsza zaraz średniowiecza Europy. Dżuma lub też czarna śmierć dosięgła miasto w 1379 r. i 1401 r. dziesiątkując jego mieszkańców. Wiek XV minął dla miasta spokojnie, jednak już początek XVI w. przyniósł całkowite jego zniszczenie. Kolejny raz pożar strawił całkowicie zabudowania miejskie w 1506 r. Gdyby nie szkody wyrządzone przez armię arcyksięcia Maksymiliana w 1587 r., lata te można by było zaliczyć do spokojnych. Końcowe lata XVI w. i sam XVII w. to kolejne pasma nieszczęść, jakie spadają na miasto. W latach 1592-93 panowała w nim zaraza, a pożary wybuchały kolejno w 1592 r., 1600 r., 1624 r., 1629 r., 1745 r. i 1748 r. Miasto nie miało szans na odbudowę i spokojny rozwój. Kiedy żywioły natury nie nacierały na Miechów, robili to ludzie. Szwedzi ograbiali miasto dwukrotnie w 1655 r. i w 1702 r. Klęska nieurodzaju i głód zebrał krwawe żniwo w 1736 r. Na domiar złego Miechów spotkały niezwykle zdarzenia, niezbyt częste w tej części świata; w 1764 r. zatrzęsa się ziemia, a rok 1749 przyniósł nalot szarańczy na miasto. W tym samym roku i w 1761 r. klęska suszy mocno osłabiła ludność tych ziem. W wiadomościach i relacjach z tych wszystkich nieszczęść na pewno tkwi przesada autorów, jednak sama ich ilość jest przytłaczająca.

Miechów odwiedzali też ważni dostojnicy: Kazimierz Wielki w 1367 r., Władysław Jagiełło w 1393 r., 1394 r. 1418 r., 1420 r., Kazimierz Jagiellończyk w 1447 r., 1451 r., 1452 r., Stefan Batory w 1583 r., 1585 r., Władysław IV (przejazdem) w 1641 r., Jan Kazimierz w 1667 r. Przez Miechów przechodziły również kondukty żałobne Jana III Sobieskiego i Augusta II. W 1787 r. niedaleko miasta przebywał Stanisław August Poniatowski, a w 1794 r. w pobliskich Raclawicach rozegrała się słynna bitwa powstania kościuszkowskiego⁵.

W XIV w. Miechów podlegał pod powiat sądowy w Książu Wielkim. W XVII w. pod powiaty sądowe jednocześnie księski i proszowski, a później również krakowski. Z punktu widzenia Kościoła była to diecezja krakowska i archidiakoniat krakowski. Od 1795 r. Austriacy ustanowili niezależne od klasztoru władze administracyjne i miejskie w Miechowie. Formalnie Miechów był własnością klasztoru do jego kasacji w 1819 r. Od 1796 r. Miechów wszedł w skład cyrkułu krakowskiego, a rok później – cyrkułu w Końskich. Od 1809 r. należał do Księstwa Warszawskiego, leżał w departamencie krakowskim w powiecie miechowskim.

⁵ Ibidem.

To pierwszy raz, kiedy wydzielono osobny obszar administracyjny dla ziemi miechowskiej. Po kongresie wiedeńskim Miechów znalazł się w granicach Królestwa Polskiego. Nawet między styczniem a sierpniem 1816 r. pełnił funkcję stolicy województwa krakowskiego. Później przeniesiono ją do Kielc. W 1837 r. ustanowiono gubernie i powiaty, w tym powiat miechowski. W 1866 r. przyłączono go do guberni kieleckiej⁶.

W latach 1815 – 1937 powierzchnia administracyjna ze stolicą w Miechowie wynosiła 2312 km², w 1866 r. – 1370,5 km², a w 1915 r. – 1362 km². Ludność Miechowa wynosiła z przypuszczalnie w 1680 r. od 854 do 960 mieszkańców, w 1710 r. – 1100 mieszkańców a w 1751 r. – 1275 mieszkańców. Dane ze spisów w 1791 r. – 1373 osób, w 1810 r. – 1212 osób, w 1827 r. – 1171 osób, w 1853 r. – 1514 osób, w 1879 r. – 1943 osób, w latach 1890 – 1914 3782 osób, w 1915 r. 4805 osób. Po pierwszej wojnie światowej powiat miechowski znajdował się w województwie kieleckim. Podczas II wojny światowej przyłączono go do dystryktu krakowskiego.

Rozdział I

Trudne początki

Pierwsze miesiące 1945 r. w Miechowie

„Wojska Radzieckie wkraczają do Miechowa 15 stycznia 1945 r. i można powiedzieć, że równocześnie rozpoczyna się praca nad organizowaniem władz i urzędów. Chęci nie brakowało, inicjatywy rzeczowej było niewiele⁷.” Był to fragment sprawozdania referatu opieki społecznej starostwa powiatowego w Miechowie z końca marca 1945 r. Zwraca on uwagę na nastroje, jakie dominowały w Miechowie po wyzwoleniu spod okupacji niemieckiej. W rozdziale tym pragnę przybliżyć ogólną sytuację polityczno-społeczną, jaka panowała w Miechowie w pierwszych miesiącach po wycofaniu się stamtąd oddziałów niemieckich.

„Powiat miechowski [został] przydzielony na podstawie uchwały Rady Ministrów w marcu [1945 r.] do województwa krakowskiego, [wcześniej wchodził w skład województwa

⁶ Ibidem.

⁷ Archiwum Państwowe w Krakowie (daje AP Kr), zespół akt Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie, wiązka – 347, (dalej UW Kr II) Sprawozdanie referatu opieki społecznej., Miechów 23 III 1945 r., s. 67.

kieleckiego]⁸.” Jednak formalnego przekazania i przejęcia nie dokonano w marcu 1945 r., a później⁹. „Obejmował po zwróceniu części terenu pozostałego z czasów okupacji niemieckiej do powiatów olkuskiego i pińczowskiego 1312 km². Liczył wedle prowizorycznego spisu mieszkańców przeprowadzonego w lutym 1945 r. [...] 173911 mieszkańców¹⁰.” Część około „od 15 – 20 tysięcy stanowiła ludność wysiedlona z Warszawy i ze wschodu¹¹.” W powiecie znajdowały się „trzy miasta: Miechów, Słomniki i Proszowice, 27 gminy wiejskie i 285 sołectw. Jest to, więc powiat duży [większy od dzisiejszego powiatu miechowskiego] i wymagający dobrej, fachowej obsady personalnej gminnej, podległe zaś zarządy gminne możliwie częstej kontroli instrukcyjnej tym więcej, że niektóre gminy posiadają nowy zespół pracowniczy, nadający się do szkolenia¹².” W ciągu miesiąca od wyzwolenia ziemi miechowskiej zorganizowano władze wszystkich szczebli administracji. „Podreferat nadzoru nad gminami zorganizował i uruchomiło poszczególne zarządy gminne w powiecie, powołał z wyborów Gminne Rady Narodowe i spowodował wybory delegatów do Powiatowych Rad Narodowych. W związku z tym podreferat nadzoru nad gminami odbył szereg konferencji ogólnych z zarządami gminnymi oraz w terenie z poszczególnymi zarządami gminnymi i prezydiami Gminnych Rad Narodowych. Dzięki przeprowadzeniu wyborów delegatów do Powiatowych Rad Narodowych odbyło się konstytucyjne zebranie Powiatowej Rady Narodowej w dniu 20 lutego¹³.” Terenowe rady narodowe nie pochodziły z wolnych wyborów, a z delegowania przez partie polityczne i organizacje społeczne z danego terenu¹⁴. O wątpliwej fachowości członków nowej administracji wypowiadał się w swoim sprawozdaniu inspektor kontrolujący ów powiat po pierwszym kwartale funkcjonowania. Stwierdził on, iż „Powiatowa Rada Narodowa zorganizowana, lecz nie wykazuje większej aktywności z uwagi na brak ludzi o szerszym horyzoncie myślowym, rozmachu w pracy i inicjatywie. Kumulowanie stanowisk urzędników państwowych i członków Powiatowej Rady Narodowej w jednym ręku koliduje z przepisami o radach narodowych¹⁵.” Jedynie o samym staroście i jego zastępcy inspektor wyrażał się z uznaniem. „O ile chodzi o starostę [Juliana] Smulskiego i wice starostę [...], stwierdziłem wyjątkową harmonię i wzajemną współpracę, która przyczynia się silnie do szybszej realizacji ich poczynań. Mimo braku rutyny urzędniczej i większej znajomości przepisów, poczynania ich mają nastawienie realne, życzliwe

⁸ AP Kr, UW Kr II – 347, Sprawozdanie lustracyjne starostwa powiatu., Miechów 20 IV 1945 r., s. 461 – 469.

⁹ Ibidem.

¹⁰ Ibidem.

¹¹ Ibidem.

¹² Ibidem.

¹³ AP Kr, UW Kr II – 347, Sprawozdanie referatu samorządowego., Miechów 23 II 1945 r., s. 285.

¹⁴ Andrzej Leon Sowa, *Od drugiej do trzeciej Rzeczypospolitej*, Kraków 2001 r., s. 12

¹⁵ AP Kr, UW Kr II – 347, Sprawozdanie lustracyjne starostwa powiatu., Miechów 20 IV 1945 r., s. 461 – 469.

i obywatelskie. Niemej wzmocnienie obsady starostwa elementem fachowym i posiadającym pewną rutynę jest nader wskazane¹⁶.”

„Powiat miechowski [miał i] ma charakter wybitnie rolniczy. Gleba [w powiecie] urodzajna, [...] produkuje pszenicę, buraki cukrowe i tytoń. W skutek likwidacji znacznej części majątków, w związku z reformą rolną, zdewastowanie częściowego inwentarza żywego i martwego, niefachowej częstokroć akcji parcelacyjnej oraz wskutek przemarszu wojsk, gospodarstwa rolne uległy w dużym procencie zniszczeniu, co odbić się to musiało na wydajności roli, pozbawionej w dużym mierze nawozów sztucznych. Prowizorycznie obliczenia szkód, wywołanych przemarszem czerwonej armii wskazują ponad 52 miliony złotych strat. W powiecie dominował przemysł spożywczy. Samych młynów było około stu. Powiat miechowski należy do okręgów pod względem produkcji rolnej wykazujących nadwyżkę, stąd jest specjalnie eksplorowany, często w sposób dość rabunkowy¹⁷.” Dlatego już w kwietniu 1945 r. inspektor starostw (dr Karol Wittek) stwierdza w swym sprawozdaniu, że „nie należy się spodziewać, by z powiatu miechowskiego, uchodzącego za spichlerz sąsiednich powiatów i Krakowa można było wydobyć większe ilości zboża i w ogóle produktów rolnych na rzecz deficytowych powiatów województwa krakowskiego, tym więcej, że rekwizycje zboża i mięsa na rzecz armii są kontynuowane¹⁸.” Możliwe, że właśnie dlatego sprawa świadczeń rzeczowych na rzecz armii tzw. kontyngentów była pierwszą, jaką zajęły się władze na terenie powiatu miechowskiego po wyzwoleniu go spod okupacji. Wobec poru ludności i procentowo zbyt małych efektów przy ściąganiu kontyngentów (12% dotychczas) starosta ucieka się do radykalnych środków jak aresztowania opornych, zabierania bydła, zamykania młynów, konfiskaty środków żywności¹⁹.” Ludność odnosiła się do tych środków przymusów bardzo negatywnie²⁰. Na początku pierwszego kwartału efektywność ściągania kontyngentów wynosiła zaledwie 12%, a pod koniec 1945 r., (15 października) wyniki wynosiły 23,6% kontyngentu zbożowego, 16% ziemniaczanego²¹.

Jak wspomniałem, na początku 1945 r. powiat miechowski poniósł poważne straty w swej podstawowej gałęzi produkcji, jaką było rolnictwo. „[Mimo, iż w] pierwszych dniach po zorganizowaniu [władz, w tym] referatu [aprowizacji i handlu] przystąpiono natychmiast do zabezpieczania majątków i środków aprowizacyjnych pozostałych w spółdzielniach i przedsiębiorstwach wchodzących w skład aparatu aprowizacyjnego władz niemieckich. Niestety niewiele z tego dało się uratować, ponieważ w międzyczasie wiele środków zostało

¹⁶ Ibidem.

¹⁷ AP Kr, UW Kr II – 347, Sprawozdanie lustracyjne starostwa powiatu., Miechów 6 XI 1945 r., s. 371 – 397.

¹⁸ AP Kr, UW Kr II – 347, Sprawozdanie lustracyjne starostwa powiatu., Miechów 20 IV 1945 r., s. 461 – 469.

¹⁹ Ibidem.

²⁰ Ibidem.

²¹ AP Kr, UW Kr II – 347, Sprawozdanie lustracyjne starostwa powiatu., Miechów 6 XI 1945 r., s. 371 – 397.

rozgrabionych przez ludność oraz [...] przez Armię Czerwoną, która nie chciała początkowo dopuścić władz polskich do objęcia zapasów tych przedsiębiorstw. I tak w placówkach skupu zbóż i ziemniaków powiatowej spółdzielni rolno-handlowej w Miechowie i na terenie powiatu pomimo wszelkich z naszej strony starań Armia Czerwona nie oddała władzą powiatu około 500 ton zboża chlebnego i paszowego, o czym donieśliśmy do urzędu wojewódzkiego w Krakowie, władzą aprowizacji i handlu. W Miechowie w młynie «Marymont» spaliły wojska niemieckie około 200 ton zboża chlebowego. Najbardziej obronną ręką wyszła spółdzielnia «Społem» w Miechowie, w której pozostała większa ilość cukru (60 ton), soli i mydła. [...] Do dnia 15 marca [1945 r.] ściągnięto [od ludności powiatu] 560 ton zboża. Po dniu 15 marca przyjechał na teren powiatu major Brull, jako pełnomocnik frontu z upoważnieniem pobrania z tutejszego powiatu 7350 ton zboża i 600 ton żywca²².» Zobowiązania te przy jednoczesnym braku prądu elektrycznego w powiecie oraz nikłej dostawie „koku, węgla, smarów, oliwy maszynowej do młynów” były zbyt wielkim obciążeniem dla ludności powiatu miechowskiego²³. Dlatego władze powiatowe apelowały do wojewódzkich o „ograniczeni dostaw na rzecz wojska, ponieważ w wypadku pobrania przez Armię Czerwoną wyznaczonych ilości zbóż powiat zostanie bez zbóż chlebowych i pastewnych, aż do końca roku (nowych zbiorów), powiat potrzebuje, co najmniej 3000 ton zbóż na wyżywienie ludności pracującej i wysiedlonych oraz repatriantów. Chłopi nie posiadają już większych zapasów, a w majątkach, na które powiat liczył, zboża zostały zarekwirowane przez wojsko sowieckie, a poza tym w wyniku podjęcia parcelacji, ludność i służba folwarczna w pierwszych dniach wyzwolenia zboże rozgrała, ponadto w okresie okupacji właściciele majątków spodziewając się zmiany wysprzedali, co się dało. Przypuszczamy, że jeśli ilość ściągniętych świadczeń rzeczowych osiągnie wysokość 10000 ton zamiast nałożonych 15000 ton, to wynik będzie dobry. Jeżeli z tego Armia Czerwona pobierze według planu 8000 ton na wyżywienie, [w] powiecie pozostanie 2000 ton, a więc braknie 1000 ton²⁴.»

Obciążona świadczeniami na rzecz Armii Czerwonej ludność nie traktowała jej jako armii sojuszniczej. W sprawozdaniach do wojewody starosta miechowski lakonicznie stwierdza niechęć ludności do sowietów lub zupełnie tę kwestię pomija. Natomiast w osobnych pismach donosi w pełni o prawdziwych stosunkach polskiej ludności z Armią Czerwoną. Żołnierze Armii Czerwonej dopuszczali się napadów, grabieży i gwałtów w powiecie. „Wypadki jak wyżej są zjawiskiem coraz częstszym, żołnierze armii radzieckiej różnych formacji, zabierają już teraz mleko transportowane ze zlewni do mleczarni, bańki na mleko,

²² AP Kr, UW Kr II – 347, Sprawozdanie referatu aprowizacji i handlu., Miechów 29 I – 23 III 1945 r., s. 57 – 59.

²³ Ibidem.

²⁴ Ibidem.

mąkę z młynów, chleb z piekarni, sięgają po transport masła²⁵.” Starosta próbował interweniować u komendanta garnizonu miasta Miechów, ale zawsze spotykał się z odmową interwencji. „Jeśli zaś zwracam się w konkretnych wypadkach, gdzie miał miejsce rabunek, mord lub gwałt na kobietach, to po złożeniu dowodów i wskazaniu winowajców, sprawa zawsze była tak pokierowana, że w rezultacie nic nie wskórałem²⁶.” Starosta czuł się bezradny i wprost pytał w pismach wojewodę: „Czy w takich wypadkach jestem w stanie wpajać w Polaków z terenu powiatu miechowskiego życzliwość, sympatię i wdzięczność dla armii sowieckiej, co zawsze staram się czynić przy każdej sposobności i na wszelkich zebraniach, gdzie wciąż spotykam się z zarzutami w stosunku do żołnierzy armii radzieckiej²⁷?” Ten dramatyczny apel wystosował starosta już latem 1945 r. Nawet on dostrzegwał oburzenie i wrogość ludności miejscowej do Armii Czerwonej.

Poza nielicznymi wyjątkami pracownicy starostwa posiadali niższe wykształcenie. Niewiele też pozostało tzw. urzędników przedwojennych, czyli pracujących przed wojną w urzędzie i znających jego specyfikę. Stan materialny pracowników urzędu powiatowego, jak to sami określali „[jest] beznadziejny, a egzystencja trudna do utrzymania na dalszą metę²⁸.” W pierwszym kwartale 1945 r. praca w starostwie miechowskim nie należała do łatwych. Przede wszystkim poszczególne jednostki (referaty) starostwa nie mieściły się w jednym budynku. „Starostwo mieści się w gmachu prywatnym przy ulicy Wesołej 13 / Krakowska 7, własności ob. Jaworskiego, gdzie ulokowane są wszystkie referaty za wyjątkiem referatu zdrowia i opieki społecznej, które mieszczą się również w prywatnym budynku przy ulicy Rynek 9, oraz referatu powierniczego i odszkodowań wojennych, mieszczącego się w domu żydowskim przy ulicy Krakowska 10, i referaty pożarniczego, ulokowanego w domu prywatnym przy ulicy Mały Rynek 4. Biura starostwa zostały wyremontowane z funduszu skarbowego, przysłanego na organizację starostwa przez urząd wojewódzki w Kielcach²⁹.” Na tym nie kończyły się utrudnienia w pracy organów administracyjnych. „Dotychczas prace organizacyjne starostwa prowadzone wieczorami odbywały się przy świetle świec braku prądu elektrycznego i lamp oraz nafty i karbidu. Starostwo spodziewa się, że w najbliższych dniach prąd z elektrowni jaworzyńskiej będzie doprowadzony do Miechowa, a tym samym starostwo uzyska oświetlenie elektryczne; zachodzi potrzeba nabycia armatury i żarówek³⁰.” To nie wszystkie problemy miechowskiego starostwa na początku 1945 r. „Opał w ilości niewystarczającej, został nabyty w miejscowej firmie «Ignis», po cenach maksymalnych. [...]

²⁵ AP Kr, UW Kr II – 3950, Reakcje na nadużycia żołnierzy armii radzieckiej., Miechów 20 VII 1945 r., s. 89 – 90.

²⁶ Ibidem.

²⁷ Ibidem.

²⁸ AP Kr, UW Kr II – 347, Sprawozdanie lustracyjne starostwa powiatu., Miechów 6 XI 1945 r., s. 371 – 397.

²⁹ AP Kr, UW Kr II – 347, Sprawozdanie referatu ogólnorganizacyjnego., Miechów 3 VI 1945 r., s. 15 – 17.

³⁰ Ibidem.

Inwentarz pozostawiony po okupancie rozkradzony przez czynniki destrukcyjne jest dobierany z rąk niepowołanych. Kompletowany, wymaga dużego remontu, jest zainwentaryzowany. Remont odbywa się kosztem sum nadesłanych przez kielecki urząd wojewódzki na organizację starostwa. Brak maszyn do pisania, a posiadane 6 maszyn jest starego typu i mocno zużyte. Starostwo posiada dwie maszyny do liczenia, jedną z nich elektroniczną. [...] Odnalezione archiwum starostwa z przed wojny jest w stadium porządkowania. Okres organizowania starostwa wypadł na czas, kiedy rozstrzygała się sprawa przynależności powiatu do województwa krakowskiego czy kieleckiego. W tym czasie komunikacja i łączność z Kielcami była bardzo trudna, a za tym brak było ścisłych instrukcji organizacyjnych z Kielc. Obecnie nadesłane instrukcje z Krakowa nie rozwiązują sprawy, gdyż brak tych instrukcji z czasów poprzednich. Dopiero obecnie i to za pośrednictwem urzędu wojewódzkiego w Kielcach, starostwo zaprenumerowało dziennik ustaw i świadczeń rzeczowych dla wszystkich gmin i starostwa w pełnych kompletach od początku wydania do ostatniej chwili, przekazując należność przeszło 4 tys. zł do Lublina³¹.” Kierownik referatu ogólnie-organizacyjnego w sporządzonym przez siebie sprawozdaniu z początku działalności administracyjnych starostwa odniósł się pozytywnie jedynie do spraw planowanej poprawy łączności telefonicznej poszczególnych jednostek administracyjnych. „Telefony mieszczą się w gabinecie starosty, w pokoju kierownika referatu ogólnie-organizacyjnego, w referacie samorządowym, w reperację aprowizacyjnym i w referacie zdrowia. Po pierwszym marca zainstalowana będzie w starostwie centralka na 20 aparatów i wszystkie referaty dla uproszczenia urzędowania uzyskają połączenie telefoniczne. Obecnie urząd pocztowo-telegraficzny, który wprowadził 24 godzinną służbę telefoniczną w powiecie, prowadzi roboty instalowania aparatów w zarządach gminnych, na posterunkach milicji obywatelskiej, w spółdzielniach. Dotychczas na zezwolenie starostwa w Miechowie zainstalowano 60 aparatów [telefonicznych]³².”

Powiat miechowski po ustaniu działań wojennych poniósł poważne straty nie tylko w przemyśle stricte rolniczym. „Na terenie [powiatu] w 100% został zniszczony tylko jeden obiekt przemysłowy, mianowicie młyn handlowy «Marymont» w Miechowie. Jeśli weźmie się pod uwagę, że obok odlewni żelaza w pobliskiej Charsznicy³³ i młyna handlowego «Polonia», również w Charsznicy, był to największy obiekt przemysłowy w powiecie, widać, że strata to wielka dla powiatu. Zakładem zniszczonym w 80% jest odlewnia żelaza, «Golfkorn» w Charsznicy. Z zakładu tego zostały wywiezione i zdemontowane wszystkie maszyny i urządzenia odlewni. Dla uruchomienia tej odlewni znaczna część tych maszyn jest niezbędnie

³¹ Ibidem.

³² Ibidem.

³³ Obecnie powiat miechowski, województwo małopolskie

potrzebna, a nabycie ich w obecnej chwili jest mało możliwe. Prace nad zbadaniem możliwości odbudowy tej odlewni są w toku. Inne przedsiębiorstwa przemysłowe (przeważnie prywatne), doznały lekkich uszkodzeń budynków i częściowego wywiezienia maszyn przez Niemców³⁴.” Pod koniec lutego 1945 r. sporządzono wykaz przedsiębiorstw znajdujących się na terenie powiatu. „W powiecie miechowskim, jako wybitnie rolniczym, na pierwszym planie stoi przemysł związany z rolnictwem. Ogólna ilość przedsiębiorstw przemysłowych przedstawia się w sposób następujący: młynów handlowych 6, młynów gospodarczych 90, zakładów przetwórstwa owoców 2, gorzelnii 4, rektyfikacji 1, fabryk likieru 1, mleczarni 8, cegielni 13, tartaków 6, betoniarni 7, fabryk wód gazowanych 10, garbarni 1, odlewni żelaza 1. Z powyższego wykazu wszystkie prawie obiekty są czynne za wyjątkiem odlewni żelaza, która została zdemontowana przez Niemców oraz kilku tartaków i cegielń. Nieczynna również jest fabryka likierów³⁵.” Poza zniszczeniami budynków i maszyn poważnym problemem był brak wszelkich artykułów przemysłowych. „Co do zaopatrzenia – można ogólnie powiedzieć, że przemysł w powiecie nie ma po prostu zupełnie najpotrzebniejszych surowców, materiałów, opału itp. Głównie cierpimy brak węgla, koksu, ropy, benzyny, oliwy, smarów, pasów transmisyjnych, gazy młynarskiej³⁶ itp. Nie ma również do tej pory energii elektrycznej [koniec lutego 1945 r.], skutkiem czego nieczynnych jest kilka zakładów. [...] W całym powiecie znajdują się tylko dwa samochody ciężarowe (własność spółdzielnie rolniczo-handlowej)³⁷.” Jednak niespełna siedem tygodni później, w połowie kwietnia sytuacja w przemyśle miechowskim zdawała się iść ku lepszemu. „Przemysł w powiecie miechowskim, jakkolwiek bardzo szczupły, wykazał w okresie sprawozdawczym pewne ożywienie. Przyczyną tego było otrzymanie pewnych ilości węgla z Zagłębia [Dąbrowskiego], jak również wznowienie dostawy energii elektrycznej przez okręgową elektrownie w Jaworzynie. [...] Ogólne da się stwierdzić, że przemysł ten, zwłaszcza w znaczeniu większym niż lokalnym, jak np.: fabryka marmelady, rektyfikacja itp. Pracuje bez przeszkód i posiada wszelkie dane dalszej normalnej pracy, posiada niezbędne surowce, oraz paliwo w wystarczających ilościach. Jeśli chodzi o przemysł w znaczeniu lokalnym, powiatowym, to przemysł ten mimo tych czy innych trudności wykazuje również zdrową i wzrastającą dynamikę przynajmniej w zakresie osiągnięcia rozmiarów, produkcji sprzed [wyzwolenia]³⁸.” Pod koniec pierwszego kwartału 1945 r. w powiecie miechowskim czynne (funkcjonujące) były takie przedsiębiorstwa jak: kamieniołomy 2, betoniarnie 4, kaflarnie 1, wytwórnie mydła 2, zakład papierniczo – przetwórczy 1, zakład wulkanizacyjny 1, młynów młynarskich 7, młynów

³⁴ AP Kr, UW Kr II – 347, Sprawozdanie referatu przemysłu., Miechów 12 VI 1945 r., s. 147 – 149.

³⁵ AP Kr, UW Kr II – 347, Sprawozdanie referatu przemysłu., Miechów 23 II 1945 r., s. 279.

³⁶ Rodzaj siatki filtracyjnej.

³⁷ AP Kr, UW Kr II – 347, Sprawozdanie referatu przemysłu., Miechów 22 III 1945 r., s. 61 – 64.

³⁸ AP Kr, UW Kr II – 347, Sprawozdanie referatu przemysłu., Miechów 12 IV 1945 r., s. 147 – 149.

gospodarczych 90, fabryk marmelady 2, gorzelni rolniczych 2, rektyfikacja spirytusu 1, fabryka likieru 1, mleczarni 10, przetwórnia jarzyn (w sezonie) 1, fabryk wód gazowanych 14, drukarni 1, elektrownie 3, zakłady wodociągowe 1, rzeźnie 3. Na terenie powiatu znajdowały się również inne przedsiębiorstwa, jednak były one nieczynne³⁹.

Tak jak w gospodarce do normalnych stosunków społecznych wracano w pozostałych dziedzinach codziennego życia. W pod koniec marca 1945 r. w powiecie miechowskim sporządzono spis osób wykształconych medycznie. W powiecie znajdowało się „25 lekarzy, 3 dentystów, 1 felczer, 9 pielęgniarek dyplomowych i 3 nie dyplomowe, 30 położnych, 2 dentystów i 5 dezynfektorów. Na podstawie spisów z czasów okupacji niemieckiej na terenie powiatu było 60 lekarzy i 21 dentystów. Należy jednak przypuszczać, że wielu lekarzy i innych członków zawodu leczniczego wyjedzie w najbliższych dniach na zachód. [Stan zdrowia mieszkańców powiatu,] „należy stwierdzić, że [...] jest na ogół zadowolający, cyfra chorób zakaźnych zarejestrowanych w tutejszym referacie zdrowia jest nikła. [...] Na terenie powiatu znajdują się trzy szpitale [...]. Szpital powiatowy w Miechowie ma 140 łóżek z oddziałem chirurgicznym, wewnętrznym, położniczym i zakaźnym. W okresie sprawozdawczym w szpitalu pracuje 7 lekarzy i 3 praktykantów. Frekwencja chorób bardzo duża. Szpitale epidemiczne w Proszowicach i Słomnikach na 40 łóżek każdy. Zorganizowane zostały podczas wojny, czynne były okresowo podczas epidemii. Utrzymywane były przez państwo. Przy każdym z w/w szpitali znajduje się łaźnia (wanna i natrysk) z odwieszalnią. Po katastrofie powstania warszawskiego szpital w Proszowicach jest czynny stale dla ofiar wojny i chorych. Natomiast szpital w Słomnikach podczas ostatnich działań wojennych został całkowicie rozgrabiony przez ciemne elementy z pośród miejscowej ludności. [...] Szpital w Słomnikach organizuje się na nowo i najbliższych dniach zostanie oddany do użytku. [...] W powiecie znajdowało się sześć ośrodków zdrowia [...] [oraz] osiem ambulatoriów⁴⁰.” W sprawozdaniu z końca lutego zaznaczono czwarty szpital w Książu Wielkim⁴¹, również na 40 miejsc⁴². Poza medycznymi placówkami w powiecie miechowski znajdowały się też „sierociniec powiatowy w Miechowie, dwa gniazda sierocińca [...], zakład sierot chłopców w Książu Wielkim oraz 5 kuchni ludowych z 26 delegaturami gminnymi⁴³. Na terenie powiatu sprawnie działali weterynarze. „Lekarze weterynarii zbadali klinicznie wszystkie konie na terenie powiatu miechowskiego w kierunku zaraźliwych chorób zwierzęcych podlegających ustawowemu zwalczaniu⁴⁴.”

³⁹ Ibidem.

⁴⁰ AP Kr, UW Kr II – 347, Sprawozdanie referatu zdrowia., Miechów z 20 I – 20 III 1945 r., s. 83 – 85.

⁴¹ Obecnie powiat miechowski, województwo małopolskie.

⁴² AP Kr, UW Kr II – 347, Sprawozdanie referatu zdrowia., Miechów 20 I – 20 III 1945 r., s. 838 – 5.

⁴³ AP Kr, UW Kr II – 347, Sprawozdanie referatu opieki społecznej., Miechów 23 III 1945 r., s. 67 – 68.

⁴⁴ AP Kr, UW Kr II – 347, Sprawozdanie referatu weterynaryjnego., Miechów 1 II – 23 III 1945 r., s. 93.

Od chwili wyzwolenia władzę rozpoczęły organizacje i uruchomiono „szkolnictwo [szczebla] powszechnego [i] średniego oraz przystąpiono niezwłocznie do uaktywnienia życia kulturalnego na terenie tutejszego miasta. 1 II 1945 r. urządzono uroczysty poranek z okazji otwarcia gimnazjum i liceum w Miechowie. 4 II 1945 r. w niedzielę zorganizowano na ryku w Miechowie wielki wiec manifestacyjny z okazji święta niepodległości⁴⁵.” W następnych dniach organizowano dalsze „poranki artystyczne”, „wieczór słowa żywego”, rewie i koncerty⁴⁶. „Przy pomocy instruktorów oświaty pozaszkolnej przy inspektoracie szkolnym w Miechowie przystąpiono do stworzenia świetlic w całym powiecie, bibliotek oraz zespołów artystycznych i kursów dla analfabetów. Organizuje się obecnie [marzec 1945 r.] muzeum i bibliotekę oraz bursę w Miechowie. Przystąpiono do założenia szkoły muzycznej w Miechowie. [...] „Równocześnie opracowano kronikę bestialstw niemieckich oraz szkód w zabytkach budowlanych wartości kulturalnej wynikłych w skutek działań wojennych i organizuje się komitety gminne mające za zadanie ochronę zabytków na ich terenie⁴⁷.” „Utworzony został teatr amatorski, wiejski w Michałowicach⁴⁸. W dniu 8 IV 1945 r. jako swój pierwszy próbny występ teatru ten wystawił sztukę pod tytułem «Charaktery». [...] Drugi podobny wiejski teatr utworzony został w Książu Wielkim [...]. Trzeci teatr wiejski został utworzony w Przybysławicach⁴⁹, gmina Szreniawa, przez «Miłośników sceny i muzyki». [...] Ponadto miejscowy teatr żołnierski [...] wystawił w drugi dzień świąt sztukę teatralną w Miechowie, zaś wieczorem tegoż dnia wielką zabawę taneczną⁵⁰.”

Religią dominującą w powiecie był katolicyzm. Pod koniec maja 1945 r. „stosunki wyznaniowe przedstawiają się następująco: wyznanie rzymskokatolickie 166223 osoby, grecko – katolickie 22 osoby, prawosławne 8 osób, mojżeszowego 173 osoby⁵¹.”

Starości miechowscy

Funkcje starosty miechowskiego w latach 1945-1950 pełniły trzy osoby. Julian Smulski od wyzwolenia do jesieni 1946 r., Roman Klimecki od 1946 r. do 1947 r. i Jan Konieczny Od 1947 r. do 1950 r. Wszyscy trzej byli członkami PPR⁵². Wice starostą w pierwszych

⁴⁵ AP Kr, UW Kr II – 347, Sprawozdanie referatu kultury i sztuki., Miechów 23 III 1945 r., s. 75 – 76.

⁴⁶ Ibidem.

⁴⁷ Ibidem.

⁴⁸ Obecnie powiat krakowski, województwo małopolskie.

⁴⁹ Obecnie powiat miechowski, województwo małopolskie.

⁵⁰ AP Kr, UW Kr II – 347, Sprawozdanie referatu ogólnego-organizacyjnego., Miechów 10 IV 1945 r., s. 158.

⁵¹ AP Kr, UW Kr II – 347, Dane statystyczne powiatu miechowskiego., Miechów 19 V 1945 r., s. 97.

⁵² AP Kr, UW Kr II – 347, Sprawozdanie z lustracji powiatu., Miechów 6 XI 1945 r., 26 IV 1947 r., s. 371 – 397, 797 – 803; AP Kr, zespół akt Polskiej Partii Robotniczej Komitet Powiatowy., Miechów, wiązka 29/2106/2, (dalej PPR KP Mi) Protokół z zebrania egzekutywy PPR KP., Miechów 22 VIII 1947 r., s. 7.

miesiącach po wyzwoleniu z pod okupacji był Marzec⁵³. Następnie stanowisko to pełnił już niezmiennie Piotr Żurawiecki członek PSL, później współzałożyciel organizacji byłych członków PSL, przychylnych władzy komunistycznej. Przewodniczący prezydium zjazdu byłych członków PSL w Krakowie w styczniu 1947 r.⁵⁴

Julian Smulski był starostą w Miechowie od stycznia 1945 r. Jak pisał o nim inspektor starostwa w swych sprawozdaniach z lustracji powiatu: „Julian Smulski członek PPR, człowiek młody, dużo rzutki i obrotny, lecz bez większego przygotowania życiowego i zawodowego (wykształcenie niższe, był kierownikiem mleczarni.) Nieznajomość zakresu działania starostwa i chęć osiągnięcia doraźnych efektów w pracy, wywołuje zjawisko przekraczania niejednokrotnie kompetencji szefa powiatowych władzy administracji ogólnej [oraz] konflikty i niechęć do siebie [współpracowników]. Zainteresowania starosty Smulskiego idą w kierunku politycznym i częściowo gospodarczym⁵⁵.” O jego zastępcy inspektor wyraża się dużo lepiej. „Wice starosta mgr prawa [Piotr] Żurawiecki, członek PSL mino dość młodego wieku (ur. 1912) jest zrównoważony, spokojny i chętny, lecz jako urzędnik powołany do działalności organizacyjnej i szkoleniowej, stanowi materiał surowy i nieprzygotowany do tej odpowiedzialnej pracy. Nadawałby się jeszcze do przeszkolenia. Na starostę ma pewien wpływ i działa hamująco na jego nieraz porywcze i niezbyt przemyślane poczynania. [Piotr] Żurawiecki pełnił przez krótki zresztą okres (1945 r.) obowiązki wójta gminy Książ Wielki, co mu jednak nie dało przygotowania na stanowisko wicestarosty przy niefachowym kierownictwie urzędu⁵⁶.” Co do wzajemnych relacji obu urzędników, „stosunek do wicestarosty i odwrotnie dobry. O ile chodzi o współpracowników starostwa, starosta stara się im pomagać gospodarczo (poprawa stołówki, przydziały), i w ten sposób [chce] zapobiec opuszczaniu posad. Na tan organizacyjny starostwa i szkolenia pracowników nie zwraca uwagi, nie wykazuje potrzebnego ku temu fachowego przygotowania. [Inspektor zwraca uwagę również na to, że] współpraca starosty z urzędem bezpieczeństwa i stosunek do milicji nie nasuwają specjalnych zastrzeżeń. [Podkreśla ten fakt, gdyż] „poprzedni funkcjonariusze ci byli niegrzeczni, przewlekali załatwienie sprawy, często utrudniali zarządzenia starosty⁵⁷.”

Niskie kompetencje starosty nie były wyjątkiem w miechowskiej administracji. „Mimo zabiegów starosty utrzymanie personelu (pomoc w naturze i finansowa), istnieje jeszcze tendencja dalszej ucieczki urzędników z posad, co tłumaczą oni niewystarczającym uposażeniem. [...] W resorcie [...] wyższe wykształcenie na dwóch urzędników (vice starosta

⁵³ AP Kr, UW Kr II – 347, Sprawozdanie z lustracji powiatu., Miechów 20 IV 1945 r., 461 – 469.; Imienia nie udało się ustalić, osoba występuje w dokumentach tylko jeden raz.

⁵⁴ AP Kr, UW Kr II – 775, Referat społeczno – polityczny w Miechowie 14 I 1947 r.

⁵⁵ AP Kr, UW Kr II – 347, Sprawozdanie z lustracji powiatu., Miechów 6 XI 1945 r., s. 371 – 397.

⁵⁶ Ibidem.

⁵⁷ Ibidem.

i referent administracyjny – prawnik [Jan] Boryczyk)⁵⁸.” „Przygniatająca większość pracowników ma niższe wykształcenie (nie wyłączając starosty [Juliana] Smulskiego), przyczyn prócz referenta spraw karnych [Henryka] Dąbrowskiego (niższe wykształcenie, praktyka przedwojenna), praktyki starościńskiej przedwojennej nie posiadają i szkoleniu nie są poddawani. [Na domiar złego poza brakiem wykształcenia] chęci do pracy i gorliwości U pracowników nie widać, raczej apatię i przygnębienie⁵⁹.” Organizacja pracy w starostwie odbiegała dalece od zadowalającej w opinie inspektora Wittka. „Statut organizacyjny starostwa, regulamin pracy i instrukcji kancelaryjnych nie są należycie znane personelowi starostwa. Nie urządza się regularnych zebrań szkoleniowych i nie struje się personelu. Brak zarządzenia wewnętrznego starosty, regulującego w oparciu o statut organizacyjny zakres pracy i odpowiedzialności urzędników⁶⁰.”

Następcą Juliana Smulskiego na stanowisku starosty miechowskiego został Roman Klimecki⁶¹. Okres, w jakim sprawował on ów urząd, opiewał w sprawozdaniach inspektora w liczne afery, nadużycia i malwersacje finansowe, których starosta często był głównym uczestnikiem. Pozwolę sobie przytoczyć dość obszerny fragment sprawozdania lustracyjnego starostwa, by w pełni oddać atmosferę tamtych wydarzeń. „W związku z lustracją starostwa powiatu miechowskiego z kwietnia [1947 r.] i na polecenie wojewody zgłaszam służbowo, iż w czasie tejże lustracji stwierdziłem [Inspektor Powiatowy Karol Wittek] bądź osobiście, bądź udzielono mi następujących poufnych informacji co do zachowania się pełniącego obowiązki starosty powiatu miechowskiego od października 1946 r. ob. Romana Klimeckiego.

Mimo wyraźnych zarządzeń władz przełożonych ob. Klimecki pobierający normalne uposażenie i dodatek miesięczny 10000 zł ze skarbu państwa, wreszcie 100% normalnego dodatku samorządowego od poborów służbowych jako przewodniczący wydziału powiatowego, każe sobie wypłacać z kasy wydziału powiatowego nie przysługujący mu dalszy dodatek w kwocie 4000 zł miesięcznie. Wykorzystując swe stanowisko służbowe jako przewodniczący wydziału powiatowego zaciąga z kasy wydziału powiatowego pożyczki na cele osobiste. Korzystając z chwilowej nieobecności w Miechowie sekretarza wydziału powiatowego ob. [Jana] Koniecznego, który kupno auta za zbyt wysoką sumę odradzał, zakupił z funduszu wydziału powiatowego używane auto osobowe marki «Ford» za sumę 820000 zł, a więc niewspółmierną do wartości tegoż auta i to od osoby rzekomo podstawionej, a opinia publiczna w Miechowie głosi, że zarobił na tej transakcji osobiście co najmniej

⁵⁸ AP Kr, UW Kr II – 481, Wykaz pracowników urzędu województwa krakowskiego., Miechów 28 IX 1948 r., s. 51.

⁵⁹ AP Kr, UW Kr II – 347, Sprawozdanie z lustracji powiatu., Miechów 6 XI 1945 r., s. 371 – 397.

⁶⁰ Ibidem.

⁶¹ AP Kr, UW Kr II – 347, Sprawozdanie z lustracji powiatu., Miechów 26 IV 1947 r., s. 797 – 803.

200000 zł. W rozmowie ze mną na ten temat ob. Klimecki przyznał, że cena ta jest wygórowaną.

Bezpośrednio po przybyciu do Miechowa jako pełniący obowiązki starosty uzyskał od przewodniczącego Powiatowej Rady Narodowej ob. [Andrzeja] Taborowicza⁶² oraz sekretarza wydziału powiatowego ob. Koniecznego, a więc urzędnika podwładnego żyro na wekslu, opiewające na kwotę 30000 zł, obiecując wykupienie weksla w ciągu trzech miesięcy. Weksel ten jednak sprolongował [...] bez zgody wymienionych i dotychczas weksla tego nie wykupił. Ob. Klimecki zaciągnął długi towarowe u miejscowych piekarzy i rzeźników, długów tych nie płaci, co powoduje nieprzychylnie dla autorytetu starosty komentarze.

Z okazji wyboru Prezydenta RP zaprosił grono osób ze stref oficjalnych i partii na przyjęcie do miejscowej restauracji, a po przyjęciu skoro właściciel restauracji przedstawił mu rachunek na kwotę kilku tysięcy złotych wobec obecnych wyraził się «gdybym był wiedział, że przyjęcie będzie tyle kosztować, nie byłbym was zapraszał». Obecni słysząc to zrobili składkę po 500 zł od osoby i należność wręczyli starości Klimeckiemu w przekonaniu, że z tych pieniędzy wyrówna należność restauratorowi. Tymczasem Klimecki rachunku nie wyrównał, lecz pieniądze najspokojniej schował do kieszeni. Nieuiszczenie rachunku wyszło na jaw po upływie pewnego czasu w ten sposób, że gdy miejscowy egzekutor podatkowy (zresztą członek PPR) zjawił się u restauratora po odbiór zaległego podatków, tenże usiłował potrącić sobie przy spłacaniu podatku niewyrównaną przez starostę Klimeckiego należność za przyjęcie, zaznaczając, że to jest «rachunek rządowy». Wskutek niedyskrecji owego egzekutora sprawa dostała się do wiadomości publicznej oraz partii (PPR), która zażądała od swego członka w osobie starosty Klimeckiego wyjaśnień.

Ob. Klimecki jako starosta zwrócił się do podwładnego mu urzędnika w osobie lekarza powiatowego [...] o udzielenie mu pożyczki w kwocie 15000 zł. Gdy ten jednak nie dysponując tą sumą w sposób grzeczny pożyczki odmówił. Ob. Klimecki zaczął go szykanować i ignorując go jako lekarza powiatowego zwracał się w sprawach służbowych do podległego lekarzowi kontrolerowi sanitarnego. [...] W wyniku [tego] lekarz powiatowy [...] wniósł w kwietniu [1947 r.] na ręce starosty prośbę z motywami o zwolnienie ze służby. Podanie to ob. Klimecki zatrzymał w biurku i mimo upływu 10 dni od chwili wniesienia podania nie przesłał podania tego na ręce wojewody.

Ob. [Roman] Klimecki pomijając wice starostę mgr [Piotra] Żurawickiego jako referenta spraw ogólnych, a więc i personalnych, bez porozumienia z nim, redaguje osobiście i zawozi osobiście wnioski personalne do urzędu wojewódzkiego o przyjęcie osób zresztą nie

⁶² Członek PPR, piastował wiele funkcji, m. in. członek Krajowej Rady Narodowej oraz poseł na Sejm PRL., Józef Guzik, *Działacze i partyzanci ziemi Miechowskiej 1939 – 1945.*, Wawrzeńczyce 1983 r., s. 64.

nadających się do pracy w starostwie, po ustnym omówieniu sprawy z towarzyszami partyjnymi z oddziału personalnego i w ten sam sposób załatwia wnioski o zwolnienie pracowników sobie niewygodnych. Na wyjazd do urzędu wojewódzkiego (np. w dniu 23 IV 1947 r.) nie uzyskał zgody swego przełożonego w osobie wojewody mimo wyraźnego zarządzenia.

Ob. Klimecki nie orientując się w zakresie działania starosty miesza się do spraw nie należących do jego zakresu działania. [...] W sprawy tzw. akcji «M-50», dotyczącej rozprzedaży artykułów (towarów) przemysłowych dla wsi, zarządziłby wszystkie spółdzielnie i punkty rozdziały tych towarów zaprowadziły osobną buchalterię i wykazy szczegółowe imienne osób zakupujących te artykuły, żądając od punktów sprzedaży zakupienia nowych księzek rachunkowych przez siebie wymyślonych. Zarządzenia starosty nieuzasadnione, zdaniem starosty mają na celu zapobieżenie nadużyciom i ułatwienie mu kontroli, do której w tym zakresie nie jest powołany. Na jednej ze spraw starostwa zlecił referentowi «wstrzymać wykonanie wyroku sądowego do czasu rozpatrzenia sprawy przez siebie». Polecił zwolnić ze służby pracowniczkę szpitala za to, że nie wykonała jego polecenia, a mianowicie nie przyjęła do szpital jako ubogiego chorego osoby nie mającej pieniędzy na takse szpitalną względnie zaświadczenia, że gmina za niego uiści opłatę. (Zarządzenie wykonano.)

Ob. Klimecki uzyskawszy w roku ubiegłym na remont auta starościńskiego (zmiana motoru), które zresztą dotychczas stoi nieczynne, kredyt w kwocie 50000 zł, remontu tego nie przeprowadził, za połowę tej sumy zakupił narzędzia do auta, resztę na skutek nacisku urzędu wojewódzkiego po dłuższym czasie zwrócił⁶³.”

Po wymienieniu tych licznych przypadków nieprawidłowości, przechodząc do wniosków inspektor stwierdził, że Roman Klimecki nie nadaje się na stanowisko starosty. „Z uwagi na zachowanie się pełniącego obowiązki starosty Klimeckiego, który podrywa w wysokim stopniu powagę stanowiska starosty, dalej ze względu na jego nietakty, małą inteligencję, ujemne cechy charakteru i nieprzygotowanie do sprawowania funkcji starosty, oraz wysuwane przeciw niemu uprzednio w Dąbrowie [Tarnowskiej] i Wadowicach zarzuty, stawiam wniosek o odwołanie go ze stanowiska pełniącego obowiązki starosty, na które został zresztą delegowany bez zgody ob. Ministra Administracji Publicznej i zwolnienia w ogóle ze służby w administracji państwowej.

Nadmieniam, że ob. Klimecki nawet wśród swych towarzyszy partyjnych nie cieszy się poważaniem, a PPR, której jest członkiem, ma co do niego zastrzeżenia, czego dowodem, iż mimo upływu kilku miesięcy pracy w terenie nie wysunęła na posiedzeniach Powiatowej

⁶³ AP Kr, UW Kr II – 347, Sprawozdanie z lustracji powiatu., Miechów 26 IV 1947 r., s. 797 – 803.

Rady Narodowej wniosku co do wydania o nim jako staroście opinii przychylniej, warunkującej ustawowo pozostawienie go na zajmowanym stanowisku.

Zaznaczam na końcu, że powiat miechowski, prowadzony od stycznia 1945 r. przez poprzedniego starostę również w sposób budzący daleko idące zastrzeżenia, wymaga obsadzenia stanowiska starosty w Miechowie urzędnikiem cieszącym się poważaniem społeczeństwa, energicznym. Watorów tych ob. Klimecki nie posiada, toteż usunięcie go z zajmowanego stanowiska leży w interesie Państwa⁶⁴.”

Roman Klimecki dopuścił się tych i wielu innych nieprawidłowości. Na jego miejsce powołano Jana Koniecznego, który jeszcze za czasów swojego poprzednika pełnił funkcje sekretarza wydziału powiatowego w Miechowie. Na Jana Koniecznego jako starostę nie było większych skarg w pismach do wojewody, jedynie proceduralne.

Burmistrzowie Miechowa

Władze miejskie ukonstytuowały się prawie dwa tygodnie wcześniej niż powiatowe. Zebranie konstytucyjne Miejskiej Rady Narodowej (MRN) w Miechowie odbyło się 6 lutego 1945 r., w lokalu Izby Rzemieślniczo-Handlowej w Miechowie. Jak podaje protokół, „zebranie zostało zorganizowane i zwołane przez miejscowe władze administracyjne, samorządowe i polityczne⁶⁵.” W prezydium pierwszego zebrania zsiadli: Tomasz Karkowski⁶⁶ – burmistrz, Jan Konieczny, Aleksander Kudin⁶⁷, inż. Władysław Kruszec, Andrzej Batorowicz (PPR). Za cel obrano sobie „prawne ukonstytuowanie się Miejskiej Rady Narodowej w Miechowie⁶⁸.” „Zgodnie z ustawą Krajowej Rady Narodowej na zebranie zostali zaproszeni reprezentujące wszystkie warstwy społeczne przedstawiciele miejscowej ludności, tj.: właściciele realności [...], robotnicy [...], rzemieślnicy [...], inteligencja pracująca [...], handel, przemysł, spółdzielczość [...], rolnicy⁶⁹.” Wybrano 16 członków MRN i ich zastępców⁷⁰. „W prezydium organizacyjnym zasiadali: Jan Konieczny (PPR), Władysław Kruszec, Andrzej Taborowicz (PPR), Aleksander Kunin (PPR), Tomasz Karkowski⁷¹.”

Dwa tygodnie po wyborze władz miejskich burmistrz Tomasz Karkowski zrezygnował z pełnionej funkcji. Na drugim plenarnym powiedzeniu MRN w Miechowie odbyły się nowe

⁶⁴ Ibidem.

⁶⁵ Archiwum Miejskie w Miechowie (dalej AM Mi), Teczki 1 – 2, Protokoły posiedzeń Miejskiej Rady Narodowej (dalej MRN), Miechów 6 II 1945 r.

⁶⁶ Działacz ruchu ludowego, członek Batalionów Chłopskich oraz organizacji Roch, członek PSL; Józef Guzik, op. cit., s. 54 – 55.

⁶⁷ Członek PPR, wice burmistrz Miechowa, później pracownik (palacz) w kotłowni miejskiej.

⁶⁸ AM Mi, Teczki 1 – 2, Protokoły posiedzeń MRN., Miechów 6 II 1945 r.

⁶⁹ Ibidem.

⁷⁰ Pierwszy skład MRN w aneksie nr 1.

⁷¹ Ibidem.

wybory na burmistrza miasta, już drugie w tym samym miesiącu⁷². Wybór nowego – starego burmistrza potwierdził jego pozycję we władzach miejskich. „Ustalono, że zarząd liczyć będzie poza burmistrzem i wice burmistrzem jeszcze trzech członków. Na stanowisko burmistrze postawiono tylko jedną kandydaturę, mianowicie p.o. burmistrza Tomasza Karkowskiego, który jednomyślnie został wybrany na to stanowisko. Na wniosek Rzemieńca Jana dokonano wyboru wice burmistrza w osobie Aleksandra Kudina. Na trzech członków zarządu miejskiego postawiona kandydatury: Jarno Piotr, Spiechowicz Piotr, Lepiarz Piotr, Podsiadło Stanisław, Zdechlik Jan. Głosowanie było tajne. Po głosowanie obywatel Goryczko Antoni ogłosił, iż kandydaci otrzymali następującą liczbę głosów: Jarno Piotr – 4 głosy, Spiechowicz Piotr – 10 głosów, Zdechlik Jan – 11 głosów, Lepiarz Piotr – 12 głosy, Podsiadło Stanisław – 11 głosów. Do zarządu miejskiego wybrani zostali: Lepiarz Piotr, Podsiadło Stanisław, Zdechlik Jan⁷³”.

Tomasz Karkowski podjął ostatecznie decyzję o odejściu z polityki, a tym samym ze stanowiska burmistrza miasta, trzy miesiące po tych wyborach. Informację taką zamieszczono w protokole posiedzenia prezydium MRN w Miechowie pod koniec maja 1945 r. „Poinformowano, iż dotychczasowy burmistrz Karkowski zrzekł się stanowiska⁷⁴.” Na piątym plenarnym posiedzeniu MRN w Miechowie 26 V 1945 r. próbowano obrać nowego burmistrza. „Zgłaszani na stanowiska burmistrza radni oświadczyli, iż nie są zainteresowani. Innych kandydatów nie zgłaszano, bądź nie byli pewni co do ich woli przyjęcia stanowiska. Rada postanowiła odłożyć wybór burmistrza do następnego posiedzenia, które wyznaczono na 2 VI [1945 r.]⁷⁵.” Na kolejnym zebraniu MRN o wyznaczonym wcześniej terminie ustalono, że wpłynęły „cztery kandydatury na stanowisko burmistrza: Niedźwiedzki Lucjusz, Piwowarski [Julian] ze Strzeżowa⁷⁶, Lis Bartłomiej, Niwiński [Jan]. Głosowanie było tajne. Na posiedzeniu uprawnionych do głosowania było 15 osób. [...] Wynik głosowania: Niwiński 5 głosów, Lis 3 głosy, Piwowarski 2 głosy, Niedźwiedzki 2 głosy, 3 karty oddano puste⁷⁷.” Ponieważ Niwiński nie otrzymał więcej niż połowy głosów, odbyła się druga tura między Niwińskim a Lisem. „W drugiej turze Lis otrzymał 6 głosów, Niwiński otrzymał 5 głosów, 4 karty oddano puste. Rada uznała, iż Lis Bartłomiej po uzyskaniu zwykłej większości głosów został wybrany na stanowisko burmistrza miasta Miechowa⁷⁸.”

⁷² AM Mi, Teczki 1 – 2, Protokoły posiedzeń MRN., Miechów 24 II 1945 r.

⁷³ Fryzjer, członek PPS. AM Mi, UM Mi, Protokół z posiedzenia MRN., Miechów 29 XI 1946 r.

⁷⁴ AM Mi, Teczki 3 – 7, Protokół z posiedzenia prezydium MRN., Miechów 24 V 1945 r.

⁷⁵ AM Mi, Teczki 1 – 2, Protokół z posiedzenia MRN., Miechów 26 V 1945 r.

⁷⁶ Przed wojną członek PSL „Wyzwolenie” później PSL „Piast, w latach 1936 – 1942 i 1945 – 1948 burmistrz Miechowa.; Józef Guzik, op. cit., s. 78 – 79.

⁷⁷ AM Mi, Teczki 1 – 2, Protokół z posiedzenia MRN., Miechów 2 VI 1945 r.

⁷⁸ Ibidem.

Jednak był to dopiero początek długiej drogi obioru nowego burmistrza. Pod koniec miesiąca czerwca 1945 r., na kolejnym posiedzeniu MRN w Miechowie, odczytano pismo z Powiatowej Rady Narodowej (PRN) „z dnia 16 VI 1945 r., polecające dokonać wyboru burmistrza ponownie, gdyż wymagana była bezwzględna większość głosów, jaką Lis Bartłomiej nie uzyskał⁷⁹.” W zebraniu uczestniczyło 11 członków MRN. „Przewodniczący stwierdził, że wpłynęły dwie kandydatury, Niwiński Jan [i] Piwowski Julian. Głosowanie było tajne. [...] Wyniki [...], Piwowski otrzymał 11 głosów, Niwiński 0 głosów, kart czystych nie było. Rada uznała, że Piwowski Julian został wybrany na burmistrza miasta Miechowa⁸⁰.” Wybór nowego burmistrza w osobie Juliana Piwowarskiego zakończył długi proces zmian personalnych na tym stanowisku, dając możliwość spokojnej pracy burmistrzowi przez kolejne dwa lata.

Wybór burmistrza to ostatecznie z większych zawirowań personalnych przed dokooptowaniem nowych członków do MRN. 1 III 1946 r., na zebraniu MRN przedstawiono „ogólnik Wojewódzkiej Rady Narodowej z dnia 7 II 1946 r. o dokooptowaniu do Miejskich Rad Narodowych osób z poszczególnych ugrupowań politycznych, związków zawodowych i młodzieżowych⁸¹.” Zważywszy na to, że na terenie powiatu miechowskiego PSL było dominującą partią polityczną, PPR i PPS odgrywały mniejszą rolę, a pozostałe partie praktycznie nie istniały, było to zarządzenie osłabiające pozycję PSL w powiecie miechowskim. Nowych członków dokooptowano 30 III 1946 r. „W myśl nowego dekretu z dnia 3 I 1946 r. Rady Narodowe powinny liczyć 24 a nie 16 członków⁸². Projekt uchwały zakładał rozdzielenie stanowisk po 2 dla PPR, PSL, PPS, SL⁸³.” Tym samym PSL otrzymało dwa nowe mandaty, a pozostała prokomunistyczne ugrupowania łącznie sześć.

Po dwóch latach na stanowisku burmistrza niespodziewanie swoją rezygnację złożył Julian Piwowski oraz jego zastępca Aleksander Kudina. „Przewodniczący [...] poinformował, że dnia 19 VI 1947 r. wpłynęły do Rady Miejskiej podania burmistrza Piwowarskiego i wice burmistrza Kudina, którzy zrezygnowali ze swoich stanowisk⁸⁴.” Kilka dni po tych wydarzeniach, na kolejnym posiedzeniu prezydium MRN w Miechowie, „przewodniczący [...] oświadczył, że po konsultacjach z Powiatową Radą Narodową w osobie Koniecznego Jana w sprawie rezygnacji burmistrza Piwowarskiego Powiatowa Rada Narodowa oznajmiła, że nie ma nic przeciwko by burmistrz wykonywał swoją pracę do chwili powołania nowego⁸⁵.” Stan ten trwał aż do połowy listopada 1947 r., kiedy to członkowie

⁷⁹ AM Mi, Teczki 1 – 2, Protokół z posiedzenia MRN., Miechów 28 VI 1945 r.

⁸⁰ Ibidem.

⁸¹ AM Mi, Teczki 1 – 2, Protokół z posiedzenia MRN., Miechów 1 III 1946 r.

⁸² Zależało to od liczby mieszkańców.

⁸³ AM Mi, Teczki 3 – 7, Protokół z posiedzenia prezydium MRN., Miechów 30 III 1946 r.

⁸⁴ AM Mi, Teczki 3 – 7, Protokół z posiedzenia prezydium MRN., Miechów 21 VI 1947 r.

⁸⁵ AM Mi, Teczki 3 – 7, Protokół z posiedzenia prezydium MRN., Miechów 26 VI 1947 r.

prezydium zostali poinformowani, „że burmistrz Piwowarski Julian został zatrzymany i przewieziony do Krakowa w dniu 11 XI 1947 r. Zwrócił uwagę obecnemu wice burmistrzowi Kuninowi, że [...] przejął on obowiązki zatrzymanego burmistrza. [...] Wice burmistrz wyraził zgodę na pełnienie obowiązków burmistrza przez dwa miesiące⁸⁶.” Nie sprawował on jednak tej funkcji tak długo, trzy dni po objęciu obowiązków p.o. burmistrza Miechowa, „22 XI [1947 r.] został zatrzymany wice burmistrz Kudin, wobec czego zaszła potrzeba i nagle konieczność powierzenia tymczasowego czynności burmistrza innej osobie. [...] Prezydium postanowiło zwrócić się do starosty powiatowego. Ze swojej strony prezydium proponuje na ławnika zarządu miejskiego Podsiadło Stanisława⁸⁷.” Postanowiono zwołać MRN na 28 XI [1947 r.], jednak protokół z tamtego posiedzenia zaginął. Z kolejnych protokołów wywnioskować można, że Stanisław Podsiadło przejął tymczasowo obowiązki burmistrza, którym dalej był Julian Piwowarski⁸⁸. Został on zwolniony z więzienia, gdyż pod koniec lutego 1948 r. składał przed MRN w Miechowie „sprawozdanie z działalności Zarządu Miejskiego⁸⁹.”

Miesiąc później odbyły się kolejne wybory na stanowisko burmistrza miasta Miechowa. Na posiedzeniu MRN 20 III 1948 r. uprawnionych do głosowania było 23 radnych. „Wasilewski zgłosił kandydaturę [Mariana] Krzysztofczyka, a Spiechowicz Piotr [Juliana] Piwowarskiego. Głosowanie dało następujące wyniki, Krzysztofczyk 8 głosów, Piwowarski 12 głosów, 3 karty czyste. Po głosowaniu Konieczny Bolesław oświadczył, że Piwowarski nie może być burmistrzem skoro sam tej funkcji niedawno się zrzekł. Wasilewski zakwestionował autentyczność deklaracji Spiechowicza odnośnie zgody Piwowarskiego na kandydowanie. [...] Wyniki nie zostały ogłoszone⁹⁰.” Samo ogłoszenie wyników nastąpiło dopiero 28 IV 1948 r., a więc ponad miesiąc po wyborach⁹¹.

Burmistrz Piwowarski głosami „bratnich partii socjalistycznych” stracił swoje stanowisko 26 XI 1948 r. na posiedzeniu MRN, „klub radnych PPR i PPS złożył na ręce przewodniczącego wotum nieufności wobec burmistrza i wice burmistrza. Przewodniczący przedstawił kandydaturę na nowego burmistrza, Bańbuły Jana⁹² jednogłośnie oraz Laskowskiego Stefana⁹³ 21/22 głosy na wice burmistrza. Ich wybór został obwieszony syreną strażacką⁹⁴.” Przy okazji usuwania burmistrza Piwowarskiego usunięto dwóch radnych. „Poruszono Sprawę Manterysa, przeciw któremu toczy się sprawa o współpracę z okupantem.

⁸⁶ AM Mi, Teczki 3 – 7, Protokół z posiedzenia prezydium MRN., Miechów 19 XI 1947 r.

⁸⁷ AM Mi, Teczki 3 – 7, Protokół z posiedzenia prezydium MRN., Miechów 24 XI 1947 r.

⁸⁸ AM Mi, Teczki 3 – 7, Protokół z posiedzenia prezydium MRN., Miechów 10 XII 1947 r.

⁸⁹ AM Mi, Teczki 1 – 2, Protokół z posiedzenia MRN., Miechów 28 II 1948 r.

⁹⁰ AM Mi, Teczki 1 – 2, Protokół z posiedzenia MRN., Miechów 20 III 1948 r.

⁹¹ AM Mi, Teczki 1 – 2, Protokół z posiedzenia MRN., Miechów 28 IV 1948 r.

⁹² Pełnił funkcje sekretarz PPR w Miechowie od 1 I 1948 r., przynależał do PPR, później PZPR.; AP Kr, UW Kr II – 525, Kartoteka personalna.

⁹³ Pełnił funkcje wiceprezesa powiatowej rady związków zawodowych, przynależał do PPS, później PZPR.; AP Kr, UW Kr II – 525, Kartoteka personalna.

⁹⁴ AM Mi, Teczki 1 – 2, Protokół z posiedzenia MRN., Miechów 26 XI 1948 r.

Został on jednogłośnie pozbawiony mandatu. Kolejno Niklewicz został uznany za klasowo obcym i usunięty został jednogłośnie z Rady. [...] Na ich miejsce przyjęto Nogiecia Tadeusza z PPR i Grzędziela Piotra SL⁹⁵.” W głosowaniu uzyskali oni po 22 głosów na 22 oddanych⁹⁶.

Statystyki polityczne pierwszego wolnych miesięcy

Tabela 1: podział miejsc w administracji 28 XII 1945 r. powiat miechowski.

Gromad administracyjnych	260
Miast wydzielonych	0
Gmin zbiorowych wiejskich	24
Gmin zbiorowych miejskich	3

Źródło:

AP Kr, Archiwum Polskiego Stronnictwa Ludowego (dalej PSL Kr), wiązka – 3 , PSL Zarząd Powiatowy., Miechów 28 XII 1945 r., s. 35.

Tabela 2: Stan organizacyjny PSL w powiecie miechowskim, 28 XII 1945 r.

Kół gromadzkich PSL	245
Kół w miastach PSL	2
Zarządów gminnych PSL	26
Do kół gromadzkich PSL zgłosiło się (podpisało deklaracje)	9224
Legitymacje członkowską na 1945 r. z kół gromadnych wykpiło	6181
Do kół miejskich PSL zgłosiło się (podpisało deklaracje)	57
Legitymacje członkowskie na 1945 r. z kół miejskich wykupiło	57

Źródło:

AP Kr, PSL Kr, w. – 3 , PSL Zarząd Powiatowy., Miechów 28 XII 1945 r., s. 35.

⁹⁵ Ibidem.

⁹⁶ Ibidem.

Tabela 3: Stan liczbowy według przynależności partyjnej w powiecie miechowskim, gminne rady narodowe, 28 XII 1945 r.

PSL	224
PPS	15
PPR	29
SD	0
SL	0
SP	0
Inni	20

Źródło:

AP Kr, PSL Kr, w. – 3 , PSL Zarząd Powiatowy., Miechów 28 XII 1945 r., s. 35.

Tabela 4: Stan liczbowy według przynależności partyjnej w powiecie miechowskim, miejskie rady narodowe, 28 XII 1945 r.

PSL	6
PPS	10
PPR	4
SD	0
SL	0
SP	0
Inni	25

Źródło:

AP Kr, PSL Kr, w. – 3 , PSL Zarząd Powiatowy., Miechów 28 XII 1945 r., s. 35.

Tabela 5: Stan liczbowy według przynależności partyjnej w powiecie miechowskim, powiatowa rada narodowa, 28 XII 1945 r.

PSL	2
PPS	5
PPR	13
SD	0
SL	0
SP	0
Inni	7

Źródło:

AP Kr, PSL Kr, w. – 3 , PSL Zarząd Powiatowy., Miechów 28 XII 1945 r., s. 35.

Tabela 6: Stan liczbowy według przynależności partyjnej w powiecie miechowskim, prezydium powiatowej rady narodowej, 28 XII 1945 r.

PSL	2
PPS	0
PPR	2
SD	0
SL	0
SP	0
Inni	1

Źródło:

AP Kr, PSL Kr, w. – 3 , PSL Zarząd Powiatowy., Miechów 28 XII 1945 r., s. 35.

Tabela 7: Stan liczbowy według przynależności partyjnej w powiecie miechowskim, sołtysi, 28 XII 1945 r.

PSL	208
PPS	0
PPR	32
SD	0
SL	0
SP	0
Inni	20

Źródło:

AP Kr, PSL Kr, w. – 3 , PSL Zarząd Powiatowy., Miechów 28 XII 1945 r., s. 35.

Tabela 8: Stan liczbowy według przynależności partyjnej w powiecie miechowskim, wójtowie, 28 XII 1945 r.

PSL	15
PPS	2
PPR	5
SD	0
SL	0
SP	0
Inni	2

Źródło:

AP Kr, PSL Kr, w. – 3 , PSL Zarząd Powiatowy., Miechów 28 XII 1945 r., s. 35.

Tabela 9: Stan liczbowy według przynależności partyjnej w powiecie miechowskim, zarząd powiatowego związku samopomocy chłopskiej, 28 XII 1945 r.

PSL	10
PPS	0
PPR	0
SD	0
SL	0
SP	0
Inni	1

Źródło:

AP Kr, PSL Kr, w. – 3 , PSL Zarząd Powiatowy., Miechów 28 XII 1945 r., s. 35.

Tabela 10: Stan liczbowy według przynależności partyjnej w powiecie miechowskim 28 XII 1945 r.

Stanowisko	Liczba osób	Partia
Kierownik oddziału związku gospodarczego	1	PPS
Zarząd powiatowej spółdzielni rolno-handlowej	5	PSL
Komendant powiatowej milicji obywatelskiej	1	PPR
Kierownik powiatowego urzędu bezpieczeństwa publicznego	1	PPR
Inspektor szkolny	2	PSL
Komisarz urzędu ziemskiego	1	PPR

Źródło:

AP Kr, PSL Kr, w. – 3 , PSL Zarząd Powiatowy., Miechów 28 XII 1945 r., s. 35.

Tabela 11: Stan liczbowy według przynależności partyjnej w powiecie, wpływy partii w powiecie miechowskim, 28 XII 1945 r.

PSL	80%
PPS	5%
PPR	5%
Inne	10%

Źródło:

AP Kr, PSL Kr, w. – 3 , PSL Zarząd Powiatowy., Miechów 28 XII 1945 r., s. 35.

Tabela 12: Członkowie miejskiej rady narodowej w Miechowie, 14 X 1948 r.⁹⁷

PPR	7
SL	4
PPS	3
SP	1
Bezpartyjni	9

Źródło:

AM Mi, Teczka nr 17, Protokoły kontroli wewnętrznej, kopie protokołów komisji, rady, korespondencje. Miechów 14 X 1948 r.

Rozdział II

Od isierki demokracji do cienia socjalizmu. Partie polityczne.

Ziemia miechowska weszła w skład województwa krakowskiego dopiero marcu 1945 r. Od tej pory starości miechowscy wysyłali sprawozdania do wojewody krakowskiego. Między innymi w tych sprawozdaniach, poświęcali dużo miejsca partiom politycznym w powiecie miechowskim. Było ich w powiecie oficjalnie kilka: Polskie Stronnictwo Ludowe, Polska

⁹⁷ Wykaz imienny członków rady z 14 X 1948 r. w aneksie nr 2.

Partia Robotnicza, Polska Partia Socjalistyczna (później Polska Zjednoczona Partia Robotnicza), Stronnictwo Ludowe, Stronnictwo Demokratyczne, Stronnictwo Pracy. Jednak SD i SP nie posiadały większego grona członków w Miechowie. Praktycznie partie te „wegetowały”, jeśli w ogóle by uznać, że istniały gdzieś indziej, niż na papierze. Pozostawały cztery: PSL, PPR, PPS, SL.

Starości miechowscy z lat 1945 – 1950 należeli do PPR. Świadczyć to może o pewnej politycznej dominacji tej partii na najważniejszych stanowiskach władz w powiecie miechowskim po ustaniu działań wojennych. Choć dominacja ta nie opierała się na społecznym poparciu ludności ziemi miechowskiej. Starości jako członkowie PPR, za każdym razem chwalili ją jako najbardziej zorganizowaną i najruchliwszą, pomijając często fakt, że w powiecie działała większa partia, mianowicie PSL. Zawsze starali się pomniejszyć znaczenie innych ugrupowań politycznych.

Polska Partia Robotnicza

Pierwsze sprawozdania sytuacyjne ze starostwa miechowskiego przysłane do wojewody krakowskiego dotyczyły miesiąca kwietnia 1945 r. Już po pierwszym kwartale liczba komórek PPR w powiecie wynosiła „27 komórek gminnych, około 3100 członków”⁹⁸. Po dwóch miesiącach liczba komórek partyjnych miała ulec pięciokrotnemu pomnożeniu, i wynosiła: „5 miejskich, 20 gminnych, 110 lokalnych”⁹⁹. Tym samym partię tę starosta określał we wrześniu 1945 r. jako „najżywotniejszą w powiecie”¹⁰⁰. Określenie to w takiej postaci, jak np.: „największe ożywienie wykazuje PPR” lub „ożywiona działalność PPR”, pojawiało się za każdym razem do chwili połączenia obu „partii robotniczych”¹⁰¹. Liczba członków PPR przekroczyła 2 tys. (2100 członków), w styczniu 1946 r. wiaż miała być partią, która „prowadzi najbardziej ożywioną działalność”¹⁰². Mimo tego, że dla porównania PSL liczył w tym czasie ponad 10000 członków¹⁰³. Miesiąc później PPR osiągnęła liczbę 2500 zapisanych w jej szeregach¹⁰⁴. Przy pięciokrotnej mniejszej niż PSL liczebności miała być wciąż „najruchliwsza” organizując według sprawozdań starosty wiece, spotkania i odczyty w powiecie¹⁰⁵. Polskie Stronnictwo Ludowe miało „nie rozwijać działalności [i obrać] pozycję

⁹⁸ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 14 V 1945 r.

⁹⁹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 9 VIII 1945 r.

¹⁰⁰ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 2 X 1945 r., 4 XII 1945 r.

¹⁰¹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 XI 1945 r.

¹⁰² AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 3 II 1946 r.

¹⁰³ Ibidem

¹⁰⁴ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 III 1946 r.

¹⁰⁵ Ibidem.

wyczekującą¹⁰⁶.” To PPR, jak to stwierdza starosta, „uświadamiając ogół członków partii o roli społecznej w odbyć się mających w przyszłości wyborach”¹⁰⁷. Partia początkowo, bo w maju 1946 r. posiadała zwolenników głównie w miastach. „Partia ma wśród innych partii najwięcej członków wśród ludności miejskiej, wśród ludności wiejskiej mały procent¹⁰⁸.” Starosta chwalcąc się tym osiągnięciem widocznie zapomniiał, że powiat miechowski był wyjątkowo rolniczym terenem, na którym znajdowały się jedynie trzy miasta, z których nawet Miechów zaliczał się do miast niewielkich. Łącznie liczba mieszkańców trzech miast oscylowała w granicach 20000 na ponad 150000 całości ludności powiatu. Stopniowo jednak i na wsi PPR szukał zwolenników, rekrutując ich przede wszystkim „z byłej służby rozparcelowanych własności dworskich”¹⁰⁹. Latem 1946 r. do PPR należało ponad 3000 członków, partia wciąż notowała ich stały napływ, „stale zwiększa się liczba członków”¹¹⁰. Jednak ilość członków tej partii nigdy w tym okresie (lata 1945 – 1950) nie osiągnęła takiej liczby zwolenników jak miechowski PSL, którego liczba członków przekroczyła tuż przed delegalizacją w powiecie 15000¹¹¹. Od końca 1946 r. starości miechowscy chwalili się wojewodzie krakowskiemu, że członkowie PPR „brali udział w zwalczaniu bandytyzmu na terenie powiatu razem z MO i PUBP¹¹².” Liczba członków ich partii na początku ostatniego kwartału 1946 r. wynosiła już wtedy 3615¹¹³.

Wiece, spotkania i odczyty, jakie organizowała PPR, odnosiły się do różnorodnej tematyki, jednak głównie skupiały się na „odbudowie państwa”. „PPR [...] bierze udział we wszystkich dziedzinach życia gospodarczego i politycznego powiatu, uświadamia każdego obywatela w dobie odbudowy państwa polskiego, dementowania fałszywych pogłosek, niesienia pomocy MO i PUBP w akcji zwalczania bandytyzmu na terenie powiatu¹¹⁴.” Liczba zwolenników w dokumentach systematycznie rosła i pod koniec 1946 r. PPR posiadało już 4000 członków, by miesiąc później (I 1947 r.) mieć ich już 5000¹¹⁵. Zwroty używane przez starostę w jego sprawozdaniach, w wielu przypadkach były schematyczne i niemal zawsze w niezmiennej formie. Partia kreowana była na „przewodnią siłę” dla powiatu miechowskiego. Podawanie coraz to większej liczby członków miało tę siłę podkreślać. I tak w marcu członkostwem w PPR mogło legitymować się 5563 obywateli¹¹⁶. Sam starosta wprost stwierdził, „zjednała sobie szeroką sympatię, co objawia się w dodatnim przyptywie nowych

¹⁰⁶ Ibidem.

¹⁰⁷ Ibidem.

¹⁰⁸ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 2 V 1946 r.

¹⁰⁹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 3 VI 1946 r.

¹¹⁰ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 3 VIII 1946 r.

¹¹¹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 6 XII 1946 r.

¹¹² AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 XI 1946 r.

¹¹³ Ibidem.

¹¹⁴ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 II 1947 r.

¹¹⁵ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 I 1947 r., 4 II 1947 r.

¹¹⁶ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 IV 1947 r.

członków¹¹⁷.” Ta sympatia mieszkańców powiatu miała według starosty być skutkiem tego, że PPR „wywiera duży wpływ na sprawy gospodarcze i polityczne powiatu przez swych członków w powiatowej radzie narodowej i gminnych radach narodowych¹¹⁸.” Za „sloganami” starosty miały iść liczby, jakie podawał w comiesięcznych sprawozdaniach. Kwiecień 1947 r. przyniósł kolejny sukces PPR, gdyż według sprawozdania posiadała ona 6200 zapisanych miechowian z całego powiatu¹¹⁹.

W połowie 1947 r. starosta zaczął chwalić się nowymi osiągnięciami PPR. Partia prowadziła „szeroką działalność na odcinku walki z lichwą i spekulacją, członkowie tej Partii w 60% procentach zasilali szeregi komisji kontroli cen¹²⁰.” W czerwcu 1947 r. miało przybyć w szeregach partii 150 osób, a w lipcu 45¹²¹. Jednak w sprawozdaniu z miesiąca sierpnia widnieje liczba 6248 osób¹²². Oznacza to, że liczba członków PPR spadała, czego jednak starosta nie zaznaczył, informując jedynie o tym fakcie, a nie dołączając swojego komentarza.

Od lipca 1947 r. zauważalna była tendencja jednania sobie przez PPR członków „bratniej” PPS. „Partia [PPR] dołożyła wszelkich starań do zacieśnienia współpracy z Polską Partią Socjalistyczną, w tej sprawie odbyto szereg wspólnych zebrań aktywu obu partii. Omawiano współdziałanie na polu gospodarczym, społecznym i politycznym, gdyż taka współpraca jest pożądana dla polepszenia bytu mas pracujących¹²³.” Od tego czasu odbywały się stałe spotkania międzypartyjne PPR i PPS. „Tematem [było] wspólne działanie obu Partii. Uzgodniono szereg spraw jak również postanowiono oczyścić aparat partyjny z elementów niepożądanych, nie stosujących się do dyscypliny partyjnej¹²⁴.” PPR nie tylko intensywnie współpracowało z PPS, ale wyłączało w działalności SL. „Partia [PPR] z okazji trzeciej [rocznicy] reformy rolnej wzięła na swe barki zorganizowanie we wszystkich gminach powiatu dożynek w dniu tego święta, 7 IX 1947 r. oraz zaleciła swoim członkom jak najliczniejszy udział celem upamiętnienia oddania chłopu obszarniczej ziemi¹²⁵.” Poza ścisłą współpracą „aktywu PPR z PPS, [partia odbyła] dwie konferencje gospodarcze z SL, na tematy gospodarcze na szczeblu powiatowym¹²⁶. PPR organizowało również spotkania międzypartyjne z SD¹²⁷. Członkowie PPR pod koniec 1947 r. działali żywo również w związku

¹¹⁷ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 V 1947 r.

¹¹⁸ Ibidem.

¹¹⁹ Ibidem.

¹²⁰ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 VII 1947 r.

¹²¹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 VII 1947 r., 4 VIII 1947 r.

¹²² AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 IX 1947 r.

¹²³ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 VIII 1947 r.

¹²⁴ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 IX 1947 r.

¹²⁵ Ibidem.

¹²⁶ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 X 1947 r.

¹²⁷ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 III 1948 r.

samopomocy chłopskiej, zasiadając w jego zarządzie¹²⁸. Nie zaniedbywała ona swoich członków, organizując im kursy ideologiczne¹²⁹.

Ucieczka z kraju prezesa PSL Stanisława Mikołajczyka 21 X 1947 r. nie została pominięta w tematyce wystąpień partyjnych. „W miesiącu sprawozdawczym [październik 1947] partia ta, przeprowadziła wiece we wszystkich gminach w powiecie, w związku z ucieczką Mikołajczyka uświadamiając obecnym o fałszywej polityce prowadzonej przez PSL¹³⁰.” Październik, miesiąc rocznicy wybuchy rewolucji był okazją do „pogłębienia współpracy między partiami robotniczymi”. „W dniu 27 XI[1947 r.] tj. w rocznicę umowy PPR i PPS odbyło się wspólne zebranie [PPR] z PPS w Miechowie, gdzie odczytano tekst umowy o jednolitym działaniu i współpracy między obu partiami”¹³¹. Wiece i spotkania nie były powiązane jedynie z polityką wewnętrzną kraju. Dowodem tego jest, że pod koniec 1947 r. wśród pracowników spółdzielni „Społem” i nadleśnictwa, „omawiano sytuację międzynarodową oraz sprawę pomocy dla strajkujących robotników we Francji”¹³². Różna była również tematyka wystąpień na spotkaniach partyjnych. „Relegowani wygłaszali referaty dotyczące uświadomienia członków o sytuacji wewnętrznej w kraju, polityki zagranicznej i ogólnoswiatowej oraz popularyzacji czytelnictwa prasy partyjnej i w sprawie dokształcania politycznego członków”¹³³.

Na każdym zebraniu, we wszystkich kołach, omawiano sprawy jedności organizacyjnej PPR i PPS. „Na każdym z tych zebrań były również omawiane sprawy jedności organicznej partii PPR i PPS, co członkowie z całym zadowoleniem przyjęli tak ważne posunięcia partii”¹³⁴. Ta „bliskość międzypartyjna” objawia się również w sposobie, w jakim starosta wyraża się o PPS. „Komitet powiatowy oraz komitety gminne odbywają wspólne zebrania z bratnią partią PPS, tematem zebrania są sprawy jedności organicznej obydwu partii”¹³⁵. Wspólnie z tą „bratnią partią” oraz z zależnymi od siebie stronnictwami urządzano święta państwowe, m. in. 1 maja¹³⁶ czy święta morza¹³⁷ lub święto odrodzenia¹³⁸. „W miesiącu sprawozdawczym [maj 1948 r.] partia PPR pracowała intensywnie, organizując wspólnie z bratnimi partiami oraz z stowarzyszeniami i związkami uroczystości 1 majowe, na terenie miasta Miechowa oraz w poszczególnych gminach powiatu”¹³⁹.

¹²⁸ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 XI 1947 r.

¹²⁹ Ibidem.

¹³⁰ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 XII 1947 r.

¹³¹ Ibidem.

¹³² AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 6 I 1948 r.

¹³³ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 III 1948 r.

¹³⁴ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 IV 1948 r.

¹³⁵ Ibidem.

¹³⁶ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 VI 1948 r.

¹³⁷ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 VII 1948 r.

¹³⁸ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 VIII 1948 r.

¹³⁹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 VI 1948 r.

Po dłuższym braku informacji dotyczących stanu liczebnego PPR, dopiero w sprawozdaniu za maj 1948 r. dowiadujemy się, że „kół i gminnych i gromadzkich PPR na terenie powiatu w miesiącu maju było 253 z ilością 5015 członków¹⁴⁰.” Wynik powyżej 5000 członków w partii utrzymywał się do sierpnia 1948 r.¹⁴¹ PPR by zjednać sobie wieś, organizowała akcje „współzawodnictwa w pracy rolnej. W tym celu potworzono gminne i gromadzkie komitety współzawodniczące ze sobą [...] w tępieniu chwastów, wydajności z hektara jak największego plonu, racjonalnych zasiewów¹⁴².” Ilość wspólnych zebrań z PPS narastała z czasem. „[Już w czerwcu 1948 r.] odbyto wspólnych zebrań z bratnią partią PPS w skali powiatowej 8, zebrań w kołach 190¹⁴³.”

Ilość członków PPR w miesiącach wakacyjnych 1948 r. spadała, mimo iż starosta wspomina tylko o nowo przybyłych. „Do partii w miesiącu lipcu [1948 r.] przybyło 33 członków, z tych 3 przybyło z innych powiatów, którzy należeli i należą do partii oraz 30 nowych członków. Ogólny stan członków wraża się w liczbie 4921, w tym kobiet 339, robotników 716, chłopów 3891, pracowników umysłowych 326 oraz rzemieślników i kupców 159. Członkowie zorganizowani są 259 kołach na terenie powiatu¹⁴⁴.” Starosta był konsekwentny w swych sformułowaniach nawet, gdy stan liczebny w PPR widocznie spadał. „W miesiącu sierpniu [1948 r.] stan członków partii podniósł się do 4846 zorganizowanych w 259 kołach¹⁴⁵.” W końcu i starosta w sprawozdaniu z miesiąca września przyznał, że w PPR dzieje się coś niepokojącego. „Na ogół zaobserwowano, że partia PPR przeżywa poważny kryzys wewnętrzny, co uwidacznia się na zebraniach kół. Komitety gminne zaniedbują się w pracy, a niektóre prawie, że nie istnieją pod względem żywotności. Ogólny stan członków wynosi 4843¹⁴⁶.” W październiku ogłoszono wielką akcję „oczyszczania szeregów”. Szukano winnych problemów, jakie wystąpiły w miechowskim PPR. „Odbyto 148 zebrań dotyczących oczyszczenia szeregów partyjnych z elementów przypadkowych i klasowo obcych. [...] Frekwencja członków na zebraniach terenowych około 75%, w kołach miejskich od 35 – 75%. Małą frekwencją zebranych wykazywały się przeważnie te koła, które skupiają w sobie element słabo uświadomionych i będących pod wpływem działalności reakcyjnej propagandy o kołchozach i innych plotkach. [...] Przebieg oczyszczania szeregów partii nie jest zadowolający, gdyż członkowie poszczególnych kół nie chcą zabierać głosu w krytyce danego członka, aby przez ujawnienie zarzutów wykluczyć go partii. W tej sprawie śmiało występują

¹⁴⁰ Ibidem.

¹⁴¹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 VI 1948 r., 5 VII 1948 r., 5 VIII 1948 r., 4 IX 1948 r.

¹⁴² AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 VII 1948 r.

¹⁴³ Ibidem.

¹⁴⁴ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 VIII 1948 r.

¹⁴⁵ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 IX 1948 r.

¹⁴⁶ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 X 1948 r.

jedynie ci członkowie, którzy byli związani jeszcze przed 1939 r. z ruchem lewicowym. W okresie sprawozdawczym [październik 1948 r.] wykluczono z partii 52 członków. Stan członków na dzień 1 IX 1948 r. wynosi 4705 [z prostego rachunku wynika, że nawet po wyrzuceniu 52 członków, w ciągu miesiąca partia straciła jeszcze 86 członków], zorganizowanych w 259 kołach: z tego kół wiejskich 207, terenowych 38, fabrycznych 3 i w urzędach 7¹⁴⁷.” Akcja wyrzucania niepełnych członków z szeregów partyjnych ożywiła się w ostatnim miesiącu istnienia PPR, tuż przed połączeniem z PPS. „Akcja oczyszczenia szeregów partyjnych jak i zebrania wyborcze w kołach spowodowały znaczne ożywienie aktywności członków, o czym świadczy podniesienie się prenumeraty prasy partyjnej oraz wzrost płaconych składek członkowskich, jak również zadeklarowanych przez członków partii sum na wspólny dom partyjny [w Warszawie]. Stan partii po przeprowadzeniu czystki w swych szeregach wynosi obecnie [listopad 1948 r.] 4201 członków zorganizowanych w 258 kołach. Ubyło przez wykluczenie, wyjazdy do pracy na Ziemi Odzyskane oraz do wojska 507 członków. Komitet powiatowy partii jest zadowolony z obecnej sytuacji partii, bo jak powiada sekretarz: «nie liczę członków na kopy, ale muszą być zgrane chłopcy»¹⁴⁸.” Tym razem starosta dokładnie wyjaśnił, w jaki sposób „ubywali” wszyscy wykluczeni członkowie miechowskiej PPR.

W listopadzie rozpoczęto kroki zjednoczeniowe, wybrano delegatów na kongres zjednoczeniowy do Warszawy¹⁴⁹. W grudniu 1948 r. Polska Partia Robotnicza i Polska Partia Socjalistyczna połączyły się w jeden organizm partyjny. Polską Zjednoczoną Partię Robotniczą. Stan liczebny miechowskiego PZPR pod koniec grudnia 1948 r. wynosił 4922 członków¹⁵⁰. Świadczy to ewidentnie o przewadze byłych członków PPR, których miesiąc wcześniej było nieco ponad 4200.

Polska Partia Socjalistyczna

Po wyzwoleniu z pod okupacji ziemi miechowskiej partia ta mogła liczyć na istotne poparcie społeczeństwa. W jednym z pierwszych sprawozdań sytuacyjnych starosty miechowskiego (maj 1945 r.), informowano, że PPS posiadała 1200 członków¹⁵¹. Początkowo wzmianki o partii były krótkie, ale pozytywne. „Ostatnio zaczęło [PPS] intensywnie

¹⁴⁷ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 XI 1948 r.

¹⁴⁸ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 XII 1948 r.

¹⁴⁹ Ibidem.

¹⁵⁰ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 3 I 1949 r.

¹⁵¹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 14 V 1945 r.

pracować¹⁵².” Tak jak inne partie, „coraz to więcej przejawiał swoją żywotność w terenie¹⁵³.” Dystansowanie osiągnięć tej partii do PPR rozpoczął starosta w swym sprawozdaniu we wrześniu 1945 r., pisząc, że PPS była mniej żywotna niż PPR¹⁵⁴. Jednak podobnie jak przy opisywaniu PPR, starosta podkreślał tylko jej sukcesy. „PPS nieco ruchliwsze niż miesiąc temu¹⁵⁵.” Jednocześnie podając, że liczba członków w tamtym miesiącu wyniosła 1000 osób¹⁵⁶. Obniżyła się, więc o 200 od ostatniego podanego wyniku z kwietnia 1945 r.

W kolejnych miesiącach starosta podkreśla beczynność miechowskiego PPS, „brak szerszej działalności”. Choć od tamtej pory członków partii przybywało i było ich w listopadzie 1945 r. 150 więcej niż miesiąc wcześniej¹⁵⁷. Następne miesiące 1945 r. nie przyniosły większych zmian w szeregach PPS, liczba członków oscylowała w granicach 1150 osób¹⁵⁸. Mimo, że jak podkreślał przez cały ten okres starosta, „PPS wznaga działalność.[...] [Postępując] analogicznie jak PPR¹⁵⁹.” Również organizuje wiece, spotkania partyjne i odczyty na tematy zbliżone lub te same, co Polska Partia Robotnicza.

Liczba członków tej partii nie wzrastała tak, jak w przypadku PPR, i w połowie 1946 r. liczyła zaledwie 1385 osób¹⁶⁰. Mimo to był to postęp, choćby i niewielki, a zatem znaczenie partii w powiecie również wzrastało. „Po głosowaniu ludowym działalność partii nieco ostygła, nie mniej dalej działa¹⁶¹.” Liczba członków nie uległa zmianie przez tamten miesiąc¹⁶². We wrześniu „działalność nieco zmalą”, a partia straciła 80 członków¹⁶³. Według starosty w partii nic się nie zmieniało. Liczba członków i ich postępowanie pozostawało bez większych odchyień¹⁶⁴. Sprawozdania sugerowały by, że partia pogrążyła się w politycznym marazmie. Niewielkie ożywienie w liczbie przyjmowanych członków PPS zanotowała w październiku 1946 r., wtedy to także starosta wyraził się o współpracy między PPS i PPR, że była „dobra i zazębiona”¹⁶⁵. Listopad przyniósł podobno „ożywienie się” partii, jednak znacząca liczba nowych członków dołączyła do partii dopiero w grudniu 1946 r., po zacieśnieniu współpracy z „bratnią partią” PPS liczyła 1500 osób¹⁶⁶. Już na początku 1947 r., PPS stała się według

¹⁵² AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 9 VIII 1945 r.

¹⁵³ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 2 IX 1945 r.

¹⁵⁴ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 2 X 1945 r.

¹⁵⁵ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 XI 1945 r.

¹⁵⁶ Ibidem

¹⁵⁷ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 XII 1945 r.

¹⁵⁸ AP Kr, UW Kr II – 925 Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 I 1946 r., 3 II 1946 r., 4 III 1946 r., 3 IV 1946 r., 2 V 1946 r., 3 VI 1946 r.

¹⁵⁹ Ibidem.

¹⁶⁰ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 VII 1946 r.

¹⁶¹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 3 VIII 1946 r.

¹⁶² Ibidem.

¹⁶³ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 3 IX 1946 r.

¹⁶⁴ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 X 1946 r.

¹⁶⁵ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 XI 1946 r.

¹⁶⁶ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 6 XII 1946 r., 4 I 1947 r.

starosty, „jedną z najruchliwszych partii politycznych na terenie powiatu”¹⁶⁷. „Przed wyborami potęgowała swoją działalność. Mając swoich zwolenników w gminach miejskich i większych gminach wiejskich¹⁶⁸.” Dalszy wzrost członków partii, 1600 członków w styczniu świadczy o rzeczywistej wzmożonej działalności¹⁶⁹. Po miesiącu do partii należało już 200 nowych osób¹⁷⁰. Partia „zwiększała działalność”[...], współpraca między PPS i PPR układała się według władz „zadowalająco”¹⁷¹.

Niespodziewaną i radykalną zmianę przyniósł jednak marzec i kwiecień 1947 r., mianowicie spadek liczby członków z 1800 do 1070 osób¹⁷². Starosta wyjaśnił, że spowodowane jest to tym, że PPS „nie rozwinęła większej działalności, [...] ponieważ część członków więcej radykalnych opuszcza szeregi tej partii przechodząc do PPR. Tarcia w zarządzie powiatowym jak i w kołach. Wybrano nowy komitet powiatowy, jednak na skutek tarć osobistych nie może zdobyć się na szersze działanie. [...] 25 III [1947 r.] wiec [PPS] nie doszedł do skutku. [Powodem była] znikoma ilość przybyłych słuchaczy i nie przybycie prelegenta z wojewódzkiego komitetu PPS z Krakowa”¹⁷³. Partia „przechodzi kryzys wewnętrzny”¹⁷⁴. Problemy te minęły już w maju 1947 r. Kolejna nagła zmiana nastąpiła w liczebności członków PPS. W ciągu miesiąca partia ta potrafiła stracić 500 osób, by w następnym zyskać 700. W maju 1947 r. członków PPS było 1700¹⁷⁵, choć starosta dalej utrzymywał, że PPS „nie wykazuje większej działalności, ogranicza się do werbowania nowych członków¹⁷⁶.” Zaznaczył też, że nowi członkowie PPS dołączyli do partii wyłącznie dla chęci zysku. „Jednocześnie członkowie ci nie są należycie uświadomieni, a niejednokrotnie przychodzą do partii z pobudek nie ideologicznych¹⁷⁷.” Według starosty na pozytywne zmiany w PPS należało czekać aż do pomocy bratniej PPR. Był to już okres, w którym legalni przeciwnicy polityczni zostali pokonani, do pełni kontroli nad państwem brakowało jedynie komunistą wchłonąć PPS. „Po konferencji z PPR partia [PPS] przystąpiła energicznie do pracy na odcinku walki z lichwą i spekulacją. [...] Osiągnięto ogólne zrozumienie co do dalszej pracy obu partii¹⁷⁸.” Liczba członków wzrosła do 1941 osób¹⁷⁹. Partia wychodziła z niedawnego kryzysu wewnętrznego. Sierpień 1947 r. to niewielki wzrost członków PPS, spotkania międzypartyjne z PPR, a jednocześnie początek większych przeobrażeń w samej

¹⁶⁷ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 II 1947 r.

¹⁶⁸ Ibidem.

¹⁶⁹ Ibidem.

¹⁷⁰ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 6 III 1947 r.

¹⁷¹ Ibidem.

¹⁷² AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 IV 1947 r.

¹⁷³ Ibidem.

¹⁷⁴ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 V 1947 r.

¹⁷⁵ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 VI 1947 r.

¹⁷⁶ Ibidem.

¹⁷⁷ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 VII 1947 r.

¹⁷⁸ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 VIII 1947 r.

¹⁷⁹ Ibidem.

partii. „Po komitetach gminnych oraz kołach [...] przeprowadza się reorganizację zarządów oraz usuwanie członków nie stosujących się do statutu organizacyjnego partii. [...] Odbyta konferencja dała wyniki pozytywnej współpracy obu partii, czego dotąd nie było. Obie partie uwzględniają wszystkie sprawy ogólne wspólnie, mając do siebie pełne zaufanie¹⁸⁰.” Kolejne miesiące w PPS to walka o oczyszczenie szeregów z niepożądanych osób, osłabienie na które liczyli komuniści przed połączeniem PPS z PPR. „PPS po odbytych konferencjach z PPR rozpoczęła w terenie kampanię reorganizacją gminnych rad narodowych, zmierzając do ich demokratyzacji, oraz przeprowadza w swych szeregach weryfikację¹⁸¹.” Co miesiąc odbywało się po kilka spotkań aktów bratnich partii¹⁸². PPS miała „zwiększać swoją działalność”, a z PPR „zacieniał braterskie stosunki obu Partii”¹⁸³, jednocześnie przeprowadzając w swych szeregach weryfikacje i przyjmując nowych członków¹⁸⁴. Partia funkcjonowała podobnie jak PPR. Spotykała się z pracownikami Społem i nadleśnictwa, „uchwalając zbiórki na pomoc dla strajkujących robotników we Francji”¹⁸⁵. Jej członkowie uczestniczyli w walnym zjeździe powiatowej samopomocy chłopskiej oraz wyborach jej zarządu¹⁸⁶. Przesz szereg miesięcy trwała wewnętrzna weryfikacja członków PPS, partia natomiast „realizuje wspólnie wytknięte cele uzgodnione na zebraniach międzypartyjnych. [...] Współpraca z innymi bratnimi partiami dobra¹⁸⁷.”

Nie wszystkim jednak członkom PPS podobało się zbliżenie z PPR. Starosta wyraża się o tych osoba negatywnie, chwalać tych, którzy popierają współpracę obu partii. „W okresie sprawozdawczym [marzec 1948 r.] Polska Partia Socjalistyczna przeżywa na naszym terenie poszczególne walki między poszczególnymi działaczami. PPS w miesiącu marcu 1948 r. nie wykazało prawie żadnych działalności, przeprowadzając jedynie weryfikacje członków. Obecnie stan w PPS został wywołany na skutek wkroczenia tejże partii na nowy etap rozwoju tj. drogę do jedności organicznej. Rozluźnienie dyscyplinarne w PPS spowodowane jest przede wszystkim przez elementy prawicowe, które w naszym powiecie są powoli odsuwane od wpływów w tejże partii. Widok jedności organicznej spowodował też pewną panikę U niektórych aktywistów PPS, którzy sprawę tą uważają za przedwczesną, względnie ulegają wpływom prawicowym. Ostatnio zaszył zmiany w powiatowym Komitecie PPS na korzyść elementów lewicowych, przede wszystkim został zmieniony sekretarz powiatowy, na miejsce którego nowo wybrany sekretarz dąży do współpracy z PPR przez odbywanie wspólnych

¹⁸⁰ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 IX 1947 r.

¹⁸¹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 X 1947 r.

¹⁸² Ibidem.

¹⁸³ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 XII 1947 r.

¹⁸⁴ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 6 I 1948 r.

¹⁸⁵ Ibidem.

¹⁸⁶ Ibidem.

¹⁸⁷ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 6 II 1948 r.

zebrań tak na szczeblu powiatowym jak i gminnym, na których omawiane są sprawy jedności organicznej oraz inne zagadnienia dotyczące obu partii”¹⁸⁸. Starosta, członek PPR utożsamia niechętnych zjednoczeniu obu partii członków PPS z „elementem prawicowy”, zgodnie z ogólnymi wytycznymi swojej partii. W tamtym okresie sformułowanie „elementy prawicowe” miało podobny wydźwięk jak „elementy nacjonalistyczne”. Starosta był zapewne usatysfakcjonowany, gdyż w strukturach powiatowych PPS zwyciężały nastawienia popierające zjednoczenie obu partii. „Obecny stan [maj 1948 r.] w PPS jest zadowalający. Przeprowadzona weryfikacja członków uszczupla szeregi partii, jednak członkowie zweryfikowani są naprawdę ludźmi aktywnymi i znającymi idee partii. Obecnie nowy sekretarz partii [...] energicznie zabrał się do pracy i wyniki obecne i stan partii w dużej mierze są jego zasługą. Rozluźnienie dyscypliny spowodowane zostało przede wszystkim przez elementy prawicowe, które podstępem wkradły się w szeregi partii PPS, dokładna weryfikacja poprawiła stosunki wśród członków, którzy rozumiejąc dążenia do jedności organicznej obu bratni partii, tj. PPR z PPS z całą ufnością oczekują ostatecznego ścisłego połączenia i wspólnej pracy w podniesieniu dorobku i potęgi Polski demokratycznej”¹⁸⁹. Poza wspólnymi spotkaniami członkowie obu partii uczestniczyli we wspólnych kursach szkoleniowych. „W miesiącu maju rozpoczęto kursy szkoleniowe członków partii PPR i PPS w Miechowie, na które uczęszczało 52 uczniów oraz dość duża ilość sympatyków przysłuchujących się wykładom. Kurs ten wydatnie podniesie poziom członków i dokładnie zapozna słuchaczy z ideą Marksa”¹⁹⁰. Weryfikacja obniżała ilość członków należących do PPS, jednak starosta nie chciał podawać dokładnej liczby pozostałych w strukturach miechowskiego PPS, podkreślając, że „na miejsce usuniętych członków wstępują nowi członkowie”¹⁹¹. Dopiero w połowie 1948 r. przekazuje informacje o liczebności partii po kilkumiesięcznej weryfikacji. „Polska Partia Socjalistyczna w dalszym ciągu przeprowadza weryfikację wśród swych członków, na skutek której usunięto 260 członków. Dużą zasługę uzyskuje w tej sprawie [...] obecny sekretarz PPS, który energicznie zabrał się do pracy i dąży do oczyszczenia partii z elementu niepożądanego, uważając, że w sprawach partyjnych nie stanowi ilość, lecz jakość członków. W obecnym okresie przybyło 18 członków. Stan na dzień 1 VIII 1948 r. wynosi 905, zorganizowanych w 50 kołach”¹⁹².

Kolejna fala kryzysu wewnętrznego przyszła w lipcu 1948 r. „Partia PPS w miesiącu sprawozdawczym [lipiec 1948 r.] nie wykazała poważniejszej aktywności na zadanym odcinku, jak również zaobserwowałem zmniejszenie się ilości zebrań, począwszy od kół

¹⁸⁸ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 IV 1948 r.

¹⁸⁹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 VI 1948 r.

¹⁹⁰ Ibidem

¹⁹¹ Ibidem.

¹⁹² AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 VII 1948 r.

terenowych do komitetu powiatowego. Zmalała również frekwencja na zebraniach kół miejskich, gdzie widoczna jest niechęć U całego wczorajszego aktywu PPS, do aktywnej pracy partyjnej. Jednak w dołach PPS można zauważyć silne dążenia do jedności organicznych. W zewnętrznej działalności PPS nie widać tych dawnych dążeń o zdobycie niektórych pozycji na stanowiska, o które kiedyś zawzięcie walczone, jak również słaby udział we wspólnych pracach z bratnią partią PPR. Stan członków oraz stan kół bez zmian¹⁹³.” Mimo tych problemów partia nieustannie przygotowywała się do zjednoczenia z PPR. Organizowano wspólne spotkania i kursy. „Komitet powiatowy Polskiej Partii Socjalistycznej odbył w sierpniu 8 zebrań na szczeblu powiatowym, z których 2 przeprowadzone były wspólnie z partią PPR, dotyczyły: wspólnego szkolenia członków oraz zebrania aktywu w sprawie uzgodnienia dalszych wspólnych planów prac obu komitetów powiatowych w dążeniu do jedności organicznej obu partii. [...] Stan członków jak w miesiący poprzednim¹⁹⁴.” Wyraźnie widać, że starosta skupia się uwagę jedynie na sprawie przyszłego zjednoczenia obu partii, donosząc wojewodzie tylko o wspólnych zebraniach partyjnych lub wewnętrznej opozycji, która przeciwna była dalszemu zbliżeniu z PPR. „Zaobserwowałem, że aktywność przeważnie dołowych organizacji zaczyna wzrastać co uwidacznia się w podniesieniu prenumeraty pism oraz braniem czynnego udziału w życiu gospodarczym powiatu. Prawicowi pepeesowcy starają się udawać demokratów i lokować we władzach partyjnych, starają się jednak robić ataki na jednolitą frontowe kierownictwo poszczególnych ogniw zwłaszcza na kierownictwo powiatowego komitetu PPS. Obecnie wykrystalizowała się kadra nowych agitatorów, przeważnie tych, którzy wstąpili do partii po wyzwoleniu. Poza tym U prawicowych pepeesowców obserwuje się wzmoczenie pobożności. Stan liczebny członków partii w miesiącu sprawozdawczym [wrzesień 1948 r.] wynosi 964. Zebrań z PPR [odbyło się] jedno¹⁹⁵.” Na dwa miesiące przed zjednoczeniem liczebność PPS gwałtownie spadła. Akcja zjednoczeniowa nabierała tempa równoległe z akcją „oczyszczającą” szeregi partii. „Polska Partia Socjalistyczna w miesiącu października przeprowadzała zebrania w kołach oraz przygotowała aktyw powiatowy na wspólną konferencję powiatową zespolenia PPR z PPS. Odbyta narada aktywu PPS z udziałem 105 aktywistów w sprawie oczyszczenia Partii z elementów prawicowych – nacjonalistycznych, klasowo i ideologicznie obcych. Wynikiem obrad było usunięcie z partii 193 członków¹⁹⁶.” Starosta podkreślał, że niepożądany element w PPS był w odwrocie, nie przejmował się, że było to związane z dużą stratą personalną w partii, gdyż to przynosiło jedynie korzyść dla PPR przed zbliżającym się połączeniem. „Elementy prawicowe w PPS w ostatnim czasie nie podejmują prób zdobycia pozycji w partii,

¹⁹³ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 VIII 1948 r.

¹⁹⁴ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 IX 1948 r.

¹⁹⁵ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 X 1948 r.

¹⁹⁶ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 XI 1948 r.

czując się zdemaskowane, zajmują pozycję wyczekującą. Koła terenowe PPS wzmogły swoją działalność, widoczne jest wśród członków kół zadowolenie z powodu usuwania z partii prawicowców. W PPS nie ma dostatecznego trzonu lewicowego którego nieubłaganie rozprawiłby się z prawicą [w partii]. W samej egzekutywie powiatowego komitetu PPS obserwuje się niezdecydowany stosunek do niektórych prawicowców i nawet sekretarza powiatowego PPS. Cebo Stanisława¹⁹⁷ i inni nie mają odwagi jasno postawić sprawy będących w przyjaźni z nimi prawicowców PPS. Obecna ilość członków PPS wynosi 772, zorganizowanych w 50 kołach. Zebrań z bratnimi partiami w miesiącu sprawozdawczym odbyto dwa¹⁹⁸.” Ostatni miesiąc istnienia partii był najbardziej wzmocnionym pod względem weryfikacyjnym w PPS. Liczba członków partii spadła do najniższego w jej powojennej historii w powiecie miechowskim. „Polska Partia Socjalistyczna przeprowadzała w miesiącu sprawozdawczym dalszą akcję oczyszczania swych szeregów, z których wykluczono ogółem 234 członków. Oczyszczona z elementu niepożądanego partia oraz kierownictwo kół terenowych zajmują zdecydowaną postawę do jedności organizacyjnej z bratnią partią PPR. We wszystkich kołach terenowych przeprowadzono wybory delegatów na zjazd powiatowy, którzy to delegaci na zjeździe powiatowym wybrali delegatów powiatowych na kongres zjednoczeniowy do Warszawy. Stan członków po przeprowadzeniu weryfikacji wynosi 721, zorganizowanych w 50 kołach terenowych¹⁹⁹.”

Polska Zjednoczona Partia Robotnicza

PZPR powstała w grudniu 1948 r. z połączenia Polskiej Partii Socjalistycznej i Polskiej Partii Robotniczej. Kongres zjednoczeniowy był dla członków obu partii miał być okresem świątecznym. Sposób wybrania delegatów i ich pożegnanie przed wyjazdem było wręcz ceremonialne. „W okresie sprawozdawczym [grudzień 1948 r.] partie PPR i PPS prowadziły ożywioną działalność w swych kołach przygotowując członków do mającego nastąpić tak pożądanego przez członków zjednoczenia obu partii. Wybrani delegaci powiatowi na kongres zjednoczeniowy do Warszawy przez delegatów kół partyjnych w powiecie w liczbie 3 osób: przewodniczącego rady narodowej i posła na sejm ob. Taborowicza Andrzeja, pierwszego sekretarza powiatowej komitetu PPR Tarko Edwarda i Cebo Stanisława sekretarza powiatowego komitetu PPS. Zasłużonych działaczy i organizatorów kół partyjnych na terenie powiatu, którzy godni byli tego zaszczytu reprezentowania obu partii na kongresie

¹⁹⁷ Sekretarz powiatowej PPS od III 1948 r. do XII 1948 r.

¹⁹⁸ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 XI 1948 r.

¹⁹⁹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 XII 1948 r.

zjednoczeniowym. W dniu wyjazdu delegaci byli żegnani przez mówców z trybuny ustawionej na rynku przy licznie zgromadzonych pracownikach instytucji, związków zawodowych, szkół średnich i delegacji kół partyjnych ze sztandarami i orkiestrą, po czym cały pochód ruszył na dworzec stacji kolejowej odprowadzając delegatów do pociągu. Po przyjeździe delegatów z kongresu te same delegacje witały ich na dworcu, skąd w pochodzie prowadzono ich do miasta²⁰⁰.” Mimo wcześniejszych kryzysów wewnątrzpartyjnych, szczególnie w PPS, nowa partia według relacji starosty zaczynała od początku swojego istnienia działać sprawnie. „Praca w kołach PZPR na terenie powiatu jest ochocza i widać duże zadowolenie wśród członków, którzy po zjednoczeniu obu partii są chętniejsi i więcej uświadamiają się czytając prasę partyjną. Zauważyć się daje duże zainteresowanie partią wśród obywateli pragnących obecnie wstąpić do partii na członków. Stan obecny [grudzień 1948 r.] kół PZPR wynosi 4922 członków²⁰¹.” Pierwsze miesiące po powstaniu PZPR były pracą nad zreorganizowaniem, uporządkowaniem życia partyjnego i dostosowaniem do nowych realiów. „PZPR prowadzi bardzo ożywioną działalność na terenie powiatu, przeprowadza zebrania w lokalnych komórkach, na których to zebraniach poruszane były spawy: akcja spalenkowa, wybory do władz partyjnych gminnych komitetów oraz wybory sekretarzy kół gminnych²⁰².” Starosta twierdził, że dzięki intensywnej działalności PZPR „we wszystkich dziedzinach życia” partia ta cieszy się dużym poparciem. Jednak mimo tych stwierdzeń oraz kopiowanego, co miesiąc akapitu o atrakcyjności PZPR, w ciągu pierwszego miesiąca swojego istnienia w powiecie miechowskim straciła 500 członków. „W szeregach PZPR zauważyć się daje obecnie chętną pracę i zdyscyplinowanie i duże zainteresowanie prasą partyjną. W okresie sprawozdawczym [styczeń 1949 r.] PZPR odbyło 298 zebrań. Ilość zorganizowanych kół 274. Ilość członków 4414²⁰³.” Widoczny ubytek tak dużej liczby osób nie przeszkadza staroście wychwalać partii. „Z uwagi, że PZPR wnika we wszystkie dziedziny życia społecznego i gospodarczego na terenie powiatu i w razie zauważenia jakichkolwiek niedociągnięć czy bolączek ludność bezzwłocznie interweniuje u odnośnych miarodajnych czynników, partia ta zyskuje stale uznanie za swą działalność zwłaszcza wśród ludności wiejskiej, jak również budzi zainteresowanie swą działalnością wśród obywateli bezpartyjnych, którzy obecnie zaczynają czynić kroki o przyjęcie ich w poczet członków PZPR²⁰⁴.” Luty 1949 r. przynosi wzrost osób posiadających członkostwo w PZPR. Niedawne kryzysy wewnętrzne obu partii nie były już zauważalne po zjednoczeniu. „Wśród członków PZPR widzi się duże zdyscyplinowanie

²⁰⁰ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 3 I 1949 r.

²⁰¹ Ibidem.

²⁰² AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 6 II 1949 r.

²⁰³ Ibidem.

²⁰⁴ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 6 II 1949 r., 5 III 1949 r.

i ochotę do wszelkich prac w dziedzinie szerzenia ideologii mas pracujących. [...] Ogólna ilość członków w szeregach PZPR wynosi 4666 osób, w tym 258 kobiet²⁰⁵.”

Marzec 1949 r. zweryfikował stwierdzenia starosty o tym, że PZPR angażuje się we wszystkie płaszczyzn życia społecznego. Właśnie w marcu partia zorganizowała wiece antykościelne, zaangażowała się w akcje skupu żywego inwentarza, przy jednoczesnym werbowaniu nowych członków. „Komitet powiatowy Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w dniu 24 III 1949 r. zorganizował w Miechowie wiec, w celu przedyskutowania oświadczenia stanowiska rządu do spraw Kościoła. [...] Uczestników na wiecu około 500²⁰⁶.” Starosta twierdził, że przemowy i referaty przekonały do racji partii „nawet gorliwych katolików potępiających działalność kleru, domagając się kary na księży i biskupów, którzy współpracowali z okupantem”²⁰⁷. Dla rolników partia zorganizowała „zebrania, gdzie prelegenci i sekretarze kół poza różnymi zagadnieniami, propagowali oraz objaśniali członkom sprawę akcji «H» co ogólnie w terenie powiatu poprawiło wyniki tej akcji, gdyż gospodarze widząc korzyści płynące z dostaw nierogacizny masowo odstawiają zwierzęta do spółdzielni, oraz punktu skupu²⁰⁸.” Nie można zaprzeczyć, że starosta miał rację co do zakresu ingerencji w życie mieszkańców ziemi miechowskiej przez PZPR. W marcu 1949 r. do partii należało 4890 osób i jak podkreślał starosta, „prawie wszyscy prenumerują oraz czytają prasę i książki co podnosi ich oświatę polityczną²⁰⁹.” PZPR kontynuowało tradycyjne wspólne konferencje międzypartyjne, spotykając się z SL i SD. „Komitet powiatowy PPR w Miechowie odbył w miesiącu kwietniu dwa posiedzenia dotyczące spraw organizacyjnych oraz jedno zebranie wspólne z SL i SD w związku z przygotowaniem uroczystości 1 majowych²¹⁰.” Kwiecień 1949 r. przyniósł partii po raz pierwszy w jej historii przekroczenie 5000 członków w powiecie miechowskim, a dokładnie do PZPR należało wtedy 5015 osób²¹¹. Starosta chwalił jak zwykle swoją partię, wzrost ten przypisując temu, że „PZPR jest najruchliwszą i najwięcej popularną partią na terenie powiatu i zyskuje sobie coraz większą przychylność ludności pracującej oraz chłopów małorolnych i średniorolnych, którzy z całym zaufaniem zwracają się do partii o radę i pomoc²¹².” Partia i władza „nie zapomniała” o młodzieży i ludowcach. „W końcu miesiąca maja komitet powiatowy [PZPR] zajął się wspólnie ze Stronnictwem Ludowym i Związkiem Młodzieży Polskiej przygotowaniem do święta ludowego organizowanego w dniu 5 VI 1949 r., w 3 punktach powiatu a to w: Proszowicach, Niedźwiedziu i Raclawicach oraz

²⁰⁵ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 III 1949 r.

²⁰⁶ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 IV 1949 r.

²⁰⁷ Ibidem.

²⁰⁸ Ibidem.

²⁰⁹ Ibidem.

²¹⁰ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 V 1949 r.

²¹¹ Ibidem.

²¹² Ibidem.

w Miechowie w dniu 6 VI 1949 r., w którym to dniu odbędzie się równocześnie z świętem ludowym zlot młodzieży polskiej z całego powiatu²¹³.” W maju 1949 r. z PZPR wystąpiło 152 członków, jednak starosta wciąż chwalił się popularność swojej partii w miejscowym społeczeństwie, propaganda doskonałości PZPR przenikała nawet przez jego raporty²¹⁴. „Komitet powiatowy Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Miechowie jest czynnikiem przodującym na każdym odcinku życia politycznego, społecznego, kulturalnego i gospodarczego powiatu, pracując intensywnie i planowo stara się wszechstronnie uświadamiać swych członków oraz społeczeństwo²¹⁵.”

Polskie Stronictwo Ludowe

W sierpniu 1945 r. by odróżnić od siebie podporządkowane komunistą SL od opozycyjnego SL „Roch”, działacze tego ostatniego zmienili nazwę na Polskie Stronictwo Ludowe (PSL). Pierwszy raz nazwa Polskie Stronictwo Ludowe zostało użyta przez starostę w październiku 1945 r.²¹⁶ W pierwszych sprawozdaniach stronictwo pojawia się jako partia „w toku organizacji”²¹⁷. W lipcu 1945 r. PSL posiadało już „26 kół gminnych i 226 kół lokalnych”, czyli więcej niż razem pozostałe partie w powiecie. Stało się tak, gdyż większość członków SL przeszło w całości do PSL²¹⁸. Od początku działalności stronictwo organizowało odczyty i pogadanki dla swoich sympatyków²¹⁹. Stopniowo okazywała większe zaangażowanie w powiecie²²⁰. W październiku 1945 r. do PSL należało już 10000 członków, dla porównania PPS miało ich w tym samym czasie 1000. Liczba członków PPR nie została podana przez starostę, ale z pewnością byłoby ich przynajmniej dwa razy mniej, niż członków PSL²²¹. Podobnie jak pozostałe partie, stronictwo nie uchroniło się od nagłych spadków liczby członków. Po tym jak październik liczba członków PSL osiągnęła 10000 osób, tak listopad 1945 r. przyniósł utratę przez partię 150 osób²²². Jednak i taka ilość sympatyków pozwalała uważać, że to PSL, odniesie sukces w przyszłych wyborach. „Jak stwierdziłem [starosta w pierwszej osobie] w czasie bytności w terenie oraz na podstawie wywiadu i sprawozdań z odbytych zebraniach i poszczególnych uroczystościach PSL (poświęcenie

²¹³ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 VI 1949 r.

²¹⁴ Ibidem.

²¹⁵ Ibidem.

²¹⁶ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 XI 1945 r.

²¹⁷ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 14 V 1945 r.

²¹⁸ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów Miechowie 9 VIII 1945 r.

²¹⁹ Ibidem.

²²⁰ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 2 IX 1945 r.

²²¹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 XI 1945 r.

²²² AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 XII 1945 r.

sztandaru itp.) to członkowie stronnictwa PSL pokładają wielkie nadzieje w odbyć się mających w przyszłości wyborach, uskarżali się, że ludowcy odsuwani są i pomijani w obsadzie stanowisk kierowniczych po urzędach i władzach naczelnych, oraz że specjalną kastą uprzywilejowaną było tylko PPR, która dbała tylko o dobro swojej partii, pomijając ludowców²²³.” Niekorzystne wahania liczby członków stronnictwa okazały się chwilowe, w ostatnim miesiącu 1945 r., PSL przekroczyło kolejny raz liczebnie 10 tys. członków, a dokładnie 10120 osób²²⁴. Stronnictwo czując się lekceważone przez partię komunistyczną, przybrało według starosty „pozycję wyczekującą”, czekając na ordynację i wybory²²⁵. Starosta jednak ostrzegwał wojewodę, że mimo pasywnej postawy PSL, „należy się spodziewać się na wiosnę silnego wzmożenia działalności partii²²⁶.”

Starosta nie pomylił się, ożywienie PSL nastąpiło wiosną nowego roku. Kwiecień 1945 r. to „żywsza działalność [PSL], zebrania lokalne”²²⁷. W sprawie referendum ludowe starosta miechowski przekazał wojewodzie zamiary członków PSL. „Odnosnie do odbyć się mającego głosowania ludowego, to daje się wyczuć, że członkowie i zwolennicy PSL będą głosować za utrzymaniem dwuizbowego sejmku, odnośnie do drugiego pytania w sprawie granic zachodnich to na swych zebraniach roztrząsają sprawę, dlaczego rząd nie porusza sprawy granicy wschodniej wytyczonych w okresie przedwojennych. Co do samej granicy zachodniej bez zastrzeżeń²²⁸.”

Wojewoda informowany był przez starostwo o każdej zmianie nastrojów wśród ludności powiatu miechowskiego. „A wydanie w ostatniej chwili zakazu urządzania obchodów 3 maja 1946 r. było na pewno powodem zniechęcenia i rozgoryczenia ludności skierowanym pod adresem władz, gdyż ludność, zwłaszcza wiejska, użalała się na wszelkich zebraniach, że 1 maja uroczystości były propagowane i ułatwione. Tymczasem 3 maja ludności zabroniono wszelkich uroczystości, co wywołało różne komentarze na temat przyczyny wydania powyższego zakazu²²⁹.” Na dodatek sytuację zaogniło to, że PSL nie otrzymało zgody na organizację święta ludowego w Raclawicach 10 czerwca, „przez to rozpoczął cichą agitację za nie braniem udziału chłopów w tym święcie ludowym 9 czerwca”, organizowanym przez konkurencyjne SL²³⁰. Starosta wychwytywał krążące wśród członków PSL poglądy dotyczące planowanego zwycięstwa w wyborach parlamentarnych. „Stronnictwo oczekuje wyniku głosowania ludowego i nowej ordynacji wyborczej, a w wyborach ma nadzieję otrzymać

²²³ Ibidem.

²²⁴ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 I 1946 r.

²²⁵ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 3 II 1946 r.

²²⁶ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 III 1946 r.

²²⁷ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 2 V 1946 r.

²²⁸ Ibidem.

²²⁹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 3 VI 1946 r.

²³⁰ Ibidem.

większość. Twierdząc, że z nowym rządem chłop przestanie być traktowany po macoszemu i odpychany od rządu i przy obsadzie kierowniczych stanowisk, gdyż tymczasem PPR jest klasą uprzywilejowaną i dbającą wyłącznie o dobro swych członków. A natomiast chłop jest stale szykanowany i gnębiony na każdym kroku²³¹.” Do czerwca 1946 r. utrzymywało się w PSL przeświadczenie o sile stronnictwa, oczekiwanie zmian po wyborach i pewność zwycięstwa. „[Władze naczelne PSL] wezwały swych członków i sympatyków do wzięcia gremialnego udziału w głosowaniu ludowym, z tym, że mają głosować na 1 pytanie «nie» zaś na 2 i 3 «tak»²³².” Starosta podkreślał, że członkowie PSL chwalili poczynania rządu, który przed referendum ludowym zniósł obowiązkowe świadczenia rzeczowe na rzecz armii. „Obecnie PSL oczekuje pewnych zmian w kierunku poczynania rządu w stosunku do PSL, pochwalając wydanie zarządzenia rządu w kierunku zniesienia świadczeń rzeczowych idącego na korzyść ludność wiejskiej²³³.”

Czerwiec 1946 r. to miesiąc referendum ludowego. Mimo zwycięstwa koncepcji PSL w powiecie miechowskim, według starosty PSL miał zmniejszyć swoją działalność przez wyniki referendum w całym kraju. Na pierwsze pytanie odpowiedzi „nie” udzieliło w 66,5% głosujących w powiecie miechowskim czyli 14565 osób²³⁴. Odpowiedzi „tak” udzieliło 33,5% czyli 11938 osób. Na drugie i trzecie pytanie większość głosujących odpowiedziało „tak”, na drugie – 62,5%, na trzecie – 82,5%²³⁵. „W PSL również zmniejszyła się działalność tego stronnictwa, co przypisać należy nie przewidzianym wynikom głosowania ludowego, na skutek czego obecnie wymienione stronnictwo przybrało pozę wyczekującą, ograniczając się do urządzania zebrań lokalnych, w których omawiane są sprawy czysto organizacyjne i sprawy ukazujące się mającej nowej ordynacji wyborczej, do której stronnictwo to jak ogół ludności wiejskiej przywiązuje wielką uwagę²³⁶. Jeśli wierzyć staroście miechowskiemu, na zły nastrój w stronnictwie mogły wpłynąć wyniki ogólnopolskiego referendum, gdyż jak wspomniałem, w powiecie miechowskim głosujących na pierwsze pytanie „nie” było dwa razy więcej niż głosujących na „tak”²³⁷. O ile starosta zawsze pochwalał działalność PPR czy później PZPR, tak o PSL zwykle pisał, że partia wykazuje „bardzo małą działalność”; zawsze oczekiwała czy to na ogłoszenie nowej ordynacji wyborczej, czy same wybory²³⁸. Za każdym razem PSL wierzyło również w zwycięstwo²³⁹.

²³¹ Ibidem

²³² AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 VII 1946 r.

²³³ Ibidem.

²³⁴ Andrzej Paczkowski, *Referendum z 30 czerwca 1946 r.* Zeszyt 4, Warszawa 1993 r.

²³⁵ Andrzej Paczkowski, op. cit.

²³⁶ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 3 VIII 1946 r.

²³⁷ Andrzej Paczkowski, op. cit.

²³⁸ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 IX 1946 r.

²³⁹ Ibidem.

Po pierwszym ciosie, jaki spadł na PSL po ogłoszeniu ogólnopolskich wyników referendum, wrzesień 1946 r. przyniósł kolejny, który dla powiatowych struktur stronnictwa okazał się druzgocący. Miechowski PSL stracił swojego lidera, prezesa powiatowego, który został aresztowany. „PSL – działalność minimalna, a wpływa na to aresztowanie powiatowego prezesa Stanisława Mirka²⁴⁰ jako czołowego i wybitnego działacza tegoż stronnictwa²⁴¹.” Mimo tych strat personalnych, PSL miało wierzyć w uczciwe zwycięstwo w przyszłych wyborach. Starosta przekazywał wojewodzie poglądy, jakie krążyły między członkami stronnictwa. „Wśród członków tegoż stronnictwa szerzona jest pogłoska, że przy odbyć się mających wyborach sejmowych Ameryka i Anglia przyśle swoich przedstawicieli mających na celu kontrolowanie prawidłowego przeprowadzenia wyborów, a ponadto, że partia PPR dąży do zaprowadzenia kołchozów na wzór ZSRR. Pogłoski te są dementowane przez PPR i PPS jak również przy każdej nadarzającej się sposobności w toku czynności urzędowych na terenie²⁴².” Informacje, jakie przekazywał starosta swym zwierzchnikom, nie zawsze były spójne logicznie. W październiku 1946 r. twierdził on, że „PSL nie rozwija prawie żadnej działalności po aresztowaniu Stanisława Mirka. [...] Dezorganizacja wśród członków z powodu rozłamu, jaki powstał w ostatnim czasie w ramach tegoż stronnictwa²⁴³.” Nie było to do końca logiczne, jeśli wziąć pod uwagę wciąż wzrastającą liczbę członków PSL, która w październiku 1946 r. wynosiła „11000 członków bez cichych sympatyków²⁴⁴.” Miesiąc później było już 15000 członków²⁴⁵. Mimo to starosta dalej utrzymywał, że PSL nie wykazuje „prawie żadnej działalności”²⁴⁶. Jednak uzasadnienie tego poglądu mogło skłaniać, że starosta mijał się wtedy zupełnie z prawdą. Propaganda była ważniejsza. Miesiąc przed zawieszeniem działalności powiatowego PSL, „aresztowano kilku działaczy tegoż stronnictwa za należenie do band rabunkowych lub udzielenie tymże bandom schronienia czy pomocy²⁴⁷.” Z pewnością wprowadziło to wtedy zamieszanie w strukturach miechowskiego PSL. „Lokalne koła nie urządzają żadnych zebrań obawiając się represji ze strony władz czy innych partii²⁴⁸.”

Polskie Stronnictwo Ludowe w powiecie miechowskim swoją legalną działalność zakończyło 7 grudnia 1946 r.²⁴⁹ Sami członkowie PSL opisują tę sytuację dramatycznie. „Nie podano przyczyn, a tylko w prasie zablokowanej²⁵⁰ była wzmianka o zawieszeniu

²⁴⁰ Prezes miechowskiego PSL od V 1946 r.; AP Kr, PSL Kr – 8, PSL Zarząd Powiatowy., Miechów 2 V 1946 r., s. 85

²⁴¹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 IX 1946 r.

²⁴² AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 X 1946 r.

²⁴³ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 XI 1946 r.

²⁴⁴ Ibidem.

²⁴⁵ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 6 XII 1946 r.

²⁴⁶ Ibidem.

²⁴⁷ Ibidem.

²⁴⁸ Ibidem.

²⁴⁹ AP Kr, PSL Kr – 6, PSL Zarząd Powiatowy, Kraków 14 IV 1947 r.

²⁵⁰ Wspólna prasa partii komunistycznych i ich partii satelickich.

w działalności Zarządu powiatowego zarzucając mu akcje antypaństwowe i współpracę z WiN zwłaszcza prezesa Mirka Stanisława. Lokal początkowo został opieczętowany a akta, maszyny zabrane, a następnie oddano ten lokal w użytkowanie powiatowego sekretariatu SL w Miechowie. [...] Zarekwirowano znajdujące się w lokalu sekretariatu akta stronnictwa i niektóre sprzęty z urzędzeń biurowych. Dotychczas nie wiadomo dokładnie, co z tych rzeczy zwrócono, gdyż w lokalu PSL urzęduje obecnie sekretariat powiatowy SL, dokąd nie ma dostępu. [...] Bezpośrednio po zawieszeniu działalności zarządu powiatowego PSL w Miechowie rozpoczął się terror przedwyborczy wobec członków PSL oraz nastąpiły liczne w związku z tym aresztowania. Ogółem było na terenie powiatu do wyborów aresztowanych 272 członków PSL. [...] Równocześnie z aresztowaniem działaczy PSL w terenie przeprowadzono u nich rewizje nieraz wielokrotne oraz proszono członków przez MO i ORMÓ zmuszając członków do organizowania SL i PPR, przy użyciu rozmaitych metod²⁵¹.” Starosta miechowski opisał te wydarzenia odmiennie niż członkowie zawierzonego stronnictwa. „W związku z zawieszeniem przez PUBP wszelkiej działalności tegoż stronnictwa, jak również w związku z aresztowaniem czołowych działaczy jako podejrzanych o pracę podziemną – działalność tego stronnictwa zupełnie ustała. W związku z powyższym jak również w związku z zaczętą akcją propagandową przed wyborami dość poważną ilość dawnych członków czy sympatyków PSL przeszło w szeregi SL czy też PPS lub PPR²⁵².” W kolejnych sprawozdaniach starosta twierdził, że przechodzenie członków PSL do SL i PPR jest dobrowolne. „Po wyborach i zwycięstwie bloku demokratycznego duża część członków czy sympatyków PSL przeszła do innych partii widząc niezaradność i nie czynność PSL²⁵³.” Choć starosta zauważył, iż nie była to masowa zmiana partii: „Pewna część członków wymienionego stronnictwa przeszła do SL, a większa część pozostała na rozdrożu, zajmując stanowisko obserwacyjno – wyczekujące. Jednak część elementów bardziej zdecydowanych otrząsnęła z przerażenia po klęsce i starała się szkodzić skrycie przez propagandę szeptaną²⁵⁴.” Starosta przytaczał nawet tematy tych plotek. „Dewaluacja pieniądza, wywożenie towarów: węgla i żywności do ZSRR. Spadek artykułów produkcji przez rolników, a zwłaszcza cen artykułów przemysłowych²⁵⁵.” Członkowie PSL stali się wtedy w opinii starosty najgorszymi wrogami władzy, szkodzili jej według starosty na wszelkie sposoby. „Część członków trzyma się na uboczu odnosząc się z pewną rezerwą do wysiłków rządu nad odbudową kraju,

²⁵¹ Ibidem.

²⁵² AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 7 I 1947 r.

²⁵³ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 6 III 1947 r.

²⁵⁴ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 IV 1947 r.

²⁵⁵ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 V 1946 r.

poszczególne członkowie wciskali się do organizacji spółdzielczej, chcąc na odcinku gospodarczym wywierać wpływ na życie gospodarcze²⁵⁶.”

Stronnictwo Ludowe

Zależne od władz komunistycznych Stronnictwo Ludowe zaczęło formować swoją organizację na terenie powiatu miechowskiego dopiero w styczniu 1946 r.²⁵⁷ Wcześniej próby zawiodły, gdyż po stworzeniu PSL to do tej partii zapisywali się chętni rolnicy z powiatu miechowskiego. Stan ten trwał do kwietnia, kiedy to SL zorganizowało swoje struktury, a liczba jego członków wyniosła 796 osób²⁵⁸. Stronnictwo będąc we wczesnym stadium funkcjonowania, zakładało koła i odbywało zebrania organizacyjne. Otrzymało również od władz zadanie zajęcia się obchodami święta ludowego w Raclawicach²⁵⁹, na które zgody nie otrzymało PSL, przez co „rozpoczęło [PSL] cichą agitację za niebraniem udziału chłopów w tym święcie ludowym 9 VI [1946]”²⁶⁰. W czerwcu 1946 r. stronnictwo „nieco ożywiło się w kierunku jednania sobie sympatyków [choć w] pracach społecznych nie wybijało się”²⁶¹. Posiadało już wtedy 3000 członków²⁶². Przez kolejne miesiące 1946 r. stronnictwo „nie ujawniało swej działalności na zewnątrz, poza zjednywaniem sobie sympatyków czy członków”²⁶³. Działalność tegoż stronnictwa była słaba, a liczba członków utrzymywała się wciąż w granicach 3000 osób²⁶⁴. Ten „marazm i zastój” trwał aż do końca 1946 r., kiedy to w grudniu 1946 r. stronnictwo niespodziewanie ożywiło się, zapewne po zawieszeniu działalności PSL oraz w związku ze zbliżającymi się wyborami. Liczba członków wzrosła aż do 7000, byli to z pewnością członkowie zawieszonych w tym czasie PSL²⁶⁵. Jak stwierdził starosta, mimo to SL „dopiero przed wyborami [zwiększyła] działalność. [...] Duża liczba członków i sympatyków PSL wstąpiła w jej szeregi”²⁶⁶.

Jednak tuż po wyborach nastąpił powrót do słabej działalności i utrata znacznej liczby członków. Zapewne po odejściu ze stronnictwa byłych członków PSL, którzy byli zmuszani do wstępowania w szeregi SL po rozwiązaniu zarządu powiatowego swojej partii. W lutym

²⁵⁶ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 VI 1946 r.

²⁵⁷ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 3 II 1946 r.

²⁵⁸ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 2 V 1946 r.

²⁵⁹ Obecnie powiat miechowski, województwo krakowskie.

²⁶⁰ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 3 VI 1946 r.

²⁶¹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 VII 1946 r.

²⁶² Ibidem.

²⁶³ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 3 VIII 1946 r.

²⁶⁴ Ibidem.

²⁶⁵ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 I 1947 r.

²⁶⁶ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 II 1947 r.

1947 r. pozostało 4000 członków Stronnictwa Ludowego²⁶⁷. Starosta po zawieszeniu PSL stwierdził, że SL ma „duże możliwości organizacyjne, nie rozwija mimo tego działalności z powodu braku instruktorów organizacyjnych i braku odpowiednich ludzi na stanowisku powiatowego zarządu. Powiatowy zarząd SL składa się z ludzi starych, nie energicznych, zajmujących się więcej sprawami prywatnymi zaniehbując sprawy organizacyjne tegoż stronnictwa²⁶⁸.” Tym właśnie starosta próbował usprawiedliwić brak nowych chętnych do wstępowania w szeregi stronnictwa. Właśnie powiatowy zarząd SL stał się kozłem ofiarnym katastrofy organizacyjnej z maja 1947 r. Sam fakt znikomego udziału członków SL, stronnictwa zrzeszającego chłopów, w święcie ludowym, które zorganizowała PPR, źle świadczyło o poczynaniach partii. Jednak spadek liczby członków z 4 tys. do 1560 osób na koniec maja 1947 r. jest mocno zaskakujący²⁶⁹. Dopiero interwencja w czerwcu 1947 r. naczelnego komitetu wojewódzkiego partii wstrzymała dalszą dezorganizację w stronnictwie. „[Stronnictwo Ludowe] rozwinęło większą działalność niż dotychczas, na odcinku werbowania nowych członków. Zawdzięczać to należy nowemu sekretarzowi powiatowemu, który został przysłany z naczelnego komitetu wykonawczego SL, który energicznie przystąpił do pracy. Jednak niektórzy członkowie komitetu powiatowego z wice sekretarzem powiatowym usiłowali utrudniać prace sekretarzowi z niewiadomych przyczyn²⁷⁰.” Nowe kierownictwo wzmocniło partię, świadczy o tym ilość członków. W czerwcu 1947 r., miesiąc po nagłym spadku członków w SL było już 1800, a czekających z deklaracjami 4500 osób²⁷¹.

Starosta szybko zweryfikował swoje poglądy na temat aktywności SL. Lipiec 1947 r. to dla niego czas „zmniejszonej aktywności zarządu powiatowego” stronnictwa²⁷². Kolejny raz winnym miał okazać się zarząd stronnictwa. „Zarząd powiatowy SL nie współpracuje z partiami robotniczymi, co jest nie zdrowym objawem. Zarząd nie zwołał jeszcze statutowego zjazdu powiatowego, co tłumaczy się obawą zmiany zarządu²⁷³.” Nie wiadomo co stało się z przysłanym miesiąc wcześniej nowym sekretarzem. Mimo tych problemów w sierpniu stronnictwo liczyło 2500 członków²⁷⁴. „Mniejsza ruchliwość stronnictwa jest tym razem usprawiedliwiona pracami na roli²⁷⁵.” Kolejny raz pojawiła się kwestia braku współpracy między partiami oraz odwoływania zjazdu powiatowego i wyborów nowych władz. „Trzeba

²⁶⁷ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 6 III 1947 r.

²⁶⁸ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 IV 1947 r.

²⁶⁹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 VI 1947 r.

²⁷⁰ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 VII 1947 r.

²⁷¹ Ibidem

²⁷² AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 VIII 1947 r.

²⁷³ Ibidem.

²⁷⁴ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 IX 1947 r.

²⁷⁵ Ibidem.

zaznaczyć, że nowy zarząd, który byłby wybrany miałby wielkie szanse zwerbowania dużej ilości członków, gdyż takie pogłoski krążą wśród mieszkańców powiatu²⁷⁶.”

W końcu starosta wskazał personalnie winnego złej sytuacji, w jakiej znalazło się SL. „W terenie zarząd nie wykazuje żadnych przejawów swej działalności, choć ma do warunki. To przez niedołęstwo zarządu, a szczególności temu, że prezes zarządu ob. Tabor Jan bardzo rzadko przebywa w siedzibie powiatowej i nie ma nawet ścisłego kontaktu z pozostałymi członkami zarządu. Od szerokiej działalności nie tylko sam się usuwa, ale także hamuje zapędy innych posądzając ich o kontakty z partiami robotniczymi²⁷⁷.” Ożywienie działalności przyniosła informacja o opuszczeniu kraju przez Stanisława Mikołajczyka. „W okresie sprawozdawczym przeprowadzono wspólnie z PPR i PPS wiece we wszystkich gminach w powiecie w związku z ucieczką Mikołajczyka, uświadamiając chłopów a nikczemnej prowadzonej przez jego pachołków, szerzących kłamliwą propagandę i obiecując niemożliwe do zrealizowania postulaty²⁷⁸.” Grudzień 1947 r. przyniósł zwolnienie tempa pracy w SL, jako powód podano „niepokoje i błoto”, które utrudniało poruszanie się po powiecie²⁷⁹. Nowy rok przyniósł „zwiększenie działalności” – przybyło 150 nowych członków²⁸⁰. W następnym miesiącu odbył się oczekiwany zjazd członków w Miechowie, których było oficjalnie 1700²⁸¹. „W dniu 7 marca [1948 r.] odbył się zjazd delegatów tegoż stronnictwa [SL] w Miechowie, na którym wybrano nowy zarząd powiatowy. Do obecnego zarządu powiatowego zostali wybrani ludzie młodzi i aktywni. [...] Nowy zarząd przystępując do pracy w terenie, wydał odezwę do chłopów oraz organizując wiece na poszczególnych gromadach, na których prelegenci wzywali chłopów do wstępowania w szeregi Stronnictwa Ludowego²⁸².” Akcja ta nie przyniosła jednak efektów, gdyż w owym miesiącu SL liczył 1400 członków²⁸³. Starosta mógł być usatysfakcjonowany postępowaniem nowego zarządu, gdyż ten nawiązał współpracę z PPR. „W miesiącu sprawozdawczym [marzec 1948 r.] odbyło się jedno wspólne zebranie z PPR na szczeblu powiatowym oraz 5 wspólnych zebrań na szczeblach gminnych, na których omawiane były spawy działalności SL i PPR na odcinku życia wiejskiego²⁸⁴.” Starania nowego zarządu przyniosły efekt, bo już maju 1948 r. stronnictwo przekroczyło liczbę 2000 członków²⁸⁵. Organizowane w połowie maja 1948 r. przez SL święto

²⁷⁶ Ibidem.

²⁷⁷ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 XI 1947 r.

²⁷⁸ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 XII 1947 r.

²⁷⁹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 6 I 1948 r.

²⁸⁰ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 6 II 1948 r.

²⁸¹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 III 1948 r.

²⁸² AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 IV 1948 r.

²⁸³ Ibidem.

²⁸⁴ Ibidem.

²⁸⁵ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 VI 1948 r.

ludowe zgromadziło „przeszło 20000 ludzi”, co było sukcesem nowego zarządu²⁸⁶. Wspólnie z PPR organizowało „współzawodnictwo w podniesieniu wydajności plonu z hektara”, a liczba członków wciąż szybko rosła i czerwiec 1948 r. przyniósł liczbę 2415 członków SL²⁸⁷. Środek lata 1948 r. „obnażył problemy wewnętrzne” stronnictwa. „Daje się zauważyć aktywniejszą pracę w kołach opanowanych przez bogatych chłopów, oraz reakcyjną inteligencję wiejską, gdzie wystąpienia lewicowe byłych PSL są czasem przeholowane i rażące. Stronnictwo wskutek słabej działalności nie potrafi powiększyć szeregów swych członków oraz uodpornić aktyw na spotęgowaną działalność reakcji na wsi”²⁸⁸. Na dowód swoich obaw starosta przedstawił stan liczebny członków SL, który znacząco spadł w ciągu jednego miesiąca do 2141 osób²⁸⁹.

Winnymi okazali się dla starosty członkowie niedawno zachwalanego zarządu powiatowego. Starosta oceniał uczciwość członków zarządu odnosząc się do obecnej sytuacji partii. „Martwota w SL wynika z tego, że głównie osoby w zarządzie powiatowym to bogaci chłopię, ideologicznie i pod względem ich stanu majątkowego wrogo ustosunkowany do spółdzielczości produkcyjnej wsi. [...] Aktyw SL również popiera bogaczy wiejskich i instruktorzy zarządu wojewódzkiego SL pracujący na terenie powiatu nie mają żadnej pomocy tegoż aktywu²⁹⁰.” Starosta jednak dał nadzieję na ożywienie działalności stronnictwa. „Jednak w szeregach Stronnictwa Ludowego zaczyna się realizować i krystalizować coraz większa grupa ludzi pozytywnie ustosunkowujących się do przemian zachodzących w kraju²⁹¹.” Wciąż również utrzymywała się niska liczebność stronnictwa, bo tylko 2205 członków²⁹².

Koniec 1948 r. to brak szczególnej działalności zarządu powiatowego SL: „prawie nie istnieje i nie wykazuje absolutnie żadnej pracy²⁹³.” Stronnictwo szykowało się do wewnętrznych zmian. „Przygotowania do reorganizacji zarządu powiatowego i oczyszczenia szeregów SL z elementów «mikołajczykowców», niektórzy byli członkowie PSL uaktywnili się politycznie, zajmując pozytywne stanowiska do przebudowania ustroju rolnego, inni zaś dlatego tylko ustosunkowują się spółdzielczości produkcyjnej pozytywnie, aby zetrzeć z siebie piętno «mikołajczykowca» i pod szyldem demokracji zrobić osobistą karierę. Koła SL coraz bardziej wymykają się spod wpływu elementu reakcyjnego, lecz nie

²⁸⁶ Ibidem.

²⁸⁷ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 VII 1948 r.

²⁸⁸ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 VIII 1948 r.

²⁸⁹ Ibidem.

²⁹⁰ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 X 1948 r.

²⁹¹ Ibidem.

²⁹² Ibidem

²⁹³ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 XI 1948 r.

ma nad tymi kołami żadnej odgórnej opieki²⁹⁴.” W Listopadzie 1948 r. SL, podobnie jak jej bratnie partie, przeszła „akcję oczyszczania szeregów swego stronnictwa. Został przede wszystkim zreorganizowany zarząd powiatowy, z którego zostały usunięte elementy agrarystyczne a dokooptowano bardziej postępowych ludzi²⁹⁵. Zmieniono przewodniczącego komitetu powiatowego Stronnictwa Ludowego, którym zostało Jan Koniorczyk²⁹⁶. Stopniowo od nowego roku przybywało członków SL, w styczniu było ich już 2372, a w lutym 2525 osób²⁹⁷. SL miało być po PZPR „najruchliwszą partią polityczną” w powiecie²⁹⁸. Była to prawda, gdyż inne partie praktycznie nie istniały w powiecie miechowskim. W marcu 1949 r. „Stronnictwo Ludowe przez usuwanie z pośród swych członków ludzi nie cieszących się dobrą opinią, przybiera na aktywności co uwidacznia się w pracy tak zarządu powiatowego jak i kół terenowych²⁹⁹.” W maju 1949 r., „w obchodzie 1 maja członkowie stronnictwa ludowego brali liczny i czynny udział w uroczystościach, manifestując wspólne braterstwo z klasą robotniczą i inteligencją pracującą³⁰⁰. Postępowanie powiatowego zarządu SL podobało się staroście i kierownictwu jego partii. W połowie 1949 r. stronnictwo posiadało ponad 3000 członków³⁰¹. W ostatniej dostępnej mi wzmiance starosty SL zostało opisane jako partia, która „zdobywa sobie coraz większą popularność, co uwidacznia się w dość licznych wstępowaniu nowych członków do tegoż stronnictwa³⁰².”

Wokół tych organizacji toczyło się życie polityczne, a tym samym i społeczne, w Miechowie w pierwszych latach po wojnie. To właśnie partie polityczne wytyczały kierunki ideologiczne, którymi mieli podążać jej członkowie. Po delegalizacji PSL w powiecie miechowskim pozostała właściwie jedna partia – PZPR, której SL było ślepo posłuszne, a inne partie istniały tylko na papierze.

Rozdział III

Przygotowania PUBP do wyborów w powiecie miechowskim w 1947 r.

Przygotowania do wyborów parlamentarnych

²⁹⁴ Ibidem.

²⁹⁵ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 XII 1948 r.

²⁹⁶ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 3 I 1949 r.

²⁹⁷ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 6 II 1949 r., 5 III 1949 r.

²⁹⁸ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 III 1949 r.

²⁹⁹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 IV 1949 r.

³⁰⁰ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 VI 1949 r.

³⁰¹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 VII 1949 r.

³⁰² Ibidem.

Wybory do Sejmu odbyły się w drugiej połowie stycznia 1947 r., jednak PUBP w powiecie miechowskim przygotowywało się do nich na długo wcześniej. Prace trwały przynajmniej od listopada 1946 r., 22 XI 1946 r. uchwalono ordynacje wyborczą. Ruszyły w pełni, gdy w powiecie udało się przygotować spisy wyborców, co trwało do 3 XII 1946 r. „Ordynacja wyborcza nakładała obowiązek sporządzenia spisów wyborczych na zarządy gminne i miejskie. O uzupełnienie spisów osobami pominiętymi przy ich sporządzaniu, jak również o skreśleniu z nich osób nieuprawnionych [...] decydowały obwodowe komisje wyborcze³⁰³.” Obwody wyborcze w powiecie miał założone „teczki obserwacyjne” oraz przydzielonego „opiekuna” – referenta z PUBP³⁰⁴. Dla zabezpieczenia urn pilnowało ich kilku ormowców i funkcjonariuszy MO oraz przynajmniej jeden pracownik PUBP na dwa lub trzy obwody³⁰⁵. Na tydzień przed wyborami „pracownicy bezpieczeństwa” przeprowadzili kontrolę we wszystkich lokalach wyborczych. Wyniki były niejednoznaczne, od stanu pełnej gotowości do zupełnego braku przygotowania. W sprawozdaniu po akcji kontrolnej stwierdzono braki kadrowe w MO sięgające do 50%³⁰⁶. Ogółem na dwa dni przed wyborami lokali wyborczych strzegło 75 funkcjonariuszy milicji oraz 175 osób należących do ORMÓ. Oprócz tego PUBP przygotowało pięć grup szybkiego reagowania od 10 do 15 ludzi, trzy z nich składały się z wojskowych pozostałe z ormowców³⁰⁷.

Organizację jednostek MO i SB na terenie województwa krakowskiego ostatecznie zakończono do maja 1945r. Nie były to jednak jednostki w pełni przygotowane do wypełniania stawianych im zadań. „Funkcjonariusze byli bez przeszkolenia, wielu posiadało wyjątkowo skromne wykształcenie ogólne, nieraz zamykające się kilkoma klasami szkoły podstawowej [powszechnej]. Brakowało wszystkiego: mundurów, obuwia, jedzenia, a przede wszystkim broni i amunicji. W pierwszych miesiącach służby funkcjonariusze nie otrzymali za pracę jakiegokolwiek wynagrodzenia pieniężnego. Brakowało żywności. Organizowano zatem wspólne – stołówki wyżywienie w oparciu o produkty otrzymane z gminy czy powiatu. Brakowało lekarstw i opatrunków. A trzeba wspomnieć, że do służby wstępowali ludzie wyniszczeni długą okupacją, latami walk partyzanckich czy działalności konspiracyjnej. Również godziny pracy nikt nie liczył. Pracował się w miarę potrzeb «na okrągły zegar», nawet całymi dniami i nocami³⁰⁸.”

³⁰³ Michał Skoczylas *Wybory do Sejmu Ustawodawczego z 19 stycznia 1947 r. w świetle skarg ludności.*, Warszawa 2003 r., s. 46.

³⁰⁴ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 4 XII 1946 r., 22 I 1947 r., s. 4., 51 – 63.

³⁰⁵ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 20 XII 1946 r., 11 I 1947 r., s. 10, 35.

³⁰⁶ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 24 I 1947 r., s. 69 – 73.

³⁰⁷ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 16 I 1947 r., s. 41.

³⁰⁸ IPN Kr, 074/272, PUBP, maszynopis „Organa MO i SB regionu krakowskiego w 40-leciu PRL.”, Kraków 1984 r., t. 1 – 3, s. 31.

Dlatego organizowano dla funkcjonariuszy kursy dokształcające. Jednak pod koniec 1945 r. sytuacja była daleka od zadowalającej ówczesną władzę. „Liczebność stanu aparatu przedstawia się 93 ludźmi, 90% pracowników, to element o bardzo prymitywnej inteligencji i uświadomieniu. Trzeba dużo pracy by ich trochę podciągnąć. Zacząłem [Kierownik PUBP w Miechowie – Strzała] od uświadamiania politycznego i fachowego, a szkolenia naukowego nie można, wprawdzie z powodu braku lub też zastępczego. W biurach 1 stół przypada na 4 pracowników, świetlica wcale nie istniała, dopiero przystąpiłem do jej założenia. Z powodu braku odpowiednich funduszy wolno to idzie³⁰⁹.” Pod koniec 1945 r. zorganizowano też kursy dla pracowników PUBP w Miechowie. „Od 1 XII 1945r. zaczęliśmy naukę w zakresie 7 oddziałów szkoły powszechnej. Do tego czasu nie mogłem [Kierownik PUBP w Miechowie – Strzała] prowadzić tych lekcji z powodu nie umeblowania świetlicy. Poza tym odbywa się uświadamianie polityczne przez referaty polityczne. Wyszkolenie fachowe udzielam podczas specjalnych odpraw z pracownikami. Dla pracy na wyższym poziomie naszego urzędu konieczne byłoby gdyby otrzymał kilku ludzi.”

Częścią przygotowań było porządkowanie list wyborczych, a właściwie usuwanie z nich ludzi niewygodnych dla nowej władzy, co dzień wykluczano od kilku do kilkudziesięciu osób³¹⁰. „Doskonałym instrumentem do tych działań stały się niejasne przepisy ordynacji wyborczej. Szczególnie «popularnym» stało się pozbawianie czynnego prawa wyborczego ze względu na czerpanie korzyści ze współpracy gospodarczej z władzami okupacyjnymi i współdziałanie z podziemnymi organizacjami faszystowskimi lub bandami, dążącymi do obalenia demokratycznego ustroju państwa. Interpretacja tych przepisów była dowolna i stała się bardzo skutecznym sposobem pozbawienia przeciwników politycznych udziału w głosowaniu³¹¹.” Na miesiąc przed wyborami prawo do oddania głosu straciło 2770 osób³¹². Listy osób uprawnionych do głosowania były wystawione od początku grudnia 1946 r. w lokalach wyborczych do weryfikacji zainteresowanych³¹³. Na tydzień przed głosowanie liczba osób, które utraciły prawo wyborcze sięgnęła 4090, lecz część odwoływała się od decyzji³¹⁴. Do dnia wyborów PUBP w Miechowie skreśliło, „tych, którzy należeli do podziemnej organizacji, aresztowanych i ściganych przez tutejszy urząd. Resztę 3723 skreśliła trójka polityczna, takich, którzy współpracowali z Niemcami³¹⁵.” W lutym 1947 r. po weryfikacji „pracownicy bezpieczeństwa stwierdzili, że z list wyborczych skreślili 3850

³⁰⁹ IPN Kr, 019/1, PUBP, Miechów 2 XI 1945 r., t. 9, s. 3 – 7.

³¹⁰ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 4 XII 1946 r., s. 4.

³¹¹ Michał Skoczylas, op. cit., s. 44.

³¹² IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 20 XII 1946 r., s. 12.

³¹³ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 23 XII 1946 r., s. 13.

³¹⁴ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 11 I 1947 r., s. 33.

³¹⁵ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 24 I 1947 r., s. 64 – 65.

osób”³¹⁶. Dokładna liczba wykluczonych w całym kraju nie jest znana. „Według źródeł PPR w całym kraju pozbawiono prawa głosu 520133 osób. Źródła MBP mówią tylko o 411776 pozbawionych prawa głosu. [...] Protest główny [PSL] ze wszystkich 52 okręgów [krajowych] mówi o około 3 milionach osób”³¹⁷.

Werbowanie członków komisji wyborczych było nagminnym procederem w UB. W raportach, co tydzień podawało dokładnie ilu członków komisji i z jakich obwodów zwerbowało. Najczęściej byli to członkowie PPR lub PPS czasem również SL, co wartę uwagi „pracownicy bezpieczeństwa” podkreślali, że werbunek następował zawsze „na uczuciach patriotycznych”³¹⁸. Ogólną liczbę ludzi zwerbowanych do chwili wyborów oszacowano na 162 osoby, „absolutnie pewnych” na 40 osób³¹⁹.

Do pracy przy komisjach wyborczych jeszcze przed rozwiązaniem Zarząd Powiatowy PSL delegował 177 osób oraz kilkudziesięciu mężów zaufania³²⁰. Dopiero pod koniec 1946 r. Powiatowemu Urzędowi Bezpieczeństwa Publicznego w Miechowie udało się zwerbować trzech członków komisji wyborczej i dwóch mężów zaufania z tej partii³²¹. Należy podkreślić, że był to jedyny taki przypadek.

Działania przeciw PSL

Innym filarem akcji wyborczej komunistów była działalność przeciw Polskiemu Stronnictwu Ludowemu, bardzo licznemu w powiecie miechowskim. Początkiem tej akcji było aresztowanie w październiku 1946 r. Prezesa Zarządu Powiatowego PSL Stanisława Mirka z Niedźwiedzia³²². Urząd Bezpieczeństwa Publicznego w powiecie miechowskim w swych raportach przyznawał, że „zbiera wszelkie materiały kompromitujące w celu rozwiązania Polskiego Stronnictwa Ludowego”³²³. Do wcześniej podjętej już decyzji o rozwiązaniu miechowskiego stronnictwa poszukiwano jedynie usprawiedliwień.

Oficjalnym powodem stać się miała „bandycka działalność” członków PSL, współpracujących według władzy wspólnie z WiN. „Przygotowania przedwyborcze PSL miało za zadanie zorganizować dywersję. Natomiast na szefa dywersji wybrano Józkę Jana, który

³¹⁶ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 4 II 1947 r., s. 74 – 75.

³¹⁷ Michał Skoczylas, op. cit., s.45.

³¹⁸ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 4 XII 1946 r., 9 XII 1946 r., 20 XII 1946 r., 23 XII 1946 r., 26 XII 1946 r., 29 XII 1946 r., 1 I 1947 r., 6 I 1947 r., 7 I 1947 r., 10 I 1947 r., 11 I 1947 r., 13 I 1947 r., 16 I 1947 r., s. 4 – 5, 10 – 13, 15 – 16, 23, 25, 28, 30, 32 – 33, 36, 38 – 39.

³¹⁹ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 24 I 1947 r., s. 64 – 65.

³²⁰ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 20 XII 1946 r., s. 12.

³²¹ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 26 XII 1946 r., s. 15 – 16.

³²² AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 XI 1946 r.

³²³ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 4 XII 1946 r., s. 4.

za czasów okupacji należał do AK i pełnił funkcje szefa żandarmerii. [...] Kiedy Józko Jan objął dywersje PSL, podzielił powiat miechowski na trzy okręgi i na każdym okręgu miało być kilku ludzi, którzy będą używani do rabowania i dokonywania morderstw na członkach PPR. [...] Następnie z dniem 29 XI 1946 r. został tajnie aresztowany dowódca z jednego okręgu nazwiskiem Nowakowski Adam i zarówno wywiadowca, który w/w wybryki dywersji PSL potwierdził i na tej podstawie Urząd Bezpieczeństwa Publicznego Miechów biorąc wszystkie materiały kompromitujące, aby móc uzyskać sankcje na rozwiązanie Polskiego Stronnictwa Ludowego w powiecie, po uzyskaniu sankcji na rozwiązanie PSL³²⁴.”

Środowisko ludowe w powiecie miechowskim było infiltrowane przez agentów Urzędu Bezpieczeństwa i ich współpracowników. Przed wyborami na temat działalności PSL do miechowskiego PUBP przysyłano wiele raportów na temat ich działalności politycznej. Raport jednego z donosicieli pseudonim „Chardy” opisywał nastroje panujące wśród członków PSL w Miechowie. „Po śmierci Józefowicza Apoloniusza w Miechowie w dzień wtorkowy [...] zwołali zebranie w obecności Mirka Stanisława i Guzika Józefa, Boligłowy Stefana, Nowaka Stanisława, Nowakowskiego Adama oraz Pieczyrzak Jan. Głos zabrakł Guzik Józef, mówiąc «dość tego, musimy się odwdzińczyć Pepeerowcom i chociażby przyszło sprowadzić ludzi z gór, to się sprowadzi, ale potrzeba zacząć z nimi robotę zimą.» Poparł go w tym Mirek Stanisław oraz inni obecni na zebraniu. W jakiś tydzień po tym, będąc w sekretariacie w Miechowie, zajrzałem przez otwarte drzwi, parę ludzi ujrzałem, między nimi Józefa Guzika oraz Nowakowskiego Adama. Guzik mówił do Nowakowskiego, aby jechał ten po Wiesława do Gliwic, aby ten zjawił się w Miechowie. Wiesław jest to byłym szef żandarmerii AK z konspiracji. W sprawie wyborów zwołano zebranie w późniejszym czasie przez Nowaka w obecności Boligłowy Stefana, Guzika Józefa, Nowaka oraz Pieczyrzak Jana i tam to Nowak powiedział, że należy w mających się nadejść wyborach dołożyć sił ewolucyjnie i rewolucyjnie, aby wybory wygrać. Należy ludzi zaopatrzyć w forszę, aby ci mogli w terenie pracować. W sobotę tj. 9 XI 1946 r., jadąc do Krakowa spotkałem Nowakowskiego Adama dość podpitego, który mi się pytał, czy byłem na zebraniu w Krakowie. Odpowiedziałem mu, że nikt mi o tym nic nie mówił. Powiedział mi, że zebranie było na ulicy Kopernika w Klinice Ocznej w następującym składzie: Wiesław, Józef Guzik, Nowakowski Adam oraz jakiś Młynarz z Gruszowa. Tam opracowywano plan działania tj., że w każdej gminie musi być kilku ludzi uzbrojonych i ci mają być używani do robót miejscowych. Na roboty jako kwity będą pokwitowania z pieczęcią «22» grupa «AA». Zaś w razie wsypy, czy zaskoczenia, pokazał mi flakonik z pastylkami szarymi, po których użyciu zaraz człowiek pada trupem. Dalej powiedział mi, że on na wezwanie Wiesława wysłał ludzi 8 [...] dla Wiesława,

³²⁴ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 24 I 1947 r., s. 66 – 67.

ci w drodze pobłądzili i w pewnej wiosce zostali wciągnięci do walki, w której jeden z nich został ciężko ranny. Tego oni nieprzytomnego zanieśli do jego siostry w Raławicach, czy też gdzieś w pobliżu i oddali, pukając się w okno i każąc sobie zabrać syna, który na drugi dzień umarł. W dalszym ciągu powiedział mi, że Wójcik Jan z Luborzycy dał Wiesławowi nieocenionego człowieka, który brał udział w rozbiciu więzienia u Św. Michała w Krakowie oraz przeprowadzał nieudany napad na bank, we dwóch, w którym jeden był ranny. «Chardy»³²⁵».

Formalnie „7 XII 1946 r. zostało zlikwidowane Polskie Stronnictwo Ludowe i zawieszono w swej działalności na terenie powiatu Miechów³²⁶.” Decyzja PUBP miała wyrzucić „wielki postrach wśród członków” partii, jednocześnie rozpoczęły się aresztowania członków PSL³²⁷. Brak ataków terrorystycznych dla bezpieki były utwierdzeniem słuszności decyzji rozwiązania miechowskiego PSL. „Nadmieniamy, że z dniem 7 XII 1946 r., kiedy zostało rozwiązane Polskie Stronnictwo Ludowe działalność band, zabójstw, rabunków oraz terroru na terenie całego powiatu nie zanotowano tak, że całą robotę bandycką i rabunkową oraz morderstwa przypisujemy Polskiemu Stronnictwu Ludowemu, na co są niezbitne fakty³²⁸.” Do dnia wyborów w całej Polsce Urząd Bezpieczeństwa zawiesił działalność 33 zarządów powiatowych PSL³²⁹.

Według oficjalnych danych PSL, partia która na terenie powiatu miechowskiego w październiku 1946 r. liczyła „11000 członków bez cichych sympatyków”, a w listopadzie tuż przed rozwiązaniem, aż 15000 członków³³⁰, zaprzestała swojej działalności według „pracowników bezpieczeństwa” pod koniec 1946 r.³³¹ Powodem miały być ja wspomniałem wcześniej bardzo liczne aresztowania władz i aktywnych członków partii, od szczebla powiatowego do gminnego. Zarząd powiatowy PSL stwierdzał, że „ogółem było na terenie powiatu do wyborów aresztowanych 272 członków PSL³³².” Powiatowy Urząd Bezpieczeństwa Publicznego w Miechowie szykował się pod koniec 1946 r. do aresztowań członków tej partii „w liczbie 299 osób w tym 42 mężów zaufania PSL”. Nie dopuszczając ich tym samym do zbliżających się wyborów³³³. „Razem w całym kraju w akcji aresztowań prewencyjnych zamknięto 13670 osób³³⁴.”

³²⁵ IPN Kr, 019/2, PUBP, Kraków 11 XI 1946 r., t. 2, s. 105.

³²⁶ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 9 XII 1946 r., s. 5.

³²⁷ Ibidem.

³²⁸ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 24 I 1947 r., s. 68.

³²⁹ Michał Skoczylas, op. cit., s. 72.

³³⁰ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 XI 1946 r., 6 XII 1946 r.

³³¹ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 20 XII 1946 r., s. 12.

³³² AP Kr, PSL Kr, Kraków 14 IV 1947 r.

³³³ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 5 I 1947 r., s. 27.

³³⁴ Michał Skoczylas, op. cit., s. 67.

Jako powody do aresztowań i rewizji służyły oskarżenia o nielegalne posiadanie broni, urządzenie tajnych zebrań lub uczęszczania na takowe, wystąpienia przeciw ustrojowi demokratycznemu, przynależność do WiN oraz rozsiewanie fałszywej propagandy³³⁵. Trzydziestu aresztowanych członków PSL by opuścić więzienie, na tydzień przed wyborami „podpisało orzeczenie wystąpienia z PSL”³³⁶. Kolejnych 44 członków PSL podpis złożyło na trzy dni przed wyborami³³⁷. Zwolniono ich by mogli zorganizować wiec potępiający PSL. „Charakterystycznym punktem pracy było zwolnienie zaaresztowanych kilku członków PSL przez Urząd Bezpieczeństwa [w Miechowie], oddało to wielki sukces, gdzie w dniu 12 I 1947 r. zorganizowano powiatowy zjazd byłych członków PSL i oficjalnie występowali przeciw PSL i potępiali pracę PSL związaną z bandami³³⁸.” Kilka osoby z tej grupy wysłano 15 stycznia do Krakowie na zebranie byłych członków PSL z całego województwa krakowskiego, które również miało potępić działalność PSL³³⁹. Mimo to aresztowania tylko nasiliły się i tydzień przed wyborami władza planowała aresztować kolejnych „80 działaczy PSL, 5 przedstawicieli WiN”, a także sympatyzujących z nimi „25 handlarzy i restauratorów 50”, którzy mieli „siać złowrogą propagandę, przeciw władzy”³⁴⁰. Urząd Bezpieczeństwa podjął również próby werbowania członków komisji wyborczych wywodzących się z PSL, w tym wypadku sukces okazał się jednorazowy³⁴¹.

Po wyborach parlamentarnych kierownictwo miechowskiego PSL zostało postawione przed sądem w Krakowie. Postawiono im zarzuty szpiegostwa, za co wtedy groziła nawet kara śmierci. Ówczesna władza jednocześnie eliminowała przeciwników politycznych jak i oczerniała całą organizację jaką tworzył PSL. „W dalszym ciągu [sierpień 1947 r.] na terenie powiatu miechowskiego większym zainteresowaniem [cieszy się] toczący się proces członków osobistości PSL prze rejonowym sądem wojskowym w Krakowie o akacje szpiegowską na rzecz obcych mocarstw. Byli członkowie PSL pilnie słuchają radia i czytają w prasie zeznania [...] w prawie działalności PSL wspólnie z WiN i WRN [które] miły na celu obalenie obecnego ustroju demokratycznego, a wprowadzeniu rządu emigracyjnego. Byli członkowie PSL aktywnie rozwiązują zeznania swoich przedstawicieli zasiadających na ławie oskarżonych i nie dają wiary zeznaniom o współpracy PSL z WiN i WRN, które są otwarciem oczu im na dążenia PSL nie po linii chłopskiej, a wyłącznie obszarniczych i kapitalistycznych³⁴².”

³³⁵ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 20 XII 1946 r., 23 XII 1946 r., s. 11, 13.

³³⁶ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 10 I 1947 r., s. 32.

³³⁷ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 16 I 1947 r., s. 39.

³³⁸ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 16 I 1947 r., s. 67.

³³⁹ AP Kr, UW Kr II – 347, Sprawozdanie referatu społeczno – politycznego starostwa powiatowego., Miechów 15 I 1947 r.

³⁴⁰ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 11 I 1947 r., s. 34.

³⁴¹ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 26 XII 1946 r., s. 15.

³⁴² INP Kr, 019/1, PUBP, Miechów 30 VIII 1947 r., s. 147.

Sama władza broniła się przed oskarżeniami, że proces jest tylko pokazem i ma odstraszać przeciwników nowego systemu. Nie zmienia to faktu, że oskarżeni działacze PSL zostali uznani za winnych i skazani na „surowe wyroki”. „Były aktyw PSL stara się podsycać uświadomionego chłopa, że podatki, które są częściowo naznaczone w naturze są wstępnym aktem do kołchozów, a proces który zakończył się surowym wyrokiem to tylko dla skompromitowania PSL, a w rzeczywistości tak nie jest³⁴³.”

Atmosfera przed wyborczą

Wystąpienia zbrojnych i tzw. aktów terroru podczas kampanii wyborczej na terenie powiatu miechowskiego nie odnotowano. Szef Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Miechowie chwalił się przełożonemu w Krakowie, że to dzięki pracy miejscowego PUBP „zbrojne wystąpienia podziemi w tutejszym powiecie nie istnieją”³⁴⁴. Prawie całą kampanie wyborczą cechował spokój i brak istotnych incydentów czy zajęć w lokalach wyborczych³⁴⁵.

Drobnymi incydentami odnotowanymi przez PUBP były sprawy rozrzucania lub naklejania ulotek. Pierwsza taka sytuacja w powiecie miechowskim miała miejsce niedaleko jednego z kościołów w nocy z 29 na 30 XII 1946 r. Sprawca nakleił na pobliskim murze ulotkę, której zadaniem było przekonać miejscową ludność do głosowania na PSL, na ulotce znalazły się też negatywne treści związane z Józefem Stalinem³⁴⁶. Urząd Bezpieczeństwa Publicznego w Miechowie zajął się również bliżej nieokreśloną ulotką, którą w kilku kopiach rozrzucono w nocy z 17 na 18 stycznia w trzech obwodach wyborczych³⁴⁷. Jeszcze jeden problem z ulotkami miał miejsce w samym dniu głosowania³⁴⁸. Jeszcze inne ulotki³⁴⁹ zostały rozrzucone w Miechowie 14 I 1947 r.³⁵⁰

Dopiero w noc przed głosowaniem, 18 stycznia nieznanymi sprawcami spalili dwie stodoły będące własnością przewodniczących obwodów nr 88 i 94. Obaj poszkodowani należeli

³⁴³ IPN Kr, 019/1, PUBP, Miechów 19 IX 1947 r., s. 158.

³⁴⁴ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 20 XII 1946 r., s. 10.

³⁴⁵ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 23 XII 1946 r., 24 XII 1946 r., 26 XII 1946 r., 29 XII 1946 r., 6 I 1947 r., 7 I 1947 r., 10 I 1947 r., 11 I 1947 r., 13 I 1947 r., 16 I 1947 r., 17 I 1947 r., s. 13 – 16, 23, 28, 30, 32 – 36, 38 – 39, 41.

³⁴⁶ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 1 I 1947 r., s. 25.

³⁴⁷ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 18 I 1947 r., s. 45.

³⁴⁸ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 18 I 1947 r., s. 43.

³⁴⁹ Ich treść w aneksie nr 3.

³⁵⁰ IPN Kr, 019/2, PUBP, Miechów 14 I 1947 r., t. 9, s.29.

do Stronnictwa Ludowego. Działania podjęto natychmiast, lecz sprawa nie pojawiała się już w raportach PUBP³⁵¹. Było to najgroźniejszy z incydentów przed wyborami.

Samo głosowanie odbyło się bez zakłóceń, władza dopilnowała ażeby na terenie lokali wyborczych i w ich pobliżu nie pojawiła się żadna osoba agitująca przeciw partii zablokowanym. Nie odnotowano też wypadków napadu na członków komisji. Jedynie w Luborzycy³⁵², na południu powiatu, ktoś rozrzucał ulotki przychylne PSL, na co PUBP zareagować miał natychmiast³⁵³.

Księża katolicy w powiecie miechowskim mieli „być spokojni” i według władz nie agitowali przeciw rządowi w czasie kampanii wyborczej³⁵⁴. Parafii w powiecie było 33, pełniło w nich posługę 49 księży³⁵⁵. Według źródeł UB podczas wyborów siedmiu z nich miało jawnie głosować za listą partii zablokowanych³⁵⁶. Choć duża ich część miała nie udać się wcale do głosowania³⁵⁷.

Propaganda

Partie Bloku Demokratycznego zachęcały wyborców do oddania głosu na swoją listę. Odbywały się wiece wyborcze oraz wspólne konferencje PPR i PPS³⁵⁸. Dużą aktywność okazywała także grupa propagandowa wojska, która przeprowadziła największą liczbę wieców, a także pomagała zakładać nowe koła SL. Po rozwiązaniu PSL w Miechowie władze powiatu nie dopuszczały do agitacji a rzecz tej partii³⁵⁹. Ogółem przed wyborami władza przeprowadziła 138 wieców, tylko 10 zorganizowały partie Bloku Demokratycznego, 17 zorganizował ZWM, resztę wojsko³⁶⁰.

Na swoich wiecach PPR i PPS oraz SL przede wszystkim atakowało Polskie Stronnictwo Ludowe i osobę Stanisława Mikołajczyka prezesa stronnictwa. „Mówca [Andrzej Taborowicz³⁶¹] na wstępie nakreślił sytuację obecną, o mordach członków PPR i SL, o reakcji zakonspirowanej w PSL, dalej nakreślił przebieg wojny z okupantem, że tylko walczył chłop i robotnik a cała reakcja i kapitalizm ukrył się w Londynie. Dalej nadmienił, że Naród jest rozbity winien temu pan Mikołajczyk, który przyjechał z Londynu, nakreślił stosunki przed

³⁵¹ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 18 I 1947 r., s. 43.

³⁵² Obecnie województwo małopolskie, powiat krakowski.

³⁵³ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 20 I 1947 r., s. 47.

³⁵⁴ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 20 XII 1946 r., 11 I 1947 r., 17 I 1947 r., s. 10, 35, 41.

³⁵⁵ AP Kr, UW Kr II – 3591, Ankieta dotycząca oczyszczania miasta., Miechów 4 II 1947 r., s. 281 – 282.

³⁵⁶ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 21 I 1947 r., 24 I 1947 r., 4 II 1947 r., s. 49, 65, 74 – 75.

³⁵⁷ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 4 II 1947 r., s. 74 – 75.

³⁵⁸ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 9 XII 1946 r., s. 5.

³⁵⁹ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 9 XII 1946 r., 20 XII 1946 r., s. 5, 20.

³⁶⁰ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 24 I 1947 r., s. 65.

³⁶¹ Poseł PPR do Krajowej Rady Narodowej.

wojenne gospodarcze a w obecnym czasie. Dalej w swej mowie nadmienił o Bloku Demokratycznym o pokonaniu kapitału zagranicznego, że Blok Demokratyczny zwycięży, bo do niego przyłączy się chłop obalany i wspólnie razem, gdy staniemy przy urnie 19 I 1947 r. zadamy cios faszyzmowi i osiągniemy zwycięstwo³⁶². Wiece nastawione były na zdobycie popularności wśród ludności wiejskiej, która stanowiła przytłaczającą większość mieszkańców powiatu miechowskiego. PSL utożsamiane było z faszyzmem, ze „złym kapitalizmem”, który środki na kampanie czerpie z zagranicy. Szczególną niechęć kierowano w stronę Anglików³⁶³.

Nie zapomniano o mieszkańcach miast. Wiec zorganizowały także władze miasta Miechowa, a konkretnie jego wiec-burmistrz Aleksander Kudin³⁶⁴, który przewodził równocześnie powiatowemu komitetowi wyborczemu partii zblokowanych³⁶⁵. Mówcy na wiecu, który odbył się w miejskim kinie poruszali tematykę perspektyw oświatowych i życiowych ówczesnej młodzieży. Podkreślano również słuszność sojuszu ze Związkiem Radzieckim oraz obawy przed odrodzeniem siły Niemiec³⁶⁶.

Pod listą partii zblokowanych zebrano 50000 podpisów poparcia, co stanowiło prawie 1/3 mieszkańców powiatu. Chwaląc się tym osiągnięciem UB dodawała jednak w swych sprawozdaniach, że „dalszych podpisów na podpisywano z powodu, że ludność wiejska, nie była uświadomiona, w jakim celu zbiera się podpisy³⁶⁷.”

Wyniki wyborów

Wybory jak stwierdził to szef powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa w Miechowie, „ogólnie mówiąc [...] przeszły pod znakiem nieoczekiwanym, ogólna frekwencja dobra³⁶⁸. Zapewne chodziło o nieoczekiwanie wysoką oficjalną frekwencje oraz wynik partii zblokowanych. W powiecie miechowskim 19 I 1947 r. oddało swój głos 80% ludzi do tego uprawnionych, z czego 97% głosowało za „Blokem”. Władza podkreślała dobre wyniki i spokojną atmosferę, jaka panowała na wyborach, co miało być zasługą ciężkiej pracy funkcjonariuszy Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego. Władze nazwały wybory wręcz świętem. Ludność miała iść do urn całymi wsiami, przy akompaniamencie orkiestr,

³⁶² IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 10 XII 1946 r., s. 6.

³⁶³ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 14 XII 1946 r., s. 9.

³⁶⁴ Członek PPR, Wice burmistrz Miechowa, przewodniczący powiatowego komitetu wyborczego bloku demokratycznego, później pracownik (palacz) w kotłowni miejskiej.

³⁶⁵ IPN Kr, 019/2, PUBP, Miechów 17 I 1947 r., t. 2, s. 31.

³⁶⁶ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 17 I 1947 r., s. 42.

³⁶⁷ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 24 I 1947 r., s. 65.

³⁶⁸ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 20 I 1947 r., s. 47.

z transparentami i sztandarami³⁶⁹. W gminie Niedźwiedź ludność przybyła do urn nawet w strojach ludowych – krakowskich³⁷⁰. Podczas wyborów, przy urnach w powiecie grało 11 miejscowych orkiestr³⁷¹. Duża część społeczeństwa miała głosować otwarcie na „Blok”, według danych PUBP około 80% wszystkich głosujących³⁷². Jawnie mieli głosować „małorolni i średniorolni, zamożniejsi głosowali po większej części tajnie. Nauczycielstwo głosowało tajnie. Księża w większej części nie głosowali. Kupiectwo także w większej części głosował tajnie, natomiast inteligencja przeważnie głosowała jawnie”³⁷³.

Samo głosowanie formalnie rozpoczęło się o godzinie 7 rano 19 I 1947 r. trwało do godziny 21 wieczorem, choć niektóre lokale zamknięto już o godzinie 19. W 42 obwodach głosowało według władz łącznie 71411 osób z 82753 uprawnionych do głosowania. Do urn według obliczeń władz miało nie udać się 11342 osoby, tj. 11,8% wyborców powiatu miechowskiego. Głosów uznanych za nieważny oddano 601, tj. 0,8%. Z głosów uznanych za ważne 70411 trafiło na konto partii „Bloku Demokratycznego”, tj. 96%. Na inne partie takie jak Stronnictwo Pracy lub bezpartyjnych kandydatów łącznie zagłosowało 3048 osób, tj. 4,3%. Dane sporządzone przez PUBP w Miechowie dałyby wyniki 101,1% wyborców³⁷⁴.

Informacje podane przez władze odbiegają od praw matematyki, także po podliczeniu stosunku oddanych głosów do liczby uprawnionych i nieobecnych wyborców w rachunkach pojawia się ich o ponad 2600 za dużo. Władza w pewien sposób usprawiedliwia pośrednio te wyniki, wskazując na ludność wykreśloną z list, a pragnącą głosować na listę partii zablokowanych. „Natomiast ludność, która była wykluczona z listy głosowania w całym powiecie przychodziła do Przewodniczących Komisji nalegając by była dopuszczona do głosowania, wyrażając się, że będą jawnie głosować za Blokiem Demokratycznym. Przewodniczący bojąc się wywołania bojkotu dopuścili wszystkich wykluczonych do głosowania, którzy głosowali demonstracyjnie za Blokiem Demokratycznym³⁷⁵.” Interesującym jest, że wszyscy przewodniczący podjęli tą samą decyzję mimo, że nie mieli wspólnej narady. W przypadku niektórych okręgów jak w gminach Klimontów³⁷⁶, Opatkowice³⁷⁷ oraz okręgu Miechów Zachód³⁷⁸ oddano więcej głosów niż wyborców znajdujących się na listach³⁷⁹. Głosów tych nie było jednak na tyle by liczyć je w setkach czy w tysiącach. Na początku lutego 1947 r. ogłoszono oficjalne wyniki dla całego kraju.

³⁶⁹ Ibidem.

³⁷⁰ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 22 I 1947 r., s. 61.

³⁷¹ IPN Kr, 019/3 PUBP, Miechów 24 I 1947 r. s. 65.

³⁷² IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 21 I 1947 r., 24 I 1947 r., s. 49, 65.

³⁷³ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 4 II 1947 r., s. 74 – 75.

³⁷⁴ Ibidem.

³⁷⁵ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 22 I 1947 r., s. 51 – 63.

³⁷⁶ Obecnie województwo małopolskie, powiat proszowski.

³⁷⁷ Obecnie województwo małopolskie, powiat proszowski.

³⁷⁸ Miechów podzielony był na dwa obwody, Miechów Wschód i Miechów Zachód.

³⁷⁹ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 22 I 1947 r., s. 51 – 63.

Ogólnokrajowa frekwencja była wyższa od tej w Miechowie, za to popularność Bloku Demokratycznego oficjalnie była większa na ziemi miechowskiej niż w całej Polsce.

Sejm Ustawodawczy ukonstytuował się 4 II 1947 r. Następnego dnia na prezydenta został wybrany Bolesław Bierut³⁸⁰. Był to konsekwencja sfałszowanych przez komunistów wyborów. W Miechowie 6 II 1947 r. jako ostatni akt przygotowań wyborczych odbyła się manifestacja na cześć nowego prezydenta. „Powiatowy Urząd Bezpieczeństwa Publicznego w Miechowie podaje, że w 6 II 1947 r. w Miechowie odbył się pochód manifestacyjny na cześć nowo-wybranego Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej ob. Bieruta Bolesława, został urządzony przez Powiatowego Starostę ob. Klimeckiego. Całe miasto było udekorowane flagami narodowymi i flagami organizacyjnymi o godzinie 13, 6 II 47 r. ponad 1000 ludzi, którzy brali udział, składający się z Związków Zawodowych i innych organizacji i szkolnictwa. Pochód ruszył z Rynku, na którym miało być przemówienie, z powodu zimna udano się na salę poklasztorną, gdzie zostało wygłoszone przemówienie przez profesora gimnazjum ob. Kołodziejczyka Jana, ob. Starostę Klimeckiego i Koniecznego Jana, urzędnika referatu samorządowego przy Starostwie Powiatowym. Po wejściu na salę i przemówieniu ob. Kołodziejczyka, który mówił o zwycięstwie Bloku Demokratycznego i pokonaniu wroga faszystowskiego i o wybranym Prezydencie Rzeczypospolitej Polskiej. Po przemówieniu wzniesiono okrzyk na cześć Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej i odśpiewano hymn narodowy. Następnie zabrał głos ob. Starosta Klimecki, który w krótkim swoim przemówieniu podkreślił tak wielkiej historii dzieło, które się wypełniło, o które nasi przodkowie walczyli i przelali krew. Na zakończenie przemówienia ob. Konieczny Jan, urzędnik samorządowy, który podkreślił plan pracy ustroju demokratycznego, o pokonaniu Niemiec faszystowskich, o pogrzebach reakcji i o zwycięstwie bloku demokratycznego, który będzie dążył do poprawy życia całego narodu. Po zakończeniu przemówienia odśpiewano «Rotę», przemówienie zakończono o godzinie 15, w sali znajdowało się około 1000 ludzi, reszta ludności nie mogła się pomieścić, a z powodu zimna odeszli do domu³⁸¹.” Wymownym jest fakt, że na ponad 150000 mieszkańców powiatu miechowskiego w tej „uroczystej manifestacji” wzięło udział zaledwie 1000 osób, większości członków organizacji zdominowanych przez komunistów.

Ogromna władza jaką posiadało UB uwidaczniała się stopniowo. Sfałszowanie wyborów do parlamentu oraz referendum ludowego było jej szczytowym osiągnięciem w tych czasach. Pamiętać jednak należy, że PUBP w Miechowie dążyło do pełnej inwigilacji miechowian. Chciało poznawać ich opinie w porę eliminować wrogi dął siebie tok myślenia. Stopniowe przejmowanie władzy przez partie komunistyczne nie byłoby tak łatwe, gdyby nie

³⁸⁰ Andrzej Leon Sowa, op. cit., s. 55.

³⁸¹ IPN Kr, 019/1, PUBP, Miechów 9 II 1947 r., t. 9, s. 61 – 62.

organy „bezpieczeństwa”. Miały one na celu wyeliminowanie wszelkich przeciwników i doprowadzenie komunistów do niepodzielnej władzy, a następnie utrzymania jej

Rozdział IV

„Szepty w Miechowie”

Stosunek ludności do władz administracyjnych i politycznych

Pierwszymi i ciągłymi powodami do niezadowolenia ludności były kwestie kontyngentów i ich niewłaściwego ściągania oraz przepędzania niemieckiego bydła do ZSRR przez powiat miechowski. Problemy te związane były z obecnością i zachowaniem Armii Czerwonej³⁸². Żołnierze radzieccy nie zachowywali się jak sojusznicy, napadając na miejscową ludność. „29 VI [1945 r.], 5 żołnierzy w tym 2 oficerów sowieckich dokonało rabunku we wsi Antolka³⁸³ gmina Książ Wielki i uciekło przed pościgiem³⁸⁴.” „30 VI [1945 r.] stacjonującym w Kowali³⁸⁵ żołnierzom sowieckim nieznani sprawcy zabili 2 krowy. Żołnierze w zamian usiłowali zabrać krowy miejscowej ludności, w czasie interwencji Milicji jeden z milicjantów został postrzelony. Żołnierze Ci w dalszym ciągu próbowali dokonać napadu na posterunek MO, lecz zostali odparci³⁸⁶.”

Pierwszy raz wprost o stosunku miejscowej ludności do władzy starosta poinformował w lipcu 1945 r., krótkim zdaniem: „ludność coraz więcej zycziwa”. Mimo tego, że wcześniej wspominał o niezadowoleniu z podatków, kontyngentów i obecności Armii Czerwonej³⁸⁷. W sierpniu 1945 r. użył podobnego sformułowania pisząc o stosunku ludności do władzy: „stosunek do władzy coraz lepszy”³⁸⁸. Takie krótkie, lakoniczne wzmianki pojawiają się przez kilka następnych miesięcy³⁸⁹. Jednak według starosty miechowskiego stosunek ludności w tym czasie pozostawał niezmiennie pozytywny³⁹⁰. Z czasem zmienia się „formuła”, jaką

³⁸² AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 18 VI 1945 r.

³⁸³ Obecnie powiat miechowski, województwo małopolskie.

³⁸⁴ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 10 VII 1945 r.

³⁸⁵ Obecnie powiat proszowicki, województwo małopolskie.

³⁸⁶ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 10 VII 1945 r.

³⁸⁷ Ibidem.

³⁸⁸ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 9 VIII 1945 r.

³⁸⁹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 2 IX 1945 r., 2 X 1945 r.

³⁹⁰ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 2 IX 1945 r.

używał do opisu nastrojów społecznych: „ludność coraz bardziej ufa władzy”³⁹¹. Takie „formułki” pojawiały się, mimo, iż sam starosta miechowski stwierdzał, że ludność może być negatywnie nastawiona do władzy z powodu warunków panujących w wojsku, jak pisał: „ludność donosi, że w wojsku głód”³⁹².

Tuż po opuszczeniu przez transporty i konwoje radzieckie terenu powiatu miechowskiego skończyły napływać skargi do władz administracyjnych na ludność i żołnierzy z ZSRR. Jednocześnie rozpoczęły się wzmianki o skargach na funkcjonariuszy MO. Były to na początku „sporadyczne skargi”³⁹³. Ludność powiatu, jak pisał starosta miechowski, miała „nabiera zaufania do władzy”³⁹⁴. Skargi na milicjantów już w następnym miesiącu, tj. listopadzie 1945 r. stały się wyraźniejsze: „Jednostkowe wypadki skarg na nietaktowność, nadużycie władzy, nieznaną prawo i rozkazów”³⁹⁵. Jednak większe niezadowolenie społeczne budziła sprawa niedożywienia w wojsku i wyprawy rodzin do swoich synów w celu dowiezienia im żywności czy bielizny³⁹⁶.

W lutym 1946 r. w sprawozdaniach starosty pojawia się informacja na temat „stosunku [ludności] do Rządu Jedności Narodowej”³⁹⁷. Starosta używa wtedy słów swoich referentów, które często później powtarza w kolejnych sprawozdaniach: „Ludność wiejska czeka na wybory licząc, że po nich sytuacja gospodarczą się ustabilizuje, zwłaszcza ceny się ustabilizują i zniesie się kontyngenty zbożowe i mięsne”³⁹⁸. Obok takich opinii wciąż pojawiała się nierozwiązana sprawa głodu w wojsku, która rzutowała na wizerunek władzy³⁹⁹. Niestosowne zachowanie funkcjonariuszy MO i PUBP również rzucało cień na opinie władz administracyjnych powiatu⁴⁰⁰. Starosta mimo to twierdził, że „stosunek [ludności] do władzy na ogół [jest] zadowolający”⁴⁰¹.

W kwietniu 1946 r. starosta powiadomił wojewodę o wyciszeniu nastrojów ludności. Długie oczekiwanie na wybory powodowało, według niego w społeczeństwie potrzebę jak najszybszej stabilizacji. „Stosunek ludności do zarządzeń władzy jest zadowolający z tym, że ludność, zwłaszcza wiejska oczekuje wyników i terminu wyborów sejmowych, twierdząc, że po nich bez względu na wynik sytuacja gospodarcza się poprawi i ustabilizuje, znikną wahania cen i świadczenia rzeczowe, w szczególności zbożowe i mięsne”⁴⁰². Jednocześnie

³⁹¹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów XI 1945 .

³⁹² Ibidem.

³⁹³ Ibidem.

³⁹⁴ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów XII 1945 r., 4 I 1946 r.

³⁹⁵ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 XII 1945 r.

³⁹⁶ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 3 II 1946 r.

³⁹⁷ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 III 1946 r.

³⁹⁸ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 III 1946 r., 3 IV 1946 r.

³⁹⁹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 III 1946 r.

⁴⁰⁰ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 3 IV 1946 r.

⁴⁰¹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 2 V 1946 r.

⁴⁰² Ibidem.

w tym samym sprawozdaniu starosta wspomniał pierwszy raz o niechęci, jaką odczuwała miejscowa ludność do funkcjonariuszy MO i PUBP. „Ludność okazuje pewne zniechęcenie i nienawiść odnośnie MO i PUBP, co jest powodem zdarzających się (sporadycznie) wypadków niestosownego zachowania przez tychże względem ludności, a zwłaszcza po wsiach⁴⁰³.” Sytuacje takie pojawiały się w sprawozdaniach starosty miechowskiego do końca pierwszej połowy 1946 r.⁴⁰⁴

Maj 1946 r. był szczególnym miesiącem sprawozdawczym. To na początku tego miesiąca w kalendarzach widnieje rocznica uchwalenia pierwszej polskiej konstytucji. Władze powiatu odwołały w ostatniej chwili większość uroczystości ku czci tego wydarzenia. Ludność powiatu była oburzona taką decyzją. Wpłynęło to bardzo negatywnie na opinie społeczeństwa względem władzy. „Również wydanie w ostatniej chwili zakazu urządzania obchodu 3 maja, jest powodem zniechęcenia i rozgoryczenia ludności pod adresem władz, gdyż ludność a zwłaszcza wiejska użala się na wszelkich zebraniach, że w dniu 1 maja uroczystości były propagowane i ułatwiane, gdy tymczasem w dniu 3 maja ludności zabroniono wszelkich uroczystości, co wywołało różne komentarze na temat przyczyny wydania powyższego zakazu⁴⁰⁵.” Jednak już miesiąc później według starosty „stosunek ludności względem zarządzeń władz obecnie dużo się poprawił”, przyczyna tego zjawiska miała być prozaiczna, „zmniejszono świadczenie rzeczowe”⁴⁰⁶. Władze poczyniły te kroki dla pozyskania sympatii wśród społeczeństwa. Zbliżało się referendum ludowe⁴⁰⁷. Spadły ceny wielu artykułów, m. in. zboża. „Wolność ludności w pozbywaniu się zboża czy innych produktów w wolnym obrocie [...] spowodowało znaczny spadek cen zboża i [rolnik] ma możliwość nabycia innych artykułów gospodarczych również po cenach obniżonych⁴⁰⁸.” Mimo to, według starosty po referendum ludowym, „ludność oczekuje pewnych zmian w systemie poczynań Rządu”⁴⁰⁹.

Starosta w swych sprawozdaniach rozróżniał wyraźnie opinie o „rządzie” od tych o „zarządzeniach władz”. Stosunek ludności do „rządu” w lipcu 1946 r. miała być już negatywny. „Daje się zauważyć pewne niezadowolenie czy skargi ludności pod adresem rządu⁴¹⁰.” Starosta jednak zaraz dodawał, że w porównaniu ze skargami na „rząd” więcej skarg wystosowanych jest do PUBP i MO. „W przeważającej części pod adresem funkcjonariuszy PUBP czy MO. [...] Zarzuty ludności w tym względzie są prawdziwe odnośnie

⁴⁰³ Ibidem.

⁴⁰⁴ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 3 VI 1946 r., 5 VII 1946 r.

⁴⁰⁵ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 3 VI 1946 r.

⁴⁰⁶ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 VII 1946 r.

⁴⁰⁷ Referendum ludowe z 30 VI 1946 r.

⁴⁰⁸ Ibidem.

⁴⁰⁹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 VII 1946 r.

⁴¹⁰ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 3 VIII 1946 r.

do nietaktownego zachowania się tychże funkcjonariuszy⁴¹¹.” Stan ten utrzymywał się przez całą jesień (1946 r.)⁴¹². Jednak pod koniec roku stosunek ludności do MO według sprawozdań miał poprawić się⁴¹³.

Pewne negatywne zmiany w społeczeństwie wywołały również podwyżki cen, pod koniec 1946 r.: „zaniepokojenie ludności z powodu ostatnich dużych skoków cen opału, obuwia, materiałów tekstylnych⁴¹⁴.” Jednak już w sprawozdaniu za miesiąc grudzień 1946 r. starosta zadeklarował wojewodzie: „Ludność powiatu a zwłaszcza ludność wiejska ma duże uznanie dla obecnego Rządu odnośnie do niesienia pomocy dla wsi a zwłaszcza w związku z akcją «M 50», z której powiat miechowski w miesiącu grudniu 1946 r. otrzymał towaru: materiały tekstylne, narzędzia rolnicze, towary żelazne, naczynia emaliowane, cement, gwoździe budowlane, nafty oraz «parniki», które to ostatecznie cieszyły się bardzo dużym wzięciem⁴¹⁵.” Ludność według twierdzeń starosty zmanifestowała za to swoje poparcie dla „Rządu” poprzez liczny udział w wyborach. Frekwencja wyniosła, jak podaje starosta miechowski 97% na cały powiat⁴¹⁶. Dzięki wspomnianej akcji (M 50) ustabilizowano ceny na rynku rolno – spożywczym. W kolejnym miesiącu (styczeń) starosta mógł pochwalić się mocniejszym poparciem ludności, które miało odnosić się do decyzji o amnestii, dla osób działających w podziemiu. „Również z całym uznaniem ludność przywitała nowo ogłoszoną amnestię⁴¹⁷.” Amnestia po wyborach i zmniejszenie cen artykułów pierwszej pomocy sprawiała, że przeciętny mieszkaniec powiatu miechowskiego miał mniej powodów do narzekań.

Specjalny punkt w sprawozdaniach sytuacyjnych starosty na temat „stosunku ludności do władzy i jej zarządzeń” dodano w kwietniu 1947 r. Starosta donosił w nim, że w marcu ludność powiatu pogodziła się z istniejącą sytuacją polityczną. „Wybory do sejmu ustawodawczego, wybory Prezydenta i powołanie nowego Rządu RP oraz amnestia to czynniki stabilizacji życia wewnętrznego w kraju, które wpływają dodatnio na ludność i powodują jej pozytywne ustosunkowanie się do władz i ich zarządzeń. Nawet malkontenci i skrajni opozycjoniści widzą, że pomoc z zewnątrz nie nadchodzi, zaczynają się godzić z nową rzeczywistością, przyznają, że niektóre posunięcia władz przynoszą dobre rezultaty⁴¹⁸.” Jednak starosta podaje również sprzeczne ze sobą informacje. „Coraz więcej zaufania od ludności do rządu, władz powiatowych i ich zarządzeń. Zauważalne pewne rozgoryczenie z powodu nie

⁴¹¹ Ibidem.

⁴¹² AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 IX 1946 r., 4 X 1946 r.

⁴¹³ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 I 1947 r.

⁴¹⁴ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 XI 1946 r., 6 XII 1946 e.

⁴¹⁵ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 I 1947 r., 4 II 1947 r.

⁴¹⁶ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 II 1947 r.

⁴¹⁷ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 6 III 1947 r.

⁴¹⁸ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 IV 1947 r.

wpływania władz na zwyczaję cen artykułów przemysłowych, które w stosunku do produktów rolnych są nadmiernie wysokie⁴¹⁹.” W kolejnych miesiącach (czerwiec 1947 r.) starosta argumentował to zaufaniem ludności utożsamiając władze z „ostoją praworządności i bezpieczeństwa”⁴²⁰. Dowodami potwierdzającymi jego tezę miały być statystyki, w których wystąpiło „zmniejszenie kar administracyjnych”. To z kolei dowieść miało, że „ludność odnosi się do władzy z zaufaniem i przestrzega na ogół wydanych przez nie zarządzeń”⁴²¹. W maju 1947 r. stosunek do innych organów władzy, takich jak MO i PUBP poprawić miał się diametralnie. Ludność podobno zaczęła darzyć ich dużym zaufaniem. „Miejscowi darzą zaufaniem PUBP i MO, co daje pozytywne wyniki, jak wykrycie różnych przestępstw popełnionych jeszcze przed 1945 r.”⁴²². Opinia taka widniała na kartach sprawozdań do końca 1947 r.⁴²³ „Ludność miejscowa jest ustosunkowana do władz Bezpieczeństwa pozytywnie, chętnie z nimi współpracuje przy wykrywaniu różnych przestępstw popełnionych nawet w czasach okupacji na szkodę obywateli polskich”⁴²⁴. Nowy rok (1948) nie przyniósł w tym również zmian. Ludność wciąż według ustaleń starosty ceniła PUBP i MO. „Ludność widząc na posterunku ludzi świadomych swej służby i wyszkolonych fachowo nabiera całkowitego zaufania do funkcjonariuszy MO, mając pewność bezpieczeństwa swego życia i mienia, na którym czuwają organy bezpieczeństwa i Milicji Obywatelskiej”⁴²⁵. „Ludność powiatu odnosi się do władz PUBP i MO z całkowitym zaufaniem i zgłasza różne spostrzeżone karne spray. Sprawa bezpieczeństwa wśród ludności cywilnej legła poważnemu zwiększeniu”⁴²⁶. Brak wystąpień przeciw zarządzeniom również interpretowany jest jako lojalność i zaufanie do władz⁴²⁷. W kolejnych miesiącach starosta nie informował o niczym, co mogłoby zmienić opinie społeczeństwa.

Dopiero w sprawozdaniu z października 1947 r. starosta stwierdzał, że zmniejszające się przydziały węgla budzą „rozgoryczenie ludności”⁴²⁸. Informował on już przez szereg miesięcy o „katastrofalnej” sytuacji w sprawie węgla oraz cen większości artykułów pierwszej potrzeby, ale pierwszy raz stwierdził, że ludzie tak mocno to odczuli⁴²⁹. Pod koniec 1947 r. stosunek ludności powiatu do władzy utożsamiano już z wykonywaniem poleceń, a nie jak wcześniej z brakiem oporu przeciw nim. „Wszelkie zarządzenia władz cywilnych

⁴¹⁹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 V 1947 r.

⁴²⁰ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów z 5 VI 1947 r.

⁴²¹ Ibidem.

⁴²² Ibidem.

⁴²³ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 VIII 1947 r., 4 XI 1947 r., 4 XII 1947 r.

⁴²⁴ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 VII 1947 r.

⁴²⁵ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 III 1948 r.

⁴²⁶ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 IV 1948 r., 5 VI 1948 r.

⁴²⁷ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 VIII 1947 r., 4 IX 1947 r., 4 XII 1947 r.

⁴²⁸ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 XI 1947 r.

⁴²⁹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 XI 1947 r., 4 XII 1947 r.

i wojskowych są przez społeczeństwo wykonywane z pełnym zrozumieniem obowiązku obywatela. Poważniejszych wypadków nie wykonywania czy sabotażu zarządzeń nie było⁴³⁰.” Jednocześnie według starosty już 1948 r. przyniósł większe zmiany. „Ludzie ufali i cenili władze powiatu i rząd”, a nie tylko wykonywali ich polecenia⁴³¹.

Jednak w części dotyczącej gospodarki starosta wspominał już o dużym „rozgoryczeniu” społeczeństwa. Powodem tego miało być wstrzymanie świadczeń materialnych. „Duże rozgoryczenie wywołuje wśród świata pracy wstrzymanie wydawania należytego obuwia za III kwartał ubiegłego roku. Tym bardziej, że w pobliskich województwach śląsko-dąbrowskim i kieleckim obuwie jest już rozprowadzona⁴³².” Rozgoryczenie w sprawie braków zaopatrzenia czy złych decyzji gospodarczych, jak wspominałem wcześniej, nie wykluczały według starosty zaufania do władz.

W pierwszych miesiącach wiosennych 1948 r. starosta wracał do swoich wcześniejszych „formulek” i podkreślał, że ludność powiatu nie prowadziła żadnych akcji sabotażowych i wykonywała zarządzenia władz⁴³³. Wciąż jednak władza nie mogła poradzić sobie z nieprzychylnymi nastrojami ludności, utrzymujących się przez braki w aprowizacji. „Duże rozgoryczanie powoduje wśród świata pracy sprawa obuwia sprowadzonego z Czechosłowacji, którego przydział na powiat miechowski jest tak nikły, że nawet 1/4 nie dostanie talonów na parę butów⁴³⁴.” Ludności rolniczej, która stanowiła przytłaczającą większość w powiecie miechowskim, poza aprowizacją materiałów pierwszej potrzeby, sen z oczu spędzała sprawa niedoboru nawozów sztucznych oraz paszy dla zwierząt. Za te problemy obwiniano władze administracyjne. „Również sprawa nawozów sztucznych jest przedmiotem troski rolników, gdyż mała ilość tego produktu nie pokryje zapotrzebowania rolników. Bardzo dotkliwie dają się odczuwać brak paszy⁴³⁵.” Negatywnie na stosunek do władz wpływało także ściąganie od rolników podatku gruntowego. By zapłacić podatek, rolnicy musieli sprzedawać zboże. Nie posiadali więc paszy dla zwierząt, które musieli sprzedawać. „Nie dziw, więc że rozgoryczanie jest duże i szemranie, że Rząd niema litości⁴³⁶.”

Mimo tych problemów starosta do połowy 1948 r. w części sprawozdania dotyczącej „stosunku ludności do władz i ich zarządzeń” stwierdzał przeważnie: „Stosunek ten na ogół jest dobry. Ludność jest lojalna wobec władzy⁴³⁷.” Mimo tych zapewnień, starosta sam wkrótce zmienił zdanie. Już sierpień 1948 r. przynosił obawy o utrzymanie autorytetu władzy.

⁴³⁰ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 6 I 1948 r., 6 II 1948 r.

⁴³¹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 6 II 1948.

⁴³² AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 6 II 1948 r., 4 III 1948 r.

⁴³³ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 III 1948 r., 5 IV 1948 r.

⁴³⁴ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 III 1948 r., 5 VIII 1948 r.

⁴³⁵ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 III 1948 r.

⁴³⁶ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 VI 1948 r.

⁴³⁷ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 VII 1948 r., 5 VIII 1948 r.

Kolejny raz społeczeństwu przeszkadzały obciążenia finansowe. „Stosunek ludności do Władz jest dobry, chociaż w ostatnim czasie w związku ze ściąganiem podatków gruntowych i funduszu Oszczędnościowo Rolniczego, słychać narzekania, gdzie rolnicy, przeważnie kobiety, głośno krzyczały, że [...] Rząd chce [ich] zniszczyć, mężczyźni zaś twierdzą, że dzieje im się krzywda, gdyż obarczono ich nadmiernymi wysokościami podatków, jednak wypadków sabotażu nie było⁴³⁸.” Taki obraz społeczeństwa utrzymywał się w sprawozdaniach starosty przez kolejne miesiące, aż do końca 1948 r.⁴³⁹ „Chłopi stanowiący większość mieszkańców powiatu mimo upływu miesięcy wciąż narzekali „na brak całego szeregu produktów przemysłowych⁴⁴⁰.”

Na początku 1949 r. ludność powiatu zaczęła powoli „buntować się” przeciwko dramatycznej sytuacji finansowej, do której doprowadzić miały ją zarządzenia państwowe dotyczące ściągania podatków. „Stosunek ludności do władz jest poprawny, ludność na ogół stosuje się do wydawanych przez władze zarządzeń i jeżeli wydarzają się wypadki zażaleń czy niezadowolonia to przeważnie odnośnie do akcji intensywnego ściągania podatku gruntowego i funduszu oszczędnościowego, a którym to żądaniem ludność niejednokrotnie nie jest w możliwości podołać⁴⁴¹.” Był to jednak odosobniony przypadek, gdy starosta wyraźnie wzmiankował o nie wykonywanych przez ludność zaleceniach władz. Podatki jak zwykle nie były jedynym problemem, z którymi nie radziła sobie ludność powiatu. „Ponadto dochodzą częste zażalenia na dający się odczuwać brak tłuszczu i mięsa skóry na obuwiu⁴⁴².”

Starosta chwalił się, że na początku 1949 r. usunięto jedną z największych bolączek powiatu od wyzwolenia w styczniu 1945 r. Rozwiązano problem nieustannego braku węgla. „Ludność powiatu z uznaniem odnosi się do władz odnośnie do zaopatrzenia powiatu w zupełnie wystarczającą ilość węgla opałowego, którego cena stale utrzymywana jest na jednolitym poziomie⁴⁴³.” Luty 1949 r. okazał się kolejnym miesiącem, w którym brakowało tłuszczu i mięsa, ale za to było dostatecznie dużo węgla w powiecie⁴⁴⁴. W sprawozdaniach zmieniło się zaledwie to, że „ludność wykonuje zarządzenia bez szemrania”. Właściwie można by powiedzieć, że powrócono w nich do stanu „normalnego” z końca 1948 r.⁴⁴⁵ Aresztowano jednak jedną osobę za obrazę władzy⁴⁴⁶. Mimo, iż jak stwierdził starosta: „Zachowanie się funkcjonariuszy MO tak w służbie jak i poza służbą jest w ostatnich czasach zupełnie

⁴³⁸ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 IX 1948 r.

⁴³⁹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 X 1948 r., 5 XI 1948 r., 5 XII 1948 r., 3 I 1949 r.

⁴⁴⁰ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 X 1948 r.

⁴⁴¹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 6 II 1949 r.

⁴⁴² Ibidem.

⁴⁴³ Ibidem.

⁴⁴⁴ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 III 1949 r.

⁴⁴⁵ Ibidem.

⁴⁴⁶ Ibidem.

poprawne, tak, że obecnie nie dochodzą mnie żadne zażalenia czy skargi na poszczególnych funkcjonariuszy MO⁴⁴⁷.” Kolejne miesiące nie przynosiły zmian w stosunku ludzi do władzy, jej zarządzeń, a także problemów z zaopatrzeniem się w niektóre rzeczy⁴⁴⁸. W kwietniu, maju i czerwcu 1949 r. problemem ludności był brak środków finansowych i niemożność skorzystania z pożyczek w Banku Rolniczym⁴⁴⁹. Kolejny raz zaczęło brakować węgla i innych ważnych materiałów⁴⁵⁰. Wielki sukces starostwa okazał się chwilowy, brakowało wielu rzeczy, a mimo to żądano od ludności uiszczania wysokich podatków⁴⁵¹.

Sympatie, plotki i tematy dnia codziennego

W swoim pierwszym sprawozdaniu z maja 1945 r. starosta miechowski donosi, że to grupy AK i NSZ rozsiewają antypaństwowe plotki: „Bandy rozgłaszają wśród poborowych, młodych rolników, że w wojsku źle się ich będzie traktowało, wywoziło, głodziło, likwidowało⁴⁵².” Starosta twierdzi, że przez takie postępowanie następuje wzrost osób uciekających przed służbą wojskową: „Rolnicy uchylają się od stawiennictwa do poboru a nawet uciekają do «lasu»⁴⁵³.” Jednocześnie starosta uspakaja swoich przełożonych dodając: „Starsi rolnicy uważają AK i NSZ za magnatów, ziemian, przemysłowców, czyli pasożytów⁴⁵⁴.”

Starosta początkowo rzadko wspominał o plotkach i tematach rozmów miejscowej ludności. Natomiast od końca 1945 r. dużo pisał o oczekiwaniach członków i sympatyków Polskiego Stronnictwa Ludowego. Była to znacząca grupa ludności, bo już w styczniu 1946 r. liczba samych członków partii wynosiła 10120 osób. Oznaczało, że PSL był najliczniejszą partią w powiecie miechowskim w tamtym czasie⁴⁵⁵. PSL nie ukrywało, że „w wyborach ma nadzieje otrzymać większość [głosów]⁴⁵⁶.” Po „przegranym” referendum członkowie i sympatycy PSL: „Ograniczają się do urządzania zebrań lokalnych, w których omawiane są sprawy czysto organizacyjne i sprawy ukazać się mającej nowej ordynacji wyborczej, do której stronnictwo to jak i ogół ludności wiejskiej przywiązuje wielką uwagę, z tego

⁴⁴⁷ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 III 1949 r., 5 IV 1949 r.

⁴⁴⁸ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 IV 1949 r., 5 V 1949 r.

⁴⁴⁹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 V 1949 r., 5 VI 1949 r., i 5 VII 1949 r.

⁴⁵⁰ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 VI 1949 r.

⁴⁵¹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 VII 1949 r.

⁴⁵² AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 V 1945 r.

⁴⁵³ Ibidem.

⁴⁵⁴ Ibidem.

⁴⁵⁵ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 I 1946 r.

⁴⁵⁶ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 3 VI 1946 r.

względu, że oczekuje z chwilą ukazania się nowej ordynacji wyborczej a następnie przeprowadzenia wyborów sejmowych i dopuszczenia chłopów do rządu⁴⁵⁷.”

Po aresztowaniu prezesa powiatowego PSL – Stanisława Mirka, partia osłabła. Wśród członków i sympatyków PSL zaczęły pojawiać się plotki na temat przyszłych wyborów do sejmu, które zainteresowały starostę: „Wśród członków tegoż stronnictwa szerzona jest pogłoska, że przy odbyć się mających wyborach sejmowych Ameryka i Anglia przyśle swoich przedstawicieli mających na celu kontrolowanie prawidłowego przeprowadzenia wyborów, a ponadto, że partia PPR dąży do zaprowadzenia kołchozów na wzór ZSRR⁴⁵⁸.” Stronnictwo jako jedyna opozycja w powiecie przez kolejne miesiące była stopniowo rozbijane. W grudniu PUBP zawiesiło działalność PSL powiatu miechowskiego, a większość działaczy aresztowano⁴⁵⁹. Po rozbiciu struktur powiatowych PSL, władze powiatowe, a zwłaszcza starosta wciąż obarczał członków stronnictwa o szkodzenie państwu. „Jednak część elementów [PSL] bardziej zdecydowanych, otrząsnęła się już z przerażenia po klęsce i stara się szkodzić skrycie przez propagandę szeptaną⁴⁶⁰.” Starosta wymienia, tematy, na które mieli rozmawiać członkowie PSL: „Daje się słyszeć szeptaną propagandę przez byłych członków tegoż stronnictwa, jak dewaluacja pieniądza, wywożenie towarów, węgla i żywności do ZSRR. Spadek artykułów produkcji przez rolników, a wyżkę cen artykułów przemysłowych⁴⁶¹.” O propagandzie w szeregach PSL, PPR i PPS oraz walce między tymi ugrupowaniami szerzej w rozdziale dotyczącym partii politycznych i organizacji działających na terenie powiatu miechowskiego.

Po wystąpieniach antyżydowskich w Kielcach⁴⁶², starosta, krótko opisał sytuację ludności żydowskiej w Miechowie: „W związku z zaszłymi wystąpieniami antyżydowskimi w Kielcach – ludność tutejszego powiatu zachowuje się zupełnie spokojnie bez jakichkolwiek tendencji anty-żydowskich⁴⁶³.” Nie znaczy to, że mieszkańcy powiatu miechowskiego zachowywali się tak zawsze. W sprawozdaniu sytuacyjnym z czerwca 1945 r. starosta donosił o kilku wystąpieniach antyżydowskich: „Były 3 wypadki antyżydowskie w Słomnikach⁴⁶⁴, Janowiczkach⁴⁶⁵ i Gołczy^{466,467}. Natomiast 14 lipca (1945 r.) odnotowano napad na Żydów: „Napadnięto na mieszkanie Żydów, Achninów w Gruszowie⁴⁶⁸ w czasie, którego zastrzelono

⁴⁵⁷ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 3 VIII 1946 r.

⁴⁵⁸ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 X 1946 r.

⁴⁵⁹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 I 1947 r.

⁴⁶⁰ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 IV 1947 r.

⁴⁶¹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 V 1947 r.

⁴⁶² Tzw. Pogrom kielecki – napad na ludność żydowską, jaki miał miejsce w Kielcach 4 lipca 1946 r.

⁴⁶³ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 3 VIII 1946 r.

⁴⁶⁴ Obecnie powiat krakowski, województwo małopolskie.

⁴⁶⁵ Obecnie powiat miechowski, województwo małopolskie.

⁴⁶⁶ Ibidem.

⁴⁶⁷ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 10 VII 1945 r.

⁴⁶⁸ Obecnie powiat proszowski, województwo małopolskie.

1 Żyda i 2 Żydówki – sprawców nie ustalono⁴⁶⁹.” We wrześniu 1945 r. starosta podsumował nastroje społeczne dotyczące stosunków między ludnością miejscową a Żydami: „Ostanie wypadki napadów rabunkowych na Żydów przez nieznaną bandytów powodują emigrację Żydów do większych miast⁴⁷⁰.” Skutkowało to spadkiem liczby Żydów mieszkających w powiecie miechowskim. Zgodnie z sprawozdaniami, początkowo w powiecie znajdowało się około 200 Żydów, choć w jednym ze sprawozdań starosta wymienił liczbę dwukrotnie większą (400)⁴⁷¹. W połowie 1947 r. liczba Żydów była już bardzo niewielka. „Pewna liczba Żydów, liczby nie da się ustalić z powodu ich ruchliwości i nie wypełniania obowiązku meldunkowego⁴⁷².” Pod koniec tego roku dowiadujemy się, że zostało ich dziesięciu i mieszkali wyłącznie w samym Miechów. „Około 10 Żydów obojga płci, [mieszkają] tylko w mieście Miechów⁴⁷³.” W późniejszym czasie wystąpień antyżydowskich nie odnotowano.

Poza Żydami w powiecie miechowskim, zamieszkiwała jeszcze inna grupa religijna, „Badacze Pisma Świętego” (lub Świadkowie Jehowy). Jak to określał starosta miechowski: „Nie cieszą się sympatią w pośród ludności powiatu⁴⁷⁴.” Stan ten utrzymywał się do maja 1947 r., kiedy to wyznawcy tej religii, nazywanej przez ówczesną władzę administracyjną „sektą” zaczęli rozwijać swoją działalność. Przyczyną tego stanu rzeczy według władz miała być emigracja członków „sekty” z zachodnich krajów do Polski. „Sekta «Świadków Jehowy» – większość z nich to byli emigranci, którzy przebywali we Francji, Belgii i USA. Ostatnio rozwinęli działalność werbunkową, szczególnie wśród młodzieży wiejskiej⁴⁷⁵.” Także finansowanie tej społeczności religijnej według władz miało pochodzić z krajów zachodu. „Środki na propagandę otrzymują z zagranicy, zwłaszcza z USA⁴⁷⁶.” Pod koniec 1947 r. zyskali sobie w powiecie dużo sympatyków. „Liczby ich nie można sprawdzić, gdyż tej wyjawić nie chcą, jednak od osób postronnych uzyskane informacje świadczą o dużej ilości zwolenników⁴⁷⁷.” Później dowiadujemy się, że było ich około 200⁴⁷⁸. Jednak zakwalifikowano ich do nie sprawiających problemów i nie prześladowano ich w żaden sposób, a nawet stwierdzono, że byli lojalni w stosunku do władz. „Sekta ta jednak nie jest niebezpieczna, jak również nieszkodliwa⁴⁷⁹.” „Sekta ta nie jest szkodliwa i do obecnego Rządu jest lojalna⁴⁸⁰.”

⁴⁶⁹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 9 VIII 1945 r.

⁴⁷⁰ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 2 IX 1945 r.

⁴⁷¹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 VII 1947 r., 10 VII 1945 r., 3 VIII 1946 r.

⁴⁷² AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 X 1947 r.

⁴⁷³ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 6 I 1948 r.

⁴⁷⁴ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 3 VIII 1946 r.

⁴⁷⁵ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 VI 1947 r.

⁴⁷⁶ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 VIII 1947 r.

⁴⁷⁷ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 6 I 1948 r.

⁴⁷⁸ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 3 I 1949 r.

⁴⁷⁹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 III 1948 r.

⁴⁸⁰ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 VI 1948 r.

„Sekta ta polityką się nie zajmuje⁴⁸¹.” Taki stosunek do tej religii utrzymywał się w każdym sprawozdaniu starosty. Pozytywny stosunek ludności do Świadków Jehowy minął w drugiej połowie 1948 r. „Wśród ludności powiatu [grupa Świadków Jehowy] nie cieszy się sympatią i nawet w niektórych wypadkach [...] są przepędzani z terenu gromady, jednak nie zrażają się⁴⁸².”

Długo, bo aż od maja 1947 r. aż do lutego 1948 r. starosta nie wspominał o żadnych plotkach krążących w społeczeństwie. Jednak te przytoczone w sprawozdaniu z lutego 1948 r. obfitowały w antykomunistyczną treść. „Pewne szmery wywołują nieuchwytnie elementy reakcyjne, które sieją szeptaną propagandę wśród chłopów i robotników, krytykując obecny rząd, że źle rządzi zabierając chłopom zboże i wywożąc do Rosji Sowieckiej, że robotnik nie może użyć [przeżyć] za niskie wynagrodzenie, a dyrektorzy różnych firm, instytucji otrzymują po 50000 zł miesięcznie, puszczają również wersję o bliskiej wojnie w wyniku, której Ameryka zrobi porządek w Polsce i wymiecie to śmiecie, którego się nazbierało. Takie powiedzonka często można usłyszeć wśród robotników i biedniejszych chłopów, ludzi nieświadomych społecznie oraz wśród sklepikarzy i rzemieślników narzekających na nadmierne podatki, [ci] którzy nauczeni dawniej robić wielkie zyski w handlu narzekając z tego tytułu na rząd i obecny ustrój w Polsce⁴⁸³.” Największe podwody do narzekań mieli rolnicy. Obciążeni byli oni obowiązkowym kontyngentami i podatkami. Brakowało podstawowych artykułów rolniczych takich jak nawozy sztuczne i pasza, a ceny ich były za wysokie dla większości z członków rolniczej społeczności. Na dodatek władza państwowa twardo ściągała należne podatki od rolników, „nie dziw więc, że rozgoryczanie jest duże i szemranie, że Rząd nie ma litości⁴⁸⁴.” W tym samym fragmencie (maj 1948 r.) starosta uspokajał, że mimo negatywnego usposobienia rolników w innej kwestii nastąpiła poprawa: „Szeptana propaganda faszystowska wydatnie osłabła gdyż tak mocno zapowiadana bliska wojna przez anty-demokratyczne elementy nie ziściła się, co osłabiło posłuch wśród chłopów [i] robotników⁴⁸⁵.” „Szeptana propaganda faszystowska ma słaby posłuch wśród mas chłopskich, które nie dają wiary podszeptom, które nigdy nie sprawdzały się, osłabiając ufność nawet faszystów w prawdziwości szeptanych wersji⁴⁸⁶.”

Po tej relacji przez kilka miesięcy sytuacja uspokoiła się, plotki antypaństwowe ustąpiły aż do w lipcu 1948 r., kiedy to nastąpiła kolejna ich fala. „Ostatnio na terenie powiatu zaobserwowałem krzyżowanie się różnego rodzaju plotek, które mają na celu zmniejszenie

⁴⁸¹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 XII 1948 r.

⁴⁸² AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 X 1948 r.

⁴⁸³ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 III 1948 r.

⁴⁸⁴ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 VI 1948 r.

⁴⁸⁵ Ibidem.

⁴⁸⁶ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 VII 1948 r.

aktywności chłopą. Plotki te idą drogą szerzenia pogłosek o bliskiej wojnie i kolchozach. Wersja te rozsiewane są przez elementy przyjeżdżające z miast, oraz przez bogatych chłopów i mają ten skutek, że chłopci przestają się odbudowywać oraz słabo pomnażać inwentarz żywy, jak również sprzedawać swą ziemię, na którą nie ma chętnych nabywców z obawy przed kolchozami. Podtrzymują również te plotki księża z ambon krzycząc przy tym o jakimś niebezpieczeństwie dla wiary chrześcijańskiej. Sprawa zrzeszeń spółdzielczych gospodarstw mocno zaabsorbował małorolnych gospodarzy, którzy uważają organizowanie wymienionych zrzeszeń jako kolchozy i ostro odżegnują się od hasel rzucanych przez Partię, o walce klasowej na wsi. Chłopi posiadający od 4 do 8 ha, ostro i wrogo ustosunkowują się do hasel postępowych i stają się narzędziem bogatych chłopów reakcjonistów, którzy wykorzystując sytuację po swoim starają się spotęgować swoje oddziaływanie ekonomiczne na biedniejszych chłopach⁴⁸⁷.” Władza próbowała przeciwdziałać szerzeniu tych plotek poprzez propagandę. Wysyłała w teren ludzi, którzy mieli wyjaśniać wszelkie wątpliwości społeczeństwa, co do bieżącej sytuacji polityczno – społecznej, jednak nie przyniosło to zamierzonych skutków. „Prelegenci wyjeżdżający w teren urządzają zebrania w gromadach celem uświadomienia chłopą w dążeniach Rządu, oraz celu i potrzebie spółdzielczości wsi, nie mają posłuchu, częstokroć na zebraniach są [za]krzyczani i wymyślani. Chłop polski jest mocno do ziemi przywiązany i uważa, że chcą go skrzywdzić dążąc do zespolenia gospodarstw wiejskich. Elementy antydemokratyczne wykorzystują tą sytuację dolewając oliwy do ognia by wzbudzić nieufność chłopą do obecnego Rządu. Plotki puszczane przez te elementy powtarzane z ust do ust bardzo szybko rozpowszechniają się, mając podatny grunt w nieświadomości rolników i trzeba dużego wkładu pracy by przetłumaczyć rolnikowi dodatnie strony wynikające ze spółdzielczości wsi⁴⁸⁸.”

Głównie oskarżano o szerzenie antypaństwowych plotek bogatszych rolników, nawet, jeśli należeli do PPR. „[Zebrania partyjne i propaganda] pozwalają zaobserwować i wyciągnąć na światło dzienne elementy bogatsze, które należąc do partii może nawet pracowały aktywnie w pierwszych okresach po wyzwoleniu, lecz obecnie, chociaż na zebraniach pozytywnie ustosunkowują się do [spółdzielczości na] wsi to jednak po cichu szerzą na wsi wśród biedniejszych swych towarzyszy fałszywe plotki przedstawiając w ujemnym świetle Związek Radziecki, oraz rolnictwa w ZSRR, zorganizowane w kolchozach⁴⁸⁹.”

Kolejnym powodem do plotek okazało się wystąpienie przedstawiciela rządu polskiego. „W obecnym okresie plotki różnego rodzaju spotęgowały się w związku z referatem Ministra Minca wygłaszanym w radiu o przebudowie struktury gospodarczej wsi, co elementy wrogie

⁴⁸⁷ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 VIII 1948 r.

⁴⁸⁸ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 IX 1948 r.

⁴⁸⁹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 X 1948 r.

obecnemu ustrojowi starają się wykorzystać wśród ludności dla swoich celów, rozsiewając fałszywe plotki o mających się tworzyć kolchozach, odebraniu chłopu ziemi, przywrócenia państwu, niszczenia starych ludzi niezdolnych już do pracy, wróżąc chłopom nową wojnę, która ich wyzwoli od tej niewoli, bo gdy przyjdzie Ameryka to zrobi w Polsce porządek itp., bzdury [te] komentowane [są] gorliwie po wsiach wśród ludności, powtarzane w sekrecie jeden drugiemu, wersje takie krążą w każdej wiosce i miasteczku powiatu⁴⁹⁰.”

Inną bolączką starosty i społeczności powiatu była sytuacja gospodarcza, wszelkie braki artykułów pierwszej potrzeby i duże podwyżki cen. Prowadziło to do paniki wśród społeczeństwa. „Uwidacznia się również pewna panika na odcinku towarowym, gdyż w niektórych miejscowościach jest brak podstawowych artykułów przemysłowych jak zapalki, sól, nafta oraz częściowo cukier. Panika ta pogłębia element z poza powiatu, który przyjeżdżając na teren tutejszego powiatu wykupuje po każdej cenie masło, jajka, słoninę, cukier⁴⁹¹.”

Do tego problemem dla „Władz Polski Ludowej” stawał się Kościół, który ideologicznie był obcy komunizmowi⁴⁹². „Daje się również zauważyć, że kler tutejszy zwraca baczną uwagę na młodzież, którą stara się skupić w różne bractwa i zachęcić do organizowania się młodzieży w związki kościelne, kolportują różnego rodzaju pieśnidła i broszurki nasycone troską i obawą o Kościół w Polsce⁴⁹³.” Z tego powodu Kościół był atakowany: „Kler w obecnej chwili stara się werbować na swych informatorów poszczególnych ludzi, którzy by im donosili o interesujących kler sprawach, to samo dotyczy szkół, w których księża stosują tą samą metodę, by zorientować się, co mówi młodzież. Taktykę tą oczywiście praktykują konspiracyjnie⁴⁹⁴.” Również plotki na temat zamykania świątyń pojawiały się wtedy wśród ludności powiatu. Starosta uważa, że Kościół jest wrogi zarówno ustrojowi, jak i władzy. „Kler natomiast jest nadal nieprzychylny do obecnego ustroju i tylko wyjątki stanowią księża o pozytywnych nastawieniu lub obojętni⁴⁹⁵.”

Plotki na temat sytuacji politycznej na świecie według starosty przyczyniały się nie tylko do negatywnego ustosunkowania się do władz administracyjnych czy do rządu. Sprawily również zmniejszenie się liczby chętnych wyjeżdżających na nowe gospodarstwa na zachodzie kraju⁴⁹⁶. Starosta po tym jak wcześniej oskarżał bogatszych mieszkańców powiatu o rozprowadzanie plotek antypaństwowych, zmienił po miesiącu (październik 1948 r.) zdanie, obarczając winą przyjezdnych nieznanym spoza powiatu. „Różne fałszywe plotki

⁴⁹⁰ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 X 1948 r., 5 XI 1948 r.

⁴⁹¹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 X 1948 r.

⁴⁹² Ibidem.

⁴⁹³ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 X 1948, 5 XI 1948 r.

⁴⁹⁴ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 XII 1948 r.

⁴⁹⁵ Ibidem.

⁴⁹⁶ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 X 1948 r.

rozsiewane są przez ludzi przyjeżdżających z ośrodków przemysłowych z zagłębi węglowych i ośrodków fabrycznych, którzy opowiadają na wsiach o szalejących drożyznach, braku tłuszczów i żywności, co powodują zabezpieczenie się rolników w [...] produkty przemysłowe⁴⁹⁷.” Mimo starań władz, „w dalszym ciągu na terenie powiatu rozsiewane są plotki o wojnie. [...] Propaganda szerzona przez partię polityczną nie opanowała jeszcze całkowicie umysłów chłopskich⁴⁹⁸.” Starosta jednak dodawał w swych sprawozdaniach „nutkę optymizmu”. „Propagandę faszystowską szerzoną na wsi chłopci małorolni i średniorolni zaczynają coraz bardziej odpierać [...] i propaganda ta [ma] coraz mniejszy posłuch wśród mas chłopskich⁴⁹⁹.”

Ludzie byli podatni na takie „plotki” ze względu na trudną sytuację gospodarczą, widoczną niechęć komunistów do Kościoła i chęć naśladowania ZSRR. Napięta sytuacja polityczna na świecie, brak legalnej opozycji w kraju oraz coraz silniejsze wpływy komunistycznej partii na wszelkie aspekty życia społecznego, również budziła w społeczeństwie strach przed jutrem. „Ludność wiejska jest nadal zastraszana przez wroga propagandą, wrogów demokracji rozsiewających różne wersje, jak o wymianie pieniędzy, mającej nastąpić drożyznie artykułów przemysłowych, zamykaniu kościołów, zastraszająco wysokiej ceny za śluby kościelne oraz wroga propaganda o upaństwowieniu wsi i przeistoczeniu ich na kolchozy, gdzie ludność wiejska będzie pracować jak za czasów pańszczyźnianych⁵⁰⁰.” Starosta jednak przeważnie dodawał w sprawozdaniach dla swych zwierzchników „coś pozytywnego”, także pod koniec 1948 r. „Świadomi chłopci nie dają wiary tym plotkom, również Koła partyjne w gromadach zawiadamiają przez swych członków ludność gromad o czczych i nie mających miejsca wersjach, które coraz mniej działają na ludność i nie mają posłuchu⁵⁰¹.”

Stosunek ludności do Armii Czerwonej

Na temat stosunku miejscowej ludności do Armii Czerwonej początkowo w sprawozdaniach starosty nie było żadnych wzmianek. Jedynie krótka informacja w pierwszym, majowym sprawozdaniu z 1945 r., o tym, że „pomiędzy władzą administracyjną a sowieckimi władzami wojskowymi nie było dotychczas żadnych zatargów ani konfliktów,

⁴⁹⁷ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 XI 1948 r.

⁴⁹⁸ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 XII 1948 r.

⁴⁹⁹ Ibidem.

⁵⁰⁰ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 3 I 1949 r.

⁵⁰¹ Ibidem.

[...] a wszelkie konflikty i spory załatwiane są na drodze wzajemnego porozumienia⁵⁰².” Jednocześnie starosta stwierdził, że stosunki między władzami polskimi i radzieckimi na terenie powiatu miechowskiego są poprawne. Jedynie ze strony radzieckiej mogły występować pewne nieprawidłowości, „chodzi o nadużycia przy ściąganiu kontyngentów⁵⁰³.” Innym razem problemem było „nadużywanie alkoholu” przez żołnierzy radzieckich, ale i to nie psuło według starosty wzajemnych stosunków⁵⁰⁴. Miał on jednak pretensje, że w sprawie przepędzania niemieckiego bydła przez powiat do ZSRR nikt do niego się nie zgłosił, „a było niszczy uprawy”⁵⁰⁵. Przepędzanie owego bydła stało się przyczyną niezadowolenia miejscowej ludności⁵⁰⁶.

Punkt dotyczący stosunku ludności do Armii Czerwonej pojawił się pierwszy raz w sprawozdaniach starosty w lipcu 1945 r.: „stosunek ludności do Armii Czerwonej z dnia na dzień psuje się. Jak na początku życzliwy tak teraz nieufny i nieżyczliwy⁵⁰⁷.” Zapewne ludność początkowo cieszyła się z przepędzenia okupantów, jednak zachowanie żołnierzy Armii Czerwonej, wszelkie nadużycia i gwałty oraz wyznaczenia przez powiat miechowski tras przepędu bydła z Niemiec, które to niszczyło uprawy rolnicze, spowodowały niechęć do obcej armii. Sam starosta stwierdza: „[Występuje] niestosowne zachowanie żołnierzy, oficerów Armii Czerwonej, [w] szczególności ludności cywilnej sowieckiej, narodowości ukraińskiej. Przy przemarszu armii i przepędzie bydła. [...] W warunkach tych cały wysiłek starostwa do utrzymania przyjaźni polsko – sowieckiej i życzliwości do armii i ludności sowieckiej nie da żadnych rezultatów, albowiem zachowaniem się swoim żołnierze, oficerowie i ludność sowiecka przekreśla cały wysiłek starostwa⁵⁰⁸.” Żołnierze Armii Czerwonej zachowywali się w powiecie miechowskim jak rabusie⁵⁰⁹. Dlatego to starosta stwierdzał miesiąc później: „Stosunek do władzy lepszy, a do Armii Czerwonej gorszy⁵¹⁰.”

Nie wspominał jednak nic w swych sprawozdaniach na temat wydarzeń z połowy lipca 1945 r. Wysłał natomiast osobne pismo do wojewody w tej sprawie. „Mianowicie [...] samowolnego zabrania przez żołnierzy armii radzieckiej 3 kg masła, 210 litrów mleka i 40 sztuk jaj, oraz 2 baniek od mleka. Wypadki jak wyżej są zjawiskiem coraz częstszym, żołnierze armii radzieckiej różnych formacji, zabierają już teraz mleko transportowe ze zlewni

⁵⁰² AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 V 1945 r.

⁵⁰³ Ibidem.

⁵⁰⁴ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 18 VI 1945 r.

⁵⁰⁵ Ibidem.

⁵⁰⁶ Ibidem.

⁵⁰⁷ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 10 VII 1945 r.

⁵⁰⁸ Ibidem.

⁵⁰⁹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 10 VII 1945 r.

⁵¹⁰ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 9 VIII 1945 r.

do mleczarni, bańki na mleko, mąkę z młynów, chleb z piekarni, sięgają transportów masła⁵¹¹.” Taka postawa żołnierzy Armii Czerwonej nie mogła zostać bez negatywnego odzewu ze strony społeczeństwa. Jednak i sam starosta w połowie lipca (1945 r.) nie ukrywał oburzenie sytuacją. „Zwracałem się niejednokrotnie o interwencje i o pomoc w tych sprawach do komendanta garnizonu miasta Miechów, zawsze spotykałem albo odpowiedź odmowną interwencji z powodu braku środków lokomocji, albo że miejsce wypadku jest zbyt odległe od Miechowa i że terytorialnie teren ten nie podlega jemu. Jeśli zaś zwracałem się w konkretnych wypadkach, gdzie miał miejsce rabunek, mord lub gwałt na kobietach, to po złożeniu dowodów i wskazaniu winowajców, sprawa zawsze była tak pokierowana, że w rezultacie nic nie wskórałem⁵¹².”

Ludność powiatu w większości szczerze nienawidziła żołnierzy Armii Czerwonej. Nie dowiemy się tego jednak ze sprawozdań sytuacyjnych starosty. Dopiero w wspomnianym, oddzielnym piśmie do wojewody napisał on: „Zła wola żołnierzy armii radzieckiej, bezkarnie, przeto dopuszczającej się w dalszym ciągu gwałtów, kradzieży, mordów i wszelkich łajdactw, nie tylko w powiecie miechowski, lecz także i w samym Miechowie, gdzie stoi garnizon i kwateruje komendant garnizonu. [...] Czy w takim wypadku jestem w stanie wpajać w Polaków z terenu powiatu miechowskiego życzliwość, sympatie i wdzięczność dla armii sowieckiej. [...] Ostatnio jestem wprost zarzucany konkretnymi skargami ludności polskiej, jak wyglądam wobec nich, skoro nie jestem w stanie reagować na samowole i gwałt ze strony żołnierzy armii radzieckiej⁵¹³?” W chwili, gdy starosta pisał swój apel do wojewody, nie ustawały napady ze strony żołnierzy radzieckich. Oddziały te rekwirowały bezprawie bydło miejscowym rolnikom, przy czym doszło nawet do wymiany ognia z MO, która to skutkowałą śmiercią „3 mężczyzn narodowości rosyjskiej⁵¹⁴.”

Od listopada 1945 r. w sprawozdaniach starosty zanotowano nagły wzrost przychylnych ocen dla Armii Czerwonej. Spowodowane było to brakiem owej armii na terenie powiatu. „Stosunek do Armii Czerwonej poprawił się, bo obecnie nie ma przechodów i przepędów bydła i koni przez tereny powiatu. W danej chwili na terenie powiatu znajdują się tylko 2 transporty bydła [ze] znikomą ilością konwojujących żołnierzy⁵¹⁵.” Pod koniec 1945 r. żołnierze Armii Czerwonej znikają zupełnie z terenu powiatu. Stosunek ludności do nich poprawiał się, a stan ten trwa przez kolejne miesiące⁵¹⁶. Do majowego (1946 r.) sprawozdania

⁵¹¹ AP Kr, UW Kr II – 3950, Reakcja na nadużycia żołnierzy armii radzieckiej, Miechów 27 VII 1945 r., s. 89 – 90.

⁵¹² Ibidem.

⁵¹³ Ibidem

⁵¹⁴ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 9 VIII 1945 r.

⁵¹⁵ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 XI 1945 r.

⁵¹⁶ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 XII 1945 r., 4 I 1946 r., 3 II 1946 r., 4 III 1946 r., 3 IV 1946 r., 2 V 1946 r.

starosta, który wprost przyznał, że żołnierze Armii Czerwonej dopuszczali się „grabieży i nadużyć”⁵¹⁷.

W sierpniowym sprawozdaniu starosta stwierdził, że na terenie powiatu znajdowały się oddziały Armii Czerwonej, które jednaką tym razem zachowywały się „właściwie”, tak jak przystało na armię sojuszniczą. „[Stosunek ludności] względem jednostek na terenie powiatu poprawny, tym więcej, że jednostki te również z całym taktem zachowują się względem ludności powiatu”⁵¹⁸. Stan ten utrzymał się już do końca 1946 r.⁵¹⁹ Na początku nowego roku (1947) stosunek ludności do Armii Czerwonej starosta określił jako: „bez zastrzeżeń”⁵²⁰. W marcu 1947 r. powstała ostatnia ocena stosunków między społeczeństwem powiatu a Armią Czerwoną. Nie różniła się ona od tej z początku roku. Później innych wzmianek w sprawozdaniach starosty na temat Armii Czerwonej nie było. Jeszcze tylko w sierpniu starosta zalecił: „uporządkowanie grobów żołnierzy radzieckich, poległych na terenie tutejszego powiatu”⁵²¹.

Więcej informacji na temat stosunku ludności do Armii Czerwonej jak wspominałem, brak w sprawozdaniach starosty. Kontynuowane jedynie były nieliczne informacje na temat organizacji promujących przyjaźń między narodami polskim i radzieckim.

Rozdział V

Repatriacja – nowy dom w „Nowej Polsce”

Repatriacja

Pierwsze miesiące 1945 r. po odzyskaniu kontroli nad terenami powiatu miechowskiego były trudne nie tylko dla społeczeństwa, ale także dla nowej administracji. Dokumentacja z tego okresu nie zachowała się w komplecie, tym samym nie oddaje w pełni tego, co działo się w Miechowie i okolicy. Trudno już wtedy było dokładnie ustalić ile autochtonicznych mieszkańców powiatu miechowskiego przebywało w swoich rodzinnych stronach po zakończeniu działań wojennych. Spis ludności całego powiatu z lutego 1945 r.

⁵¹⁷ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 3 VI 1946 r.

⁵¹⁸ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 3 VIII 1946 r.

⁵¹⁹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 IX 1946 r., 4 X 1946 r., 4 XI 1946 r., 6 XII 1946 r., 4 I 1947 r.

⁵²⁰ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 II 1947 r., 6 III 1947 r.

⁵²¹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 VIII 1947.

podawał, że przebywało w nim 173911 ludzi, zaznaczając jednocześnie, że od 15000 do 20000 pochodzi z Warszawy i ze wschodnich terenów Polski⁵²².

Powiat miechowski obejmował po zwróceniu części terenu pozostałego z czasów okupacji niemieckiej do powiatów olkuskiego i pińczowskiego 1312 km². Od północy graniczył z województwem kieleckim od wschodu z powiatem olkuskim. Od południa z miastem Kraków. Do powiatu miechowskiego należały wtedy gminy Słomniki, Michałowice, Luborzycza, które obecnie są częściami powiatu krakowskiego. Południowo-wschodnia granica opierała się na Wiśle. Zachodnią granicę powiatu stanowiła obecna zachodnia granica powiatu proszowickiego, który wówczas leżał w granicach powiatu miechowskiego⁵²³.

Migracja ludności tuż po działaniach wojennych lub postępująca za frontem jest rzeczą naturalną. Jednak w niniejszym rozdziale na przykładzie Miechowa pragnę zająć się zjawiskiem nienaturalnym, lecz stworzonym przez władze, jakim było celowe osiedlanie ludności polskiej na pozyskanych od Niemiec tzw. Ziemiach Odzyskanych, ale także na ziemiach stanowiących „nowe południowo-wschodnie kresy” Polski.

W pierwszej kolejności istotnym jest by odróżnić trzy rodzaje migracji ludności w tym okresie. Pierwszą była fala tzw. repatriantów. Ludzi, którzy zostali wysiedleni ze swoich domów po zmianach granicznych. Odnosiło się to do Polaków zamieszkujących tereny włączone po wojnie do ZSRR, ale także tych, którzy podczas wojny znaleźli się w głębi tego kraju. Na mniejszą skalę dotyczyło to również osób powracających z Niemiec czy z innych krajów zachodniej Europy. Wspólnym dla nich wszystkich mianownikiem był punkt etapowy Powiatowego Urzędu Repatriacyjnego w Miechowie. Stanowił on jednak tylko przystankiem w poszukiwaniach nowych domów. Drugą grupę migracyjną stanowili tzw. przesiedleńcy. W przypadku ziemi miechowskiej, byli to jego rdzenni mieszkańcy. Którzy z własnej woli i przy pomocy władz administracyjnych szukali dla siebie lepszego standardu życia poza granicami powiatu. Do trzeciej, najmniejszej liczebnie grupy należały osoby powracające z zagranicy do swoich rodzin i domów w powiecie miechowskim⁵²⁴.

„Powiatowy Oddział Państwowego Urzędu Repatriacyjnego w Miechowie powstał [na początku] 1945 r., najpierw jako Rejonowy Inspektorat Osadnictwa, a potem jako Oddział. Zadaniem jego była opieka nad repatriantami i przesiedleńcami przebywającymi w powiecie miechowskim. W związku z tym oddział kierował działalnością Punktu Etapowego PUR w Miechowie, zlikwidowanego w [czerwcu] 1946 r. Oddział PUR składał się z trzech

⁵²² AP Kr, UW Kr II – 347, Sprawozdanie z doraźnej kontroli organizacyjno – personalnej starostwa powiatowego, Miechów 16/17 IV 1945 r., s. 461.

⁵²³ Ibidem

⁵²⁴ Remont w Archiwum Państwowym w Krakowie oraz tymczasowy tryb udostępniania dokumentacji spowodował, że część dokumentów odnoszących się do ruchu repatriacyjnego nie została z paginowana przed udostępnieniem.

referatów: ogólnego, finansowo-budżetowego i osadnictwa. Oddział Powiatowy PUR w Miechowie został zlikwidowany 1 IX 1950 r. na mocy rozporządzenia dyrektora Zarządu Centralnego PUR z 24 VIII 1950 r.⁵²⁵” To krótka informacja na temat instytucji, którą kontrolowała ruch migracyjny w Miechowie.

„Inspekcja powiatu wykazała chłonność regionu miechowskiego na 740 osób z osadnictwa wiejskiego⁵²⁶.” Świadczy to raczej o skromnej możliwości wygospodarowaniu w powiecie miechowskim gospodarstw dla repatriantów w prawie pół roku po opuszczeniu tego terenu przez wojska niemieckie. W powiecie nie było gospodarstw opuszczonych, czy poniemieckich lub poukraińskich, które można byłoby ponownie zagospodarować⁵²⁷. Mimo to PUR w Miechowie już w kwietniu stwierdzał, że „są możliwości osadzenia na terenie powiatu jedynie sił roboczych (robotników rolnych), których powiat odczuwa brak. W porozumieniu z ob. Pełnomocnikiem Reformy Rolnej na powiat Miechowski ustalono, że w ośrodkach pozostałych po parcelacji można zainstalować jako siły robocze 300 osób. Poza tym przygotowane jest pomieszczenie dla repatriantów w ilości przewidzianej przez PUR oddział Kraków. Odnośnie osadnictwa rzemieślniczego przewiduje się zainstalowanie na terenie powiatu 450 osób rzemieślników. Materiał w powyższej sprawie otrzymano ze Związków Cechów w Miechowie⁵²⁸.”

Czerwiec tamtego roku obfitował jednak w surowsze oceny możliwości jakie oferował powiat miechowski potencjalnym nowym mieszkańcom. „Na terenie powiatu znajduje się 140 rodzin repatriantów zza Bugu [czerwiec 1945 r.], przybyłych na teren powiatu w roku 1944 (dzikich). Wszyscy ci repatrianci zarejestrowani są w tutejszym urzędzie na wyjazd na zachód. Przebywający repatrianci na terenie tutejszego powiatu są na utrzymaniu Opieki Społecznej oraz Miejscowego Społeczeństwa. W tutejszej placówce zatrudnionych jest łącznie z Punktem Etapowym 10 osób. Na terenie powiatu rozpoczęto na większą skalę akcje propagandową mającą na celu uświadomienie tutejszego społeczeństwa o potrzebie jak najszybszego zaludnienia ziem zachodnich. W akcji tej biorą udział partie polityczne, samopomoc chłopska oraz powiatowy urząd informacji i propagandy. W każdy wtorek tutejszy Urząd Informacji i Propagandy wygłasza okolicznościowe przemówienie w sprawie wyjazdu na zachód. Przemówienia te wygłaszane są za pośrednictwem tutejszego Radiowęzła. Tutejsze Władze

⁵²⁵ http://baza.archiwa.gov.pl/sezam/sezam.php?l=pl&mode=show&zespolo_id=30681, 22 IV 1945 r. 11:25.

⁵²⁶ Archiwum Państwowe w Krakowie (dalej AP Kr), zespół akt Państwowego Urzędu Repatriacyjnego Wojewódzkiego Oddział w Krakowie (dalej PUR Kr), wiązka – 29/723/0/10, Sprawozdanie miesięczne z działalności Państwowego Urzędu Repatriacyjnego Wojewódzkiego Oddziału w Krakowie; 1945 – 1950 r., Kraków 4 VI 1945 r., s. 121.

⁵²⁷ Ibidem, s. 123.

⁵²⁸ AP Kr, PUR Kr, w. – 29/723/0/189, Materiały sprawozdawcze PUR Powiatowego Oddziału w Miechowie z akcji osadnictwa i przesiedlenia; 1945 – 1950 r., Miechów 3 IV 1945 r., s. 45.

Administracyjne, Organizacje Polityczne i Społeczne biorą wybitny udział w akcji przesiedleńczej⁵²⁹.”

Stan ten utrzymywał się już do końca istnienia punktów pozwalających na migracje z powiatu miechowskiego na wolne gospodarstwa w Polsce. „Teren powiatu miechowskiego nie jest terenem do osiedlania repatriantów i przesiedleńców. Na terenie tutejszego powiatu nie było ewakuowanych nie Polaków, wysiedlonych z Polski i żadne mienie po nich nie pozostało. Repatrianci, którzy byli chwilowo osiedlani przez Inspektorat Osadnictwa na terenie powiatu miechowskiego zostali wysłani na zachód. W miesiącu sprawozdawczym [październik 1945 r.] wyjechało 697 osób przesiedleńców na ziemie nowo-odzyskane [...] Sprawa transportów przedstawia się, jak następuje: wszyscy repatrianci posiadają potrzebne dokumenty, są zaopatrzeni w żywność i otrzymują zapomogi pieniężne. Wagony są wyłącznie kryte. Na stacji pełnią służbę informatorzy. Przesiedleńców przeważnie wysyła się na zachód pociągami osobowymi grupowo od 11 do 30 osób. Poza tym przesiedleńcy, którzy są już osiedleni na zachodzie otrzymują, wagony. Przesiedleńcy ci zabierają rodziny, inwentarz żywy i martwy do miejsc osiedlania. Wagony przydziela miejscowa stacja kolejowa w Miechowie. Z dniem 15 X 1945 r. miejscowe RKU przekazała akcje osadnictwa wojskowego tutejszemu oddziałowi PUR⁵³⁰.” „Komunikujemy, że na terenie tutejszego powiatu nie przewiduje się przyjęcia transportu z repatriantami, gdyż powiat miechowski jest bardzo przeludniony i oddziały tutejszego PUR zajmują się przeważnie akcją przesiedleńczą na zachód⁵³¹.”

Wojska Radzieckie wkroczyły do Miechowa 15 stycznia 1945 r.⁵³² W maju powiat miechowski zamieszkiwało już 166426 osób⁵³³, w tym samo miasto 6819 mieszkańców⁵³⁴. Zmiany demograficzne nie były gwałtowne, liczba mieszkańców Miechowa była dość stabilna. W 1947 r. w mieście mieszkało 7032 osób⁵³⁵. Poza Miechowem na terenie w ówczesnego powiatu znajdowały się jeszcze dwa miasta, Proszowice i Słomniki. Łącznie w tych trzech ośrodkach miejskich zamieszkiwało wtedy 14121 osób. Reszta ludności tj. 139721 osób żyła w 294 wsiach. Ogółem powiat zamieszkiwało w styczniu 1947 r. 153842 osoby. Była to baza, z której rekrutowano osadników. W akcji przesiedleńczej brali udział zarówno mieszkańcy

⁵²⁹ AP Kr, PUR Kr, w. – 29/723/0/86, Korespondencja Referatu Statystyki i Ewidencji z Powiatowego Oddziałami PUR województwa krakowskiego; 1945 – 1947 r., Miechów 26 VI 1945 r.

⁵³⁰ AP Kr, PUR Kr, w. – 29/723/0/86, Korespondencja Referatu Statystyki i Ewidencji z Powiatowego Oddziałami PUR województwa krakowskiego; 1945 – 1947 r., Miechów 26 X 1945 r.

⁵³¹ AP Kr, PUR Kr, w. – 29/723/0/189, Materiały sprawozdawcze PUR Powiatowego Oddziału w Miechowie z akcji osadnictwa i przesiedlania; 1945 – 1950 r., Miechów 16 XI 1945 r., s. 15.

⁵³² AP Kr, UW Kr II, w. – 347, Sprawozdanie referatu opieki społecznej., Miechów z 23 III 1945 r., s. 67.

⁵³³ AP Kr, UW Kr II, w. – 347, Starostwo powiat miechowski, dane statystyczne., Miechów 19 V 1945 r., s. 97.

⁵³⁴ AP Kr, UW Kr II, w. – 374, Ilościowe zestawienie i terytorialne rozmieszczenie ludności powiatu miechowskiego., Miechów V 1945 r., s. 107.

⁵³⁵ AP Kr, UW Kr II, w. – 3591, Ankieta dotycząca oczyszczania miast., Miechów 4 II 1947 r., s. 281 – 282.

samemu miastu, jak i powiatu, w przeważającej części była to ludność trudniąca się rolnictwem⁵³⁶.

Jak już wspomniałem pierwsze miesiące po wojenne dla administracji powiatowej i miejskiej były trudne. Początkowo władze powiatu informowały w swych sprawozdaniach jedynie w kilku zdaniach o tym, że „ludność okazuje zainteresowania osadnictwem na zachodzie”⁵³⁷. Raporty wskazywały, że populacja rekrutowana do wyjazdów na zachód nie składała się tylko z mieszkańców ziemi miechowskiej, lecz też ludności napływowej. Ludności przyjezdnej miało nie być wiele, a pochodzić miała głównie z wysiedleń dokonanych na wschodzie. Kierowano ją do bliżej niesprecyzowanych zachodnich części kraju. W Miechowie otrzymywała ona tymczasową pomoc od Powiatowego Komitetu Opieki Społecznej lub Czerwonego Krzyża⁵³⁸. Niewielkie czy wręcz „znikome” ilości wysiedlonej ludności pojawiały się w Miechowie przez kolejne miesiące 1945 r.⁵³⁹

Dla władz administracyjnych Miechów jawił się początkowo głównie jako stacja przesiadkowa. „Działalność Państwowego Urzędu Repatriacyjnego obecnie cośkolwiek wzmogła się z uwagi na wzmocnienie osadnictwa rolnego na terenach zachodnich oraz repatriację osób z terenów wschodnich na zachód. W akcji pomocy dla repatriantów współpracuje PKOS⁵⁴⁰ i PCK⁵⁴¹.” Stan taki utrzymywał się przez miesiące, co w lipcu 1946 r. zostało odnotowane w dokumentacji. „Akcja przesiedleńcza prowadzona przez Powiatowy Urząd Repatriacyjny ogranicza się do wysyłania zbiorowych osadników na tereny zachodnie oraz ewakuowanych z terenów wschodnich”⁵⁴².

Władza w tej kwestii nie miała sobie nic do zarzucenia, wręcz przeciwnie według niej, „akcja przesiedleńcza prowadzona jest nadal przez PUR ściśle według zarządzeń i instrukcji naczelnych władz”⁵⁴³. Mimo, iż informacje na temat całego przedsięwzięcia były szczątkowe, nie podawano początkowo ilości wyjeżdżających grup, chętnych oraz sprecyzowanego kierunku i miejsca osiedlenia się mieszkańców powiatu miechowskiego. Organy odpowiedzialne za transport repatriantów istniały w Miechowie od początku utworzenia tam powojennej administracji. Powiatowy Komitet Przesiedleńczy odpowiedzialny za chętnych na wyjazd z powiatu ukonstytuował swoje działanie dopiero 8 V 1945 r., ale działał dłużej niż punkt etapowy PUR w Miechowie. W jego skład na początku weszli przedstawiciele⁵⁴⁴:

⁵³⁶ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 24 I 1947 r., s. 64 – 65.

⁵³⁷ AP Kr, UW Kr II, w. – 925, Miesięczne sprawozdania sytuacyjne starosty., Miechów 14 V 1945 r.

⁵³⁸ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 2 VI 1945 r.

⁵³⁹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów., Miechów 18 VI 1945 r.

⁵⁴⁰ Powiatowy Komitet Opieki Społecznej.

⁵⁴¹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 2 V 1946 r.

⁵⁴² AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 3 VIII 1946 r.

⁵⁴³ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 II 1947 r.

⁵⁴⁴ Skład personalny Powiatowego Komitetu Przesiedleńczego w aneksie nr 4.

Polskiego Związku Zachodniego, Polskiego Czerwonego Krzyża, Powiatowego Komitetu Opieki Społecznej, PPR i Samopomocy Chłopskiej, Powiatowej Rady Narodowej, Związków Zawodowych, Powiatowego Urzędu Informacji i Propagandy, Zarządu i Urzędu Miasta oraz PUR Miechów. Na czele stał starosta powiatu⁵⁴⁵. Od początku lipca znany był również skład Rady Społecznej Osadnictwa Spółdzielczo – Parcelacyjnego⁵⁴⁶. Zasiadali w niej przedstawiciele Związku Samopomocy Chłopskiej, Związku Wici, Związku Nauczycielstwa Polskiego, Naczelnika miechowskiego oddziału PUR. Przewodniczącym był wiec-starosta. Natomiast punkt etapowy PUR w Miechowie przestał istnieć 30 VI 1946 r.⁵⁴⁷

Ziemie Odzyskane

Przy określaniu miejsc przesiedleń ludności z powiatu miechowskiego na tzw. Ziemie Odzyskane posłużyłem się obecnym podziałem administracyjnym. Znacząca różnica w stosunku do powojennego przebiegu granic administracyjnych pole polega na wydzieleniu przeze mnie Ziemi Lubuskiej (obecnie województwa lubuskiego) z ówczesnego województwa poznańskiego oraz części ówczesnego województwa wrocławskiego oraz połączenie ówczesnych dwóch „województw śląskich” w jedno region Śląsk. Zabiegi ten miały na celu precyzyjne przedstawienie terenów, w których osiedlili się miechowianie. Podobny sposób przyjęła ówczesna władza administracyjna. Nazywając tereny województwa poznańskiego „ziemiami dawnymi”, dla odróżnienia ich od nowych ziem włączonych w granice Polski. Tak jak „Śląskiem” nazwano okolice Wrocławia jak i Katowic. Należy również nadmienić, że granice ówczesnych województw, mimo iż podobne nie odpowiadają tym z okresu powojennego. Szczególnie dotyczy to województw śląskiego z Katowicami, poznańskiego, i pomorskiego z Bydgoszczą.

„Do obszaru nowych ziem zaliczono: część Prus Wschodnich, byłe wolne miasto Gdańsk, część niemieckiego Pomorza i rejencji frankfurckiej (z częścią powiatu angermiinde) z Brandenburgii, oraz cały były Śląsk niemiecki bez powiatu wojrowice (powiat hoyerswerda). Na terenie Prus Wschodnich jako granicę od wschodu przyjęto linię, która przebiega od odległości 30 – 40 km na południe od kolei Królewiec – Wystruć – Gąbin i łączy wybrzeże zalewu Świeżego koło Świętej Siekierki z dawną granicą polski w okolicy Suwałk. Jako granica od strony Niemiec przyjęta została linia dolnego i średniego biegu Odry po Nysę oraz

⁵⁴⁵ Archiwum Państwowe w Krakowie (daje AP Kr), zespół akt Państwowego Urzędu Repatriacyjnego Powiatowego Oddział w Krakowie (dalej PUR p Kr), wiązka – 29/1115/0/52, Sprawy związane z transportem repatriantów; 1945 – 1948 r., Miechów 8 V 1945 r.

⁵⁴⁶ Skład personalny rady społecznej osadnictwa spółdzielczo – parcelacyjnej w aneksie nr 5.

⁵⁴⁷ AP Kr, PUR Kr, w. – 29/723/0/11, Sprawozdania miesięczne z działalności Państwowego Urzędu Repatriacyjnego Wojewódzkiego Oddziału w Krakowie; 1946 – 1946 r., s. 537.

Nysę Łużycką. Granice powyższe nie odpowiadają granicom administracyjnym Rzeszy [...] przecinają one kilkanaście jednostek powiatowych, dzieląc je na mniej lub więcej nierówne części⁵⁴⁸.”

Śląsk⁵⁴⁹

Śląsk powojenny przypadły Polsce składał się na dwa województwa, wrocławskie i śląskie ze stolicą w Katowicach. Tereny województwa wrocławskiego przed wojną należały do Niemiec. Tereny województwa śląskiego przed II wojną światową były podzielone między Polskę i Niemcy, z przewagą po stronie niemieckiej. Ruch migracyjny kierowany był do ziem przejętych od Niemiec.

Pierwszym miastem na tzw. Ziemiach Odzyskanych, do którego udawali się repatrianci i przesiedleńcy z Miechowa była Legnica⁵⁵⁰. Jednak mogła być to informacja niekompletna, gdyż po zniszczeniach wojennych Wrocławia to właśnie w Legnicy przebywały tymczasowe władze województwa, także Państwowy Urząd Repatriacyjny⁵⁵¹. Możliwe, więc, że przybywające tam grupy ludności były kierowane w inne miejsca ówczesnego województwa wrocławskiego. Legnica przez kilkanaście miesięcy od chwili uruchomienia tam Państwowego Urzędu Repatriacyjnego, 12 V 1945 r. mogła być, więc przedostatnim przystankiem dla repatriantów przejeżdżających przez powiat miechowski jak i miechowian⁵⁵².

Przez okres lata 1945 r. akcja repatriacyjna była skierowana na bliżej nieokreślone ziemie zachodnie. Większego zainteresowania tą akcją ludności i jak i władz powiatu nie sposób w tym czasie wychwycić⁵⁵³. We wrześniu 1945 r. kilkudziesięcioosobowe grupy miechowian przeprowadziło się do Jeleniej Góry⁵⁵⁴, Prudnika⁵⁵⁵, Ząbkowic Śląskich⁵⁵⁶ i Kłodzka⁵⁵⁷, łącznie 600 osób⁵⁵⁸. Już po miesiącu władze podały szczegółowe dane dotyczące migracji z Miechowa.

⁵⁴⁸ AP Kr, PUR Kr, w. – 29/723/0/59, 1. Materiały informacyjne Biura Studiów Osadniczo – Przesiedleńczych. 2. Materiały Społecznego Komitetu Pomocy dla Repatriantów. 3. Materiały dotyczące akcji przesiedleńczej zagospodarowania uzdrowisk na Ziemiach Odzyskanych, osadnictwa wojskowego, itd.; s. 3 – 5.

⁵⁴⁹ Na opisywany przeze mnie „Śląsk” składały się wówczas dwa województwa wrocławskie i śląskie, którego część przed II wojną należała do Polski. Obecnie teren ten pod względem administracyjnym dzieli się na województwa dolnośląskie, opolskie i śląskie.

⁵⁵⁰ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 10 VII 1945 r.

⁵⁵¹ *Legnica zarys monografii miasta*, pod red. Stanisława Dąbrowskiego, Legnica 1998 r., s. 415 – 417.

⁵⁵² *Legnica zarys monografii miasta*, op. cit., s. 420 – 421.

⁵⁵³ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 XI 1946 r.

⁵⁵⁴ Obecnie powiat jeleniogórski, w województwie dolnośląskim.

⁵⁵⁵ Obecnie powiat prudnicki, w województwie opolskim.

⁵⁵⁶ Obecnie powiat ząbkowicki, w województwie śląskim.

⁵⁵⁷ Obecnie powiat kłodzki, w województwie dolnośląskim.

⁵⁵⁸ AP Kr, PUR Kr, w. – 29/723/0/10, Sprawozdania miesięczne z działalności Państwowego Urzędu Repatriacyjnego Wojewódzkiego Oddziału w Krakowie; 1945 – 1950 r., Kraków 28 IX 1945 r., s. 584.

Październik i listopad 1945 r. oraz styczeń, luty i marzec 1946 r. to dwa okresy, z których zachowała się dokładna dokumentacja odnośnie ruchu repatriacyjnego. Od początku października do końca listopada powiat miechowski opuściło w celu osiedlenia się w innych częściach kraju 1550 mieszkańców⁵⁵⁹. Od połowy stycznia do końca marca było to już 2902 osoby⁵⁶⁰. Na Śląsku osoby te wybrały pod koniec 1945 r. 34 miejscowości, które można było odnaleźć dziś na mapie⁵⁶¹. Przez pierwsze trzy miesiące 1946 r. miechowianie osiedlili się w 26 nowych dla nich śląskich miejscowościach. Śląsk nie był w tym czasie jedynym kierunkiem migracji miechowian. W sprawozdaniach z obu tych okresów było 23 miejscowości, które przez błędny lub niedokładny zapis ówczesnych referentów nie sposób precyzyjnie zlokalizować⁵⁶². Część z tych miejscowości mogła leżeć również na Śląsku⁵⁶³. Mimo tych braków poniższe dane zawarte w tabelach, ukazują jak bardzo województwa śląskie były popularne wśród miechowian. Lista kilkudziesięciu śląskich miejscowości jest najdłuższa jaka zachowała się w dokumentacji sprzed ponad 60 laty. Mimo wymienienia kilku miast i wsi z obecnych województw śląskiego i opolskiego, ewidentnie dane wskazują na Dolny Śląsk jako główny cel wędrówki mieszkańców powiatu miechowskiego. Nie tylko na przełomie 1945 r. i 1946 r.

Tabela nr 13

Miejscowości na Śląsku do których udali się miechowianie pod koniec 1945 r.

Miejscowość	Obecny podział administracyjny
Boża Góra	kilka gospodarstw w granicach Jastrzębia – Zdrój, miasto na prawach powiatu w województwie śląskim
Brzeg	powiat brzeski, województwo dolnośląskie
Głogów	powiat głogowski, województwo dolnośląskie
Gorzanów	powiat kłodzki, województwo dolnośląskie
Jawor	powiat jaworski, województwo dolnośląskie
Jelenia Góra	miasto na prawach powiatu, województwo dolnośląskie

⁵⁵⁹ AP Kr, PUR Kr, w. – 29/723/0/65, Wykaz miejscowości przeznaczonych na cele przesiedleńcze; 1945 – 1945 r., Miechów 1 X – 31 XI 1945 r.

⁵⁶⁰ AP Kr, PUR Kr, w. – 29/723/0/66, Wykaz miejscowości przeznaczonych na cele przesiedleńcze; 1946 – 1946 r., Miechów 16 I – 31 III 1946 r.

⁵⁶¹ AP Kr, PUR Kr, w. – 29/723/0/65, Wykaz miejscowości przeznaczonych na cele przesiedleńcze; 1945 – 1945 r., Miechów 1 X – 31 XI 1945 r.

⁵⁶² Lista miejscowości trudnych do zlokalizowania w aneksie nr 6.

⁵⁶³ AP Kr, PUR Kr, w. – 29/723/0/65, 29/723/0/66 Wykaz miejscowości przeznaczonych na cele przesiedleńcze; 1945 – 1946 r., Miechów 1 X 1945 r. – 31 III 1946 r.

Miejscowość	Obecny podział administracyjny
Kamienna Góra	powiat kamiennogórski, województwo dolnośląskie
Kłodzko	powiat kłodzki, województwo dolnośląskie
Legnica	miasto na prawach powiatu, województwo dolnośląskie
Lubin	powiat lubiński, województwo dolnośląskie
Milicz	powiat milicki, województwo dolnośląskie
Namysłów	powiat namysłowski, województwo dolnośląskie
Oleśnica	powiat oleśnicki, województwo dolnośląskie
Oława	powiat oławski, województwo dolnośląskie
Rychbach	obecnie Dzierżoniów, powiat dzierżoniowski, województwo dolnośląskie
Racibórz	powiat raciborski, województwo dolnośląskie
Seitenbuerg	obecnie Stronie Śląskie, powiat kłodzki, województwo dolnośląskie
Strzelin	powiat strzeliński, województwo dolnośląskie
Sulechów	powiat zielonogórski, województwo dolnośląskie
Świdnica	powiat świdnicki, województwo dolnośląskie
Wałbrzych	powiat wałbrzyski, województwo dolnośląskie
Wołów	powiat wołowski, województwo dolnośląskie
Wrocław	miasto na prawach powiatu, stolica województwa dolnośląskiego
Ząbkowice Śląskie	powiat ząbkowicki, województwo dolnośląskie
Chorzów	powiat chorzowski, województwo śląskie
Gliwice	powiat gliwicki, województwo śląskie
Katowice	miasto na prawach powiatu, stolica województwa śląskiego
Rybnik	miasto na prawach powiatu, województwo śląskie
Zabrze	miasto na prawach powiatu, województwo śląskie
Głucholazy	powiat nyski, województwo opolskie
Kluczbork	powiat kluczborski, województwo opolskie
Niemodlin	powiat opolski, województwo opolskie
Nysa	powiat nyski, województwo opolskie

Miejscowość	Obecny podział administracyjny
Opole	miasto na prawach powiatu, stolica województwa opolskiego

Źródło:

AP Kr, PUR Kr, w. – 29/723/0/65, Wykaz miejscowości przeznaczonych na cele przesiedleńcze; 1945 – 1945, Miechów 1 X – 31 XI 1945 r.

Tabela nr 14

Miejscowości na Śląsku do których udali się miechowianie na początku 1946 r.

Miejscowość	Obecny podział administracyjny
Brzeg	powiat brzeski, województwo dolnośląskie
Chojnów	powiat legnicki, województwo dolnośląskie
Głogów	powiat głogowski, województwo dolnośląskie
Góra	powiat górowski, województwo dolnośląskie
Jawor	powiat jaworski, województwo dolnośląskie
Jelenia Góra	miasto na prawach powiatu, województwo dolnośląskie
Kłodzko	powiat kłodzki, województwo dolnośląskie
Legnica	miasto na prawach powiatu, województwo dolnośląskie
Namysłów	powiat namysłowski, województwo dolnośląskie
Oleśnica	powiat oleśnicki, województwo dolnośląskie
Racibórz	powiat raciborski, województwo dolnośląskie
Sulechów	powiat zielonogórski, województwo dolnośląskie
Świdnica	powiat świdnicki, województwo dolnośląskie
Trzebnica	powiat trzebnicki, województwo dolnośląskie
Wałbrzych	powiat wałbrzyski, województwo dolnośląskie
Wołów	powiat wołowski, województwo dolnośląskie
Wrocław	miasto na prawach powiatu, stolica województwa dolnośląskiego
Ząbkowice Śląskie	powiat ząbkowicki, województwo dolnośląskie

Miejscowość	Obecny podział administracyjny
Zgorzelec	powiat zgorzelecki, województwo dolnośląskie
Żarów	powiat świdnicki, województwo dolnośląskie
Gliwice	miasto na prawach powiatu, województwo śląskie
Głębczyce	[Głębczyce] powiat głubczycki, województwo opolskie
Kluczbork	powiat kluczborski, województwo opolskie
Niemodlin	powiat opolski, województwo opolskie
Nysa	powiat nyski, województwo opolskie
Opole	miasto na prawach powiatu, stolica województwa opolskiego

Źródło:

AP Kr, PUR Kr, w. – 29/723/0/66, Wykaz miejscowości przeznaczonych na cele przesiedleńcze; 1946 – 1946, Miechów 16 I – 31 III 1946 r.

Przez kolejne miesiące informacje na temat miejsc wyjazdów były lakoniczne. Ludzie z Miechowa mieli wyjeżdżać po prostu na Ziemię Odzyskane lub bliżej niesprecyzowanych zachód. Dopiero po upływie kolejnego roku, w marcu 1947 r. dane dotyczące regionów, które zaludniali miechowianie zostały bardziej sprecyzowane. Lokowano ich w ówczesnych województwach poznańskim i wrocławskim, które miały stać się ich nowymi ojczyznami⁵⁶⁴. Kolejne miesiące tego roku to wyjazdy do obu tych województwach⁵⁶⁵. Potwierdza to atrakcyjność terenów Dolnego Śląska, jaką można było zaobserwować wśród miechowian wcześniej.

W maju 1947 r. miejscami na Dolnym Śląsku, w których osiedli miechowianie był powiaty świdnicki⁵⁶⁶ oraz dzierzoniów, które leżą w bliskiej odległości od siebie. Miasto Świdnica i Dzierżoniów dzieli dziś odległość około 20 km⁵⁶⁷. Upływ czasu przyniósł niespotykaną wcześniej precyzję w sprawozdaniach władz. Na początku lata 1947 r. kilka rodzin z Miechowa osiedlili się miało w „majątku Florianów⁵⁶⁸” w powiecie świdnickim⁵⁶⁹.

⁵⁶⁴ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 IV 1947 r.

⁵⁶⁵ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 V 1947 r.

⁵⁶⁶ Oba powiaty znajdują się obecnie w województwie dolnośląskim.

⁵⁶⁷ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 VI 1947 r.

⁵⁶⁸ Chodzi najprawdopodobniej o miejscowość Tworzyjanów obecnie w powiecie świdnickim, która przed II wojną światową nosiła nazwę Floriansdorf. Informacje tą udzielił mi pracownik Muzeum Kupiectwa w Świdnicy, podczas rozmowy telefonicznej.

Jesienią, dokładnie we wrześniu 1947 r. do listy powiatów dolnośląskich, w których zamieszkali miechowianie dodano dwa kolejne, leżące około 80 km na północ od Świdnicy, powiaty wołoski i trzebnicki⁵⁷⁰. Wołów oddalony jest dziś od Trzebnicy o około 35 km. Wymienione cztery powiaty leżą w bliskim sąsiedztwie Wrocławia i to w tych dolnośląskich powiatach oraz Legnicy odnajdywała domy przesiedlona ludność z ziemi miechowskiej w 1947 r.⁵⁷¹

Przez kolejne lata, do końca istnienia PUR w Miechowie nie podano do wiadomości w sprawozdaniach informacji o kolejnych dokładnych lokalizacjach przesiedleńców wysłanych z Miechowa na Śląsk. Dopiero w przed dzień rozwiązania tej instytucji, w lipcu 1950 r., władzę zawiadamiały, że ostania pięcioosobowa rodzina z powiatu miechowskiego udała się do Wołowa w ówczesnym województwie wrocławskim⁵⁷².

Ziemia Lubuska⁵⁷³

Ziemia Lubuska leży na północ od Dolnego Śląska, wchodziła do 1950 r. w większości w skład ówczesnego województwa poznańskiego, później utworzono z niej województwo zielonogórskie. Pięć południowych powiatów tego województwa do 1950 r. wchodziło również w skład ówczesnego województwa wrocławskiego, m. in. Żary⁵⁷⁴. Tereny te przed II wojną światową należały do Niemiec. Jak zauważyłem wcześniej już ówczesna władza dzieliła województwo poznańskie na Ziemię Odzyskane i Ziemię Dawne. Podobna sytuacja miała miejsce w przypadku województw śląskiego i gdańskiego.

Pierwsze przeprowadzki do Ziemi Lubuskiej z Miechowa odnotowano już w październiku i listopadzie 1945 r. Siedmioma miejscowościami, które wybrali miechowianie w ziemi lubuskiej były Gorzów Wielkopolski⁵⁷⁵, Kożuchów⁵⁷⁶, Nowa Sól⁵⁷⁷, Szprotawa⁵⁷⁸, Wschowa⁵⁷⁹ oraz Zieloną Górę⁵⁸⁰ i Żagań⁵⁸¹. Stały się one dla miechowian nowymi domami⁵⁸².

⁵⁶⁹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 VIII 1947 r.

⁵⁷⁰ Oba obecnie znajdują się w województwie dolnośląskim.

⁵⁷¹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 X 1947 r.

⁵⁷² AP Kr, PUR Kr, w. – 29/723/0/50, Sprawozdania miesięczne Powiatowych Oddziałów PUR województwa krakowskiego z akcji przesiedlenia; 1949 – 1950 r., Miechów 31 VII 1950 r., s. 847.

⁵⁷³ Wówczas zachodnia część województwa poznańskiego, pięć jej obecnych południowych powiatów leżało w ówczesnym województwie wrocławskim.

⁵⁷⁴ *Województwo Zielonogórskie. Monografia geograficzno – gospodarcza.* Praca zbiorowa pod red. F. Barcińskiego, B. Krygowskiego, S. Zajchowskiego, Poznań 1961 r., s. 227.

⁵⁷⁵ Obecnie miasto na prawach powiatu, siedziba władz województwa lubuskiego.

⁵⁷⁶ Obecnie powiat nowosolski, województwo lubuskie.

⁵⁷⁷ Obecnie powiat nowosolski, województwo lubuskie.

⁵⁷⁸ Obecnie powiat żagański, województwo lubuskie.

⁵⁷⁹ Obecnie powiat wschowski, województwo lubuskie.

⁵⁸⁰ Obecnie miasto na prawach powiatu, siedziba władz województwo lubuskiego.

⁵⁸¹ Obecnie powiat żagański, województwo lubuskie.

Na początku kolejnego roku mieszkańcy Miechowa wciąż wybierali Nową Sól, Szprotawę, Zieloną Górę i Żagań. Dodali do nich jeszcze Słubice⁵⁸³ oraz Świebodzin⁵⁸⁴. Te dwa miasta uzupełniły listę miejsc z pierwszej fali miechowian jaka dotarła do ziemi lubuskiej⁵⁸⁵.

Kolejne informacje na temat tego regionu w sprawozdaniach władz odnotowane zostały dopiero we wrześniu 1947 r.. To wtedy właśnie do miejscowości Skwierzyna⁵⁸⁶ w powiecie międzyrzeckim koło Gorzowa Wielkopolskiego udali się kolejni przesiedleńcy z Miechowa⁵⁸⁷. W lutym 1948 r. miechowianie trafili również do wsi Urad⁵⁸⁸ nad Odrą znajdującej się wtedy w powiecie Rzepień⁵⁸⁹ w ówczesnym województwie poznańskim⁵⁹⁰. Natomiast wiosną 1949 r., a dokładniej w marcu kilka rodzin z Miechowa wybrało na nowy dom Żary⁵⁹¹ w ówczesnym województwie wrocławskim⁵⁹². Ostatnie wzmianka o przesiedleniu się na te tereny miechowian pochodzi ze stycznia i lutego 1950 r. Również do Żar udała się dwie delegacje, ostatnia składająca się z trzech osób⁵⁹³.

Pomorze Zachodnie⁵⁹⁴

Pomorze Zachodnie leży nad północ od ziemi lubuskiej i wielkopolskiej, obejmowało ono w tym czasie jedno województwo szczecińskie, którego tereny przed II wojną światową należały do Niemiec. Podobnie jak ze wcześniej opisywanymi terenami osadnictwo miechowian udokumentowane jest tu już pod koniec 1945 r. Ludność w tym okresie osiedlała się w Dramburgu⁵⁹⁵, Prądniku⁵⁹⁶, Szczecinie⁵⁹⁷, Szczecinku⁵⁹⁸ i Wałczu⁵⁹⁹. Były to pierwsze miejsca na Pomorzu Zachodnim, w którym osiadła ludność z powiatu miechowskiego⁶⁰⁰.

⁵⁸² AP Kr, PUR Kr, w. – 29/723/0/65, Wykaz miejscowości przeznaczonych na cele przesiedleńcze; 1945 – 1945 r., Miechów 1 X – 31 XI 1945 r.

⁵⁸³ Obecnie powiat słubicki, województwo lubuskie.

⁵⁸⁴ Obecnie powiat świebodziński, województwo lubuskie.

⁵⁸⁵ AP Kr, PUR Kr, w. – 29/723/0/66, Wykaz miejscowości przeznaczonych na cele przesiedleńcze; 1946 – 1946 r., Miechów 16 I – 31 III 1946 r.

⁵⁸⁶ Obecnie województwo lubuskie.

⁵⁸⁷ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 X 1947 r.

⁵⁸⁸ Miejscowość tuż przy granicy Polsko – niemieckiej, obecnie powiat słubicki, województwo lubuskie.

⁵⁸⁹ Prawdopodobnie chodzi o Rzepin, obecnie w powiecie słubickim, województwo lubuskie.

⁵⁹⁰ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 III 1948 r.

⁵⁹¹ Obecnie w województwie lubuskim.

⁵⁹² AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 IV 1949 r.

⁵⁹³ AP Kr, PUR Kr, w. – 29/723/0/50, Sprawozdania miesięczne Powiatowych Oddziałów PUR województwa krakowskiego z akcji przesiedlenia; 1949 – 1950 r., Miechów 1 II 1950 r., 1 III 1950, s. 835 – 837.

⁵⁹⁴ Województwo szczecińskie.

⁵⁹⁵ Obecnie Drawsko Pomorskie, powiat drawski, województwo zachodniopomorskie.

⁵⁹⁶ Obecnie powiat myśliborski, województwo zachodniopomorskie.

⁵⁹⁷ Obecnie miasto na prawach powiatu, stolica województwa zachodniopomorskiego.

⁵⁹⁸ Obecnie powiat szczecinecki, województwo zachodniopomorskie.

⁵⁹⁹ Obecnie powiat wałecki, województwo zachodniopomorskie.

⁶⁰⁰ AP Kr, PUR Kr, w. – 29/723/0/65, Wykaz miejscowości przeznaczonych na cele przesiedleńcze; 1945 – 1945 r., Miechów 1 X – 31 XI 1945 r.

Początek 1947 r. przyniósł ciągłą popularność dla Prądnika, Szczecina i Szczecinka, ale również kilka nowych miejscowości uzyskało aprobatę miechowian: Białogard⁶⁰¹, Gołonóg⁶⁰², Kołobrzeg⁶⁰³, oraz Sławno⁶⁰⁴. Stały się one miejscami, w których stawiali oni czoło powojennym trudną życia⁶⁰⁵.

Późniejsze dane dotyczące osadnictwa w tym obszarze nie wskazują na dalsze zainteresowanie tymi terenami przez przesiedleńców z Miechowa. Ożywienie przyniósł dopiero początek 1948 r⁶⁰⁶. W lutym wiadome już było, że miechowianie osiedlili się w miejscowości Kłębowie⁶⁰⁷, która znajdowała się blisko granicy z ówczesnym województwem poznańskim⁶⁰⁸. Wiosna 1948 r. przyniosła zmianę kierunku osadniczym w Miechowie. Zamiast na Dolny Śląsk, do Wielkopolski czy Ziemi Lubuskiej w kwietniu i maju miechowianie docierali do Gryfina⁶⁰⁹ na południe od stolicy ówczesnego województwa szczecińskiego⁶¹⁰. W czerwcu tego samego roku trafiali oni do majątku w Przelewicach⁶¹¹, niedaleko Gryfina⁶¹². Widocznie region ten spodobał im się, gdyż późną jesienią, a dokładniej w październiku i listopadzie oraz w grudniu 1948 r. miechowianie udali się do powiatu choszczeńskiego⁶¹³ oddalonego od Przelewic o około 40 km⁶¹⁴. Natomiast wiosną 1949 r. pewna ich grupa udała się do Choiny⁶¹⁵ w pobliżu wcześniejszych osad repatriantów z Miechowa⁶¹⁶. Jeszcze w maju 1949 r. celem przesiedleń był powiat myśliborski⁶¹⁷, samo miasto Myślibórz leży około 40 km na południe od Pyrzyc i około 40 km na wchód od Choiny⁶¹⁸. Podobnie jak w przypadku Dolnego Śląska ludność Miechowa na Pomorzu Zachodnim osiedlała się w powiatach leżących w bliskiej odległości od siebie. Ostanie wzmianki o miechowianach na tym terenie pochodzą ze stycznia 1950 r. kiedy to osiedlali się

⁶⁰¹ Obecnie powiat białogardzki, województwo zachodniopomorskie.

⁶⁰² Obecnie Goleniowa, powiat goleniowski, województwo zachodniopomorskie.

⁶⁰³ Obecnie powiat kołobrzegi, województwo zachodniopomorskie.

⁶⁰⁴ Obecnie powiat sławieński, województwo zachodniopomorskie.

⁶⁰⁵ AP Kr, PUR Kr, w. – 29/723/0/66, Wykaz miejscowości przeznaczonych na cele przesiedleńcze; 1946 – 1946 r., Miechów 16 I – 31 III 1946 r.

⁶⁰⁶ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 6 II 1948 r.

⁶⁰⁷ Chodzi prawdopodobnie o miejscowość Kłębowie w powiecie wałeckim, obecnie województwo zachodniopomorskie.

⁶⁰⁸ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 III 1948 r.

⁶⁰⁹ Obecnie województwo zachodniopomorskie.

⁶¹⁰ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 V 1947r.

⁶¹¹ Obecnie powiat pyrzycki, województwo zachodniopomorskie.

⁶¹² AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 VII 1948 r.

⁶¹³ Obecnie województwo zachodniopomorskie.

⁶¹⁴ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 XI 1948 r., 5 XII 1948 r., 3 I 1949 r.

⁶¹⁵ Prawdopodobnie chodzi o miejscowość Chojna w powiecie gryfińskim, województwo zachodniopomorskie, oddalone od Gryfina o około 40 km.

⁶¹⁶ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 IV 1949 r.

⁶¹⁷ Obecnie województwo zachodniopomorskie.

⁶¹⁸ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 VI 1949 r.

w Myśliborza i lutego 1950 r. kiedy to do Koszalina⁶¹⁹ wysłano jedną delegację z Miechowa⁶²⁰.

Pomorze Gdańskie⁶²¹

Województwo gdańskie leży na wschód od Pomorza Zachodniego, powstało po II wojnie światowej. Podobnie jak województwa śląskie i poznańskie jego znaczne tereny przed wojną nie należały do państwa Polskiego. W przypadku Pomorza Gdańskiego, utworzone tam województwo było zlepkiem terenów północnej części polskiego, przedwojennego województwa pomorskiego, terenów Wolnego Miasta Gdańska oraz terenów należących do Niemiec. W przeciwieństwie do Śląska, kierowany tam ruch migracyjny docierał na tereny należące przed wojną zarówno do Polski jak i Niemiec.

Pierwsze informacje na temat konkretnych miejscowości na Pomorzu Gdańskim, do których udawali się miechowianie, podobnie jak w przypadku pozostałych terenów zachodnich i północnych pojawiły się pod koniec 1945 r. i na początku 1946 r. Pierwsza fala przesiedleńców i emigrantów z 1945 r. wybrała nowe domostwa, aż w dwunastu pomorskich miejscowościach⁶²²: Bytowie⁶²³, Chojnicach⁶²⁴, Gdańsku⁶²⁵, Gdyni⁶²⁶, Lęborku⁶²⁷, Malborku⁶²⁸, Miastku⁶²⁹, Ogorzelinach⁶³⁰, Słupsku⁶³¹, Sopocie⁶³², Sztumie⁶³³ oraz Tczewie⁶³⁴. W pierwszych miesiącach 1947 r. miechowianie wybrali te same miejsca poza Ogorzelinami⁶³⁵.

Podobnie jak w przypadku Pomorza Zachodniego tak dane dotyczące migracji na Pomorze Gdańskie urywają się między kwietniem 1947 r. a kwietniem i majem 1948 r., kiedy to miechowianie znaleźli domy na Żuławach Wiślanych⁶³⁶. Jednak własne wtedy

⁶¹⁹ Obecnie miasto na prawach powiatu, województwo zachodniopomorskie.

⁶²⁰ APKr, PUR Kr, w. – 29/723/0/50, Sprawozdania miesięczne Powiatowych Oddziałów PUR województwa krakowskiego z akcji przesiedlenia; 1949 – 1950 r., Miechów 1 II 1950 r., 1 III 1950, s. 835 – 837.

⁶²¹ Ówczesne województwo gdańskie.

⁶²² AP Kr, PUR Kr, w. – 29/723/0/65, Wykaz miejscowości przeznaczonych na cele przesiedleńcze; 1945 – 1945 r., Miechów 1 X – 31 XI 1945 r.

⁶²³ Obecnie powiat bytowski, województwo pomorskie.

⁶²⁴ Obecnie powiat chojnicki, województwo pomorskie.

⁶²⁵ Miasto na prawach powiatu, stolica województwa pomorskiego.

⁶²⁶ Obecnie miasto na prawach powiatu, województwo pomorskie.

⁶²⁷ Obecnie powiat lęborski, województwo pomorskie.

⁶²⁸ Obecnie powiat malborski, województwo pomorskie.

⁶²⁹ Obecnie powiat bytowski, województwo pomorskie.

⁶³⁰ Obecnie powiat chojnicki, województwo pomorskie.

⁶³¹ Obecnie miasto na prawach powiatu, województwo pomorskie.

⁶³² Obecnie miasto na prawach powiatu, województwo pomorskie.

⁶³³ Obecnie powiat sztumski, województwo pomorskie.

⁶³⁴ Obecnie powiat tczewski, województwo pomorskie.

⁶³⁵ AP Kr, PUR Kr, w. – 29/723/0/66, Wykaz miejscowości przeznaczonych na cele przesiedleńcze; 1946 – 1946 r., Miechów 16 I – 31 III 1946 r.

⁶³⁶ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 V 1948 r.

rozpoczęły się też problemy w poszukiwaniu nowych miejsc pod zasiedlenie. Delegacje z powiatu miechowskiego chcące osiedlić się w miejscowościach Nowy Dwór [Gdański], Marzęcino i Drewnica⁶³⁷, oddalonych od Gdańska o około 30 – 40 km natrafiły na opór miejscowych władz i wróciły z pustymi rękami do Miechowa⁶³⁸. Jednak jeszcze już w czerwcu tamtego roku kilkudziesięciu rodziną udało się osiedlić w Gdańsku, a raczej jego okolicach⁶³⁹. Były to ostatnie udokumentowane przesiedlenia miechowian do tego regionu.

Warmia i Mazury⁶⁴⁰

Pierwsze osoby, które dzięki PUR w Miechowie dotarła do ówczesnego województwa olsztyńskiego, leżącego na wschód pod Pomorza Gdańskiego, wybrały tylko trzy jego miejscowości. Północne Ziemie Odzyskana cieszyły się znacznie mniejszym powodzeniem wśród miechowian w porównaniu ze Śląskiem, a nawet Pomorzem Gdańskim. Pod koniec 1945 r. w Elblągu⁶⁴¹, Lubawie⁶⁴² i Olsztynie⁶⁴³ zamieszkały osoby, które w swoją podróż na północ wyruszył z Miechowa⁶⁴⁴. Dołączyli do nich po kilku miesiącach rodacy, którzy poza Elblągiem i Lubawą wybrali również Lidzbark Warmiński⁶⁴⁵ i Susz⁶⁴⁶, stając się tym samym mieszkańcami Warmii i Mazur⁶⁴⁷. Tylko jeszcze raz wysłano do Elbląga osadników z powiatu miechowskiego, we wrześniu 1947 r.⁶⁴⁸ Nie znaczyło to, że ten region nie był już wybierany przez miechowian. Ostatni raz w lutym 1950 r. wysłano do powiatu gołdap trzysobową delegację⁶⁴⁹.

⁶³⁷ Wszystkie miejscowości obecnie znajdują się w powiecie nowodworskim, województwo pomorskie.

⁶³⁸ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 VI 1948 r.

⁶³⁹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 VII 1948 r.

⁶⁴⁰ Ówczesne województwo olsztyńskie.

⁶⁴¹ Obecnie powiat elbląski, województwo warmińsko-mazurskie.

⁶⁴² Obecnie powiat iławski, województwo warmińsko-mazurskie.

⁶⁴³ Obecnie stolica województwa warmińsko-mazurskiego.

⁶⁴⁴ AP Kr, PUR Kr, w. – 29/723/0/65, Wykaz miejscowości przeznaczonych na cele przesiedleńcze; 1945 – 1945 r., Miechów 1 X – 31 XI 1945 r.

⁶⁴⁵ Obecnie powiat lidzbarski, województwo warmińsko-mazurskie.

⁶⁴⁶ Obecnie powiat iławski, województwo warmińsko-mazurskie.

⁶⁴⁷ AP Kr, PUR Kr, w. – 29/723/0/66, Wykaz miejscowości przeznaczonych na cele przesiedleńcze; 1946 – 1946 r., Miechów 16 I – 31 III 1946 r.

⁶⁴⁸ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 X 1947 r.

⁶⁴⁹ AP Kr, PUR Kr, w. – 29/723/0/50, Sprawozdania miesięczne Powiatowych Oddziałów PUR województwa krakowskiego z akcji przesiedlenia; 1949 – 1950 r., Miechów 1 III 1950 r., s.837.

Ziemie Dawne

Ziemiemi „Dawnymi” ówczesne władze nazywały wschodnie tereny Wielkopolski, na które wysyłały repatriantów i przesiedleńców. Były to tereny województwa poznańskiego bez Ziemi Lubuskiej. Przymiotnik „dawne” odnosił się do faktu posiadania tych ziem przez państwo polskie przed II wojną światową. Jednak rzecz podobna miała się do wschodnich części ówczesnego województwa śląskiego, oraz środkowej ówczesnego województwa gdańskiego. Aczkolwiek Wielkopolska była znacznie większą krainą niż przedwojenne polskie Śląsk czy przedwojenne polskie Pomorze.

W tym podrozdziale ująłem również teren dawnego województwa pomorskie, dziś kujawsko-pomorskie, którego ziemie nie były nazywane przez ówczesne władze Ziemiami Dawnymi, mimo że spełniały ich „kryteria”.

Wielkopolska

Wielkopolska składała się wraz z Ziemią Lubuską na ówczesne województwo poznańskie. Leżała ona wchód od Ziemi Lubuskiej na południe od Pomorza i na północ od Śląska.

Choć był to region duży to nie tak popularny jak Śląsk. Wysłani pod koniec 1945 r. Polacy korzystający z działalności PUR w Miechowie trafili tylko do sześciu wielkopolskich miejscowości⁶⁵⁰, Gniezna⁶⁵¹, Krotoszyna⁶⁵², Perzyc⁶⁵³, Poznania⁶⁵⁴, Rawicza⁶⁵⁵ i Wolsztyna⁶⁵⁶. Widocznie tylko Wolsztyn i Perzycy spodobały się miechowianom, bo tylko do tych dwóch wcześniejszych miejscowości oraz do Piły⁶⁵⁷, Teczianka⁶⁵⁸ i Złotowa⁶⁵⁹ udali się ponownie na początku 1946 r.⁶⁶⁰

Dopiero druga połowa 1947 r., a dokładniej miesiąc wrzesień to kolejne konkretne wzmianki o miejscach docelowych repatriantów z Miechowa w Wielkopolsce. Terenem, który

⁶⁵⁰ AP Kr, PUR Kr, w. – 29/723/0/65, Wykaz miejscowości przeznaczonych na cele przesiedleńcze; 1945 – 1945 r., Miechów 1 X – 31 XI 1945 r.

⁶⁵¹ Obecnie miasto na prawach powiatu, województwo wielkopolskie.

⁶⁵² Obecnie powiat krotoszyński, województwo wielkopolskie.

⁶⁵³ Obecnie powiat krotoszyński, województwo wielkopolskie.

⁶⁵⁴ Obecnie stolica województwa wielkopolskiego.

⁶⁵⁵ Obecnie powiat rawicki, województwo wielkopolskie.

⁶⁵⁶ Obecnie powiat wolsztyński, województwo wielkopolskie.

⁶⁵⁷ Obecnie powiat pilski, województwo wielkopolskie.

⁶⁵⁸ Trzcianka, obecnie powiat czarnkowsko-trzcianecki, województwo wielkopolskie.

⁶⁵⁹ Obecnie powiat złotowski, województwo wielkopolskie.

⁶⁶⁰ AP Kr, PUR Kr, w. – 29/723/0/66, Wykaz miejscowości przeznaczonych na cele przesiedleńcze; 1946 – 1946 r., Miechów 16 I – 31 III 1946 r.

zasiedlili miechowanie stał się powiat obornicki⁶⁶¹ w pobliżu Poznania⁶⁶². Zima i wiosna nigdy nie były porami wzmożonego ruchu, również na tereny wschodniej części ówczesnego województwa poznańskiego. Żniwa również przyniosły osłabienie w ruchu przesiedleńczym. Administracja donosiła, że w lipcu 1948 r. miechowanie udawali się w mniejszej liczbie niż wcześniej do „powiatu poznańskiego”⁶⁶³. Jednak ruch w tym kierunku był stały i wciąż odnotowywany przez władze jesienią i zimą 1948 r.⁶⁶⁴ Stan ten utrzymywał się również przez pierwszą połowę⁶⁶⁵ jak i drugą połowę 1949 r.⁶⁶⁶

Województwo Pomorskie⁶⁶⁷

Podobnie jak Warmia i Mazury, Bydgoszcz i ówczesne województwo pomorskie⁶⁶⁸ nie było popularnym miejscem pod osadnictwo dla mieszkańców powiatu miechowskiego. Również podobnie jak w przypadku innych ziem polskich i do ówczesnego województwa pomorskiego miechowanie skierowali się już pod koniec 1945 r. Grudziądz⁶⁶⁹, Mogilno⁶⁷⁰, Rypin⁶⁷¹, Twarda Góra⁶⁷², to kujawsko-pomorskie miejscowości, które stały się domami dla mieszkańców powiatu miechowskiego⁶⁷³. Na początku 1946 r. do Mogilna i Rypin dołączył też Włocławek, stając się piątą miejscowością w województwie pomorskim jaką wybrali miechowanie⁶⁷⁴. Jako szósta i ostanía do listy dołączyła Bydgoszcz⁶⁷⁵, stało się to w marcu i kwietniu 1949 r.⁶⁷⁶ Sama akcja przesiedleńcza w tym rejonie trwała tak jak w przypadku Wielkopolski przynajmniej jeszcze od lutego do grudnia 1949 r.⁶⁷⁷

⁶⁶¹ Obecnie województwo wielkopolskie.

⁶⁶² AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 X 1947 r.

⁶⁶³ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 IX 1948 r.

⁶⁶⁴ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 XI 1948 r., 5 XII 1948 r., 3 I 1949 r.

⁶⁶⁵ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 IV 1949 r., 5 V 1949 r.

⁶⁶⁶ Archiwum Państwowe w Krakowie (dalej AP Kr), zespół akt Państwowego Urzędu Repatriacyjnego Powiatowy Oddział w Miechowie (dalej PUR Mi), wiązka – 29/1116/0/2, Korespondencja poufna; 1946 – 1950 r., Miechów 29 IV 1949 r.

⁶⁶⁷ Obecnie województwo kujawsko-pomorskie.

⁶⁶⁸ Zbliżone granicami do obecnego województwa kujawsko-pomorskiego.

⁶⁶⁹ Obecnie miasto na prawach powiatu, województwo kujawsko-pomorskie.

⁶⁷⁰ Obecnie powiat mogileński, województwo kujawsko-pomorskie.

⁶⁷¹ Obecnie powiat rypiński, województwo kujawsko-pomorskie.

⁶⁷² Obecnie powiat świecki, województwo kujawsko-pomorskie.

⁶⁷³ AP Kr, PUR Kr, w. – 29/723/0/65, Wykaz miejscowości przeznaczonych na cele przesiedleńcze; 1945 – 1945 r., Miechów 1 X – 31 XI 1945 r.

⁶⁷⁴ AP Kr, PUR Kr, w. – 29/723/0/66, Wykaz miejscowości przeznaczonych na cele przesiedleńcze; 1946 – 1946 r., Miechów 16 I – 31 III 1946 r.

⁶⁷⁵ Obecnie stolica województwa kujawsko-pomorskiego.

⁶⁷⁶ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 IV 1949 r., 5 V 1949 r.

⁶⁷⁷ AP Kr, PUR Mi, w. 29/1116/0/2, Korespondencja poufna; 1946 – 1950 r., Miechów 29 IV 1949 r.

Południowy wschód⁶⁷⁸

Przy określaniu miejsc przesiedleń ludności z powiatu miechowskiego na wschód czyli do ówczesnego województwa rzeszowskiego⁶⁷⁹ posłużyłem się podziałem administracyjnym na dzisiejsze powiaty, gdyż w przeciwieństwie do repatriacji miechowian na tzw. Ziemię Odzyskane, obszar południowo-wschodniej Polski, w którym osiedlali się miechowianie ograniczony był tylko do tego jednego województwa.

Wzmianki o przenoszeniu się miechowian na południowy – wschód Polski odnotowano już w lipcu 1945 r., były one jednak lakoniczne i na kolejne dwa lata znikają z raportów władz administracyjnych. Natomiast pierwsze udokumentowane delegacje na Podkarpacie z Miechowa wysłano w sierpniu 1947 r. Były to najwcześniej zarejestrowane w dokumentacji próby przesiedleń ludności powiatu miechowskiego w te rejony. Miało to bezpośredni związek z zakończeniem akcji „Wisła”⁶⁸⁰, którą trwała oficjalnie od końca kwietnia do końca lipca 1947 r. przeprowadzało ją Wojsko Polskie na terenach ówczesnego województwa rzeszowskiego i krakowskiego, wysiedlając z tamtą ludność ukraińską i łemkowską⁶⁸¹. Na ich miejsce podjęto próby sprowadzenia osadników polskich, także z Miechowa. Próby, gdyż 9 z 11 pierwszych delegacji powróciło uznając, że przyznane im gospodarstwa nie spełniają ich wymagań. Były dla nich zbyt gorzyste i nie potrafiliby z nich korzystać⁶⁸².

Przy podawaniu celu repatriantów często, choć nie zawsze pomijano lub nie odnotowywano dokładnie miejsc, w których osiedlili się miechowianie. W dokumentacji wystarczyły stwierdzenia, że „wysłano ludności na wschód” lub po prostu do województwa rzeszowskiego⁶⁸³. Urzędnicy w sprawozdaniach twierdzili również, że ziemia na wschodzie jest bardziej atrakcyjniejsza dla osadników, z powodu żyznych gleb. Nie potwierdzało się to jednak całkowicie przy decyzji miechowian o wyborze nowego miejsca zamieszkania. Zdecydowanie ludność Miechowa wołała „kierunek zachodni”⁶⁸⁴.

Powiat sanocki

Powiat sanocki⁶⁸⁵ był najchętniej i najdłużej wybieranym miejscem na południowym wschodzie kraju do osiedlania się, przez ludność Miechowa, bo od sierpnia 1947 r. do marca

⁶⁷⁸ Ówczesne województwo rzeszowskie.

⁶⁷⁹ Dziś województwo podkarpackie.

⁶⁸⁰ Akcja „Wisła” objęła również część województwa krakowskiego i trwała tam dłużej, jednak w te rejony ludność z powiatu miechowskiego nie była przenoszona.

⁶⁸¹ Andrzej Leon Sowa, op. cit., s. 57.

⁶⁸² AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 IX 1947 r.

⁶⁸³ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 III 1948 r.

⁶⁸⁴ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 X 1947 r.

⁶⁸⁵ Obecnie województwo podkarpackie.

1949 r. Choć przez ten cały okres tylko dwukrotnie wymieniono miejscowości, w których osiedli miechowianie. Była to wieś Siemuszowa⁶⁸⁶, do której dotarli w listopadzie 1947 r. i styczniu 1948 r. oraz samo Miasto Sanok, do którego mieszkańcy Miechowa przenosili się w na początku 1948 r. i 1949 r. Poza tymi dokładnymi wzmiankami, przez cały czas w dokumentacji pojawia się jedynie powiat sanocki⁶⁸⁷.

Powiat jarosławski

Powiat jarosławski⁶⁸⁸ wybierany był przez miechowian na dom od września 1947 r. do lutego 1948 r. Podobnie jak w przypadku powiatu sanockiego to tam pojawiły się pierwsze rodziny z Miechowa. Również podobnie przedstawiała się sytuacje pod względem podawania nazw miejscowości, które zasiedlone zostały przez mieszkańców powiatu miechowskiego. Jedynie w listopadzie 1947 r. podano jedyną taką nazwę. Była to wieś Gaje⁶⁸⁹ w powiecie Jarosławskim. W innych raportach pada jedynie nazwa powiatu. Koniec osiedlania się w tym powiecie nastąpił nie z woli miechowian, lecz z braku miejsc. Podanie jak na Żuławach Wiślanych w kwietniu i maju 1948 r. tak w lutym tego roku zabrakło miejsc pod osadnictwo w powiecie jarosławskim⁶⁹⁰.

Powiat przemyski

Powiat przemyski⁶⁹¹ nie był tak popularnym miejsce na południowym wschodzie jak powiaty sanocki i jarosławski lub też nie zachowały się informacje o przesiedleniach do niego. Jedynie tak ja w przypadku dwóch wcześniejszy powiatów we wrześniu 1947 r. pojawiła się informacja o pierwszych rodzina wysłanych na Podkarpacie, z których część trafiła też do powiatu przemyskiego. Jednak później brak jest wzmianek o Przemyślu, aż do lutego 1948 r., kiedy to władze tego powiatu podobnie jak powiatu jarosławskiego

⁶⁸⁶ Obecnie powiat sanocki, województwo podkarpackie.

⁶⁸⁷ AP Kr, UW Kr II, w. – 925, Miesięczne sprawozdania sytuacyjne starosty., Miechów 4 X 1947 r., 4 XI 1947 r., 4 XII 1947 r., 6 I 1948 r., 6 II 1948 r., 4 III 1948 r., 5 VII 1948 r., 5 IV 1949 r.

⁶⁸⁸ Obecnie województwo podkarpackie.

⁶⁸⁹ Obecnie powiat jarosławski.

⁶⁹⁰ AP Kr, UW Kr II, w. – 925, Miesięczne sprawozdania sytuacyjne starosty., Miechów 4 X 1947 r., 4 XI 1947 r., 4 XII 1947 r., 6 I 1948 r., 4 III 1948 r.

⁶⁹¹ Obecnie województwo podkarpackie.

odesłały część delegacji osadników z Miechowa z pustymi rękami, choć dla kilkunastu rodzin znalazło się jeszcze wtedy w powiecie przemyskim miejsce⁶⁹².

Powiaty lubaczowski i krośnieński

Powiat lubaczowski⁶⁹³ nie był jednym z pierwszych, do którego udawali się miechowianie podczas akcji repatriacyjnej na Podkarpaciu. Niestety innych wzmianek oprócz tego, że w lutym 1948 r. władze powiatu zaprzęstały przyjmowania osadników z Miechowa w zachowanej dokumentacji nie ma⁶⁹⁴.

Podobnie jak powiat lubaczowski tak i powiat krośnieński⁶⁹⁵ pojawiają się w zachowanych raportach jedynie raz. W lipcu 1948 r. miechowianie mieli zająć kilka działek w okolicach Krosna⁶⁹⁶.

Tabela 15: Liczba miechowian przesiedlona w poszczególnych miesiącach 1945 r. na Ziemię Odzyskane i Ziemię Dawne.

	Przesiedleńcy na Ziemię Odzyskane i Ziemię Dawne według miesięcy (łącznie od początku akcji ⁶⁹⁷)
V 1945 r.	-
VI 1945 r.	526 osób
VII 1945 r.	-
VIII 1945 r.	(762 osób ogółem)
IX 1945 r.	600 osób
X 1945 r.	725 osób (4434 osób ogółem)
XI 1945 r.	865 osób (6625 osób ogółem)

⁶⁹² AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 X 1947 r., 4 III 1948 r.

⁶⁹³ Obecnie powiat w województwie podkarpackim, sąsiadujący z powiatem jarosławskim.

⁶⁹⁴ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 III 1948 r.

⁶⁹⁵ Obecnie powiat w województwie podkarpackim, sąsiadujący z powiatem sanockim.

⁶⁹⁶ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 VIII 1948 r.

⁶⁹⁷ W nawiasie podana została liczba przesiedlonych mieszkańców powiatu miechowskiego od początku akcji do wskazanego w tabeli miesiąca.

XII 1945 r.	430 osób (6955 osób ogółem)
-------------	-----------------------------

Źródło:

AP Kr, PUR Kr, w. – 29/723/0/46/1, 1. Zestawienia miesięczne repatriantów i przesiedleńców osiedlonych w miastach 1947/1948 r.; 1945 – 1948 r., Kraków 4 VI 1945 r., s. 1.; AP Kr, PUR Kr, w. – 29/723/0/10, Sprawozdanie miesięczne z działalności Państwowego Urzędu Repatriacyjnego Wojewódzkiego Oddziału w Krakowie; 1945 – 1945 r., Kraków 4 VI 1945 r., 30 VIII 1945 r., 28 IX 1945 r., s.115, 428, 584, 747, 927 – 928.; AP Kr, PUR Kr, w. – 29/723/0/65, Wykaz miejscowości przeznaczonych na cele przesiedleńcze; 1945 – 1945 r., Miechów 1 X do 31 X 1945 r.; AP Kr, PUR Kr, w. – 29/723/0/85, Korespondencja Ref. Statystyki i Ewidencji z PUR Zarządem Centralnym w Łodzi; 1945 – 1947 r. Miechów 5 XI 1945 r.

Mimo niepełnych danych dotyczących migracji z powiatu miechowskiego w 1945 r. narzucają się dane dotyczące drugiej połowy roku, szczególnie października i listopada. To w tych miesiąca wyjechało najwięcej miechowian.

Tabela 16: Liczba miechowian przesiedlona w poszczególnych miesiącach 1946 r. na Ziemie Odzyskane i Ziemie Dawne.

	Przesiedleńcy na Ziemie Odzyskane i Ziemie Dawne według miesięcy (łącznie od początku akcji ⁶⁹⁸)
I 1946 r.	-
II 1946 r.	-
III 1946 r.	(8976 osób łącznie)
IV 1946 r.	85 osób (10141 osób łącznie)
V 1946 r.	0 osób (10226 osób łącznie)

⁶⁹⁸ W nawiasie podana została liczba przesiedlonych mieszkańców powiatu miechowskiego od początku akcji do wskazanego w tabeli miesiąca.

VI 1946 r.	71 osób (10226 osób łącznie)
VII 1946 r.	81 osób (10297 osób łącznie)
VIII 1946 r.	85 osób (10378 osób łącznie)
IX 1946 r.	97 osób (10463 osób łącznie)
X 1946 r.	100 osób (10560 osób łącznie)
XI 1946 r.	165 osób (10660 osób łącznie)
XII 1946 r.	120 osób (10825 osób łącznie)

Źródło:

AP Kr, PUR Kr, w. – 29/723/0/48, Sprawozdania miesięczne Powiatowych Oddziałów PUR województwa krakowskiego z akcji przesiedlenia; 1945 – 1947 r., s.455, 459, 463, 467, 471, 475, 479, 483, 485; AP Kr, PUR Kr, w. – 29/723/0/46/1, 1. Zestawienia miesięczne repatriantów i przesiedleńców osiedlonych w miastach 1947/1948 r.; 1945 – 1948 r., Kraków 4 VI 1945 r., s. 78.; AP Kr, PUR Kr, w. – 29/723/0/11, Sprawozdanie miesięczne z działalności Państwowego Urzędu Repatriacyjnego Wojewódzkiego Oddziału w Krakowie; 1946 – 1946 r., s. 317, 475;

Z danych z 1946 r. wnioskować można, że ruch migracyjny w powiecie miechowskim zmniejszył się znacząco, lecz przybrał też stałą wartość. Również jak w roku wcześniejszym najwięcej osób opuściło powiat miechowski pod koniec roku.

Tabela 17: Liczba miechowian przesiedlona w poszczególnych miesiącach 1947 r. na Ziemię Odzyskana i Ziemię Dawne.

	Przesiedleńcy na Ziemię Odzyskaną i Ziemię Dawną według miesięcy (łącznie od początku akcji ⁶⁹⁹)
--	--

⁶⁹⁹ W nawiasie podana została liczba przesiedlonych mieszkańców powiatu miechowskiego od początku akcji do wskazanego w tabeli miesiąca.

I 1947 r.	32 osób (10945 osób łącznie)
II 1947 r.	38 osób (10977 osób łącznie)
III 1947 r.	728 osób (11015 osób łącznie)
IV 1947 r.	807 osób (11743 osób łącznie)
V 1947 r.	541 osób (12550 osób łącznie)
VI 1947 r.	878 osób (13091 osób łącznie)
VII 1947 r.	294 osób (13369 osób łącznie)
VIII 1947 r.	362 osób (13663 osób łącznie)
IX 1947 r.	468 osób (14025 osób łącznie)
X 1947 r.	367 osób (14493 osób łącznie)
XI 1947 r.	350 osób (14860 osób łącznie)
XII 1947 r.	79 osób (15210 osób łącznie)

Źródło:

AP Kr, PUR Mi, w. – 29/1116/0/2, Korespondencja poufna; 1946 – 1950 r.; AP Kr, PUR Kr, w. – 29/723/0/46/2, 2. Zestawienie cyfrowe z działalności poszczególnych oddziałów i referatów PUR Wojewódzkiego Oddziału w Krakowie (1946 – 1948 r.); 1945 – 1949 r., s. 8 – 11.; AP Kr, PUR Kr, w. – 29/723/0/48, Sprawozdania miesięczne Powiatowych Oddziałów PUR województwa krakowskiego z akcji przesiedlenia; 1945 – 1947 r., s.931, 935, 939, 943, 947, 951, 955, 959, 963, 967, 971, 975; AP Kr, UW Kr II, w. – 925, Miesięczne sprawozdania sytuacyjne starosty., Miechów 4 IX 1947 r., 5 V 1947 r.

Powrót do porównywalnych danych liczbowych z 1945 r. nastąpił dwa lata później. Tym razem jednak wiosna i wczesne lato były miesiącami, w których z Miechowa wyjechało najwięcej przesiedleńców. Najslabiej jak dotychczas okazywały się pierwsze zimowe miesiące każdego z omawianych roczników.

Tabela 18: Delegacje wysłane z powiatu miechowskiego do województwa rzeszowskiego w 1947 r.

	Delegacje wysłane na wschód
VIII 1947 r.	VIII 1947 r. – 11 delegacji
IX 1947 r.	IX 1947 r. – 7 delegacji (46 osób przesiedlonych na wschód)
X 1947 r.	X 1947 r. – 8 delegacji
XI 1947 r.	XI 1947 r. – 8 delegacji
XII 1947 r.	XII 1947r. – 1 delegacja

Źródło:

AP Kr, UW Kr II, w. – 925, Miesięczne sprawozdania sytuacyjne starosty., Miechów 4 IX 1947 r., 4 X 1947 r., 4 XI 1947 r., 4 XII 1947 r., 6 I 1948 r.

W 1947 r. dane dotyczące przesiedleń miechowian na wschód, do województwa rzeszowskiego były nie pełne. Jediną pewną informacją była liczba wysłanych delegacji w tamte strony. Liczba ich była stała nie licząc ostatniego miesiąca 1947 r.

Tabela 19: Liczba miechowian przesiedlona w poszczególnych miesiącach 1948 r.

	Przesiedleńcy według miesięcy łącznie od początku akcji	Przesiedleńcy na Ziemie Odzyskane i Ziemie Dawne według miesięcy	Przesiedleńcy na Ziemie Wschodnie według miesięcy
I 1948 r.	-	61 osób	2 osób

II 1948 r.	15347 osób	23 osób	6 osób
III 1948 r.	15641 osób	166 osób	101 osób
IV 1948 r.	16076 osób	339 osób	96 osób
V 1948 r.	16321 osób	135 osób	103 osób
VI 1948 r.	16571 osób	223 osób	29 osób
VII 1948 r.	16769 osób	128 osób	73 osób
VIII 1948 r.	16846 osób	69 osób	8 osób
IX 1948 r.	16937 osób	59 osób	32 osób
X 1948 r.	17037 osób	68 osób	32 osób
XI 1948 r.	17124 osób	77 osób	10 osób
XII 1948 r.	17167 osób	38 osób	5 osób

Źródło:

AP Kr, PUR Kr, w. – 29/723/0/46/2, 2. Zestawienie cyfrowe z działalności poszczególnych oddziałów i referatów PUR Wojewódzkiego Oddziału w Krakowie (1946 – 1948 r.); 1945 – 1949 r., s. 13 – 16, 18, 21 – 23.; AP Kr, PUR Kr, w. – 29/723/0/49, Sprawozdania miesięczne Powiatowych Oddziałów PUR województwa krakowskiego z akcji przesiedlenia; 1948 – 1948 r., s. 7, 9, 85, 87, 89, 93, 97, 483, 485, 489, 493, 495, 503, 507; AP Kr, PUR Mi, w. – 29/1116/0/2, Korespondencja poufna; 1946 – 1950 r., Miechów 13 II 1948 r., 31 X 1948 r., 8 I 1949 r.

Z danych dotyczących roku 1948 r. wynika przede wszystkim, że zachodni kierunek migracji był bardziej popularniejszy niż wschodni. Tendencja zwykła w kierunku zachodnim utrzymywała się przez wiosnę i lato, podobnie jak na wschód.

Tabela 20: Liczba miechowian przesiedlona w poszczególnych miesiącach 1949 r.

	Przesiedleńcy według miesiący łącznie od początku akcji	Przesiedleńcy na Ziemie Odzyskane i Ziemie Dawne według miesiący	Przesiedleńcy na Ziemie Wschodnie według miesiący
I 1949 r.	17189 osób	22 osób	0 osób
II 1949 r.	17211 osób	22 osób	0 osób
III 1949 r.	17375 osób	152 osób	12 osób
IV 1949 r.	17553 osób	169 osób	9 osób
V 1949 r.	17603 osób	50 osób	0 osób
VI 1949 r.	17644 osób	41 osób	0 osób
VII 1949 r.	17706 osób	62 osób	0 osób
VIII 1949 r.	17758 osób	52 osób	0 osób
IX 1949 r.	17772 osób	14 osób	0 osób
X 1949 r.	17800 osób	28 osób	0 osób
XI 1949 r.	17814 osób	14 osób	0 osób
XII 1949 r.	17822 osób	8 osób	0 osób

Źródło:

AP Kr, PUR Mi, w. – 29/1116/0/2, Korespondencja poufna; 1946 – 1950 r., Miechów 29 IV 1949 r., 24 VIII 1949 r.; AP Kr, PUR Kr, w. – 29/723/0/50, Sprawozdania miesięczne Powiatowych oddziałów PUR województwa krakowskiego z akcji przesiedlenia; 1949 – 1950 r., Miechów 10 II 1949 r., s. 3, 31, 391 – 393, 417 – 419, 445 – 447, 461, 487.

Liczby przesiedleńców z powiatu miechowskiego w 1949 r. świadczą jedynie o zamarcu tego ruchu. Zupełnie zamarł ruch emigracyjny na wschód. Natomiast na ruch w kierunku zachodnim ożywił się nieznacznie jedynie wiosna tego roku.

Tabela 21: Liczba miechowian przesiedlona w poszczególnych miesiącach 1950 r.

	Przesiedleńcy z powiatu miechowskiego
I 1950 r.	8 osób
II 1950 r.	0 osób
III 1950 r.	9 osób
IV 1950 r.	30 osób
V 1950 r.	15 osób
VI 1950 r.	0 osób
VII 1950 r.	5 osób
VIII 1950 r.	0 osób

Źródło:

AP Kr, PUR Kr, w. – 29/723/0/50, Sprawozdania miesięczne Powiatowych oddziałów PUR województwa krakowskiego z akcji przesiedlenia; 1949 – 1950 r., s. 511, 533, 553, 575, 599, 649, 651, 673.

Dane PUR w Miechowie z 1950 r. potwierdzają jedynie, że wyjazdy w celu osiedlenia nowych terenów zamarły prawie zupełnie.

Od początku istnienia punktu etapowego PUR w Miechowie do chwili jego zamknięcia pod koniec czerwca 1946 r. zarejestrowało się w nim 1816 repatriantów ze wschodu oraz 413

repatriantów z zachodu⁷⁰⁰. Od marca 1947 do czerwca 1948 r. powróciło do miechowa z zagranicy ponad 113 osób. W tym 64 żołnierzy z armii polskiej na zachodzie. Wracali z amerykańskiej i angielskiej strefy okupacyjnych w Niemczech. W październiku 1947 r. wróciło też 30 miechowian z ZRSS⁷⁰¹.

Interesującym mógł być fakt, że w grudniu 1947 r. „wydalono z terenu powiatu obywateli radzieckich, przebywających nielegalnie w Polsce, przesyłając takowych do punktu zbornoego Państwowego Urzędu Repatriacyjnego w Krakowie, skąd grupowo byli przesyłani do Rosji. Były to przeważnie kobiety, które zostały wywiezione przez Niemców na roboty do Niemiec i powracające zatrzymały się w Polsce nie posiadając zezwolenia konsula ZSRR na legalny pobyt w Polsce⁷⁰².”

Z danych wynika, że największa ilość chętnych do wyjazdów z powiatu miechowskiego występowała pod koniec 1945 r. i pod koniec 1947 r. Kierunkiem wiodącym od początku był zachód. 1948 r. to początek końca ruchu przesiedleńczego. Mimo to do ostatniego miesiąca przez PUR w Miechowie przechodziły osoby chętne na wyjazd na nowe ziemie.

Rozdział VI

Życie codzienne mieszkańców Miechowa i okolic

Wielkie wydarzenia, zmiany ustrojów, zwycięskie czy przegrane wojny dla przeciętnego człowieka nie znaczą tyle, co chęć przetrwania, nakarmienia własnej rodziny i ogrzania domu podczas zimy. Sprawy przyziemne, ale jakże ważne dla każdego z nas. Dlatego w niniejszym rozdziale spróbuje przybliżyć na podstawie zachowanej dokumentacji wytworzonej przez ówczesną administrację, jak wyglądało otaczając ich rzeczywistość. Spróbuje ukazać ich problemy gospodarcze i ekonomiczne po ustaniu działań wojennych oraz w okresie umacniania się nowej komunistycznej władzy. Choć jak stwierdzała ówczesna władza pod koniec 1945 r., na jednym ze spotkań propagandowych. „Z kolei przemawiał ob. Taborowicz Prezes Powiatowej Rady Narodowej. «Jak wam jest wiadomo, że nasz powiat miechowski jest najlepszym i najbogatszym powiatem w województwie krakowskim. W innych powiatach jest dużo biedoty i biedne ich dzieci chodzą na wpół obdarte, czego

⁷⁰⁰ AP Kr, PUR Kr, 29/723/0/46/1, Kraków 9 VIII 1946 r., s. 99 – 100.

⁷⁰¹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 IV 1947 r., 5 V 1947 r., 5 VII 1947 r., 4 VIII 1947 r., 4 IX 1947 r., 4 XI 1947 r., 4 XII 1947 r., 6 I 1948 r., 6 II 1948 r., 4 III 1948 r., 5 IV 1948 r., 5 V 1948r., 5 VII 1948 r.

⁷⁰² AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 6 I 1948 r.

w naszym powiecie się nie spotyka»⁷⁰³.” Jednak w Miechów nie był ziemią obiecaną dla jego mieszkańców, żyło się w nim równie trudno jak w reszcie zniszczonego wojną kraju.

Przez powiat miechowski na przełomie lat 1944 i 1945 przetoczyła się zawierucha wojenna powodując duże straty materialne, a tym samym problemy dla miejscowej ludności. „W Miechowie w młynie «Marymont» spalił wojska niemieckie około 200 ton zboża chlebowego”⁷⁰⁴. Samo miasto pod względem zniszczeń materialnych prezentowało się znacznie lepiej niż powiat.

Domy mieszczan i ludności wiejskiej

Mieszkań drewnianych parterowych, których w Miechowie było 84 nie zniszczono wcale. Z murowanych budynków mieszkalnych ucierpiało łącznie 7 z 371 parterowych oraz 6 z 101 piętrowych⁷⁰⁵. Te dane ukazują nam też warunki mieszkalne mieszczan miechowskich. Przeważały budynki murowane, jednopiętrowe, których było ponad trzy i pół razy więcej niż murowanych piętrowych i cztery i pół razy więcej od budynków mieszkalnych drewnianych. W mieście znajdowały się też 218 stodoły, z których ucierpiały tylko 2 oraz 8 spichlerzy, które nie odniosły uszkodzeń. Poświadcza to, że część mieszkańców miasta parała się pracami rolnymi. Choć trochę ponad dwieście stodoł na około 7 tysięcy mieszkańców na początku 1945 r. nie jest szczególnie znaczną liczbą. Ilość szop i chlewów również była niewielka w stosunku do liczby mieszkańców, ale w stosunku do budynków mieszkalnych już znacząca, wynosiła wtedy, 253 z których ucierpiało 23. Należy też zaznaczyć, że w mieście nie znajdował się żaden budynek uznany jako stajnie. W Miechowie podczas spisu szkód powojennych odnotowano łącznie 556 drewnianych i murowanych budynków mieszkalnych oraz 479 różnych budynków gospodarczych. Ponadto jedną garbarnię i pięć „innych” budynków przemysłowych, z których ucierpiał jeden. W Miechowie znajdowały się też dwie szkoły, które ucierpiały podczas wojny. Dwa kościoły i jedna kaplica, które wyszły obroną ręką z działań wojennych. Bez większych zniszczeń przetrwał jedyny szpital, z dziewięciu „innymi budynkami użyteczności publicznej”, ucierpiały cztery⁷⁰⁶.

⁷⁰³ IPN Kr, 019/1, t.9, PUBP, Miechów 27 XI 1945 r., s. 10 – 11.

⁷⁰⁴ AP Kr, UW Kr II – 347, Sprawozdanie z działalności referatu aprowizacji i handlu przy starostwie powiatowym., Miechów 29 I do 23 III 1945 r., s. 57-59.

⁷⁰⁵ AP Kr, UW Kr II – 347, Kwestionariusz. Ujęcia szkód wynikłych na skutek działań wojennych., Miechów 3 XII 1947 r., s. 3.

⁷⁰⁶ Ibidem.

Tabela 22: Budynki mieszkalne i gospodarcze oraz ludność miasta Miechowa w 1945 r.

Wiosna 1945 r.	
Stodoły	218
Szopy i chlewnie	253
Domy drewniane jednopiętrowe	84
Domy murowane parterowe	371
Domy murowany piętrowe	101
Wszystkie domy razem	556

Źródło:

AP Kr, UW Kr II – 347, Kwestionariusz. Ujęcia szkód wynikłych na skutek działań wojennych. Gmina Miasto Miechów. 3 XII 1947 r., s. 3.

Tabela 23: Nieruchomości i liczba mieszkańców miasta Miechowa w 1947 r.

Luty 1947 r.	
Nieruchomości w mieście	569
Ludność Miechowa	7032

Źródło:

AP Kr, UW Kr II – 3591, Ankieta dotycząca oczyszczania miasta. Miechów 4 II 1947 r., s. 281 – 282.

Dane te wskazywałyby więc, że na jeden budynek mieszkalny w Miechowie tuż po II wojnie światowej przypadało ponad dwanaście osób, gdyż w samym mieście mieszkało wtedy 6872 ludzi⁷⁰⁷. Ilość budynków oraz liczbę mieszkańców potwierdza inny dokument, dotyczący wywozu śmieci z Miechowa z lutego 1947 r. Dwa lata po wyzwoleniu Miechowa, miasto zamieszkiwało 7032 ludzi, a liczba „nieruchomości” w mieście wynosiła 569⁷⁰⁸.

⁷⁰⁷ AP Kr, UW Kr II – 347, Ilościowe zestawienie i terytorialne rozmieszczenie ludności powiatu miechowskiego., s. 107.

⁷⁰⁸ AP Kr, UW Kr II – 3591, Ankieta dotycząca oczyszczania miasta., Miechów 4 II 1947 r., s. 281 – 282.

W całym powiecie miechowskim na początku 1947 r. było 14121 mieszczan. Połowa z nich mieszkała w Miechowie, pozostali w Proszowicach i Słomnikach. Powiatowy Urząd Bezpieczeństwa Publicznego wydzielił kilka grup społecznych dla ludzi nie trudniących się rolnictwem w skład, których wchodziło 6555 osób. Grupami tymi byli robotnicy, rzemieślnicy, inteligencja i handlarze. Na początku 1947 r. liczba tych osób nie przekroczyła połowy liczby wszystkich mieszczan z powiatu. Przy analizie tych danych należałoby jednak brać również pod uwagę to, że nie wliczano do tych grup osób niepełnoletnich, uczęszczających do szkół oraz większości kobiety, które w tym czasie mogły być zaliczane najwyżej do grupy inteligenckiej, z racji pełnienia zawodu nauczycielki lub sekretarki w urzędzie⁷⁰⁹. Należy także pamiętać o mieszkańcach nie parających się jakimkolwiek zawodem z powodu swojego podeszłego wieku.

Młodzież ucząca się w ówczesnych szkołach powszechnych mogła wybrać jedną z pośród 141 placówek. Dalszą edukację mogła kontynuować, w którymś z 3 gimnazjów. Mimo tak niewielkiej ilości gimnazjum naukę w nich pobierało na początku 1947 r. 1200 uczniów. Do szkół powszechnych uczęszczało 9879 uczniów. Łącznie na 11079 uczniów przypadło zaledwie 383 nauczycieli, czyli prawie 29 dzieci na jednego⁷¹⁰. Najętej bo ponad 2000 osób należała do grupy rzemieślniczej. Znacząca część stanowili także robotnicy. Najmniej miało być Inteligentów i Handlarzy, choć obie grupy przekraczały 1300 „członków”.

Tabela 24: Liczebność grup społecznych wydzielonych przez Powiatowy Urząd Bezpieczeństwa Publicznego w Miechowie w styczniu 1947 r.

Grupa społeczna	Ilość osób należących do grupy społecznej
Robotnicy	1700 osób
Rzemieślnicy	2119 osób
Inteligencja	1394 osób
Handlarze	1342 osób
Razem	6555 osób

⁷⁰⁹ IPN Kr, 019/3, PUBP, Miechów 24 I 1947 r., s. 64 – 65.

⁷¹⁰ Ibidem.

Źródło:

IPN Kr 019/3, PUBP, Miechów 24 I 1947 r., s. 64 – 65.

Ówczesny powiat miechowski to jednak przede wszystkim wsie, których było 294. Żyło w nich według danych Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego na początku 1947 r. 139721 osób z całej populacji, w skład, której wchodziło jeszcze 14121 mieszczan. Władze „bezpieczeństwa” podzieli ludność rolniczą miechowskiego na siedem grup, ze względu na posiadaną powierzchnię ziem uprawnych, uwzględniają tym samym tylko ich właścicieli. Zakwalifikowano do tych grup niespełna 30000 osób⁷¹¹. Najwięcej w powiecie miechowskim bo blisko połowa rolników posiadała pola nie mniejsze niż 2 hektary i nie większe niż 5 hektarów. Jedna trzecia wszystkich rolników miała jednak pola mniejsze niż 2 hektary. Na uwagę zasługuje jeszcze kilkunastoprocentowa grupa posiadającą ziemię do 7 hektarów. Dowodzi to temu, że rolnicy w powiecie miechowskim posiadali w przeważającej liczbie gospodarstwa średnie i małe.

Tabela 25: Stosunek wielkości gospodarstw rolnych do liczby ich właścicieli w powiecie miechowskim w styczniu 1947 r.

Wielkość gospodarstwa	Liczba właścicieli gospodarstw	Procent właścicieli gospodarstw
do 2h	9515 osób	32.49%
od 2h do 5h	13550 osób	46.27%
od 5h do 7h	3841 osób	13.12%
od 7h do 10h	1836 osób	6.26%
od 10h do 15h	432 osób	1.48%
do 15h do 20h	76 osób	0.26%
od 20h do 50h	34 osób	0.12%

⁷¹¹

Ibidem.

Razem:	29284 osób	100.00%

Źródło:

IPN Kr 019/3, PUBP Miechów 24 I 1947 r., s. 64 – 65.

Stan gospodarki i kontyngenty

„Sytuacja gospodarcza pow. miechowskiego, przedstawia się w zasadzie dobrze, z racji tej, że powiat ten, jest to typowo rolniczy powiatem, w dodatku posiada dobre grunta. Gorzej trochę przedstawia się sprawa w mieście. Zaopatrzenie ludności pracującej nadal pozostawia jeszcze duże braki i jest nie wystarczające, by ludność pracującą zabezpieczyć [w] minimum wyżywienia na podstawie kartek żywnościowych. Ceny artykułów pierwszej potrzeby kształtują się w dużym odchyleniu i tak zboże, ziemniaki w porównaniu do innych powiatów kształtują się przeciętnie o 50% niżej, natomiast tłuszcz i nabiał utrzymują na tej samej wysokości, albo i wyżej. Zakłady przemysłowe w postaci młynów, gorzelnii jakie istnieją w naszym powiecie są uruchamiane i pracują dla ludności tutejszego powiatu Ostatnio dał się zauważyć brak węgla, co jeżeli tak dłużej potrwa może odbić się ujemnie na warsztaty przemysłowe i piekarnie. Cena węgla na wolnym rynku, przekracza już cenę 200 zł, że jeden metr po cenach reglamentowanych trudno otrzymać, to na wolnym rynku jest go pod dostatkiem⁷¹².” Tak kształtowała się sytuacja powiatu pod koniec pierwszego roku po wojnie. Pozornie wydawało się, że położenie ludności jest zadowalające, zważywszy na krótki czas od zakończenia działań wojennych.

Jednak funkcjonowanie powiatu było utrudnione, gdyż żywność i majątek ruchomy, jaki pozostawili wycofujący się Niemcy w spółdzielniach i przedsiębiorstwach na terenie powiatu, rozkradła miejscowa ludność lub zajęła Armia Czerwona. „I tak w placówkach skupu zbóż i ziemniaków powiatowej spółdzielni rolniczo – handlowej w Miechowie i na terenie powiatu pomimo wszelkich z naszej strony [starosty] starań, Armia Czerwona nie oddała nam około 500 ton zboża chlebowego i pastewnego, o czym donieśliśmy do urzędu wojewódzkiego w Krakowie⁷¹³.”

⁷¹² IPN Kr, 019/1, PUBP, Miechów 2 XI 1945 r., t. 9, s. 3 – 7.

⁷¹³ AP Kr, UW Kr II – 347, Sprawozdanie z działalności referatu aprowizacji i handlu przy starostwie powiatowym., Miechów 29 I do 23 III 1945 r., s. 57 – 59.

Na początku organizowania tymczasowych władz na terenie Miechowa powstały, a raczej na nowo rozpoczęły działalność powiatowa spółdzielnia rolniczo – handlowa i związek gospodarczy spółdzielni „Społem”⁷¹⁴. Działania te miały na celu doprowadzić życie codzienne mieszkańców powiatu i miasta Miechowa do stanu normalności. Choć walki na terenie powiatu miechowskiego ustały w połowie stycznia 1945 r. ludność dalej odczuwała skutki toczącej się wojny. Bardzo uciążliwa dla społeczeństwa była akcja ściągania świadczeń rzeczowych, przede wszystkim zboża dla wojska. Natomiast dla władz była to sprawa tak istotna, że starosta powiatu w maju 1945 r. spóźnił się w złożeniu sprawozdania, tłumacząc się przełożonym właśnie nadmiarem pracy przy ściąganiu kontyngentów od miejscowej ludności⁷¹⁵. „Wobec oporu ludności i procentowo zbyt małych efektów przy ściąganiu kontyngentów [...] starosta ucieka się do radykalnych środków jak aresztowania opornych, zabierania bydła, zamykania młynów, konfiskaty środków żywności”⁷¹⁶.

Członkowie władz administracyjnych, wywodzących się z PPR sami stwierdzili pod koniec pierwszego kwartału 1945 r., że sytuacja gospodarcza w powiecie miechowskim jest zła. Powodem tego miałyby być właśnie ogólnie znienawidzone już przez ludność kontyngenty, których większość przesyłano dla Armii Czerwonej mimo końca wojny. Administracja powiatowa zmieniała swoje nastawienie i apelowała o zmniejszenie zobowiązań, gdyż przewidywała, że „powiat zostanie bez zbóż chlebowych i pastewnych”⁷¹⁷.

Inne zdanie na ten temat miała miejscowa służba „bezpieczeństwa”. Dla niej ściąganie świadczeń rzeczowych nie powodowało strat dla rolników i mogło w razie konieczności osiągnąć większe tempo. „Świadczenia rzeczowe do dnia dzisiejszego [2 XI 1945 r.], przeciętnie licząc były oddane około w 35%. Są gminy, które oddały dużo więcej od przeciętnego procentu, a są które o dużo mniej. Jednak specjalnej tendencji do nie oddawania kontyngentu nie stwierdzono poza wyjątkami. Dotychczasową opieszałość w [oddawaniu] świadczeń rzeczowych, tłumaczyć należy nawałem prac jesiennych, jak: kopanie i sianiem i młocką, które to roboty muszą być wykonane. Po zebraniu ogólnym wójtów i sołtysów w starostwie w sprawie świadczeń rzeczowych i po wysłaniu w teren powiatu 5 grup i naszego urzędu, celem przyspieszenia oddawaniu kontyngentu, należy się spodziewać wzmożonego napływu świadczeń rzeczowych do punktu zsyków. Grupy nasze, które powróciły 31 X 1945 r. z terenu, przywiozły meldunki zadowolające. W terenie nie stwierdzono specjalnie agitacji przeciw oddawaniu świadczeń rzeczowych, jak również i specjalnych niechęci, za małymi wyjątkami.

⁷¹⁴ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 V 1945 r.

⁷¹⁵ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdania sytuacyjne starosty., Miechów 14 V 1945 r.

⁷¹⁶ AP Kr, UW Kr II – 347, Sprawozdanie lustracyjne starostwa powiatu miechowskiego., Miechów 20 IV 1945 r., s. 461 – 469.

⁷¹⁷ AP Kr, UW Kr II – 347, Sprawozdanie z działalności referatu aprowizacji i handlu przy starostwie powiatowym., Miechów 29 I – 23 III 1945 r., s. 57 – 59.

Aresztowaliśmy jednego gospodarza, który posiadał 20 mórg pola, a który dotychczas nie oddał kontyngentu. Rozmowy jakie zostały przeprowadzone przez naszych pracowników w terenie z wójtami i sołtysami szykują dobre nadzieje, gdyż wójtowie i sołtysi przyrzekli, iż w najbliższych dniach świadczenia rzeczowe oddane będą w 100%⁷¹⁸.”

Kontyngenty dla wojska były ściągane bezwzględnie. Spowodowało to odzew miejscowej ludności. Nieznani dla ówczesnych władz „sprawcy” wydali na potrzeby miejscowej ludności „odezwę” w formie gazetki. Jedną z nich przechwycili funkcjonariusze UB. Jej treść przedstawia skrajne opinie na temat dostaw dla żywności dla armii. Odezwa ta miała z pewnością nakłonić rolników z powiatu miechowskiego do nieposłuszeństwa w stosunku do władzy. Był to jedyny sposób do wyrażenia swojej niechęci nie narażając się na groźbę kary.

Treść odezwy: „Najważniejszym problemem obecnej chwili stało się oddawanie świadczeń rzeczowych przez rolnika „rzekomo” na wyżywienie mas pracujących w miastach. Tymczasem ekspozycja Rządu Radzieckiego, Rząd Jedności Narodowej, wydał w tej sprawie wiele zarządzeń, mających przyspieszyć zrealizowanie tego planu. W postępowaniu swym nie zawahał się nawet wysłać w teren ekspedycji karnych, z ciemnych pacholców, oraz wszelkiego autoramentu zbrodniarzy i kryminalistów, noszących szumne imię funkcjonariuszy Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego. Zbiry te udając się na wieś, nie różnią się w swoim postępowaniu niczym od hitlerowskich zbrodniarzy, a wielu wypadkach nawet ich przewyższając. Niejeden z nich zapewne służył w kadrach gestapowskich i dlatego przeszedł doskonałą szkołę, potrafi fachowo ich naśladować w grabieży.

Chłop Polski jednak, zahartowany pięcioletnią walką o byt z najeźdźcą germańskim, zrozumiał istotę rzeczy i stawia odważnie czoło wysłannikom żydowsko – bolszewicki.

Chłop Polski doskonale wie on, że od trzech miesięcy ludność miast nie dostała ani kawałka chleba na kartki, pomimo, że kontyngent w 50 % zostały już wymuszony.

Chłop Polski wie, że zboże jego ładowane jest w wagony i odchodzi na wschód do magazynów Związku Radzieckiego.

Rolnicy. Mający na uwadze przyszłość narodu Państwa Polskiego, stańcie na poziomie zadania. Czasy okupacji germańskiej zahartowały nas w walce o słuszną sprawę. Okupacja bolszewicka nie może osłabić w was ducha. Nie ustawiajcie w walce ani na chwilę. Nieście wysoko i dumne wasze zielone sztandary z wizerunkiem Matki Boskiej. Nie dajcie się ściągnąć na lep propagandy komunistycznej. Nie dokładajcie cegieł do budowy 17 Polski Republiki Radzieckiej. Organizujcie się w szeregach waszego polskiego stronnictwa i krocicie

⁷¹⁸ IPN Kr 019/1, PUBP, Miechów 2 XI 1945 r., t. 9, s. 3 – 7.

odważnie naprzód, a za wami pójdzie poza nieliczną garstką zaprzańców cały naród⁷¹⁹.” Jednak ulotki, nawet o tak skrajnej treści nie mogły wzbudzić w rolnikach chęci do nieposłuszeństwa względem władzy, gdyż ta dysponowała aparatem represyjnym, który skutecznie ściągał wszelkie nakładane na miejscową ludność świadczenia. Ściągano je nawet stosując każde środki, nawet przymusu bezpośredniego i aresztowań.

Dzięki tej praktyce PUBP w Miechowie odnosił sukcesy przy ściąganiu zaległych należności. „Do dnia dzisiejszego [1 I 1946 r.] tj. za 10 dni przybyło więcej świadczeń rzeczowych i prawdopodobnie zboże przekroczyło już 50%, a i inne [artykuły] też jest większy procent. Urząd nasz wydatnie brał udział w sprawie świadczeń rzeczowych przez zabezpieczenie punktów zsypu w okresie dwóch tygodni, kiedy było największe nasilenie oddawania świadczeń rzeczowych. Poza tym, przez jeden tydzień 7 grup było wysłanych w cały powiat w celu wywarcia nacisku na opornych i skontrolowanie przebiegu składania świadczeń rzeczowych. Akcja nacisku z naszej strony na opornych trwa w dalszym ciągu przez funkcjonariuszy naszej 4, 5, 6 sekcji. W wyniku tej akcji było zatrzymanych 22 ludzi opornych. Po podpisaniu zobowiązania, że w terminie oddadzą świadczenia rzeczowe zostali zwolnieni. Wszyscy Ci świadczenia oddali, czyli zobowiązania dotrzymali. Poza tym inspektor świadczeń rzeczowych zarządził w 3 wypadkach przymusowe wymłócenie co w dużym stopniu przyczyniło się do aktywniejszego oddawania świadczeń rzeczowych. Z powodu małej [ilości] pracowników jakie posiada nasz urząd celem szybkiego nacisku jednocześnie w całym powiecie porozumiałem się z Komendantem Powiatowej Milicji Obywatelskiej, który rozkazał gminnym posterunkom MO by zaraz po nowym roku przystąpiły do energicznego działania w sprawie świadczeń rzeczowych. W tym celu posterunki gminne MO mają poświęcić kilka dni wyłącznie celem nacisku na oddanie świadczeń rzeczowych. Na terenie gminy miechowskiej tą akcją przeprowadzamy własnymi siłami, którą już rozpoczęliśmy przed świętami. Akcja ta daje dobre rezultaty, gdyż w pierwszych dniach stycznia rezultatem jej będzie, że gmina Miechów złoży pozostałości ziemniaków, które w poszczególnych wypadkach składały się z kilkukilogramowych zaległości, ale w sumie z całej gminy przekraczały przeszło 50 ton⁷²⁰.”

Zaopatrzenie

Kontyngenty to nie jedyna bolączka, jaka dotknęła w tym okresie zwykłych ludzi z powiatu miechowskiego. Władze jednak nie były nastawione jedynie na wyzysk „rolniczego

⁷¹⁹ IPN Kr, 019/2, PUBP, Miechów 17 II 1946 r., t. 9, s. 4 – 5.

⁷²⁰ IPN Kr, 019/2, PUBP, Miechów 1 I 1946 r., t. 9, s. 18.

zaplecza województwa”, jakim była ziemia miechowska. Staraly się też pomagać, stąd najbardziej potrzebującym rozdzielano różne potrzebne towary. „W drugim etapie pracy zaopatrzone ludność w karty żywnościowe na miesiąc marzec i wydano pełne ilości zbóż na chleb, wydano cukier i marmeladę⁷²¹ oraz zaopatrzone [w] mięso i tłuszcz MO, Urząd Bezpieczeństwa oraz RKU [Rejonowa Komenda Uzupełnień], zaznacza się, że ilość ludzi, która korzysta z przydziałów żywności wynosi 53000⁷²² osób”⁷²³.

W powiecie miechowskim znajdowały się też trzy miasta. Poza Miechowem były to Proszowice i Słomniki. Nowa władza nie mogła żądać od mieszkańców miast zboża czy mięsa dla walczącej armii. Jednak i mieszkańców miasta czekały duże trudności. W Miechowie i w całym powiecie na początku 1945 r. występowały braki w dostawie elektryczności. „Starostwo⁷²⁴ spodziewa się, że w najbliższych dniach [dokumenty z kwietnia 1945 r.] prąd elektrowni jaworznickiej będzie doprowadzony do Miechowa⁷²⁵.” Władze już miesiąc po wyzwoleniu zorganizowały „referat powierniczy i odszkodowań wojennych”, do którego należało m. in. ściąganie w miastach czynszów i wypłacanie odszkodowań wojennych. Referat zajął się też porządkami w mieście i oceną zniszczeń wojennych⁷²⁶.

Komendant Powiatowego Urząd Bezpieczeństwa Publicznego w Miechowie pod koniec 1945 r. uspakajał swoich zwierzchników i oznajmiał w raportach, że sytuacja jest ogólnie dobra, występują braki w zaopatrzeniu, ale problem nie wymagał ingerencji władz wojewódzkich. Natomiast w tym samym czasie starosta miechowski w swych sprawozdaniach stwierdzał, że aprowizacja jest niewystarczająca, a „ceny żywności, obuwia i materiałów tekstylnych idą w górę”⁷²⁷. Dla porównania według danych starosty ceną węgla wynosiła 200 zł za 100 kg, a cena „2 kg ciemnego chleba razowego [wynosiła] od 20 – 30 zł”⁷²⁸.

Urząd Bezpieczeństwa odnajdywał w tej sytuacji winnego, jaki byli „spekulanci”. Na nich spadała wina za nieumiejętne decyzje gospodarcze. „Ceny na wolnym rynku poza chlebem i mąką kształtują się w naszym powiecie znacznie wyżej jak gdzie indziej, przeciętnie od 20% do 50%. Przyczyną tego jest duży wywóz, który w większości znajduje się rękach

⁷²¹ Zachowałem ówczesną pisownię.

⁷²² Wielkości tej nie zdołałem potwierdzić w innych dokumentach, podejrzewam, że chodziło o 5300 osób.

⁷²³ AP Kr, UW Kr II – 347, Sprawozdanie z działalności referatu aprowizacji i handlu przy starostwie powiatowym., Miechów 29 I do 23 III 1945 r., s. 57 – 59.

⁷²⁴ Więcej o funkcjonowaniu starostwa miechowskiego i innych władz patrz w: maszynopis pracy licencjackiej, Przemysław Szlosek „Życie polityczne i społeczne ziemi miechowskiej w pierwszych latach po II wojnie światowej (1945 – 1950).”, Kraków 2010 r.

⁷²⁵ AP Kr, UW Kr II – 347, Sprawozdanie referatu I organizacyjnego miechowskiego starostwa powiatowego., Miechów 3 IV 1945 r., s. 15 – 17.

⁷²⁶ AP Kr, UW Kr II – 347, Sprawozdanie z działalności referatu powiernicze i odszkodowań wojennych., Miechów 23 III 1945 r., s. 79.

⁷²⁷ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 XI 1945 r.

⁷²⁸ Ibidem.

spekulantów⁷²⁹. Ceny rosły w górę, urzędnicy narzekali na swoje płace. Zwykli mieszkańcy byli jeszcze gorszej sytuacji. W lutym 1946 r. „1 kg mąki [kosztował] 50 zł, 1 kg masła [kosztował, aż] 400 zł, 1 kg słoniny [kosztował] 360 zł, 1 kg mięsa [kosztował] 200 zł⁷³⁰”. W kwietniu tego roku cena 1 kg masła podskoczyła do 600 – 650 zł, ceny mąki i mięsa były stałe, 50 zł za 1 kg mąki i 200 zł za 1 kg mięsa, ale za 1 jajko trzeba było zapłacić 8 zł⁷³¹. Poprawę sytuacji władze zapowiadały w po zniesieniu w czerwcu 1946 r. ciężącego na ludność obowiązku oddawania świadczeń rzeczowych, kontyngentów dla armii, mimo to poprawa nie nastąpiła. Na dodatek starosta informował o kolejnej wyższo cen za masło, słoninę i wyroby mięsne⁷³². Kontyngenty zostały zlikwidowane, lecz wkrótce władze zarządziły ściąganie niektórych podatków w naturze.

Nie dziwi, więc fakt, że zdarzył się kradzież żywności, a nawet napady na mleczarnie. Jednak każdy napad rabunkowy służył również jako pretekst do szkalowania „podziemia”. „Dnia 19 XII 1945 r. o godzinie 19 wieczorem wpadło 4 osobników uzbrojonych w krótką broń do mleczarni Sławoce, która znajdowała się w Miechowie i zabrali 70 kg masła i udali się w stronę wsi Poradowa⁷³³. Po napadzie w mleczarni zostaliśmy zawiadomieni i udali się w pościg za bandą konno i pieszo, tak z tym że funkcjonariusze PUBP Miechów udali się konno [...] i ujęli jednego bandytę [...], który podczas okupacji niemieckiej należał do organizacji AK pełniąc służbę w żandarmerii AK i podczas ujawniania również się ujawnił, lecz nadal dokonywał rabunkowych z bronią w rękę i podczas pościgu odebrano 34 kg masła, a reszta bandytów uciekła⁷³⁴.” Ceny mąki przez pierwsze miesiące 1947 r. był stałe, tak ja słoniny czy mięsa czego nie można powiedzieć o cenie masła. Wzrosła ona wyraźnie wiosną 1947 r.

Tabela 26: Ceny mąki, masła, mięsa i słoniny na początku 1946 r.

Artykuły (1 kg)	Ceny artykułów		
	4 III 1946 r. (luty)	3 IV 1946 r. (marzec)	2 V 1946 r. (kwiecień)
Mąka	50 zł	55 zł	50 zł
Masło	400 zł	400 zł	600 – 650 zł
Mięso	200 zł	200 zł	200 zł

⁷²⁹ IPN Kr 019/1, PUBP, Miechów 1 I 1946 r., t. 9, s. 17 – 18.

⁷³⁰ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 4 III 1946 r.

⁷³¹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdania sytuacyjne starosty., Miechów 2 V 1946 r.

⁷³² AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdania sytuacyjne starosty., Miechów 4 X 1946 r.

⁷³³ Obecnie powiat miechowski, województwo małopolskie.

⁷³⁴ INP Kr, 019/1, PUBP, Miechów 28 XII 1945 r., t. 9, s. 16.

Słonina	360 zł	360 zł	-
---------	--------	--------	---

Źródło:

AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdania sytuacyjne starosty w Miechowie 4 III 1946 r., 3 IV 1946 r., 2 V 1946 r.

Władze próbowały obarczyć „opłakany stan aprowizacji” w mieście również zimową aurą i trudnościami komunikacyjnymi. „Szczególnie daje się we znaki brak chleba, tłuszczów oraz węgla, co wpłynęło na poważną zwyżkę cen tych artykułów. Ludność pracująca dotąd nie otrzymała chleba na kartki żywnościowe i zmuszona jest kupować chleb po wygórowanych cenach paskowych, które w stosunku do poborów są nadmiernie wysokie⁷³⁵.” Miechowianie jeszcze na początku okresu żniw w 1946 r. wciąż żywili urazę do władzy. „Ludność powiatu miechowskiego unosi stale wnioski, jednocześnie mówiąc wszędzie, że zboże powinno być przemielone na niższy procent, ponieważ nie mają z czego chować inwentarza, przy takim procencie przemiału jaki teraz jest. Mówią, że do referendum miało tylko tak być a okazało się, że po referendum jeszcze większe dociśnienia co do przemiału zboża⁷³⁶.”

Na początku drugiego kwartału 1947 r. władze w Miechowie rozpoczęły silniejsze starania w celu poprawiania sytuacji bytowej mieszkańców. Z dumą donoszono, że sytuacja ta poprawiała się i spełniano większość założeń. „W kwietniu rozdzielono towary za marzec, a przydział żywności zostały zrealizowane, z wyjątkiem przydziału na węgiel, który nadal jest niedostateczny. Zmniejszyła się liczba uprawnionych do aprowizacji kartkowej, prawo to stracili pracownicy gminni i emeryci. Obywatele ci czują się pokrzywdzeni i rozgoryczeni. Z braku mąki żytniej nie wypiekano chleba, lecz wydawano ekwiwalent w mące pszennej 80%”⁷³⁷. Kolejne miesiące przynosiły ponoć poprawę. W maju wydano 80% mąki pszennej, 90% drożdży, cukier, mydło toaletowe oraz na „karty dziecięce” z miesiąca marca wydano po 10 dag kakao. Mimo wszystko stwierdzano, że „klasa pracownicza w dalszym ciągu cierpi braki w aprowizacji po cenach urzędowych. Wśród klasy pracującej panuje niezadowolenie⁷³⁸.”

⁷³⁵ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 IV 1947 r.

⁷³⁶ IPN Kr, 019/1, PUBP, Miechów 8 VIII 1946 r., t. 7, s. 63.

⁷³⁷ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdania sytuacyjne starosty., Miechów 5 V 1947 r.

⁷³⁸ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdania sytuacyjne starosty., Miechów 5 VI 1947 r.

W tym samym czasie PUBP donosiło o nieprzychylnych opiniach ludności powiatu miechowskiego, nie tylko na tematy gospodarcze. „Ostatnio wśród ludności daje się odczuć niezadowolenie a to z powodu wysokich cen na materiały tekstylne, gdyż ludność spodziewała się lepszej poprawy życia. Natomiast krążą pogłoski, że pieniądze będą zmieniane, przez co spekulanci wykorzystują ludność. Również krążą wersje o konferencji moskiewskiej, że do porozumienia nie dojdą i przedstawiciele mocarstw rozjadą się z niczym, bo Anglia nie zgodzi się na to co Rosja będzie dyktować, przez co może dojść do wojny pomiędzy Anglią a Rosją. Dalej, da się odczuć niezadowolenie wśród ludności z powodu braku taboru kolejowego na przewożenie węgla. Przeważnie takie niezadowolenie jest na kolejnictwie, że do przewożenia węgla brak wagonów a po stacjach trzyma się po dwa miesiące wagony puste, jak na przykład na stacji kolejowej w Słomnikach, osiem wagonów pustych przez dwa miesiące stało na torze ślepym. Przez co ujemnie wpływa na Partię Bloku Demokratycznego⁷³⁹.”

Nadzieja jaką miała odczuwać miejscowa ludność w kolejnych tygodniach okazała się jedynie życzeniem miejscowych władz i służby „bezpieczeństwa”. Między miechowianami wciąż krążyły te same plotki i obawy i nic nie wskazywało na ich zmianę. „Wśród społeczeństwa, a przede wszystkim w ośrodkach wiejskich krąży pogłoska, że Rząd Sowiecki robi nowe polskie pieniądze, za które wykupuje żywność jak: zboże, węgiel, a przede wszystkim wyroby włókiennicze i wywozi do swojego kraju, a w Polsce będzie głód i bieda. Rolnicy nieświadomi zachowują zboże, co jest powodem zwyczajki cen. Na tutejszym terenie zaczynają bandy swoją działalność, przez dokonywanie napadów rabunkowych na poszczególnych zamożniejszych gospodarzy, jak również krąży pogłoska wojnie, która ma być w jesieni [1947 r.]⁷⁴⁰”

Mieszkańcy powiatu miechowskiego odczuwali poważnie problemy gospodarcze kraju. Większość z nich utrzymywał się z produkcji rolnej, co nie zapewniało im przy wysokich cenach innych produktów spokojnej egzystencji. "W ostatnim okresie dało się odczuć pewne rozgoryczenie z powodu nie wpływania władz na zwyczajkę cen artykułów przemysłowych, które w stosunku do artykułów produkowanych przez rolnika są nadmiernie wysokie. Odbija się wśród społeczeństwa pogłoska, że będzie dewaluacja względnie wymiana pieniędzy, czego jest następstwem ucieczki od gotówki i zmożony popyt na towary⁷⁴¹.” Jednak według władz poza obawami ludność powiatu miechowskiego miała nadzieje na poprawę sytuacji. Wierząc w działania władz państwowych. „Ludność tutejszego powiatu oczekuje w najbliższym czasie wyników, z mowy ministra Minca, gdyż takie pociągnięcia mogą zlikwidować drożyznę

⁷³⁹ IPN Kr, 019/1, PUBP, Miechów 21 III 1947 r., t. 9, s. 70 – 73.

⁷⁴⁰ IPN Kr, 019/1, PUBP, Miechów 17 V 1947 r., t. 9, s. 98 – 99.

⁷⁴¹ IPN Kr, 019/1, PUBP, Miechów 12 V 1947 r., t. 9, s. 89 – 91.

i spekulacje. W dalszym ciągu wśród ludność obiega pogłoska, że wojna w jesieni w bieżącym roku jest nieunikniona jak również krąży pogłoska, że rząd zniósł świadczenia rzeczowe to na ich miejsce włożył duże podatki ażeby chłop nie mógł pracować na roli i żaby sam chciał kołchozów. Jak również krąży pogłoska, że będzie dewaluacja pieniądza⁷⁴².”

Miechowianie już w połowie 1947 r. mieli myśleć, postępować i wyrażać się tak jak oczekiwała tego ówczesna władza. Tak przynajmniej członkowie tej władzy opisywali postawy miechowian w swych raportach. „Obecnie wśród ludności uwidacznia się zainteresowanie, jaki wynik da walka ze spekulacją i czy ceny artykułów tak spożywczych jak i przemysłowych zniżą się ażeby się zrównały mniej więcej z zarobkami ludzi pracy i z zainteresowaniem patrzają na obniżenie się cen wolnorynkowych i z nadzieją, że nareszcie poprawi się byt ludzi pracy. Natomiast spekulanci zaczynają szemrać w dalszym ciągu pomiędzy sobą, że rząd obecny chce zlikwidować handel prywatny, że nie będzie targów wolnorynkowych [...] Narzekają również, że w polu jest zboże liche, że nie mogli na wsi nigdzie kupić nawozów sztucznych, że w spółdzielnie związku Samopomocy Chłopskiej nie działają na odpowiednim poziomie⁷⁴³.”

Dodatkowe problemy przyniosła sama natura. Nowy starosta, bo właśnie w lipcu 1947 r. Miechów otrzymał nowego starostę – Jana Koniecznego, zakomunikował swym przełożonym w raportach, że w całym powiecie panuje susza, a sytuację nazwał wręcz katastrofalną. Opadów deszczu nie notowano od maja. Zboża dojrzewały przedwcześnie, co powodowało mniejsze zbiory, a „w niektórych miejscach żadnych pokosów”⁷⁴⁴. „Już teraz można przewidywać brak słomy, która jest podstawą obornika i stanowi znaczny procent w karmieniu inwentarza, analogicznie, jeśli chodzi o paszę. Pokos koniczyny [...], siana można uznać za przepadły. Pastwiska wysuszone, rolnicy muszą zużywać zapasy zimowe”⁷⁴⁵. Ta sama klęska dotknęła również uprawę ziemniaków. Skutkiem suszy i braku paszy było masowe wyzbywanie się trzody chlewnej przez rolników i spadek cen mięsa, ale wzrost cen mleka.

Władze nazywając susze klęską oraz katastrofą nie wyolbrzymiały stanu faktycznego. W powiecie miechowskim na około 170000. mieszkańców około 155000 mieszkało na wsiach, a i mieszcianie trudnili się w dużej części rolnictwem. Powiatowi nazywanemu jeszcze przed dwóch laty „spichlerzem całego województwa”, groziła klęska głodu. Nakładało to się na i tak bardzo ciężką sytuację aprowizacyjną i brak artykułów pierwszej potrzeby. Susza spowodowała niskie plony, rolnicy pozbywając się zwierząt tracili też możliwość wytwarzania

⁷⁴² IPN Kr, 019/1, PUBP, Miechów 31 V 1947 r., t. 9, s. 96 – 97.

⁷⁴³ IPN Kr, 019/1, PUBP, Miechów 20 VI 1947 r., t. 9, s. 117.

⁷⁴⁴ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty., Miechów 5 VIII 1947 r.

⁷⁴⁵ Ibidem.

obornika, a o nawozy sztuczne było bardzo trudno. Co ciekawe cena masła wynosiła w tym czasie 350 zł za 1 kg, kiedy to przed rokiem była dwukrotnie wyższa. Jednak już pod koniec roku wzrosła do 600 zł za 1 kg. Ser kosztował 90 zł za 1 kg, za jedno jajko należało zapłacić 10 zł.

We wrześniu oszacowano straty innych roślin. Ucierpiały owoce, szczególnie zbiory jabłek był niepomysłne, a owoce „drobne i robaczywe”. Liście tytoniu „krótkie i cienkie”, a ceny płacone przez Państwowy Monopol Tytoniowy niskie. Skutki ciężkiej zimy i letniej suszy powodowała w dalszych miesiącach kontynuacje masowych wyprzedaży trzody chlewnej. Produkcja mleka pod koniec 1947 r. spadła o 50%⁷⁴⁶, a cena masła podskoczyła do 730 zł za 1 kg⁷⁴⁷. Za ciekawostkę może również uchodzić, informacja z grudnia 1947 r., kiedy to władza odnotowała, że miejscowej ludności „wydano zaległe przydziały śledzi za paździenik i filetów rybnych za listopad”⁷⁴⁸.

Według Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego wszystkie dotychczasowe problemy gospodarcze sprawiły, że moralne miechowian bardzo podupadły. Tuż przed żniwami „wśród ludności tutejszego powiatu uwidacznia się wielkie przygnębienie a nawet wśród członków mniej aktywnych PPR, którzy mówią, że upłynęły dwa lata od chwili odzyskania niepodległości, a drożyzna na niektóre artykuły wzmogła się do 300% co jest złym objawem. Wśród ludności [dochodzi do] załamania duchowego a jeszcze zwłaszcza, że na terenie powiatu miechowskiego zamieszkuje ludność przeważnie rolnicza, która szybko ulega psychozie. Uwidacznia się ciche szemranie wśród ludności, a zwłaszcza w sprawie podatków tak dużych, które mają być płacone częściowo w naturze. Ludzie Ci mówią, że jest to zakładanie na wzór sowiecki, gdyż rząd tylko popiera przemysł, a rolnictwo ma się kierować ku upadkowi”⁷⁴⁹.

Po nieudanych żniwach 1947 r., poglądy rolniczego społeczeństwa powiatu miechowskiego wciąż były pesymistyczne. „Ostatnio wśród ludności tutejszego powiatu uwidacznia się wielkie przygnębienie, na co wpływa strona ekonomiczna, a to licze zbiory które są podstawą chłopu małorolnego [...], chłopci biedni uważają, że po wyborach do sejmu sytuacja ekonomiczna ukształtuje się i polepszy się byt dla rolnika, jednak teraz ulegają zwątpieniu gdyż artykuły przemysłowe są drogie i nie można ich urzędowo dostać a na wolnym rynku po cenie wygórowanej nie jest w stanie kupi. Drugim takim objawem jest podatek gruntowy, który ma być płacony częściowo w naturze po cenie urzędowej co uwidacznia się wśród robotników ciche szemranie, że z powrotem wracają świadczenia

⁷⁴⁶ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdania sytuacyjne starosty., Miechów 4 XII 1947 r.

⁷⁴⁷ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdania sytuacyjne starosty., Miechów 6 I 1948 r.

⁷⁴⁸ Ibidem.

⁷⁴⁹ IPN Kr, 019/1, PUBP, Miechów 20 VII 1947 r., t. 9. s. 132.

rzeczowe, tylko w innej formie oraz warunki atmosferyczne prowadzą rolnika do większej rozpacz i zwątpienia i podszeptom reakcji, gdyż reakcja wykorzystuje jak najdogodniejsze warunki do osłabienia ducha rolnika i obecnego ustroju demokratycznego⁷⁵⁰.” Jesień 1947 r. to również „ciągłe narzekania wśród rolników na duże podatki i inne powinności, a plony są nieurodzajne, w związku z całoletnią posuchą⁷⁵¹.”

Pierwsze miesiące 1948 r. to początek rozpraw władz powiatowych z punktami rozdzielczymi żywność i apel do władz wojewódzkich o pomoc w ich zdyscyplinowaniu, w kwestii wydawania takich produktów jak „kawa, herbata prawdziwa, mleko w proszku, których wydawać na kartki żywnościowe nie można, a których punkty rozdzielcze nie chcą nabywać z uwagi na zbyt wysoką ich cenę w stosunku do obecnej wartości artykułów spożywczych. W tej sytuacji niezbędna jest ingerencja Urzędu Wojewódzkiego, gdyż starosta nie ma żadnego prawa dysponowania tymi zapasami⁷⁵².” Jednak pierwsze miesiące 1948 r. to przede wszystkim wyraźna stabilizacja w dostawach produktów kartkowych. Wydawane były wszystkie i bez opóźnień, a nawet przed upływem wyznaczonych terminów, co nie zdarzało się wcześniej⁷⁵³.

Jednak do tych optymistycznych wieści władza dodała informacje o „katastrofalnym braku słomy”, odczuwalnym braku ziemniaków, owsa i paszy na rynku. „Gminy północno-wschodnie jako najbardziej nawiedzone posuchą zeszłoroczną muszą już kupować słomę po cenach paskowych albo pozbywać się bydła po niskich cenach, co może spowodować zwichnięcie równowagi gospodarczej [...] Ażeby, chociaż w minimalnej części zaradzić brakowi słomy i paszy, Samopomoc Chłopska sprowadza całymi pociągami słomę i prasowane siano z poznańskiego i ziem zachodnich⁷⁵⁴.”

Napiętą sytuację pogarszała decyzja władz państwowych o ściąganiu podatku gruntowego w naturze. Miejscowa ludność doświadczona już podobnymi świadczeniami na rzecz armii, zareagowała bardzo negatywnie na kolejną próbę wykorzystania ich pracy. „Według donosu informatora pseudonim «Wilk», który podaje, że czynniki reakcyjne wykorzystując przymus płacenia podatku gruntowego w naturze, starają się podsycać nieświadomą ludność, że obecny rząd zabiera chłopom zboże i wywozi do Rosji⁷⁵⁵.”

Głównym wiosennym problemem rolników zamieszkujących w 1948 r. powiat miechowski był brak nawozów sztucznych. „W związku z akcją siewną słychać ciągle

⁷⁵⁰ IPN Kr, 019/1, PUBP, Miechów 10 VIII 1947 r., t. 9, s. 139 – 141.

⁷⁵¹ IPN Kr, 019/1, PUBP, Miechów 29 IX 1947 r., t. 9., s. 162.

⁷⁵² AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdania sytuacyjne starosty., Miechów 6 II 1948 r.

⁷⁵³ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdania sytuacyjne starosty., Miechów 4 III 1948 r.

⁷⁵⁴ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdania sytuacyjne starosty., Miechów 5 IV 1948 r.

⁷⁵⁵ IPN Kr, 019/1, PUBP, Miechów 10 III 1948 r., t. 9, s. 243.

narzekania wśród rolników na brak nawozów sztucznych⁷⁵⁶.” Ronicy czuli się oszukiwani, pomijani i niedowartościowani. Zauważali, że rzeczywistość różni się od propagandy jaką w prasie czy radio przedstawiała ówczesna władza. „Informator pseudonim «Wilk» podaje że chłopci narzekają, że rolnictwo nie jest dostatecznie doceniane, że piszę się dużo w prasie o podniesieniu produkcji rolnej, o rozprowadzaniu nawozów sztucznych, lecz jednak realizacja tego słabo się objawia, a natomiast ściągają się duże podatki i to w zbożu⁷⁵⁷.”

Starania władz prawdopodobnie odniosły podobno sukces, gdyż w lecie 1948 r. rolnicy optymistycznie wypowiadali się o zbliżającym się czasie żniw. Wszystkie produkty były dostępne, a ich cena nie wzbudzała u władz niepokojów. Jaja, co prawda kosztowały 10 – 11 zł za 1 sztukę, a 1 kg sera 100 zł, ale nie były to ceny bardzo wysokie. Jedynie zbiory ziemniaków mogły być słabsze niż przewidywano. „Widoki na zbiory okazują się dobre, jednak słyszy się wśród rolników, że nie będzie dobrych zbiorów ziemniaków, które marnie się okazują na polach⁷⁵⁸. Apropozycja działa według władz bez zarzutu, co ciekawe o kłopotach rozpisywano się we wcześniejszych sprawozdaniach, a gdy wszystko działało już sprawnie, zamieszczano jedynie, krótkie lakoniczne wzmianki. Ceny produktów stabilizowały się mając lekką tendencję wzrostową, tak jak cena jaj, która wzrosła do 12 zł za 1 sztukę⁷⁵⁹. Żniwa 1948 r. okazały się udane, a powiat miechowski znów wrócił na pozycje „spichlerza województwa⁷⁶⁰.”

Październik 1948 r. to gwałtowny wzrost cen jaj 18 – 20 zł za jedną sztukę oraz masła 540 – 700 zł za 1 kg, ale pozostałe produkty spożywcze nie odnotowały gwałtownych zmian w swej cenie⁷⁶¹. Zaopatrzenie działało już tak sprawnie, że gdy w tym samym miesiącu w Miechowie zabrakło cukru, „kryzys [...] przy końcu miesiąca został zlikwidowany⁷⁶².” Ceny jaj i masła rosły, w listopadzie wynosiła 22 – 24 zł za 1 sztukę oraz 640 – 720 zł z 1 kg masła⁷⁶³. Koniec roku przyniósł stabilizację cen masła do 650 – 700 zł za kg oraz kolejny wzrost ceny jaj do 25 – 30 zł za sztukę⁷⁶⁴, spadek nastąpił z nowym rokiem do 16 – 20 zł za 1 sztukę⁷⁶⁵.

⁷⁵⁶ IPN Kr 019/1, PUBP, Miechów 31 III 1948 r., 10 IV 1948 r., 20 IV 1948 r. t. 9, s. 250, 254, 258.

⁷⁵⁷ IPN Kr 019/1, PUBP, Miechów 10 IV 1948 r., t. 9, s. 254.

⁷⁵⁸ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdania sytuacyjne starosty., Miechów 5 VII 1948 r.

⁷⁵⁹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdania sytuacyjne starosty., Miechów 4 IX 1948 r.

⁷⁶⁰ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdania sytuacyjne starosty., Miechów 5 X 1948 r.

⁷⁶¹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdania sytuacyjne starosty., Miechów 5 XI 1948 r.

⁷⁶² Ibidem.

⁷⁶³ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdania sytuacyjne starosty., Miechów 5 XII 1948 r.

⁷⁶⁴ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdania sytuacyjne starosty., Miechów 3 I 1949 r.

⁷⁶⁵ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdania sytuacyjne starosty., Miechów 6 II 1949 r.

Tabela 27: Ceny jaj i masła w Miechowie od czerwca 1948 r. do stycznia 1949 r.

Miesiąc	Cena masła za 1 kg	Ceny jaj za 1 sztukę
5 VII 1948 r. (czerwiec)	–	10 – 11 zł
4 IX 1948 r. (sierpień)	–	12 zł
5 XI 1948 r. (październik)	540 – 700 zł	18 – 20 zł
5 XII 1948 r. (listopad)	640 – 720 zł	22 – 24 zł
3 I 1949 r. (grudzień)	650 – 700 zł	25 – 30 zł
6 II 1949 r. (styczeń)	–	16 – 20 zł

Źródło:

AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdania sytuacyjne starosty w Miechowie 5 VII 1948 r., 4 IX 1949 r., 5 XI 1948 r., 5 XII 1948 r., 3 I 1949 r., 6 II 1949 r.

Pod koniec roku, (tj. w październiku 1948 r.) władza rozpoczęła wzmianki o działalności „Społecznej Komisji Kontroli Cen przy Powiatowej Radzie Narodowej w Miechowie”. Przeprowadzała ona kontrole w punktach sprzedaży, nie tylko prywatnych. Wyniki swoich prac przekazywała do Komisji Okręgowej w Krakowie lub PUBP w Miechowie⁷⁶⁶. Sytuacja była na tyle dobra i stabilna, że w listopadzie 1948 r. zniesiono reglamentację chleba⁷⁶⁷. Na początku 1949 r. zlikwidowano dział aprowizacji i zaprzestano wydawania kar żywnościowych⁷⁶⁸. Władza zajęła się, więc zwalczaniem nielegalnego handlu mięsem i tłuszczami, a także jakością produktów. „Jakość dostarczanych na rynek towarów nie nasuwała zastrzeżeń z wyjątkiem chleba z 65% mąki żytniej⁷⁶⁹.”

Początki okresu powojennego dla ludności Miechowa były bardzo trudne. Nie dość, że region był zniszczony i ograbiony przez okupanta i Armię Czerwoną oraz miejscową ludność, to na większość mieszkańców tego rolniczego powiatu nałożono kontyngenty rzeczowe dla wojska. Przez najcięższy okres powojenny towarzyszył ludziom kartki na żywność i wzrastające z każdym miesiącem ceny wolnorynkowe wszystkich towarów.

⁷⁶⁶ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdania sytuacyjne starosty., Miechów 5 X 1948 r.

⁷⁶⁷ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdania sytuacyjne starosty., Miechów 5 XII 1948 r.

⁷⁶⁸ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdania sytuacyjne starosty., Miechów 3 I 1949 r.

⁷⁶⁹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdania sytuacyjne starosty., Miechów 5 III 1949 r.

Władza administracyjna i PUBP miały na ten stan rzeczy wiele wyjaśnień, jeśli to nie „spekulanci” byli wini, to zawiniła zła pogodowa aura. Poprawa warunku życia miejscowej ludności miała nastąpić wiosną 1947 r., niestety lato tego roku przyniosło klęskę suszy. Wzrosły cen, zaczęło brakować żywności, Miechów stanął na krawędzi klęski głodu. Na domiar złego powiat już odczuwał skutki „bitwy o handel”. Zamykano kolejne prywatne przedsiębiorstwa, a o towar wolnorynkowy było trudniej niż kiedykolwiek. Pomoc z zewnątrz pozwoliła przetrwać ludności do kolejnych zbiorów, które okazały się szczęśliwe. Początek 1948 r. to początek trwałej stabilizacji cen i dostaw do Miechowa. Na przełomie lat 1948 i 1949 zakończono reglamentację chleba i zlikwidowano punkty aprowizacji, które nie były już konieczne. Rozpoczęła również działalność Społecznej Komisji Kontroli Cen. Ludność mogła przez chwilę znów żyć w spokoju.

Węgiel

Węgiel, to również towar „pilnej potrzeby” dla mieszkańców Miechowa czasów powojennych. W październiku 1945 r. „dał się zauważyć brak węgla, co jeżeli tak dłużej potrwa może odbić się ujemnie na warsztaty przemysłowe i piekarnie. Cena węgla na wolnym rynku, przekracza już cenę 200 zł, że jeden metr [100 kg], po cenach reglamentowanych trudno go otrzymać, to na wolnym rynku jest go pod dostatkiem⁷⁷⁰.”

Tabela 28: Ceny węgla w Miechowie od października 1945 r. do sierpnia 1947 r.

Miesiąc	Cena węgla za 100 kg
2 XI 1945 r. (październik)	200 zł
3 II 1946 r. (styczeń)	300 zł
6 XII 1946 r. (listopad)	400 zł
4 I 1947 r. (grudzień)	400 zł
4 II 1947 r. (styczeń)	500 zł
6 III 1947 r. (luty)	750 zł
5 VII 1947 r. (czerwiec)	550 zł
4 VIII 1947 r. (sierpień)	600 zł

⁷⁷⁰ IPN Kr, 019/1, PUBP, Raport sytuacyjny, Miechów październik 1945 r., t.9.

Źródło:

AP Kr, UW Kr II - 925, Sprawozdania sytuacyjne starosty w Miechowie 2 XI 1945 r., 3 II 1946 r., 6 XII 1946 r., 4 I 1947 r., 4 II 1947 r., 6 III 1947 r., 5 VII 1947 r., 4 VIII 1947 r.

Rok po wyzwoleniu Miechowa spod okupacji niemieckiej ceny węgla „na wolnym rynku” podskoczyły do 300 zł za kwintal, a węgla przydzielanego przez administrację nie było, co zgodnie przyznają zarówno funkcjonariusze UB jak i starosta⁷⁷¹. Mimo tego cena wciąż rosła. Dwa lata po wyzwoleniu była trzy razy większa niż w pierwszych miesiącach po wycofaniu wojsk niemieckich. Sytuacja była, więc katastrofalna dla biedniejszych mieszkańców, którzy stanowili większość w powiecie miechowskim.

Dramatyczna wydała się również informacja, że 90% pracowników administracji powiatowej przez cały okres grzewczy od października 1946 r. przynajmniej do stycznia 1947 r. nie była w stanie zakupić węgla na zimę⁷⁷². „Brak zapasów węgla przydziałowego, ludność musi kupować węgiel na pasku płacąc za 100 kg do 400 zł. [...] na 14 000 ton węgla aprowizacyjnego powiat otrzymał [do listopada 1946 r.] 130 ton”⁷⁷³. Wynikiem tych braków była kolejna wyżka cen węgla na początku 1947 r. do 500 zł za 100 kg⁷⁷⁴, a już miesiąc później aż do 750 zł za 100 kg. Sytuacja nie poprawiała się też na wiosnę. W marcu 1947 r., „sprawa węgla przedstawia również bardzo wiele do życzenia, gdyż węgiel sprowadzany jest do powiatu przeważnie autami przez kupców prywatnych, którzy według własnego uznania regulują ceny”⁷⁷⁵.

Narzekania na braki w zaopatrzeniu nie ustawały. Język urzędniczy jaki został użyty do opisanego nastrojów społecznych też posiadał wiele braków. „Ostatnio wśród ludności panuje niezadowolenie na tle gospodarczym, najwięcej wśród rolników. [...] Słuchając narzekania na brak nawozów sztucznych, węgla, materiałów budowlanych i innych artykułów, krążą pogłoski szeptane, przez spekulantów, że będzie dewaluacja pieniędzy tym samym wykorzystają chłopa, powodują wyżkę cen, co ujemnie wpływa na Państwo. Inteligencja pracująca nie uwidacznia narzekań politycznych, słyhać odgłosy na małe uzalenie według cen rynkowych”⁷⁷⁶.

⁷⁷¹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdania sytuacyjne starosty., Miechów 3 II 1946 r.; IPN Kr, 019/1, Miechów 1 I 1946 r., t.9, s. 17 – 18.

⁷⁷² AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdania sytuacyjne starosty., Miechów 4 XI 1946 r., 4 II 1947 r.

⁷⁷³ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdania sytuacyjne starosty., Miechów 6 XII 1946 r.

⁷⁷⁴ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdania sytuacyjne starosty., Miechów 4 II 1947 r.

⁷⁷⁵ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdania sytuacyjne starosty., Miechów 5 IV 1947 r.

⁷⁷⁶ IPN Kr, 019/1, PUBP, Miechów 10 IV 1947 r., t. 9, s. 74 – 75.

W połowie 1947 r., mimo zbliżającego się lata wciąż brakowało „materiałów budowlanych, jak i drzewa, cementu, cegieł⁷⁷⁷.” Jednak przede wszystkim, co stało się już normą brakowało opału. „Nie ma drzewa opałowego i nie można kupić bo jest bardzo drogi, a węgiel nie dociera, więc ludzie furmankami wyjeżdżają do Zagłębia Dąbrowskiego po węgiel⁷⁷⁸.” Lato 1947 r. nie przyniosło również poprawy sytuacji z dostawami węgla. Miechów mimo bliskości Zagłębia Dąbrowskiego i Śląska cierpiał na ustawiczne braki dostaw tego surowca. „Sprawa węglowa przedstawia się dla pracowników katastrofalnie w magazynach w ogóle nie ma prawie żadnych zapasów. Na przydział węgla wcale nie ma nadziei, zaś w wolnym handlu cena węgla [...] wynosi 550 zł.⁷⁷⁹” Na dodatek zaczęło brakować drewna. „Z powodu zniszczeń lasów przez okupanta daje się zauważyć wielki brak drewna tak budulcowego jak i opałowego. Ostatnio [sierpień 1947 r.] zaczęto sprowadzać drzewo budulcowe i opał z Podkarpacia oraz Ziemi Zachodnich. [...] Olbrzymia zwyżka cen drzewa⁷⁸⁰. Dopiero tak dramatyczne opis słane do władz wojewódzkich przyniosły skutek. W kolejnym miesiącu powiat otrzymał 80 ton węgla przyznanego przez Urząd Wojewódzki⁷⁸¹. Poprawa była jednak nietrwała, już we wrześniu władze ogłosiły w swych sprawozdaniach, że „zważywszy na zbliżającą się zimę grozi [powiatowi miechowskiemu] wielka katastrofa gospodarcza⁷⁸².”

Kłęsa suszy dla zmęczonych mieszkańców Miechowa nie była jedyną katastrofą, jaka dotknęła te niegdyś urodzajną kraje. Wrzesień to też widoczne w powiecie miechowskim skutki „bitwy o handel”. „Na skutek akcji kontroli cen, oraz szczególnie wysokiemu wymiarowi podatków [nakładanych] przez władze skarbowe, poważna ilość przedsiębiorstw zamierza zlikwidować się, wyprzedając jedynie zmagazynowane poprzednio towary, a nie spodziewając się nowych i w związku z tym odczuwa się na rynku poważniejsze braki. [...] Nadto odczuwa się na rynku brak tłuszczów, masła, słoniny, skór twardej i miękkiej [do obuwia], obuwia, nici, środków do prania, sody, mydła oraz węgla⁷⁸³.”

Powiatowy Urząd Bezpieczeństwa Publicznego w Miechowie przywykł tak jak mieszkańcy powiatu do narzekania na brak węgla. Koniec lata nie odróżniał się w sprawozdaniach. „Największym narzekaniem i podszeptami reakcji nie uświadomionego rolnika jest na brak węgla i materiałów opałowych, gdyż Polska jest bardzo bogata w węgiel a jednak nie można go dostać⁷⁸⁴.” Stan bezradności w tej sprawie wśród ludności powiatu

⁷⁷⁷ IPN Kr, 019/1, PUBP, Miechów 20 IV 1947 r., t. 9, s. 117.

⁷⁷⁸ Ibidem.

⁷⁷⁹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdania sytuacyjne starosty., Miechów 5 VII 1947 r.

⁷⁸⁰ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdania sytuacyjne starosty., Miechów 4 VIII 1947 r.

⁷⁸¹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdania sytuacyjne starosty., Miechów 4 IX 1947 r.

⁷⁸² AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdania sytuacyjne starosty., Miechów 5 X 1947 r.

⁷⁸³ Ibidem.

⁷⁸⁴ IPN Kr, 019/1, PUBP, Miechów 29 IX 1947 r., t. 9., s. 162.

miechowskiego utrzymywał się przez kolejne miesiące⁷⁸⁵. Pogłębiając się tym bardziej im bardziej zbliżała się zima.

Po kłopotach z pozyskaniem towaru na miejscu ludność musiała wciąż zdobywać węgiel na własną rękę. Częste były, więc wyprawy do pobliskiego Zagłębia Dąbrowskiego. W październiku 1947 r. odnotowano w sprawozdaniach, że „gospodarze zmuszeni są wywozić produkty rolne do Zagłębia Dąbrowskiego, gdzie drogą wymiany otrzymują węgiel, z tzw. deputatów górniczych. Powoduje to znaczny wzrost cen artykułów żywnościowych dla miejscowej ludności⁷⁸⁶.” Władze próbowały ratować sytuację zmniejszając przydziały węgla, „co powodowało rozgoryczenie miejscowej ludności⁷⁸⁷.” Na domiar złego transport węgla wolnorynkowego pod koniec roku był minimalny i nie mógł zaspokoić potrzeby miejscowej ludności. Mimo tak dramatycznie opisywanej sytuacji, koniec roku przyniósł niespodziewany transport węgla, władzy udało się tuż przed końcem 1947 r. wydawać węgiel na kartki⁷⁸⁸. Choć według doniesień PUBP w Miechowie na jeszcze początku grudnia 1947 r. mieszkańcy powiatu miechowskiego nie mieli łatwego dostępu do zapasów węgla. „W dalszym ciągu nieustannym jest narzekanie wśród ludności tutejszego powiatu na brak artykułów przemysłowych jak węgiel, skóra i duży wymiar podatków⁷⁸⁹.”

W styczniu 1948 r. władza znalazła nowe wyjaśnienie sprawy brakującego węgla. Była to „pomyła” przy wysyłce towaru. „Zakończono wydawanie węgla na kary z miesiąca listopad i grudzień ubiegłego roku. Obecnie wydawana jest zaległość z okres sierpień – październik, która powstała na skutek omyłkowego skierowania do powiatu zbyt niskiej ilości węgla kartkowego [...] wyrównanie nadeszło dopiero w ciągu ostatniego tygodnia⁷⁹⁰.” Wydawanie zaległego opału trwało przez kolejne miesiące. Tym razem natura podarowała mieszkańcom Miechowa też i łagodniejszą zimę. Problem braku węgla wydał się w końcu być całkowicie rozwiązany, bo i na wolnym rynku było go dużo⁷⁹¹. W tym samym czasie w raportach PUBP w Miechowie znalazło się stwierdzenia dalekie od optymizmu, jakie miały padać z ust ludności powiatu miechowskiego. „Mimo, iż w Polsce mamy dużo węgla, to jednak jest za drogi i nie każdy może sobie kupić⁷⁹².”

Kwesta dostaw węgla była pomijana w raportach, jako sprawa zakończona pomyślnie, aż do listopada 1948 r. Nagle w tym czasie pojawia się informacja, „brak węgla daje się nadal odczuwać – nadchodzące transporty rozchwytywane są przez ludność w najkrótszym

⁷⁸⁵ IPN Kr, 019/1, PUBP, Miechów 9 X 1947 r., 9 XI 1947 r., 19 XI 1947 r., t. 9, s. 165, 180, 186.

⁷⁸⁶ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdania sytuacyjne starosty., Miechów 4 XI 1947 r.

⁷⁸⁷ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdania sytuacyjne starosty., Miechów 4 XIII 1947 r.

⁷⁸⁸ Ibidem.

⁷⁸⁹ IPN Kr, 019/1, PUBP Miechów 9 XII 1947 r., t. 9., s. 199.

⁷⁹⁰ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdania sytuacyjne starosty., Miechów 6 II 1948 r.

⁷⁹¹ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdania sytuacyjne starosty., Miechów 5 VI 1948 r.

⁷⁹² IPN Kr, 019/1, PUBP, Miechów 9 I 1948 r., 19 I 1948 r., t. 9, s. 215, 220

czasie⁷⁹³.” Stan ten powracał utrzymywał się przez kolejne zimowe miesiące. Nie dość, że węgla było niewiele, to był też kiepskiej jakości. „Ostatnio [w lutym 1949 r.] dochodził mnie [starosta] zażalenie na jakość dostarczanego na rynek węgla opałowego, który posiada dużo kamienia i szybko ulega zepsuciu/lasowaniu⁷⁹⁴.” Braki węgla utrzymywały się nawet do połowy 1949 r.⁷⁹⁵

Węgla brakowało od początku i zawsze było go za mało lub nie było go wcale. Tak można podsumować problemy miechówian z tym surowcem. Mimo bliskości do Zagłębia Dąbrowskiego (dziś jest to trasa około 65 – 70 km) transporty węgla odwiedzały Miechów bardzo rzadko. Ceny na wolnym rynku wzrastały wciąż bez względu na porę roku. Na dodatek skutkiem „bitwy o handel” odczuwano pod koniec 1947 r. braki w transportach prywatnych przedsiębiorców. Nierzadkim widokiem, więc były wyprawy rolników miechowskich po węgiel do Zagłębia Dąbrowskiego. Sytuacja jak sądzono poprawiła się w tym samym czasie, co aprowizacja żywności na początku 1948 r. Jednak problem braku węgla nękał Miechów już kolejnej zimy.

Na braki w zaopatrzeniu poza zwykłymi ludźmi cierpiał też przemysł. „Co do zaopatrzenia – można ogólnie powiedzieć, że przemysł w powiecie nie ma po prostu zupełnie najpotrzebniejszych surowców, materiałów, opału itp. Głównie cierpimy brak węgla, koksu, ropy, benzyny, oliwy, smarów, pasów transmisyjnych, gazy młynarskiej⁷⁹⁶ itp. Niema również do tej pory energii elektrycznej [koniec lutego 1945 r.], skutkiem czego nieczynnych jest kilka zakładów⁷⁹⁷.”

Zakończenie

Podsumowując swoją pracę, dokonałem analizy sytuacji gospodarczej i społecznej, przed jaką stanął powiat miechowski i jego mieszkańcy tuż po wkroczeniu Armii Czerwonej. Po wojnie ziemia miechowska była wyeksploatowana gospodarczo. Mimo to nowe polskie władze nie zmniejszyły obciążeń miejscowej ludności. Ludność miejscowa sama nie dałaby sobie rady z odbudową. Ziemia miechowska jako powiat rolniczy nie ucierpiała materialnie tak

⁷⁹³ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdania sytuacyjne starosty., Miechów 5 XII 1948 r.

⁷⁹⁴ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdania sytuacyjne starosty., Miechów 5 III 1949 r.

⁷⁹⁵ AP Kr, UW Kr II – 925, Sprawozdania sytuacyjne starosty., Miechów 5 VII 1949 r.

⁷⁹⁶ Rodzaj siatki filtracyjnej.

⁷⁹⁷ AP Kr, UW Kr II – 347, Sprawozdanie referatu przemysłu., Miechów 22 III 1945 r., s. 61 – 64.

jak tereny bardziej uprzemysłowione. Utrata jedynej odlewni żelaza była dotkliwa, ale miała niewielki wpływ na całokształt gospodarczy regionu. Przedstawiłem również wiele statystyk dotyczących powiatu zaraz po wojnie. Dokonałem oceny i przestawiłem sylwetki starostów i burmistrzów Miechowa w pierwszych latach po wojnie. Korzystając z ułożenia chronologicznego opisałem główne zasługi, osiągnięcia i poczynania starostów miechowskich i burmistrzów miasta Miechów.

Dokonałem analizy losów i działalności partii politycznych występujących w powiecie miechowskim w pierwszych latach po wyzwoleniu z pod niemieckiej okupacji. Dokonałem chronologicznego ujęcia każdej z partii i skupiłem się na jej rozwoju wewnętrznym oraz na tym, jak próbowały oddziaływać na mieszkańców ziemi miechowskiej. Przeanalizowałem stosunek ludności miejscowej do władz administracyjnych i Armii Czerwonej oraz przedstawiłem plotki, pogłoski i opinie krążące wśród ludzi zamieszkujących powiat miechowski. Na ich podstawie wyraźnie widać, że ludność wykonywała zalecenia władz, dopóki nie szkodziło to jej interesom i finansom. Jeśli państwo żądało zbyt wiele od wyczerpanych fizycznie i finansowo rolników, to ci buntowali się przeciw takim zarządzeniom. Jednak na ogół bez przeszkód wypełniali polecenia, zachowując przy tym spokój.

Ruch ludności na taką skalę jaka zaobserwowano po II wojnie światowej zmienił charakter społeczeństwa także w powiecie miechowskim. Mimo, że w samym powiecie nie osiedliło się wiele osób, to z samego powiatu w poszukiwaniu lepszych warunków bytu wyruszyło ponad 20000 osób. Zmieniło to zarówno stosunki społeczne lokalnych społecznościach jak. Zmiany dosięgły też gospodarki. Migracja ludności i parcelacja wielkich majątków doprowadziła do dużych zmian własnościowych na terenie ziemi miechowskiej. Rabunkowa wręcz gospodarka, nastawiona na wyzysk tego regiony i naturalne klęski doprowadziły do przewartościowania znaczenia tego regionu. Przez pewnie okres, gdy ludność powiatu bliska była klęsce głodu, miechowskie przestało być uznawany za spichlerz województwa. Kolejne lata powojenne były coraz gorsze pod każdym względem. Mniejsze plony, większe podatki, większe ceny na żywność i inne artykuły. Błędne decyzje gospodarcze dosięgły też miechowian w sferze aprowizacji. Mimo bliskości Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego nie rozumiały były nieustanne braki węgla, nie wspominać o innych artykułach. Sprawiało, to że ludność powiatu nieprzychylnie odnosiła się do każdej decyzji władzy.

Dodatkowo do wszystkich problemów gospodarczych powiatu dochodziła wszechogarniająca kontrola ze strony Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego. Urząd ten ingerował stopniowo w każdy aspekt życia miechowian. Od fałszowania wyborów

do ścigania złodziei masła. Ciągła inwigilacja nie dodawała miechowianom optymizmu. Dopiero początek lat 50 XX wieku przyniósł względną stabilizację gospodarczą regionu oraz akceptacji wszechwładnego Urzędu Bezpieczeństwa.

Aneks

Aneks nr 1

Źródło:

AM Mi, Teczki 1 – 2, Protokół z posiedzenia MRN., Miechów 6 II 1945 r.

Skład Miejskiej Rady Narodowej w Miechowie z 6 II 1945 r.

W kolejności alfabetycznej:

- Budziński Wincenty
- Gawęcki Michał
- Gładyszowski Włodzimierz
- Goryczko Antoni
- Jarno Piotr
- Kosiński/ Kaziński Józef
- Konieczny Jan
- Książek Władysław
- Kurczyk Jan
- Lepiarz Piotr
- Podsiadło Stanisław
- Rak Tomasz
- Rzemieniec Jan
- Spiechowicz Eustachy
- Spiechowicz Piotr

- Zdechlik Jan
- Wasilewski Zygmunt (dobrany na drugim posiedzeniu)

Ich zastępcy:

- Baziór Błażej
- Cholewa Antoni
- Dela Bronisław
- Grela Stefan
- Gumowski Kazimierz
- Kazimierczyk Bonawentura
- Kwapiński Mieczysław
- Maciejowski Paweł
- Wiklewicz Stanisław
- Olma Eugeniusz
- Pasterniak Jan
- Skowera Tadeusz
- Socha Wincenty
- Spyłoz Władysław
- Tkacz Jerzy
- Włosek Szczepan (dobrany na drugim posiedzeniu)

Aneks nr 2

Źródło:

AM Mi, Teczki 17, Protokoły kontroli wewnętrznej, kopie protokołów komisji, rady, korespondencje, Miechów 14 X 1948 r.

Wykaz członków miejskiej rady narodowej z 14 X 1948 r.

Alfabetycznie:

.

Bazior Błażej – bezpartyjny

Cwik Józef – PPR
Gładyszowski Włodzimierz (dr) – bezpartyjny
Gumulski Kazimierz – bezpartyjny
Kądziała Julian – SL
Kołodziejczyk Jan – PPR
Konieczny Jan – SL
Krzysztofczyk Marian (mgr) – PPS
Książek Władysław – bezpartyjny
Krzciuk Władysław – bezpartyjny
Kucypera Piotr – SL
Laskowski Stanisław – PPS
Manterys Adolf – SP
Magiera Zbigniew – PPS
Niklewicz Stanisław – bezpartyjny
Pomirski Józef – SL
Pęckowski Zbigniew – bezpartyjny
Rzemieniec Jan – bezpartyjny
Spiechowicz Piotr – bezpartyjny
Schecher Edward – PPR
Tarko Edward – PPR
Wasilewski Czesław – PPS
Rak Tomasz – PPR
Woźniak Stanisław – PPR

Aneks nr 3

Źródło:

IPN Kr, 019/2, PUBP, Miechów 14 I 1947 r., t. 9, s.29.

PUBP Miechów

Miechów 14 I 1947 r.

Do Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego Wydział V-ty w Krakowie

Raport specjalny. Powiatowy Urząd Bezpieczeństwa Publicznego w Miechowie podaje, że dnia 13 I 1947 r. na obwodzie Charsznica Nr 1, zostały rozwieszane afisze z rysunkami przeciw PPR, których treść jest następująca:

1 rysunek :

p. Tabaki z Osłem,

P. Tabaka

Dawniej grywał na mandolinie a teraz przez Ciebie PPR zginie

Kiedy przemowę miał pan Tabaka to się pan Osioł strasznie śmiał zza krzaka.

Nie wolno zrywać.

2 afisz:

Nie pomoże Tabace i innym ani rusz – kiedy nad ich głowami stryczek już.

Kto zerwie kula w łeb.

3 afisz:

Było to przed wielu laty

Kiedy wisały na nim same łaty

Dzisiaj dochrapał się stanowiska

I w PPR-że ślepiami błyska

Czasem w mowie gubi ważne głoski

Bo jest przecież sławny pisarz

Walczykowski.

Kto zerwie kula w łeb obserwujemy !!

4 afisz:

Halo !!!

tu jest urna PPR

Kto zerwie kula w łeb.”

Aneks nr 4

Źródło:

AP Kr, PUR p Kr, w. – 29/1115/0/52, Sprawy związane z transportem repatriantów;
1945 – 1948, Miechów 8 V 1945 r.

Powiatowy Komitet Przesiedleńczy w Miechowie

Ukonstytuowany 8 V 1945 r.

Skład:

Julian Smulski – Przewodniczący Starosta Powiatowy

członkowie:

Olma Eugeniusz – Polski Związek Zachodni

Macias Józef – PCK

Grzebieluch Franciszek – PKOS

Dowkant (bez imienia) – PPR i Samopomoc Chłopska

Kurdziel (bez imienia) – Powiatowa Rada Narodowa

Kowalski (bez imienia) – Związki Zawodowe

Cugowski (bez imienia) – Powiatowy Urząd Informacji i Propagandy

Kudin Aleksander – Zarząd Miejski

Rocznika – Powiatowy Urząd Ziemski

Jędrychowski Stefan – PUR

Aneks nr 5

Źródło:

AP Kr, PUR Kr, w. – 29/723/0/189, Materiały sprawozdawcze PUR Powiatowego Oddziału w Miechowie z akcji osadnictwa i przesiedlenia; 1945 – 1950; Miechów 4 VIII 1946 r., s. 171.

Skład Rady Społecznej Osadnictwa Spółdzielczo-Parcelacyjnego:

- a. Wice-Starosta ob. Żurawiecki Piotr
- b. Związek Samopomocy Chłopskiej ob. Boligłowa
- c. Związek Wici ob. Guzik Piotr
- d. Związek Nauczycielstwa Polskiego ob. Pogoda
- e. PUR Naczelnik Powiatowego Oddziału ob. Szapert Józef

Aneks nr 6

Źródło:

APKr, PUR Kr, w. – 29/723/0/65, 29/723/0/66 Wykaz miejscowości przeznaczonych na cele przesiedleńcze; 1945 – 1946, Miechów 1 X 1945 r. – 31 III 1946 r.

Lista miejscowości trudnych do zlokalizowania:

Biskupice

Bug

Bystrzyca

Chełmce

Cielencin

Ciesanice

Derłów

Gorzyce

Janów

Kamienica

Kobyła Góra

Koźle
Lasowice
Lwówek
Nowogród
Rymanów
Sława
Starogard
Środa
Wolbruch
Zagórze
Złoczów
Złota Góra

Bibliografia:

I Źródła:

Archiwum Państwowe w Krakowie:

Zespół akt Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie (UW Kr II).

UW Kr II – 347, Sprawozdanie lustracyjne starostwa powiatu miechowskiego.

UW Kr II – 347, Sprawozdanie referatu aprowizacji i handlu.

UW Kr II – 347, Sprawozdanie referatu kultury i sztuki.

UW Kr II – 347, Sprawozdanie referatu ogólnie – organizacyjnego.

UW Kr II – 347, Sprawozdanie referatu opieki społecznej.

UW Kr II – 347, Sprawozdanie referatu przemysłu.
UW Kr II – 347, Sprawozdanie referatu samorządowego.
UW Kr II – 347, Sprawozdanie referatu weterynaryjnego.
UW Kr II – 347, Sprawozdanie referatu zdrowia.
UW Kr II – 481, Wykaz pracowników urzędu województwa krakowskiego.
UW Kr II – 525, Kartoteka personalna.
UW Kr II – 775, Referat społeczno – polityczny w Miechowie.
UW Kr II – 774, Sprawozdanie związane z działalnością.
UW Kr II – 925, Sprawozdanie sytuacyjne starosty miechowskiego.
UW Kr II – 3950, Reagowanie na nadużycia żołnierzy armii radzieckiej.

Archiwum Polskiego Stronnictwa Ludowego (PSL Kr), PSL Zarząd Powiatowy w Miechowie.

PSL Kr – 2, PSL Zarząd Powiatowy w Miechowie.
PSL Kr – 3, PSL Zarząd Powiatowy w Miechowie.
PSL Kr – 4, PSL Zarząd Powiatowy w Miechowie.
PSL Kr – 5, PSL Zarząd Powiatowy w Miechowie.
PSL Kr – 6, PSL Zarząd Powiatowy w Miechowie.
PSL Kr – 7, PSL Zarząd Powiatowy w Miechowie.
PSL Kr – 8, PSL Zarząd Powiatowy w Miechowie.

Zespół akt Polskiej Partii Robotniczej Komitet Powiatowy w Miechowie PPR KP Mi).

PPR KP Mi – 29/2106/1, Protokoły posiedzeń plenarnych KP PPR.
PPR KP Mi – 29/2106/2, Protokoły posiedzeń Egzekutywy KP PPR.
PPR KP Mi – 29/2106/3, Korespondencja przesłana z KW PPR oraz instytucji, urzędów państwowych i obywateli.

PPR KP Mi – 29/2106/4, Miesięczne sprawozdanie organizacyjne.

PPR KP Mi – 29/2106/5, Ankieta sprawozdawcza powiatowa.

PPR KP Mi – 29/2106/6, Sprawozdanie dotyczące zbiórki na Wspólny Dom.

PPR KP Mi – 29/2106/7, Sprawozdanie dotyczące zbiórki na Wspólny Dom.

PPR KP Mi – 29/2106/8, protokoły zebrań Komitetu Miejskiego PPR w Słomnikach.

PPR KP Mi – 29/2106/9, Protokoły zebrań komórek PPR, 1947 – 1948 r.

PPR KP Mi – 29/2106/10, Protokoły zebrań sprawozdawczo – wyborczych komórek PPR.

PPR KP Mi – 29/2106/11, Protokoły zebrań wyborczych komórek PPR, 1948 r.

PPR KP Mi – 29/2106/12, Miesięczne sprawozdanie Referatu Propagandy. VI – XI 1947 r.,
I – V 1948 r.

Zespół akt Państwowego Urzędu Repatriacyjnego Wojewódzkiego Oddział w Krakowie (PUR Kr).

PUR Kr, w. – 29/723/0/10, Sprawozdanie miesięczne z działalności Państwowego Urzędu Repatriacyjnego Wojewódzkiego Oddziału w Krakowie; 1945 – 1945 r.

PUR Kr, w. – 29/723/0/11, Sprawozdanie miesięczne z działalności Państwowego Urzędu Repatriacyjnego Wojewódzkiego Oddziału w Krakowie; 1946 – 1946 r.

PUR Kr, w. – 29/723/0/46, 1. Sprawozdanie miesięczne z działalności Referatu Statystyki i Ewidencji (1945 – 1949 r.); 2. Zestawienie cyfrowe z działalności poszczególnych oddziałów i referatów PUR Wojewódzkiego Oddziału w Krakowie (1946 – 1948 r.); 1945 – 1949 r.

PUR Kr, w. – 29/723/0/47, Plany Powiatowych Oddziałów PUR województwa krakowskiego w sprawie przesiedlenia ludności miejskiej; 1945 – 1946 r.

PUR Kr, w. – 29/723/0/48, Sprawozdania miesięczne Powiatowych Oddziałów PUR województwa krakowskiego z akcji przesiedlenia; 1945 – 1947 r.

PUR Kr, w. – 29/723/0/49, Sprawozdania miesięczne Powiatowych Oddziałów PUR województwa krakowskiego z akcji przesiedlenia; 1948 – 1948 r.

PUR Kr, w. – 29/723/0/50, Sprawozdania miesięczne Powiatowych oddziałów PUR województwa krakowskiego z akcji przesiedlenia; 1949 – 1950 r.

PUR Kr, w. – 29/723/0/51, 1. Sprawozdania z przepływu transportu przesiedleńców na Ziemiach Odzyskanych, sprawa osadnictwa i przesiedleńców na teren województwa Śląsko-Dąbrowskiego, z akcji osadnictwa wojskowego na Ziemiach Odzyskanych (1945 – 1946 r.), z przebiegu ewakuacji ludności ukraińskiego do USRR (1945 – 1946 r.), sprawy sytuacyjne (1945 r.); 1945 – 1946 r.

PUR Kr, w. – 29/723/0/52, Materiały sprawozdawcze Powiatowych Oddziałów PUR województwa krakowskiego z akcji przesiedlania na Ziemie Odzyskane; 1945 – 1945 r.

PUR Kr, w. – 29/723/0/53, Materiały sprawozdawcze Powiatowych Oddziałów PUR województwa krakowskiego z akcji przesiedlania na Ziemie Odzyskane; 1945 – 1945 r.

PUR Kr, w. – 29/723/0/54, Materiały sprawozdawcze Powiatowych Oddziałów PUR województwa krakowskiego z akcji przesiedlania na Ziemie Odzyskane; 1945 – 1945 r.

PUR Kr, w. – 29/723/0/55, Materiały sprawozdawcze Powiatowych Oddziałów PUR województwa krakowskiego z akcji przesiedlania na Ziemie Odzyskane; 1945 – 1945 r.

PUR Kr, w. – 29/723/0/56, Materiały sprawozdawcze Powiatowych Oddziałów PUR województwa krakowskiego z akcji przesiedlania na Ziemie Odzyskane; 1945 – 1945 r.

PUR Kr, w. – 29/723/0/57, Materiały sprawozdawcze Powiatowych Oddziałów PUR województwa krakowskiego z akcji przesiedlania na Ziemie Odzyskane; 1945 – 1945 r.

PUR Kr, w. – 29/723/0/58, Materiały sprawozdawcze Powiatowych Oddziałów PUR województwa krakowskiego z akcji przesiedlania na Ziemie Odzyskane; 1946 – 1946 r.

PUR Kr, w. – 29/723/0/59, 1. Materiały informacyjne Biura Studiów Osadniczo – Przesiedleńczych. 2. Materiały Społecznego Komitetu Pomocy dla Repatriantów. 3. Materiały dotyczące akcji przesiedleńczej zagospodarowania uzdrowisk na Ziemiach Odzyskanych, osadnictwa wojskowego, itd.; 1944 – 1949 r.

PUR Kr, w. – 29/723/0/60, Zestawienia zgłoszonych osób do przesiedlenia z poszczególnych powiatów województwa krakowskiego; 1945 – 1946 r.

PUR Kr, w. – 29/723/0/61, 1. Zestawienia miesięczne repatriantów i przesiedleńców osiedlonych w miastach 1947/1948 r.; 2. Zestawienia miesięczne repatriantów i przesiedleńców osiedlonych na gospodarstwach wiejskich; 1945 – 1948 r.

PUR Kr, w. – 29/723/0/63, Wykazy miesięczne założonych spółdzielni parcelacyjno – osadniczych oraz przesiedlonej ludności wiejskiej w ramach akcji parcelacyjnej; 1945 – 1948 r.

PUR Kr, w. – 29/723/0/65, Wykaz miejscowości przeznaczonych na cele przesiedleńcze; 1945 – 1945 r.

PUR Kr, w. – 29/723/0/66, Wykaz miejscowości przeznaczonych na cele przesiedleńcze; 1946 – 1946 r.

PUR Kr, w. – 29/723/0/85, Korespondencja Ref. Statystyki i Ewidencji z PUR Zarządem Centralnym w Łodzi; 1945 – 1947 r.

PUR Kr, w. – 29/723/0/86, Korespondencja Ref. Statystyki i Ewidencja z Pow. Oddziałami PUR woj. krakowskiego; 1945 – 1947 r.

PUR Kr, w. – 29/723/0/189, Materiały sprawozdawcze PUR Powiatowego Oddziału w Miechowie a akcji osadnictwa i przesiedlenia; 1945 – 1950 r.

Zespół akt Państwowego Urzędu Repatriacyjnego Powiatowego Oddział w Krakowie (PUR p Kr).

PUR p Kr, w. – 29/1115/0/8, Sprawozdanie okresowe z działalności Powiatowego Oddziału PUR w Krakowie; 1945 – 1949 r.

PUR p Kr, w. – 29/1115/0/9, Protokoły z odpraw kierowników referatów Powiatowego Oddziału PUR w Krakowie i punktów etapowych PUR w Krakowie; 1947 – 1947 r.

PUR p Kr, w. – 29/1115/0/10, Sprawozdania z akcji przesiedleńczej prowadzonej przez Powiatowy Oddział PUR w Krakowie, spisy przesiedlanych, sprawozdania statystyczne Powiatowego Oddziału PUR w Krakowie; 1945 – 1949 r.

PUR p Kr, w. – 29/1115/0/15, Zestawienie miesięczne ruchu repatriantów i przesiedleńców, wypłaconych zapomóg i wydanych posiłków w punktach etapowych w Krakowie; 1947 – 1949 r.

PUR p Kr, w. – 29/1115/0/52, Sprawy związane z transportem repatriantów; 1945 – 1948 r.

Zespół akt Państwowego Urzędu Repatriacyjnego Powiatowy Oddział w Miechowie (PUR Mi).

PUR Mi, w. – 29/1116/0/1, Korespondencja ogólna; 1945 – 1950 r.

PUR Mi, w. – 29/1116/0/2, Korespondencja poufna; 1946 – 1950 r.

PUR Mi, w. – 29/1116/0/3, Ewidencja repatriantów i reemigrantów przybyłych na teren powiatu miechowskiego; 1945 – 1949 r.

PUR Mi, w. – 29/1116/0/4, Wykaz repatriantów osiedlonych w gminach powiatu miechowskiego; 1947 – 1947 r.

PUR Mi, w. – 29/1116/0/12, Sprawy organizacji i likwidacji Punktu Etapowego PUR w Miechowie; 1945 – 1946 r.

Archiwum Miejskie w Miechowie:

Teczki 1 – 2, Protokoły posiedzeń Miejskiej Rady Narodowej (MRN), w Miechów

Teczki 3 – 7, Protokoły posiedzeń Prezydium MRN w Miechów

Teczka 17, Protokoły kontroli wewnętrznej, kopie protokołów komisji, rady, korespondencje

Instytutu Pamięci Narodowej:

Instytut Pamięci Narodowej oddział w Krakowie (IPN Kr), [sporządzone przez Powiatowy Urząd Bezpieczeństwa Publicznego] (PUBP).

INP Kr, 019/1, PUBP, t. 7. – Sprawozdania dekadowe, miesięczne, kwartalne, roczne RSB Ref. I, III, IV, V, VIII, 1945 – 1950 r.

INP Kr, 019/1, PUBP, t. 9. – Sprawozdania dekadowe, miesięczna, kwartalne, roczne RSB ref. I, III, IV, V, VIII, 1945 – 1953 r.

INP Kr, 019/2, PUBP, t. 1. – Meldunki specjalne ref. III, IV, V, VI i Akcja „S”, 1945 r.

INP Kr, 019/2, PUBP, t. 2. – Meldunki specjalne ref. III, IV, V, VI i Akcja „S”, 1946 r.

INP Kr, 019/2, PUBP, t. 3. – Meldunki specjalne ref. III, IV, V, VI i Akcja „S”, 1948 r.

INP Kr, 019/2, PUBP, t. 4. – Meldunki specjalne ref. III, IV, V, VI i Akcja „S”, 1953 – 1963 r.

INP Kr, 019/2, PUBP, t. 5. – Meldunki specjalne ref. III, IV, V, VI i Akcja „S”, 1947 – 1950 r.

INP Kr, 019/2, PUBP, t. 6. – Meldunki specjalne ref. III, IV, V, VI i Akcja „S”, 1953 – 1963 r.

INP Kr, 019/2, PUBP, t. 7. – Meldunki specjalne ref. III, IV, V, VI i Akcja „S”, 1954 – 1963 r.

INP Kr, 019/2, PUBP, t. 8. – Meldunki specjalne ref. III, IV, V, VI i Akcja „S”, 1954 – 1963 r.

INP Kr, 019/2, PUBP, t. 9. – Sprawozdania dekadowe, miesięczne, kwartalne, roczne RSB REF. I, III, IV, V, V[I], Meldunki Specjalne Ref. III, IV, V, VI i Akcja „S”, 1946 – 1947 r.

INP Kr, 019/3, PUBP, – Sprawozdania wyborcze w powiecie miechowskim., 1946 – 1947 r.

INP Kr, 019/4, PUBP, t. 1. – Ujawnieni członkowie Band i Dezerterzy z WP., 1947 r.

INP Kr, 019/18, PUBP, t. 1. – Akta Funkcjonariuszy MO z 1945 roku, którzy nie figurują w ewidencji MO i SB., 1945 r.

IPN Kr 074/272 t. 1 – 3. – maszynopis „Organa MO i SB regionu krakowskiego w 40-leciu PRL.”, Kraków 1984 r.

IPN Kr 140/664 – Etaty i wykazy jednostek MO. Zawartość teczek: Etaty i wykazy jednostek w KPMO Miechów., 1946 – 1947r.

II Opracowania:

- Andrzej Leon Sowa, *Od drugiej do trzeciej Rzeczypospolitej*, Kraków 2001 r.
- Paczkowski A., *Referendum z 30 czerwca 1946 r. Zeszyt 4*, Warszawa 1993 r.
- Michał Skoczylas *Wybory do Sejmu Ustawodawczego z 19 stycznia 1947 r. w świetle skarg ludności.*, Warszawa 2003 r.,
- *Legnica zarys monografii miasta*, pod red. Stanisława Dąbrowskiego, Legnica 1998 r.,
- *Województwo Zielonogórskie. Monografia geograficzno – gospodarcza*. Praca zbiorowa pod red. F. Barcińskiego, B. Krygowskiego, S. Zajchowskiego, Poznań 1961 r.
- Guzik J., *Działacze i partyzanci ziemi Miechowskiej 1939 – 1945.*, Wawrzeńczyce 1983 r.
- Zbigniew Pęcowski, *Miechów*, Warszawa 1967.

III Strony internetowe:

http://baza.archiwa.gov.pl/sezam/sezam.php?l=pl&mode=show&zespoly_id=30681,
Z22 IV 1945 r. 11:25.